

CĂVIOSUL PAISIE AGHIORITUL
CĂVINTE DĂHOVNICEȘTI

III

NEVOINȚĂ
DĂHOVNICEASCĂ

Traducere din limba greacă

de Ieroschim. Ștefan Nuțescu

SCHITUL LACU - SFÂNTUL MUNTE ATHOS

**EDITURA EVANGHELISMOS
BĂCĂREȘTI - 2003**

Traducere din grecește după originalul:

«Πνευματικός αγώνας»

του Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου, 2001

© Copyright general: Sfânta Sihăstrie «Sfântul Evanghelist Ioan
Teologul», Suroti - Tesalonic, Grecia

© Copyright pentru ediția românească: Ieroschim. Ștefan Nuțescu,
Editura «Evanghelismos», București, 2003

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PAISIE AGHIORITUL

**Cuvinte duhovnicești / Paisie Aghioritul ; trad.: ieroschimonah
Ștefan Nuțescu - București : Evanghelismos, 2003**

vol.

ISBN 973-86040-6-0

Vol.3: Nevoință duhovnicească. - 2003. - ISBN 973-86040-4-4

I. Nuțescu, Ștefan (trad.)

PROLOG

Văzând că în zilele noastre „păcatul a devenit modă”, Fericitul Stareț Paisie accentua în mod special necesitatea pocăinței și a mărturisirii, așa cum se vede și în ultimul capitol al volumului al doilea. „Pocăința și mărturisirea, ne spunea el, sunt mai de trebuință astăzi decât orice, pentru ca astfel să se taie drepturile pe care oamenii le-au dat diavolului, care seceră prin lume”.

Cu ajutorul Starețului, mulți s-au îndreptat pentru prima oară către Taina Mărturisirii, și-au schimbat viața, se nevoiesc ca niște copii mărinimoși și trăiesc încă de acum Raiul. „În orice caz, oamenii sunt foarte buni – ne spunea Starețul cu bucurie. Niciodată nu mi s-a întâmplat să spun cuiva să meargă să se mărturisească și să nu o facă”. Desigur, la aceasta contribuia și marea lui dragoste, care transforma sufletul omului cu care comunica, preschimbându-l din pământ înțelenit în pământ cultivabil.

Volumul al treilea, care se editează cu binecuvântarea noului nostru Păstor, Prea Sfințitul Mitropolit Nicodim al Kasandrei, cuprinde subiecte care îl pot ajuta pe omul chinuit de păcat să dobândească neliștea cea bună și să se nevoiască duhovnicește

pentru a se elibera de legăturile păcatului. Trăind pocăința, creștinul se va putea dezbrăca de omul său cel vechi, care, precum spune undeva Starețul, este „un chiriaș rău înlăuntrul nostru și, ca să plece, trebuie să-i dăruim casa și să începem să zidim clădirea cea nouă, adică pe omul cel nou”.

După Sfinții Părinți, începutul păcatului este gândul cel rău. De aceea, în prima parte a acestui volum au fost cuprinse cu precădere unele cuvinte din cele pe care ni le-a spus Starețul referitoare la gânduri. „Gândurile, ne spunea el, arată starea noastră cea duhovnicească”. Gândul cel bun are mare putere; el îl preschimbă duhovnicește pe om. Și dimpotrivă, gândul cel rău îl chinuie. Când omul alungă gândurile rele și le cultivă pe cele bune, mintea și inima lui se curățesc, iar Harul lui Dumnezeu vine și se sălășluiește întru el.

Partea a doua se referă la marea binecuvântare pe care o primește omul de la Dumnezeu atunci când este nedreptățit și înfruntă duhovnicește nedreptatea. Acest adevăr îl ignoră, din păcate, chiar și unii oameni duhovnicești, care se îndreptățesc pe ei înșiși și de aceea ajung „să facă propria lor evanghelie”. Dar în felul acesta, ei nu fac altceva decât să se izoleze de Dumnezeu, pentru că dreptatea omenească nu are nici o legătură cu viața duhovnicească. Iar dacă voim cu adevărat să ne înrudim cu Hristos, trebuie negreșit să dobândim dreptatea dumnezeiască, singura care „are în ea mărime de suflet, noblețe și jertfă”.

Partea a treia se referă la păcat, care transformă în iad viața pământească; viață care poate deveni, însă,

Rai prin nevoința duhovnicească. Omul care dorește „să iasă din întunericul păcatului”, trebuie să-și cerceze conștiința sa, „prima lege dumnezeiască” pe care i-a dat-o Dumnezeu, și ca atare să-și recunoască greșelile sale cu smerenie. Astfel va fi povățuit la pocăință, care este „o rucodelie ce nu se termină nicio dată” și care îi aduce o negrăită mângâiere duhovnicească în suflet.

În partea a patra se arată felul în care puterile întunericului, care acționează prin uneltele lor, vrăjitorii, înșelații etc., deși sunt cu adevărat foarte slabe, pot deveni tari atunci când omul le dă drepturi asupra sa printr-un oarecare păcat greu, prin care și primește influența diavolească. Iar ca să se slobozească de ea, trebuie să afle în ce fel a greșit, să se pocăiască, să se spovedească și să devină astfel un membru conștient al Bisericii.

În sfârșit, în partea a cincea se accentuează că Taina Mărturisirii este absolut necesară pentru iertarea păcatelor și că tot creștinul care voiește să umble cu siguranță în viața duhovnicească trebuie să aibă un povățuitor duhovnicesc. Se face o clară deosebire între lucrarea psihiatrului și lucrarea duhovnicului – lucrări care în zilele noastre uneori sunt confundate – și se citează experiențe ale Starețului referitoare la lucrarea duhovnicească pe care el însuși a făcut-o în suflete.

Ca întotdeauna, Starețul răspunde pe scurt la întrebările concrete ce i se pun, fără să facă o analiză sistematică a subiectelor și fără să epuizeze subiectul la care se referă. Scopul său era acela de a ajuta sufle-

tul să se mântuiască. „Pentru mine, spunea el, mângâierea și bucuria sunt mântuirea sufletului”. Starețul vorbea întotdeauna potrivit cu ceea ce socotea că poate ajuta de fiecare dată un anumit suflet în nevoința lui, dându-i „vitamina duhovnicească” ce îi era de trebuință și referindu-se adeseori la un oarecare exemplu, cât mai nimerit în cazul respectiv. Starețul credea că exemplele ajută mult. „Vreau să scriu, ne spunea, dar nu am timp, despre unii oameni ce au trăit cinstit, despre fete și băieți, precum și despre unii familiști care au avut o viață sfântă. Cu astfel de pilde bune sunt muștrați cei ce au făcut din păcat o modă. Prin muștrarea răului adeseori nu iese nimic folositor. Însă prin înfățișarea binelui răul se muștră de la sine”.

Deși întrebările, precum este deja cunoscut, vin din partea monahiilor și Starețul se adresează lor, răspunsurile însă îl privesc și pe fiecare creștin care se nevoiește sau voiește să se nevoiască prin „lupta cea bună”. Într-o oarecare epistolă a sa, el subliniază în stilul-i caracteristic ceea ce în multe feluri au arătat și Sfinții Părinți ai Bisericii: „Poruncile sunt aceleași și pentru mireni, și pentru monahi, precum și Raiul unul este”. De altfel, adeseori dezvăluia că sunt mireni care trăiesc foarte duhovnicește, ajungând la săvârșirea unei lucrări fine, adânci înlăuntrul lor.

Mulțumim tuturor celor care, primind cu râvnă să parcurgă manuscrisele acestui volum și comunicându-ne părerile lor, au ajutat astfel la o alcătuire cât mai deplină a lui.

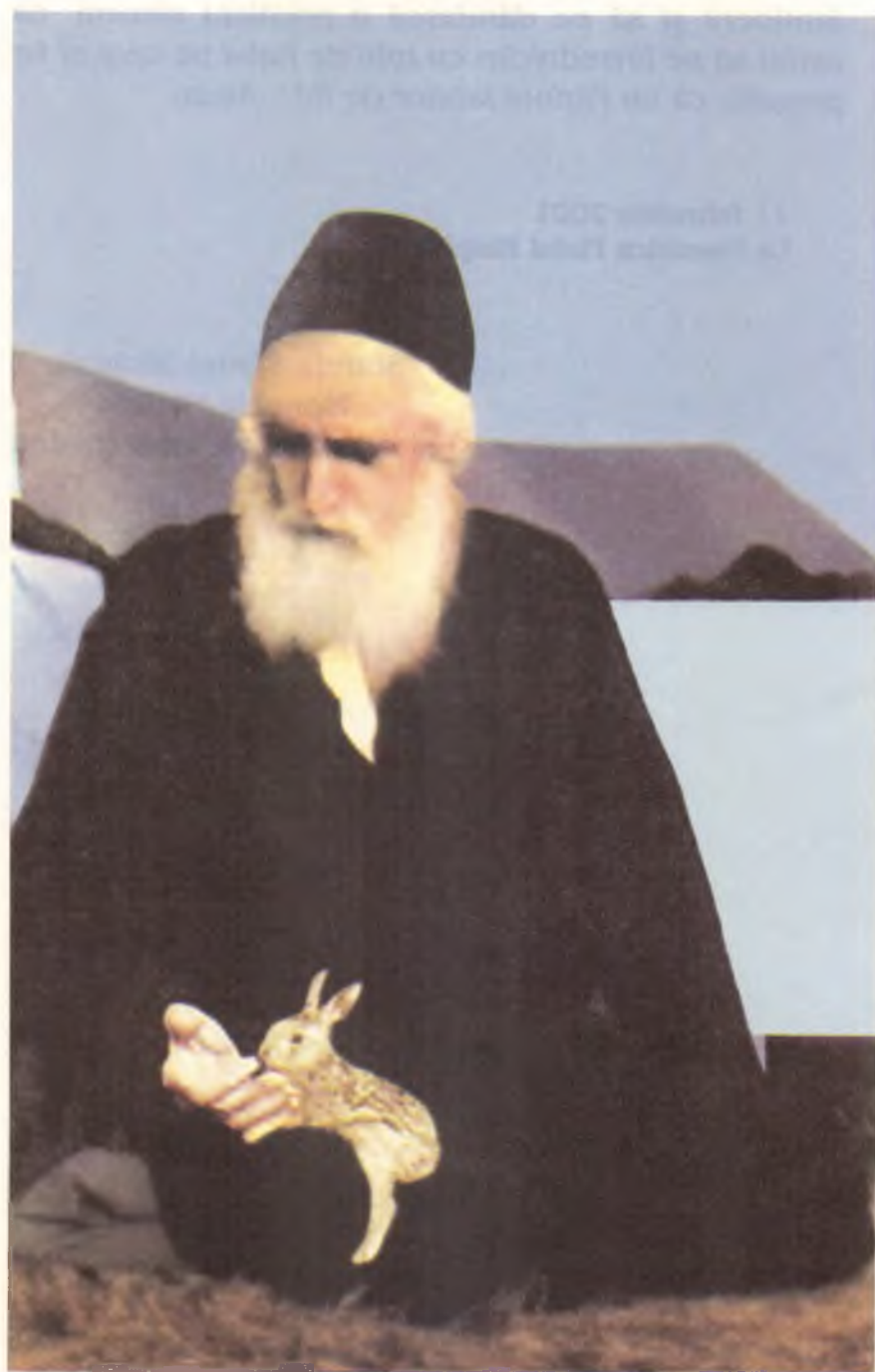
Să ne rugăm cu stăruință ca să se împlinească și cu noi binecuvântarea Starețului: „Bunul Dumnezeu să ne

lumineze și să ne dăruiască o pocăință sinceră, ca astfel să ne învrednicim cu toții de Raiul pe care ni l-a pregătit, ca un Părinte iubitor de fii!". Amin.

**11 februarie 2001
La Duminica Fiului Risipitor**

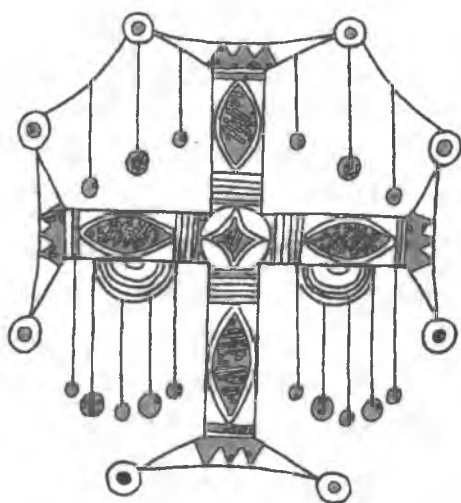
**Stareța Sfintei Sihăstrie,
Monahia Filoteia
și surorile cele întru Hristos**

- Părinte, oare cum de înțeleg animalele bunătatea unui om?

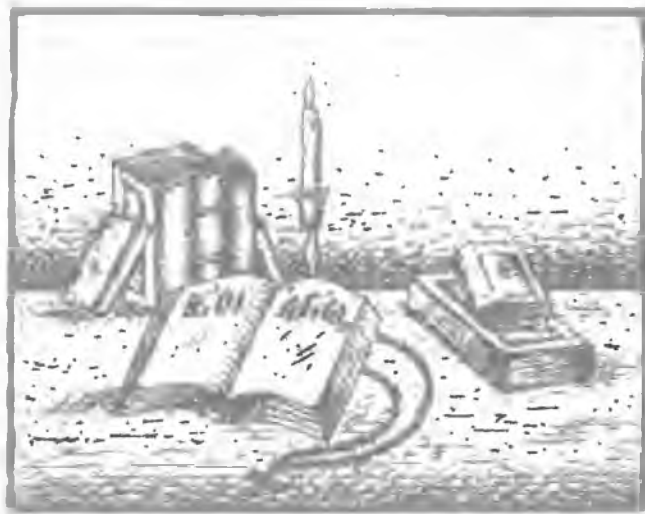
- Au intuiție și de aceea simt dacă le iubești și dacă te doare pentru ele. În Rai animalele simțeau mireasma harului și îi slujeau lui Adam. După călcarea poruncii toată firea suspină împreună cu omul. Iată, sărmanul iepure, de pildă, privește mereu cu frică. Inima lui bate tac-tac-tac. Nu doarme deloc, sărmanul. Cât de mult suferă această făptură nevinovată din pricina noastră! Dar atunci când omul revine la starea de dinainte de cădere, animalele se apropie din nou de el fără frică.

PARTEA ÎNTÂI

RĂZBOIUL GÂNDURILOR

«Atunci când omul le vede pe toate cu gânduri bune, se curăță și primește Har de la Dumnezeu. Prin gândurile cele de-a stânga el îi judecă și îl nedreptățește pe ceilalți, împiedicând astfel venirea Harului dumnezeiesc și lăsându-l pe diavol să lucreze liber în el».

CAPITOLUL 1

Gândurile bune și gândurile rele¹

Puterea gândului bun

Părinte, în Vechiul Testament, în Cartea a IV-a a Macabeilor se spune: *Gândul evlavios nu este distrugător al patimilor, ci potrivit²*. Ce înseamnă aceasta?

– Ia ascultă! Patimile sunt înrădăcinate adânc înlăuntrul nostru, dar gândul evlavios, gândul bun, ne ajută să nu fim robiți de ele. Atunci când omul cultivă numai gânduri bune și își întărește o stare bună,

¹ Prin cuvântul „gând” în limbaj ascetic se înțelege fie un gând simplu, ce trece prin minte, fie o mișcare a sufletului spre bine sau spre rău, fie o înclinație, bună sau rea, la care s-a ajuns prin împreună-lucrarea minții, a conștiinței, a simțirii și a voinței. Deoarece gândurile premerg oricărei fapte, pentru ca nevoința fiecărui credincios, dar mai ales a monahului, să fie corectă, trebuie ca dintru început să se cerceteze gândurile cu atenție, astfel încât să se cultive cele bune și să fie izgonite cele rele.

² IV Mac. 3, 5. În anumite ediții ale Bibliei elene este cuprinsă și această Carte apocrifă a Macabeilor, ce nu apare în versiunea românească a *Sfintei Scripturi* (n. ed. rom.).

patimile încetează să mai lucreze, de parcă nu ar mai exista. Adică gândul evlavios nu dezrădăcinează patimile, ci le războiește, putând chiar să le răpună. Cred că scriitorul descrie cele pe care le-au suferit cei șapte prunci, mama lor, Sfânta Solomoni, și dascălul lor, Sfântul Eleazar, din pricina cugetării evlavioase³, tocmai ca să arate puterea gândului bun.

Un gând bun are aceeași putere cu o priveghere de multe ceasuri. Are mare putere. Precum astăzi unele arme noi blochează cu raze laser racheta chiar la baza ei și o împiedică să se lanseze, tot astfel și gândurile bune apucă înainte și paralizează gândurile rele pe „aeroporturile” diavolului, de unde pornesc. De aceea încercați, pe cât puteți, să plantați gânduri bune mai înainte de a apuca diavolul să vă planteze el gândurile cele rele, astfel încât inima să vi se facă grădină de flori, iar rugăciunea să vă fie însoțită de mireasma duhovnicească a inimii voastre.

Atunci când cineva ține, fie și pentru puțin timp, un gând de-a stânga, adică rău, asupra cuiva, orice nevoință ar face, fie post, priveghere etc., se pierde. La ce îl va ajuta asceza dacă în paralel nu se nevoiește să nu primească gândurile rele? De ce să nu golească mai întâi chiupul de depunerile din untdelemn, care sunt bune numai pentru săpun, și doar apoi să pună untdelemnul cel bun, ci pune untdelemnul cel bun împreună cu cel nefolositor, stricându-l în acest fel?

Un gând curat, bun, are putere mai mare decât orice nevoință. Un tânăr oarecare, de pildă, este

³ *IV Mac. 5, 1 ș.u.*

războit de diavolul cu gânduri necurate și face privegheri, postiri, posturi de trei zile ca să se slobozească de ele. Însă un gând curat, ce îl va aduce, are putere mai mare decât privegherile și postirile pe care le face și îl ajută mai eficient.

– Părinte, atunci când spunei „gând curat” vă referiți numai la subiecte speciale sau și la cele mai generale?

– Și la cele mai generale. Pentru că atunci când omul le vede pe toate cu gânduri bune, se curăță și primește Har de la Dumnezeu. Cu gândurile de-a stânga judecă și nedreptățește pe ceilalți, împiedică venirea Harului dumnezeiesc și lasă pe diavolul să lucreze liber în el.

– Părinte, deoarece judecă, prin aceasta îi dă diavolului dreptul să facă orice vrea cu el?

– Da. Temelia este gândul cel bun. Aceasta este ceea ce-l ridică pe om, îl schimbă în bine. Fiecare trebuie să ajungă la punctul în care le vede pe toate curate. Este ceea ce a spus Hristos: *Nu judecați după față, ci faceți judecată dreaptă*⁴. După aceea, omul ajunge într-o stare în care le vede pe toate cu ochii duhovnicești, iar nu cu ochi trupești. Pe toate le justifică în sensul cel bun.

Trebuie să luăm aminte să nu primim telegramele viclene ale diavolului, ca să nu întinăm *locașul Duhului Sfânt*⁵ și astfel să se depărteze Harul lui Dumnezeu și să ne întunecăm. Duhul Sfânt, atunci când vede inima noastră curată, vine și Se sălășluiește înăuntrul nos-

⁴ *In.* 7, 24.

⁵ *I Cor.* 6, 19 și 3, 6.

tru, pentru că iubește curăția – de aceea și este reprezentat ca un porumbel.

Cea mai mare boală: gândurile de-a stânga

– Părinte, mă neliniștesc atât de mult atunci când am de rezolvat o problemă, încât nici nu pot dormi.

– Problema ta sufletească sunt gândurile cele multe. Dacă nu ai avea aceste gânduri de multe feluri, ai putea da mult mai mult atât în ascultarea ta, cât și în nevointele tale duhovnicești. Ascultă un mod de a evita gândurile cele multe: Când îți vine în minte o treabă pe care va trebui, de pildă, să o faci mâine, să-i spui gândului: „Treaba aceasta nu este pentru astăzi; mă voi gândi la ea mâine”. De asemenea, când trebuie să hotărăști într-o problemă, nu te chinui cu gândul să afli ceea ce este mai bun și să amâni mereu. Alege ceva și mergi înainte. Lasă după aceea pe Dumnezeu să Se îngrijească de celelalte. Silește-te să eviți scolasticismul, ca să nu-ți amețești mintea. Să faci ceea ce poți, cu mărire de suflet, să te miști simplu și cu multă încredere în Dumnezeu. Atunci când Îi încredințăm lui Dumnezeu viitorul și nădejdlile noastre, Îl obligăm într-un anume fel să ne ajute. Prin gândurile cele multe și un om sănătos se netrebnicește. Unul care suferă, este îndreptățit să le aibă, atunci când se mânănește. Însă cel care, fiind sănătos, se amețește și suferă din partea gândurilor de-a stânga, unul ca acesta este bun de legat. Să fie sănătos și totuși să fie chinuit de gândurile lui?!

În vremea noastră, cea mai mare boală se datorează gândurilor deșarte ale oamenilor lumști. Oamenii le pot avea pe toate în afară de gândurile cele bune. Se chinuiesc pentru că nu înfruntă lucrurile duhovnicești. De pildă, cineva pomește ca să meargă undeva, dar motorul mașinii lui pățește ceva și întârzie puțin la destinație. Dacă are gândul cel bun, va spune: „Se vede că Bunul Dumnezeu a rânduit să apară piedica aceasta. Altfel poate că aș fi pățit vreun accident, dacă n-aș fi avut această întârziere. Cum să-Ți mulțumesc, Dumnezeule meu, pentru aceasta?“, și-L slăvește pe Dumnezeu. Dar dacă nu are gândul cel bun, nu va înfrunța situația duhovnicească, ci se va supăra pe Dumnezeu și va huli: „Iată, am întârziat! Aș fi putut merge mai repede! Ce lucru anapoda! Uf, ce Dumnezeu...“. Atunci când omul primește cele ce i se întâmplă cu gând de-a dreapta, se ajută. În timp ce, dacă lucrează în partea stângă, se chinuiește, se topește, se zăpăcește. Odată, cu mai mulți ani în urmă, ca să mergem de la Uranopolis la Salonic am intrat într-un camion ce avea bănci de lemn.

Înăuntru erau claie peste grămadă valize, portocale, pește, lădițe ce miroseau a pește, copii de la Athoniadă⁶ – dintre care unii stăteau pe bănci, iar alții în picioare – călugări, mireni... Un mirean a venit și s-a așezat lângă mine. Era și gras și, deoarece era cam înghesuit, a început să strige: „Ce condiții sunt acestea!...“. Mai încolo era un monah care, sărmanul, era acoperit până sus de lădițe; numai capul îi rămăsese

⁶ Athoniadă – Seminarul teologic athonit, aflat la Schitul Sfântului Apostol Andrei de lângă Karyes (n. ed. rom.).

afară. Și așa cum mergea camionul, clătinându-se – căci drumul era de țară și stricat – lădițele stivuite cădeau, și el, sărmanul, încerca să le arunce la dreapta și la stânga cu mâinile ca să nu-l lovească în cap. Iar celălalt striga pentru că stătea puțin înghesuit. „Nu-l vezi pe acela cum stă, îi spun, și tot tu strigi?”. Și-l întreb și pe monah: „Cum te simți, Părinte?”. Iar acela îmi răspunde zâmbind: „Părinte, mai bine este aici decât în iad!”. Unul se chinula, deși stătea pe bancă, iar celălalt se bucura, cu toate că lădițele erau gata să-l acopere. Și am avut două ore de mers. Nu era aproape. Mentea mireanului s-a întors la confortul ce l-ar fi avut dacă ar fi mers cu autobuzul și astfel era aproape să se sufoce, în timp ce monahul se gândea la mânia ce ar fi avut-o dacă s-ar fi aflat în iad și astfel simțea bucurie. Se gândea: „Peste două ore vom ajunge și vom coborî, în timp ce sărmanii din iad se chinuiesc veșnic. Apoi acolo nu sunt lădițe, lume etc., ci este iad. Slavă Ție, Dumnezeule, că sunt mai bine aici!”.

– Părinte, cui se datorează deosebirea de încredere, de pildă, a doi ucenici față de starețul lor?

– Gândului. Se poate ca cineva să aibă gând stricat pentru orice și pentru oricine. Dacă omul nu are gând bun și nu se scoate pe sine din acțiunile sale – adică dacă acționează numai din interes – nu poate fi ajutat nici chiar de un sfânt. Nu un stareț sfânt sau o stareță sfântă de-ar avea, nu numai de l-ar avea ca stareț pe Sfântul Antonie, ci chiar pe toți sfinții de i-ar avea, nici așa nu va putea fi ajutat. Nici Dumnezeu Însuși nu va putea ajuta un astfel de om, deși ar vrea mult. Atunci

când cineva se iubește pe sine, pe toate le explică precum îi place lui. Și așa unii le explică în chip păcătos, alții precum le place și, încet-încet, aceste explicații iraționale ale lor devin firești. Și oricum te-ai purta cu ei, se smintesc.

Sunt unii care, dacă le dai puțină atenție, dacă le spui un cuvânt bun, zboară. Dar dacă nu le dai atenție, se mâhnesc mult, apucă extremele, care sunt ale diavolului. Văd, de pildă, o mișcare și spun: „Da! Așa este!”. Iar apoi sfârșesc prin a fi siguri că așa este cum cred ei. Sau văd pe un altul serios și cred că are ceva cu ei, în vreme ce acela poate fi serios pentru că îl preocupă ceva. Cu câteva zile mai înainte a venit la mine cineva și mi-a spus: „De ce cutare îmi vorbea mai demult, iar acum nu-mi mai vorbește? I-am făcut și o observație, nu cumva din pricina aceasta?”. „Ascultă, îi spun, se poate să te fi văzut, dar să nu fi luat aminte la tine sau să fi avut vreun bolnav și să fi fost îngrijorat că trebuie să caute un medic sau să afle valută ca să meargă în străinătate etc.”. Și într-adevăr, acela avea pe cineva bolnav, avea o mulțime de griji, iar acesta avea pretenția să stea și să-i vorbească. Iar pentru aceasta îndeplinea o grămadă de gânduri.

Gândurile bune aduc sănătatea duhovnicească

- Părinte, care sunt caracteristicile gândului slab?
- La ce te referi? Pentru prima dată aud aceasta.
- Ați spus că faptul de a avea cineva gând de-a stânga, de a interpreta rău un comportament...

- Și am spus că acesta este un gând slab?
- Mi-am adus aminte de acela care voia să stea cu Sfinția Voastră ca ucenic și i-ați spus: „Nu te țin, pentru că ai gând slab”.
- Nu, n-am spus așa. Ci i-am spus: „Nu te iau ca ucenic, pentru că nu ai sănătate duhovnicească”. „Ce înseamnă sănătate duhovnicească?”, mă întreabă. „Nu ai gânduri bune, îi spun. Ca om am și eu cusururile mele, iar ca monah de atâția ani se poate să am și câteva virtuți. Dar dacă nu ai gând bun, te vei vătăma și de cusururile mele și de virtuțile mele”. Despre un copil mic poate spune cineva că are gând slab, pentru că este încă nematurizat, nu însă despre unul mare.
- Părinte, toți cei mari sunt și maturi?
- Unii nu se maturizează din pricina capului lor. Altceva este când nu-l duce capul. Atunci când cineva nu se mișcă simplu, gândul lui merge la rău și pe toate le înțelege strâmb. Unul ca acesta nu are sănătate duhovnicească, și nu numai că nu este ajutat de bine, dar se și chinuiește.
- Părinte, dacă vedem o neorânduială, este de folos să căutăm să-l descoperim pe cel ce a făcut-o?
- Caută mai întâi să vezi dacă nu ai făcut și tu (n.tr. acea neorânduială). Aceasta este mai bine.
- Dar atunci când îmi dau pricini alții?
- Tu câte pricini nu ai dat? Dacă te vei gândi la aceasta, vei înțelege că greșești înfruntând astfel lucrurile.
- Iar atunci când spunem: „Aceasta cred că a făcut-o cutare soră”, este și acesta un gând de-a stânga?
- Ești sigură că, într-adevăr, a făcut-o acea soră?

– Nu, dar pentru că și altă dată a făcut ceva asemănător...

– Tot gând de-a stânga este, deoarece nu ești sigură. Apoi, chiar de ar fi făcut-o acea soră, cine știe cum și de ce a făcut-o.

– Părinte, dar dacă văd, de pildă, că o soră are vreo patimă?

– Tu ești stareță? Stareța poartă răspunderea și de aceea trebuie să vă cerceteze patimile. Voi, însă, de ce să cercetați patimile celeilalte? Încă nu ați învățat să lucrați corect în voi înșivă. Dacă vreți să lucrați corect în voi înșivă, să nu cercetați ce fac ceilalți din jurul vostru, ci să cultivați gânduri bune, atât pentru cele bune cât și pentru cele rele pe care le vedeți în ceilalți. Indiferent cu ce scop face celălalt ceva, voi puneți-vă în minte un gând bun. Gândul cel bun are dragoste în el, îl dezarmează pe aproapele și îl face să se comporte bine față de tine. Vă aduceți aminte de acele călugărițe care l-au luat pe tâlhar drept avvă? Când s-a descoperit cine este, au crezut că face pe nebunul pentru Hristos și se preface în tâlhar. Atunci au simțit pentru el și mai multă evlavie. În cele din urmă, s-a mântuit și el, și cei împreună cu el⁷.

⁷ Printre istorisirile despre monahii primelor veacuri se află și următoarea întâmplare: un căpitan de tâlhari s-a preschimbă în monah și a cerut găzduire peste noapte la o mănăstire de călugărițe, ca să o poată prăda. Stareța și toate călugărițele l-au primit cu deosebit respect, ca pe un avvă mare. S-au adunat toate călugărițele să ia binecuvântare de la el, i-au spălat picioarele și

– Părinte, dar atunci când o soră îmi spune o minciună...

– Dar dacă va fi fost nevoită chiar din pricina ta să spună o minciună sau se poate să fi uitat, iar ceea ce ți-a spus nu este minciună? Sora de la arhondaric, de pildă, cere de la bucătăreasă salată, iar aceea îi spune: „Nu am”, în vreme ce aceea știe că are. Dacă sora ce a cerut nu are gânduri bune, va spune: „Îmi spune minciuni”. Însă dacă are gânduri bune, va spune: „Sărmana, a uitat că are salată, pentru că are multă treabă”, sau: „A ținut-o pentru o altă nevoie”. Nu ai sănătate duhovnicească și de aceea gândești așa. Dacă ai fi avut sănătate duhovnicească, le-ai fi văzut curate chiar și pe cele necurate. Precum ai fi văzut fructele, așa ai fi văzut și gunoiul, pentru că gunoiul a ajutat să se facă fructele.

Cel ce are gânduri bune, are sănătate duhovnicească și răul îl preschimbă în bine. Îmi aduc aminte că în timpul ocupației germane toți copiii care aveau un organism tare, mâncau cu poftă o bucată de pâine din făină de porumb și erau mereu sănătoși. În timp ce niște copii din familii bogate, cu toate că mâncau pâine cu unt, erau bolnăvicioși, deoarece nu aveau

au luat apoi apa aceea pentru binecuvântare. O soră paralizată s-a vindecat spălându-se cu credință cu acea apă și, spre uimirea tuturor, s-a dus și aceea să ia binecuvântare de la acela. Văzând minunea, căpitanul de tâlhari s-a schimbat lăuntric, s-a pocăit, a aruncat sabia ce-o avea ascunsă sub rasă și după puțin timp, atât el, cât și cei împreună cu el, s-au făcut monahi și au trăit cu multă asprime în viața monahală. (Vezi D. Tsami, *Matericon*, vol. 3, Tesalonic, 1992, pp. 18-24).

organismul rezistent. Chiar dacă ai lovi pe cineva care are gânduri bune, acela va spune: „Dumnezeu a îngăduit aceasta ca să-mi ispășesc păcatele mele cele vechi. Slavă lui Dumnezeu!”. În timp ce pe un altul, care nu are gânduri bune, deși vei merge ca să-l mângâi, va crede că mergi ca să-l bați. Luați exemplu de la unul beat. Dacă este rău, va sparge toate în beția sa. Dar dacă este bun, fie va plânge, fie se va arăta foarte binevoitor. Un om beat spunea oarecând: „Dăruiesc câte o găleată de lire celor care mă invidiază!”.

*Cel care are gânduri bune
pe toate le vede bune*

Mi-au spus unii că se smintesc pentru că văd multe lucruri strâmbe în Biserică. Iar eu le-am spus: „Dacă vei întreba o muscă: «Sunt flori în locul acesta?», ea îți va spune: «Nu știu. Ci știu numai că acolo jos, în groapă, sunt cutii de conserve, gunoaie, necurății», și îți va înșira toate murdăriile pe care a stat. Dar dacă vei întreba o albină: «Ai văzut vreo necurăție în locul acesta?», ea îți va spune: «Necurăție? Nu, nu am văzut nicăieri. Aici locul este plin de flori bine mirositoare», și îți va enumera o grămadă de flori de grădină și sălbatice. Vezi, musca știe numai unde există gunoale, în timp ce albina știe că acolo este un crin, mai departe o zambilă...”.

După cum mi-am dat seama, unii oameni seamănă cu albina, iar alții cu musca. Cei care seamănă cu

musca caută în orice situație să afle ce rău există și se preocupă de el; nu văd nicăieri nici un bine. Cei care seamănă cu albina află peste tot orice bine există. Omul stricat, stricat gândește, pe toate le interpretează de-a stânga și le vede anapoda. În timp ce acela care are gânduri bune, orice ar vedea, orice îi vei spune, își va pune în minte gândul cel bun.

Odată un copil de clasa a șasea a venit la Colibă și a bătut cu ciocănelul în poartă. Aveam de citit un sac de scrisori, dar mi-am spus să ies să văd ce vrea. „Ce este, voinice?“, îl întreb. „Aceasta este Coliba Părintelui Paisie? mă întreabă. Vreau să-l văd pe Părintele Paisie“. „Aceasta este, dar el nu este aici; s-a dus să cumpere țigări“, îi spun. „Se vede că s-a dus ca să cumpere pentru cineva“, îmi spune el cu gând bun. „Nu, ci pentru el s-a dus să cumpere, îi spun. I s-au terminat și făcea ca un nebun. Pe mine m-a lăsat aici singur și nici măcar nu știu când se va întoarce. Dacă văd că întârzie, o să plec de aici“. Atunci băiatului i s-au umplut ochii de lacrimi și iarăși a spus cu gând bun: „Îl obosim pe Părintele“. „Dar ce vrei cu el?“, l-am întrebat din nou. „Vreau numai să iau binecuvântarea lui“, mi-a răspuns. „Ce binecuvântare să iei, copile? Acesta este un înșelat. Nu-i bun de nimic. Eu îl știu bine. Nu aștepta degeaba, pentru că atunci când se va întoarce va fi nervos, poate chiar și beat, căci mai și bea“. Dar acel copil pune mereu gândul cel bun. „În sfârșit, îi spun, eu voi mai aștepta puțin, ce vrei să-i spun?“. „Am să-i dau o scrisoare, îmi spune, dar voi aștepta să iau și binecuvântarea lui“. Ați văzut? Orice îi spuneam, el o primea cu gândul cel bun. l-am spus: „Făcea ca un

nebun pentru că nu avea țigări”, iar sărmanul a suspinat și a lăcrimat. „Cine știe, poate s-a dus să cumpere pentru cineva”. Alții citesc atâtea, iar acela, un copilăș de clasa a șasea, să aibă gânduri atât de bune! Să-i strici gândul și el să și-l facă și mai bun și să tragă o concluzie mai bună. M-am minunat de aceasta! Pentru prima dată am văzut un astfel de lucru!

Gândurile omului sfințit și gândurile omului viclean

– Părinte, cel care are sfințenie, înțelege cine este viclean?

– Da, îl înțelege atât pe cel viclean, precum înțelege și sfințenia unui sfânt. Vede răul, dar în același timp vede și omul lăuntric și distinge că răul este al diavolului și vine din afară. Cu ochii sufletului său el își vede greșelile lui ca fiind mari, iar pe ale celorlalți mici. Și cu adevărat le vede mici, nu se preface. Poate vedea că sunt chiar crime, dar el justifică în înțelesul cel bun vicleniile omului rău; nu-l disprețuiește, nu-l consideră mai prejos decât el. Îl poate considera chiar mai bun decât el însuși și să-l suporte întru cunoștință pentru mai multe pricini. Vede, de pildă, răutatea unui criminal, dar cugetă că acela a ajuns la punctul de a săvârși crima pentru că nu a fost ajutat și că el însuși ar fi putut fi în locul aceluia, dacă nu l-ar fi ajutat Dumnezeu. În felul acesta primește mult Har. Și dimpotrivă, omul viclean deși vede sfințenia celui alt, nu

cunoaște gândurile cele bune pe care le are acela, precum nici diavolul nu le cunoaște.

Cel ce face o lucrare fină duhovnicească, îl îndreptățește pe aproapele, iar nu pe sine. Și cu cât înaintează duhovnicește, cu atât mai mult se eliberează și iubește pe Dumnezeu și pe oameni. Atunci nu va putea înțelege ce înseamnă răutatea, pentru că are numai gânduri bune pentru ceilalți și gândește numai curat și pe toate le vede duhovnicește, sfinte. Se folosește chiar și din căderile semenilor lui, pe care le folosește ca frână puternică pentru sinea sa, ca să ia aminte să nu deraieze. Și dimpotrivă, unul care nu s-a curățit, gândește în mod viclean și toate lucrurile le vede cu ochi viclean. Chiar și pe cele bune le întinează cu viclenia lui. Nu se folosește nici de virtuțile celorlalți, pentru că este întunecat de negreala ucigașului de om, și astfel le explică prin vocabularul său cel viclean. Întotdeauna este supărat și totdeauna mârșnește pe semenii lui cu această negreală duhovnicească a sa. Dacă unul ca acesta vrea să se elibereze de această stare, trebuie să înțeleagă că are nevoie de curățire, ca să-i vină limpezimea duhovnicească, curăția minții și a inimii.

– Dar atunci când un om este o dată viclean și altă dată bun?

– Atunci primește înrâuriri și schimbări corespunzătoare. Omul este schimbător. Uneori gândurile viclene sunt ale diavolului, alteori însuși omul gândește în mod viclean. De multe ori diavolul creează anumite situații pentru ca oamenii să-și facă gânduri rele.

Odată, nu am apucat să-i vorbesc unui arhimandrit care a venit pentru prima dată la Coliba mea. A doua oară când a venit nu l-am putut primi, deoarece eram grav bolnav și i-am spus să vină altă dată ca să discutăm. Atunci aceuia i-a intrat gândul că nu vreau să-l primesc, că am ceva cu el și s-a dus jos la mănăstire și s-a plâns. Aceasta a fost în întregime o lucrare a diavolului.

*Gândurile omului
arată starea lui duhovnicească*

– Părinte, cum se face că doi oameni văd în mod diferit același lucru?

– Toți ochii văd la fel de curat? Pentru ca cineva să vadă curat trebuie să aibă ochii sufletului său foarte sănătoși, căci numai atunci are curăția lăuntrică.

– Părinte, de ce uneori aceeași împrejurare unul o consideră binecuvântare, iar altul nenorocire?

– Fiecare o explică potrivit cu gândul său. Orice lucru îl poți vedea fie din latura lui bună, fie din latura lui cea rea. Am auzit următoarea întâmplare: la o mănăstire care se afla lângă un sat aveau rânduială să facă vecernia și utrenia la miezul nopții. La slujbe mergeau și mireni, pentru că mănăstirea era înconjurată de case care cu timpul se zidiseră acolo. Odată un frate începător și-a uitat chilia sa deschisă și a intrat în ea o femeie. Când a aflat aceasta fratele, a fost cuprins de mâhnire și s-a tulburat. O, s-a spurcat chilia! Înfricoșător lucru, s-a pierdut lumea! Ia spirt și stropește pe

podea, apoi ii dă foc, ca s-o dezinfecteze! Puțin de n-a ars mănăstirea. Și-a ars dușumeaua chiliei, însă gândul nu și l-a ars. Pe acela trebuia să-l ardă, pentru că răul se afla în el. Dacă și-ar fi pus gândul cel bun în minte, spunându-și că femeia a intrat în chilia lui din evlavie, ca să se folosească, ca să primească Har și să se nevoiască și ea acasă, s-ar fi schimbat duhovnicește și ar fi slăvit pe Dumnezeu.

Din calitatea gândurilor unui om se vede starea lui duhovnicească. Oamenii judecă lucrurile potrivit cu conținutul pe care îl au înlăuntrul lor. Dacă nu au conținut duhovnicesc, trag concluzii greșite și-l nedreptățesc pe aproapele lor. De pildă, dacă unul, care face milostenii noaptea ca să nu fie văzut de oameni, va vedea pe cineva seara târziu pe drum, niciodată nu-și va pune gând rău în minte. Însă de l-ar vedea pe acela unul ce umblă nopțile spre a păcătui, va spune: „Ce monstru, cine știe pe unde umblă noaptea”, pentru că el însuși are astfel de experiențe. Sau dacă se aude noaptea de la etajul de sus duc-duc, unul care are gânduri bune va spune: „Face metanii”, în timp ce unul care nu are gânduri bune va spune: „Joacă toată noaptea”. Dacă se aude vreo melodie, unul va spune: „Ce psalmodii frumoase”, în timp ce celălalt va spune: „Ce cântece mai sunt și acestea?”.

Vă aduceți aminte cum s-au comportat față de Hristos cei doi tâlhari care au fost răstigniți împreună cu El? Amândoi îl vedeau pe Hristos sus pe Cruce, vedeau cum se cutremură pământul, etc. Dar ce fel de gând și-a pus în minte unul și ce fel celălalt! Unul, cel de-a stânga, hulea și zicea: *Dacă Tu ești Hristos, mân-*

tuieste-Te pe Tine însuși și pe noi. Iar celălalt, cel de-a dreapta, spunea: Noi după dreptate primim cele cuvenite după faptele noastre; Acesta însă n-a făcut nici un rău¹⁰. Unul s-a mântuit, iar celălalt s-a osândit.

⁹ *Lc. 23, 39.*

¹⁰ *Lc. 23, 41.*

CAPITOLUL 2

Gândurile de hulă

Care gânduri sunt de hulă

Părinte, nu am înțeles când un gând este de hulă.
– Atunci când ne vin în minte închipuiri urâte despre Hristos, despre Maica Domnului, despre sfinți sau despre ceva dumnezeiesc și sfânt sau chiar și despre părintele nostru duhovnicesc etc., acestea sunt gânduri de hulă. Aceste gânduri nu trebuie să le spună nimeni niciodată.

– Nici la duhovnic?

– La duhovnic ajunge să spunem: „Îmi trec prin minte gânduri de hulă despre Hristos sau despre Sfântul Duh, despre Maica Domnului, despre Sfinți sau despre Sfinția Voastră, duhovnicul meu”. Aceste blasfemii și păcate sunt toate ale diavolului; nu sunt ale noastre. De aceea nu trebuie să ne mâhnim și pentru păcatele diavolului. Când eram monah începător, o bucată de vreme diavolul îmi aducea gânduri de hulă chiar și în biserică și mă mâhneam mult. Orice bârfă și hulă pe care le auzisem spunându-se despre alții, pe când eram militar, diavolul mi le aducea în minte

despre sfinți. Duhovnicul îmi spunea: „Aceste gânduri sunt ale diavolului. Din clipa în care omul se mănnește pentru gândurile necurate ce-i trec prin minte despre lucrurile sfinte, aceasta este dovada că ele nu sunt ale lui, ci vin din afară”. Eu însă continuam să mă mănnesc. Mergeam în paraclisul Sfântului Ioan Botezătorul ca să mă rog, iar atunci când mă închinam la icoana Sfântului, ea scotea bună mireasmă. Când îmi veneau iarăși astfel de gânduri, mergeam din nou în paraclis, unde simțeam aceeași mireasmă ieșind din icoană. Într-o zi, în vremea Sfintei Liturghii, la *Sfinte Dumnezeule* cântam și eu încet *Sfinte Dumnezeule* de Nilos¹¹. Atunci văd că intră prin ușa pronaosului o flară mare, înfricoșătoare, cu cap de câine. Scotea flăcări din gură și din ochi. Se întoarce și-mi dă două palme, deoarece cântam *Sfinte Dumnezeule*. Atunci am privit în jurul meu, ca să văd dacă nu îl văzuse și altcineva, dar nu îl văzuse nimeni. După aceea m-am dus și i-am spus duhovnicului ce se întâmplase. „Iată, l-ai văzut! – îmi spune duhovnicul. El este. Acum te-ai liniștit?”.

– Părinte, omul înțelege întotdeauna dacă un gând este de hulă?

– Dacă pune în lucrare mintea ce i-a dat-o Dumnezeu, atunci înțelege. De pildă, unii îmi spun: „Părinte, cum este cu puțință să existe iad? Noi ne mahnim pentru omul ce este în închisoare, cu cât mai mult pentru cel ce este în iad!”. Dar cugetarea aceasta este hulă, pentru că astfel unii ca aceștia se arată mai

¹¹ Nilos Kamarados. A trăit în Constantinopol în jurul anului 1880. A fost un muzician foarte sârguitor, care s-a ocupat de teoria muzicii bizantine și s-a distins între cântăreți.

drepti decât Dumnezeu. Dumnezeu știe ce face. Vă aduceți aminte de cazul relatat de Sfântul Grigorie Dialogul? Odată episcopul Fortunat a alungat un diavol dintr-o îndrăcită. Diavolul, după ce a fost izgonit, umbla prin oraș în chip de om sărac clevetindu-l pe episcop. „M-a alungat, nemilostivul!”, striga el. „Dar de ce te-a alungat?”, îl întreabă cineva. „Cum de a făcut una ca aceasta? Hai, vino în casa mea!”. Și diavolul a intrat în casă. Peste puțin timp îi spuse gazdei: „Mi-e frig. Pune lemne pe foc!”. Iar acela a început să pună lemne în cămin; mai pune și bușteni, ca să se încălzească. Și după ce s-a încins bine căminul, diavolul a intrat în copilul gazdei, iar acesta, îndrăcindu-se, a sărit în foc și a ars. Atunci acela a înțeles pe cine a izgonit episcopul și pe cine a primit el. De vreme ce episcopul Fortunat l-a izgonit, înseamnă că știa ceva¹².

De unde provin gândurile de hulă

– Părinte, spuneți-ne ceva despre nepăsarea cea bună!

– Nepăsarea cea bună este de trebuință unuia foarte sensibil, pe care îl chinuie aghiută cu diferite gânduri. În cazul acesta este bine să devină puțin nepăsător, în sensul cel bun, și să nu cerceteze prea minuțios unele lucruri. Ea mai este bună și pentru cel care se poate să fie nepăsător în multe, dar într-un

¹² Vezi Sfântul Grigorie Dialogul, în *Everghetinos*, Tomul 1, ed. Matei Laghi, Atena, 1980, p. 510.

anumit lucru să-i fi pricinuit diavolul o sensibilitate exagerată pentru a-l netrebnici. În cazul acesta, pentru o perioadă de timp îl va ajuta nepăsarea cea bună. Însă are nevoie de supraveghere. Trebuie să-și spună gândurile sale și să fie supravegheat de duhovnic, căci altfel, încet-încet, le poate lua pe toate cu grapa și să ajungă în cealaltă extremă, adică să devină complet nepăsător.

– Părinte, de ce atunci când cad în mâhnire am gânduri de hulă?

– Ia ascultă să vezi cum este. Atunci când aghiută te vede mâhnită, profită de aceasta și îți dă o bomboană lumească, un gând păcătos. După ce cazi prima dată, te duce la o mâhnire mai mare și nu mai ai putere să te împotrivești. De aceea nu trebuie să rămâi niciodată în stare de mâhnire, ci să faci ceva duhovnicesc, care să te ajute să ieși din această stare.

– Părinte, mult mă chinuiesc cu niște gânduri...

– Sunt ale diavolului. Linștește-te și nu le da importanță. Ești sensibilă. Diavolul îți exploatează sensibilitatea, te face să examinezi prea minuțios unele lucruri. Îți lipește mintea acolo și astfel te chinuiești fără folos. Îți poate aduce gânduri necurate, de pildă despre stareță sau chiar despre mine. Nu le da importanță. Dacă dai puțină importanță unui gând de hulă, te poate chinui, te poate zdrobi. Îți trebuie puțină nepăsare bună.

Diavolul chinuiește cu gândurile de hulă de obicei pe cei foarte evlavioși și foarte sensibili. Le prezintă căderile lor mult mărite ca să-i mähnească și, dacă nu reușește să-i ducă la deznădejde ca să se sinucidă,

încearcă cel puțin să-i înnebunească și să-i netrebnicească. Iar dacă nu poate face nici aceasta, se mulțumește să le aducă fie și o melancolie.

Am întâlnit pe cineva care sculpta mereu. „Are diavol”, spuneau oamenii. Iar acela le spunea: „Cei ce au diavol nu fac așa”. Așa cum am aflat după aceea, sărmanul acesta nu era vinovat în nimic ca să se îndrăcească. Crescuse orfan și de aceea avea o sensibilitate; avea și gând de-a stânga și puțină fantezie, lucruri pe care i le cultiva diavolul și astfel îi aducea gânduri de hulă. Iar când diavolul îi aducea astfel de gânduri, acesta i se împotriva, se scutura și scuipa gândurile de hulă. Cel ce vedea această scenă credea că are diavol. Sărmanul, să aibă așadar o sensibilitate, să scuipe gândurile de hulă și totuși să i se spună: „Ai diavol!”?!

De multe ori gândurile de hulă vin și din pizma diavolului. Uneori, mai ales după priveghere, atunci când ești rupt de oboseală și nu te poți împotrivi, diavolul, făcătorul de rău, îți aduce gânduri de hulă și apoi, ca să te încurce sau să te arunce în deznădejde, începe să-ți spună: „Astfel de gânduri nici diavolul nu are! Nu te vei mântui...”. Poate aduce gânduri de hulă chiar și împotriva Duhului Sfânt, ca după aceea să spună că acest păcat nu se iartă etc.

– Părinte, un gând de hulă poate veni și din pricina noastră?

– Da, și omul însuși poate da pricină. Atunci când nu există sensibilitate, gândurile de hulă provin din mândrie, din judecarea aproapelui etc. De aceea, atunci când vă nevoiți și aveți gânduri de necredință,

de hulă, să știți că nevoița se face cu mândrie. Minte se întunecă din pricina mândriei, începe necredința și omul se golește de Harul lui Dumnezeu. Sau atunci când cineva se ocupă cu subiecte dogmatice, fără să aibă astfel de înclinații, după aceea are gânduri de hulă.

Disprețuirea gândurilor de hulă

– Părinte, Avva Isaac spune că biruim patimile *prin smerenie și nu prin disprețuire*¹⁵. Oare disprețuirea unei patimi și disprețuirea gândurilor de hulă este același lucru?

– Nu, disprețuirea unei patimi are mândrie, încredere în sine și, ceea ce este mai rău, îndreptățire. Adică te îndreptățești pe tine însuși și nu-ți recunoști patima. Este ca și cum ai spune: „Patima aceasta nu este a mea, nu are legătură cu mine”. Și astfel nu te mai nevoiești ca să te eliberezi de ea. Însă gândurile de hulă trebuie să le disprețuim, pentru că, așa cum am spus, nu sunt ale noastre, ci ale diavolului.

– Atunci când se preface cineva înaintea altora că are o patimă, de pildă atunci când face pe lacomul cu pântecele, îl batjocorește pe diavolul?

– Atunci când se preface cu prefacerea cea bună, nu înseamnă că îl batjocorește pe diavolul. Îl batjo-

¹⁵ Începutul irmosului de la Cântarea întâi a *Canonului Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu* de la Acatistul Bunei-Vestiri.

corești pe diavolul atunci când, deși el îți aduce gânduri de hulă, tu cânti.

– Părinte, cum să alung un gând de hulă care îmi vine în vremea slujbei bisericești?

– Prin cântarea psaltică. *Deschide-voi gura mea...*¹⁴

Nu știi muzică? Să nu-l scormonești, ci disprețuiește-l! Atunci când cineva discută cu astfel de gânduri în vremea rugăciunii este ca și cum un militar s-ar juca cu o grenadă în mâini în vremea când dă raportul.

– Și dacă stăruie?

– Dacă stăruie, să știi că undeva, înlăuntrul tău, are un adăpost. Dar soluția cea mai bună este disprețuirea diavolului, deoarece el dă meditații de viclenie. În vremea aceea este mai bine să nu rostim nici măcar Rugăciunea lui Iisus, deoarece, făcând aceasta, arătăm că ne preocupă subiectul, iar diavolul țintește punctul slab și ne bombardează mereu cu gânduri de hulă. Este mai bine să cântăm. Vezi, până și copiii cei mici atunci când vor să disprețuiască pe vreun oarecare copil ce le vorbește, îi spun „tralala”, așadar cântă. La fel să facem și noi diavolului. Însă noi vom psalmodia, nu vom cânta. Psalmodia este rugăciune îndreptată către Dumnezeu, dar și disprețuire a diavolului. Și astfel cel viclean este lovit și de aici și de dincolo, și astfel va pieri.

– Dar atunci când sunt într-o astfel de stare, Părinte, nu pot cânta și îmi vine greu chiar să mă și împărtășesc.

¹⁴ Catavasia la Cântarea întâi a *Canonului Bunei-Vestiri*.

– Aceasta este foarte periculos. Aghiută îți face blocaj. Să mergi să cânti, să te împărtășești, pentru că gândurile acestea nu sunt ale tale. Ascultă ce-ți spun: să cânti un *Cuvine-se cu adevărat*, ca astfel aghiută să-și ia cele de cheltuială și să plece. Nu ți-am spus despre un călugăr? A venit în Sfântul Munte când avea 12 ani. Era orfan, de aceea își pierduse afecțiunea de la mama lui trupească și astfel toată dragostea lui a îndreptat-o spre Maica Domnului. O simțea ca pe mama lui. Să fi văzut cu ce evlavie se închina la icoane! După aceea diavolul a exploatat această dragoste și i-a adus gânduri de hulă. Sărmanul, nu mai mergea nici să se închine la icoane. Când Starețul lui a aflat aceasta, l-a luat de mână și l-a pus să sărute icoana Maicii Domnului și a Mântuitorului pe față și pe mâini, și îndată a fugit diavolul. Într-un fel este o obrăznicie să o săruți pe față pe Maica Domnului și pe Hristos, dar aceasta a făcut-o starețul tocmai ca să alunge gândurile ce le avea călugărul.

Când suntem vinovați pentru gândurile de hulă?

– Părinte, sunt vinovat atunci când am un atac din partea unui gând de hulă fără consimțământul meu?

– Dacă te mâhnești și nu-l primești, nu este nimic.

– Părinte, când este vinovat cineva pentru un gând de hulă?

– Dacă nu se mâhnește pentru că are un astfel de gând, ci stă și discută cu el, atunci este vinovat. Și cu cât va primi gândurile de hulă, cu atât mai mult va

primi tulburarea diavolului. Pentru că atunci când îi trece un gând de hulă și-l cercetează și discută cu el, primește o mică demonizare.

– Și cum vor pleca, Părinte, astfel de gânduri?

– Dacă se mâhnește atunci când vin astfel de gânduri și nu discută cu ele, acelea se taie singure pentru că nu sunt hrănite. Copacul care nu este udat se va usca. Dar din clipa când cineva se complăce cu ele, fie și puțin, și le hrănește, omul cel vechi se adapă, și atunci cu greutate se vor usca.

– Părinte, uneori primesc gândurile de hulă, consimt, iar după aceea îmi dau seama de aceasta, însă nu le pot alunga.

– Tu știi ce pățești? Uneori ai mintea în altă parte, ești distrată și stai pierdută cu gura căscată. Atunci vine aghiută, îți aruncă în gură o caramelă și tu începi s-o sugi. Simți gustul ei și după aceea îți vine greu s-o dai jos. Însă trebuie s-o arunci imediat ce simți că te îndulcești.

– Dar când îmi trece un gând de hulă și-l primesc puțin, iar după aceea îl alung?

– Atunci este ca și cum diavolul ți-ar fi dat o caramelă din care ai supt puțin, dar după aceea ai scuipat-o. Trebuie însă s-o scuipi imediat. Altfel, la început te va înșela cu o caramelă, dar apoi te va adăpa cu otravă și își va bate joc de tine.

CAPITOLUL 3

Încrederea în gând

Încrederea în gând este începutul înșelării

Părinte, când mă mânia mă fac ca torentul; nu mă pot abține.

– De ce să nu te poți abține?

– Pentru că îmi cred gândului meu.

– Ei, atunci ai crezul tău, propriul tău simbol de credință!... Egoismul este de vină. Să nu-ți îndreptățești gândul tău! Un gând bandajat¹⁵ singură să-l alungi, să nu-l primești.

– Dar cum voi înțelege că un gând este bandajat?

– Ei, dacă nu-l înțelegi, să-l spui stareței și, tac, să-l alungi, făcând ascultare în tot ce îți va spune. Pentru un om duhovnicesc, faptul de a se încrede în gândul său este începutul înșelării. Mintează se întunecă de mândrie și se poate înșela. Este mai bine să înnebunească, pentru că atunci va avea circumstanțe atenuante.

¹⁵ Starețul folosea acest cuvânt în sensul de „prostuț”.

– Părinte, dar ajutor de la alții nu se poate primi în astfel de cazuri?

– Pentru ca cineva să fie ajutat în starea în care se află, trebuie ca și el însuși să ajute. Să înțeleagă că a se încrede în gândul care îi spune, de pildă, că este cel mai bun dintre toți, că este sfânt etc., aceasta înseamnă înșelare. Dar dacă el însuși îl ține, un astfel de gând nu poate fi alungat nici cu mitraliera. Trebuie să se smerească pentru ca el să plece. Uneori mi se cere să mă rog pentru astfel de cazuri. Ce rugăciune să fac? Din moment ce acela are înăuntrul său fitilul diavolului. Orice vei face, tot va sări în aer. Este ca și cum cineva ar ține în mâinile sale fitilele de la dinamită și ar cere să-l ajuti ca să nu explodeze.

– Părinte, am devenit sucită.

– Cine îți spune aceasta? Gândul tău? Eu te urmăresc din Sfântul Munte. Știu aceasta. Nu ai devenit sucită. Dar dacă vei crede în gândul tău, atunci acela te va răsuci. Nu crede în gândul tău, nici atunci când îți spune că ești într-un hal fără de hal, nici când îți spune că ești sfântă.

Încrederea în gând creează probleme psihologice

– Părinte, atunci când pe cineva îl chinuie gândul că toți se preocupă de el etc., cum îl va alunga?

– Aceasta este lucrarea diavolului care vrea să-l îmbolnăvească. Unul ca acesta să fie nepăsător, să nu creadă deloc în acest gând. Unul, de pildă, care are bănuială, dacă va vedea pe cineva cunoscut că vor-

bește încet cu altul, va spune întru sine: „Vorbește despre mine. Nu mă așteptam la aceasta de la el”, în timp ce aceia discută despre cu totul alt subiect. Și dacă nu ia aminte, evoluează încet-încet și unde va ajunge? Crede că toți îl urmăresc, îl prigonesc. Chiar de ar avea dovezi concrete că ceilalți se preocupă de el, să știe că acestea însuși vrăjmașul le-a potrivit așa ca să-i insufle această convingere. Măi, cum le mai combină diavolul!

Cunosc un tânăr care, deși este foarte inteligent, crede în gândul său care îi spune că nu este echilibrat. Primind gândurile ce i le aducea aghiută, acestea i-au creat o grămadă de complexe. A avut chiar și o încercare de sinucidere, care i-a topit pe părinții lui. Dumnezeu i-a dat puteri și harisme, dar pe toate i le netrebnicește vrăjmașul și astfel se chinuiește și pe el și pe alții. Nu pot înțelege de ce unii oameni primesc astfel de gânduri diavolești și-și fac viața chinuită, împotrivindu-se astfel și lui Dumnezeu, Care ne face atât de mult bine și ne iubește. Oricâte i-ai spune unui astfel de om, nu se folosește. Dacă nu va înceta să creadă gândurilor pe care i le aduce vrăjmașul, te vei osteni în zadar.

– Părinte, cel sensibil este slab sufletește, este bolnav?

– Nu, mărimea de suflet și sensibilitatea sunt harisme firești, dar, din păcate, diavolul reușește să le exploateze. Pe un om sensibil îl face adeseori să exagereze lucrurile ca să nu poată trece peste o greutate sau dacă reușește puțin s-o rezolve, mai apoi cedează, îl face să deznădăjduiască, să se chinuiască

și în cele din urmă să se epuizeze. Dacă ar pune în valoare sensibilitatea moștenită, ea ar deveni cerească. Iar dacă o va lăsa ca să o exploateze diavolul, se va pierde. Pentru că dacă omul nu-și pune în valoare harismele sale, atunci le exploatează diavolul. Și astfel, aruncă darurile lui Dumnezeu. În loc să-l fie recunoscător lui Dumnezeu, le ia pe toate anapoda. Cel sensibil, atunci când crede gândului său, poate sfârși chiar și la psihiatrie, în timp ce acela care este indiferent, cu al său „nu mă interesează”, desigur nu merge bine, însă cel puțin nu sfârșește în psihiatrie. De aceea aghiută îi urmărește pe oamenii sensibili.

Alții iarăși își pun în gând sau mai degrabă aghiută le aduce gândul că au o neputință moștenită și încearcă să-i facă să creadă că au ceva de acest fel. Îi înfricoșează ca să-i amețească și să-i netrebnicească fără motiv. Și chiar de ar exista și ceva moștenit, nimic nu poate sta înaintea Harului lui Dumnezeu. Vă aduceți aminte de Sfântul Ciprian¹⁶, care din vrăjitor a devenit ierarh al Bisericii și mucenic al lui Hristos? Moise Etiopianul¹⁷, din tâlhar a devenit mai sensibil decât mulți Părinți mari. La ce măsură a ajuns! Când Sfântul Macarie a mers să-l cerceteze, acela l-a întrebat: „Ce să fac? Mă deranjează lumea și nu pot afla liniște”. Iar Sfântul Macarie i-a spus: „Moise, Moise, ești foarte sensibil! Să mergi în Arabia Pietroasă¹⁸, pentru că tu nu poți alunga lumea”¹⁹. L-a întrecut în sensibilitate chiar și pe

¹⁶ Pomenirea lui se prăznuiește la 2 octombrie.

¹⁷ Pomenirea lui se prăznuiește la 28 august.

¹⁸ Pustia cea mai dinlăuntru, în partea de N-V a Arabiei.

¹⁹ *Pateric*, Avva Macarie Egipteanul, cap. 21.

Marele Arsenie, care era din familie nobilă, învățat, om manierat, în timp ce acela era tâlhar. Iată, vezi ce face Harul lui Dumnezeu! Dar avea și multă smerenie.

Capriciile pornesc de la gând

– Părinte, cel ce se dezgustă, de ce pățește una ca aceasta?

– Spune-mi, tu de ce te dezgusti?

– Mă dezgust de toate.

– Atunci toate la tine vor veni. Și viermișorii în fructe sau în legume, și vreun păr în pâine etc.

– Așa este, Părinte!

– Slavă Ție, Dumnezeule! Vezi cât de mult te ajută Dumnezeu ca să poți depăși aceasta?

– Părinte, oare aceasta nu începe de la gând? Să spunem că o soră a aflat un păr. Să-l dea deoparte?

– Dar el este binecuvântare. Dă-mi-l mie să-l iau eu de binecuvântare!... Ah! Îmi aduc aminte că odată, la Sinai, mergeam undeva cu un monah și i-am dat două piersici. Dar îl văd că nu le mănâncă. Voia să meargă să le spele, ca apoi să le mănânce. Și le ținea în mână, nevoind nici în buzunar să le bage, ca nu cumva să se umple de microbii aflați în buzunar. Fratele lui, care avea opt copii, îmi spunea: „Acesta cheltuiește mai mult săpun ca să-și spele mâinile, decât femeia mea spălându-i pe cei opt copii ai noștri”. Și să vedeți ce a pățit! Acolo la Sinai dădeau fiecărui călugăr și câte un beduin ca să-i slujească, să-i ducă mâncarea etc. Beduinul ce a fost dat aceluia călugăr era mai murdar

decât toți. Negru de murdar! Hainele lui miroseau, mirosea și el în întregime. O săptămână trebuia să-l pui la înmuiat, ca să se curețe. Măinile îi erau... nu mă întreba! Trebuia să i le razi cu șpaclul. Când lua blidul ca să-i ducă mâncarea, își băga cele două degete mari înăuntru... „Fugi, fugi...!”, îi striga monahul, de îndată ce îl vedea. În cele din urmă acel monah n-a stat la Sinai nici două săptămâni.

Îmi aduc aminte că în viața de obște aveam un monah care, ca mirean, fusese ofițer de jandarmi. L-au pus citeț, pentru că era învățat. Era de mulți ani în mănăstire și se dezgusta de toate. Cum să atingă mânerul ușii?! Ușa o deschidea cu piciorul sau trăgea zăvorul cu cotul și după aceea își curăța cu spirt mânăca aceea cu care atinsese zăvorul. Chiar și ușa bisericii o deschidea cu piciorul. Dar când a îmbătrânit, Dumnezeu a îngăduit să i se umple picioarele de viermi, și mai ales cel cu care deschidea ușa. Eram ajutorul monahului care era cu ascultarea la bolnița mănăstirii, atunci când acela a venit pentru prima dată la bolniță cu piciorul legat. Monahul infirmier mi-a spus să-i dezleg piciorul, în timp ce el s-a dus să aducă niște bandaj. Când i-am dezlegat piciorul, ce să văd? Era plin de viermi. „Du-te la mare și spală-ți piciorul ca să se curețe de viermi, îi spun, și apoi vino ca să-ți schimb bandajul!”. Unde ajunsesel! Ce pedeapsă! Eu m-am pierdut cu totul. Infirmierul m-a întrebat: „Ai înțeles din ce i s-a tras aceasta?”. „Am înțeles, i-am răspuns. Pentru că deschidea ușa cu piciorul”.

– Părinte, fiind în această situație continua să deschidă ușa cu piciorul?

- Da, o deschidea tot cu piciorul. Și îmbătrânise călugăr.

- N-a înțeles aceasta?

- Nu știu. După aceea eu m-am dus la Mănăstirea Stomiu, la Konița. Cine știe ce fel de moarte a avut! Și iată, în mănăstirea de acolo unii monahi tineri mâncau rămășițele pe care bătrânii le lăsau în farfuriile lor, ca să ia astfel binecuvântare. Adunau rămășițele de mâncare. Sau alții sărutau mânerul ușii, pentru că a fost atins de Părinți, iar acesta, atunci când se închina la icoane, abia de își atingea mustața de icoană. Și să vezi ce pătea apoi mustața sa din pricina spirtului...

- Părinte, dar atunci când se procedează astfel cu lucrurile sfinte, aceasta nu este lipsă de evlavie?

- Da, de la lipsa de evlavie pornește omul și apoi ajunge la altele. Și acela ajunsese chiar să nu se mai închine, pentru că se temea ca nu cumva cel care se închinase înaintea lui la icoană să nu aibă vreo boală.

- Adică pentru ca să nu se scârbească cineva, trebuie să nu dea importanță?

- Oamenii nu văd balastul pe care îl mănâncă! Dacă cineva care este cuprins de frica de a nu se îmbolnăvi sau de frică, în general, își face cruce, îl ajută Hristos. Câți dintre cei care au diferite boli nu trec pe la Colibă! Unii simpli își fac semnul crucii, sărmanii, apoi iau cănuța ce o am acolo și beau apă. Alții care se tem, nici nu o ating. Cu câteva zile mai înainte a venit cineva care avea o funcție înaltă. Atât de mult se temea sărmanul de microbi, încât își albise mâinile curățindu-le cu spirt. Chiar și mașina sa și-o freca cu spirt. Mi-a fost milă de el. Știi ce înseamnă să ai o astfel de funcție și să te miști așa? I-am dat rahat,

dar nu l-a luat, pentru că l-am apucat eu cu mâna. Dar și în cutie de ar fi fost, tot nu l-ar fi luat, deoarece s-ar fi gândit că și în cutie l-a pus cineva cu mâinile lui. Când am văzut aceasta, am luat rahatul, l-am frecat de pantofii lui și apoi l-am mâncat. I-am făcut destule de acestea și m-am chinuit să-l fac să se elibereze puțin din această psihoză. Iată, și astăzi a venit aici o tânără care avea frică de boală. Și când a intrat înăuntru n-a luat binecuvântare, pentru că se temea să nu se molipsească de microbi, și când a plecat, după atâtea pe care i le-am spus ca s-o ajut, iarăși n-a luat binecuvântare. „Nu-ți sărut mâna, îmi spune, pentru că mă tem să nu mă molipsesc de microbi”. Ce să mai spui? În felul acesta își fac viața lor neagră.

Bolile din închipuire

Boală mare este a crede omul gândului său care îi spune că are vreo boală. Gândul acesta îi creează stres, îl face să se mânănească, să nu aibă poftă de mâncare, să nu poată dormi, să ia medicamente și, în cele din urmă, se îmbolnăvește, deși este sănătos. Să fie cineva bolnav și să facă tratament, aceasta o pricip; dar să fie sănătos și să creadă că este bolnav și să se îmbolnăvească fără motiv, aceasta este... Unul, de pildă, deși are putere trupească și duhovnicească, nu poate face nimic, pentru că a crezut în gândul său care îi spune că este bolnav, ajungând astfel să se stingă trupește și duhovnicește. Și, cu adevărat, nu spune minciuni. Dacă omul crede că are ceva, intră în

panică, se zdrobește și după aceea nu mai are curaj de nimic. Și așa se netrebnicește fără motiv.

Vin unii la Colibă care sunt cu desăvârșire zdrobiți. „Gândul îmi spune că am SIDA”, spun ei și cred aceasta. Eu îi întreb: „Nu cumva s-a întâmplat cutare sau cutare?”. „Nu”, îmi răspund ei. „Atunci te mâhnești degeaba. Du-te și fă niște analize, ca să-ți plece gândul acesta”. „Dar dacă fac analize și-mi găsesc că am cea boală?”, spun unii și nu mă ascultă și astfel se chinuiesc. În timp ce aceia care ascultă, fac analize, văd că nu au nimic și, să vedeți, fața li se schimbă și curajul le revine. Unii din pricina mâhnirii se întind pe pat și nici să mănânce nu mai vor. Ei bine, ai SIDA. Dar pentru Dumnezeu nu există vreo problemă grea. Dacă trăiești mai duhovnicește, te spovedești, te împărtășești etc., te vei ajuta.

– Părinte, cum începe cineva prin a crede că este bolnav?

– Gândul acesta se cultivă încet-încet. De multe ori poate că există vreo pricină, dar să nu fie ceva serios. După aceea gândul mai scoate ceva și-i mărește bănuiala. Când eram la Mănăstirea Stomiu, era în Konița un familist care credea că are tuberculoză. Nu lăsa nici pe femeia lui să se apropie de el. „Nu te apropia, îi spunea, că o să te molipsești!”. Sărmana îi agăța coșulețul cu mâncare de un lemn și i-l dădea de departe. Nenorocita se topise. Sărmanii lui copii îl vedeau numai de departe. Acesta însă nu avea nimic, dar deoarece nu-l vedea soarele – căci era mereu în casă înfășurat permanent în păături – era galben și de aceea credea că are oftică. Mă duc acasă la el și de

îndată ce mă vede, îmi spune: „Nu te apropia, călugăre, ca să nu te molipsești și tu, căci vine atâta lume acolo la mănăstire! Am oftică”. „Cine ți-a spus, fiule, că ai oftică?”, îl întreb. Femeia lui mi-a adus dulceață de nucă. „Deschide gura! îi spun. Acum trebuie să faci ascultare”. A deschis-o, căci nu știa ce vreau să fac. Atunci iau nuca, i-o bag în gură, i-o învărtesc în gură de două-trei ori, după care o iau și o mănânc. „Nu, nu, o să te molipsești!”, striga acela. „Cum o să mă molipsesc? Nu ai nimic, îi spun. Dacă ai fi avut oftică, aș fi fost nebun să fac aceasta? Scoală-te să ieșim afară!”. Apoi îi spun femeii lui: „Aruncă totul, medicamente, pături...”. Îl ridic din pat și ieșim afară. După trei ani de stat închis înăuntru, privea acum lumea în chip ciudat. După aceea, încet-încet, s-a dus și la munca sa. Ce poate face gândul, atunci când îl cultivi!...

Toate se depășesc prin ascultare

– Părinte, cum poate fi ajutat cineva atunci când crede că suferă de ceva?

– Ca să fie ajutat trebuie să aibă duhovnic, să aibă încredere în el și să-l asculte. Îi va mărturisi gândul său, iar acela îl va sfătui: „Acestui gând nu-i da importanță, la acela ia aminte” etc. Dacă nu are încredere și nu ascultă, nu-i poate pleca gândul ce îl supără. Oare știi ce înseamnă să-ți ceară unii ajutor, iar ei înșiși să nu facă nimic? Un tânăr, care trăiește dezordonat, are probleme psihologice și se chinuiește. Vine la mine cu niște ochi înroșiți de țigară și-mi cere să-l ajut. Are și o

evlavie falsă, cere să-i dau icoana din catapeteasmă de binecuvântare și intră înăuntrul Chiliei cu țigara aprinsă. „Bre, îi spun, din pricina țigării ochii ți s-au făcut roșii ca ai câinelui turbat. Nici bătrânii nu fumează aici înăuntru. Eu aici tămâiez”. Însă acela o ținea pe-a lui. Vine, cere ajutor, dar nu iese din gândul său. „De ce nu mă faci bine?”, mă întreabă. Vrea să se facă bine într-un mod magic, fără ca el să încerce să facă ceva. „Tu nu ești pentru minune, îi spun. Nu ai nimic. Crezi numai în gândul tău”. Dacă ar fi făcut ascultare, ar fi putut fi ajutat. Am luat aminte că cel care ascultă, tac-tac, sporește și merge bine. Și după aceea atât el, cât și cei de lângă el sunt liniștiți.

Odată un preot a mers la mănăstire și i-au spus să cânte, dar acela a refuzat. „De ce nu cânti?”, l-au întrebat. Pentru că psalmul spune: *Înălțările lui Dumnezeu în gâtlejul lor și sabie cu două ascuțisuri în mâinile lor*²⁰. Se temea de sabie dacă și-ar fi înălțat glasul său și stăruia în gândul său care îi spunea că nu este bine să cânte. „Măi, Părinte, nu este așa”, îi spuneau aceia. Însă acela, nimic, o ținea pe a lui. Ei, cum să te înțelegi cu un astfel de om? Ce să-i faci? Chiar dacă ceea ce spunea acela ar fi fost corect, iar altul i-ar fi spus: „Nu, nu este așa, este în felul acesta”, și ar fi făcut ascultare de greșeala celuilalt, tot ar fi primit Har și încă mult Har, pentru că s-ar fi smerit.

Câți se chinuiesc așa ani întregi, deoarece cred gândului lor și nu ascultă de nimeni. Orice le-ai spune, orice le-ai face, pe toate le iau anapoda. Și nu este

²⁰ Ps. 149, 6.

numai atât, că a crezut cineva odată în gândul său și răul s-a oprit acolo, ci răul se mărește. Se cultivă încet-încet și poate ajunge la nebunie. Unul, de pildă, face o casă, iar alții îi spun: „Cum de o faci așa? Va cădea și te va strivi”. Deoarece este la început, dacă ascultă, ușor o poate strica și îndrepta. Dar dacă apucă și o termină, cum o va mai strica după aceea? I se spune: „Te va strivi”, vede și acela că va cădea, își dă seama de primejdie, dar se gândește că a cheltuit, că a făcut atâta osteneală ca s-o facă și astfel nu o strică. Și în cele din urmă este strivit înăuntru.

– Unul ca acesta poate fi ajutat?

– Dacă vrea, poate fi ajutat. Dar atunci când îi spui că aceasta nu este corect, iar acela se îndreptățește pe sine, cum să fie ajutat? Să presupunem că un tânăr are diabet și, deoarece nu știe cât rău îi poate face el, crede că nu este ceva serios. Medicul îi spune: „Diabetul vatămă și trebuie să ții regim”. Dacă îl va asculta, nu va avea probleme. Dar dacă va spune: „Lasă să am diabet! O să mănânc dulciuri, pentru că atunci când mănânc dulciuri mă încălzesc și pot dormi fără pătură; pot intra și în zăpadă”, cum te vei înțelege cu el, dacă insistă și o ține pe a lui?

– Părinte, este firesc ca un tânăr să creadă gândului său?

– Tânărul care crede gândului său are mult egoism.

– Și cum va pricepe aceasta?

– Dacă, de pildă, își va aduce aminte de unele întâmplări din vârsta copilăriei lui care îi arată ce doză de egoism a avut de mic, atunci va pricepe. Am observat doi copilași. Unul a luat o pernă ușoară, din afro-

lex, și a ridicat-o în mod normal. A ridicat-o și celălalt, dar s-a făcut că ridică un sac de ciment. Acesta are egoism. Dar când va crește puțin și va pricepe că acea acțiune a sa a pornit din egoism și o va spune la spovedanie, atunci va veni Harul lui Dumnezeu, se va elibera și va fi ajutat. Dumnezeu nu este nedrept!

– Părinte, atunci când, din experiența pe care o am, apreciez ce evoluție va avea o stare personală, în aceasta există încredere în sine?

– Să nu tragi concluzii singură! Sfântul Apostol Petru a mers pe deasupra apei atunci când l-a chemat Hristos. Însă când i-a spus gândul său că se va scufunda, s-a scufundat²¹. Și Hristos l-a lăsat. „Dacă zici că te vei scufunda, scufundă-te!”.

Și iată, cel smerit chiar și minuni de ar face, tot nu va crede în gândul său. În Iordania era un preot foarte simplu care făcea minuni. Citea la oameni și la animale care aveau vreo boală și se făceau bine. Mergeau și musulmanii la el atunci când sufereau de ceva, iar el îi vindeca. Acesta, înainte de a liturghisi, sorbea ceva cu puțin posmag și după aceea toată ziua nu mânca nimic. După o vreme a aflat patriarhul că mănâncă înainte de Sfânta Liturghie și l-a chemat la patriarhie. Acela s-a dus fără să știe de ce l-au chemat. Până să-l cheme patriarhul, a așteptat într-o sală împreună cu alții. Afară era foarte cald. Storurile erau trase și printr-o găurică trecea o rază de lumină. Preotul crezu că aceea este o sfoară. Fiindcă transpirase, își scoase rasa și o întinse pe raza de lumină. Când ceilalți care

²¹ Mt. 14, 28-31.

stăteau acolo au văzut aceasta, au rămas cu gura căscată. Se duc și îi spun patriarhului: „Preotul care gustă înainte de Sfânta Liturghie și-a agățat rasa pe o rază de lumină!”. Atunci patriarhul l-a chemat înăuntru și a început să-l întrebe: „Ce faci? Cum o duci? Cât de des liturghisești? Cum te pregătești pentru Sfânta Liturghie?”. „Iată, citesc slujba Utreniei, fac și câteva metanii, apoi pregătesc o sorbitură, gust puțin și după aceea liturghisesc”, îi răspunde acela. „De ce faci aceasta?”, îl întreabă patriarhul. „Dacă mănânc puțin înainte de Sfânta Liturghie, răspunde acela, atunci când potrivesc²², Hristos vine deasupra. În timp ce dacă mănânc după Sfânta Liturghie, Hristos rămâne dedesubt”. Și o făcea aceasta cu gând bun. Atunci îi spune patriarhul: „Nu, așa nu este corect. Mai întâi să consumi, și după aceea să mănânci puțin”. Atunci preotul a făcut metanie și a primit.

Vreau să spun că, deși ajunsese la o astfel de măsură, încât făcea minuni, a primit porunca în mod simplu pentru că nu avea voie proprie. În timp ce, de ar fi crezut în gândul său, ar fi putut spune: „Eu citesc oamenilor și animalelor bolnave și se fac bine. Așadar, săvârșesc minuni. Ce-mi spune mie acesta? Așa cum gândesc eu este mai bine, pentru că altfel merge mâncarea deasupra lui Hristos”.

Am înțeles că ascultarea ajută foarte mult. Și puțină minte de ar avea cineva, dacă face ascultare se face filozof. Ori inteligent, ori prost, ori sănătos, ori

²² După Sfânta Împărtășire a credincioșilor și împărțirea anaferei, preotul consumă tot ceea ce a rămas în Sfântul Potir.

bolnav sufletește și trupește de ar fi cineva, și este chinuit de gânduri, dacă însă face ascultare se eliberează. Ascultarea înseamnă libertate.

Cel mai mare egoist este acela care se ia după gândurile lui și nu întreabă pe nimeni. Unul ca acesta se autodistruge. Se poate ca cineva să fie deștept, ba chiar foarte inteligent, dar dacă ține la voia sa, încredere în sine și iubire de sine, se chinuiește mereu. Se încurcă urât și i se creează probleme. Dar pentru ca unul ca acesta să-și afle drumul său, trebuie să-și deschidă inima unui duhovnic și să ceară cu smerenie ajutorul lui. Unii însă în loc să meargă la duhovnic, merg la psihiatru. Dacă psihiatrul este credincios, îi va pune în legătură cu un oarecare duhovnic. Dacă nu, le va da numai medicamente. Însă medicamentele nu rezolvă problema. Este nevoie și de ajutor duhovnicesc ca ei să poată înfrunta corect problema și astfel starea lor să se îmbunătățească și să nu se mai chinuiască.

CAPITOLUL 4

Lupta împotriva gândurilor

*Viața duhovnicească
se întemelază pe gând*

Părinte, am citit că în războiul cu italienii, grecii mai întâi încercau să strice fortificațiile vrăjmașului și după aceea atacau.

– Și diavolul face la fel. Adică așa cum inamicul, înainte de a ataca cu artileria, bombardează fortificațiile cu aviația ca să le distrugă, tot astfel și diavolul mai întâi îl bombardează pe om cu gânduri și apoi îl atacă. Dacă nu strică gândul omului, nu atacă, pentru că omul se apără cu gândul cel bun; este în adăpostul²⁵ său!

Gândul cel de-a stânga este corp străin și omul trebuie să se străduiască să-l lepede. Toți avem puterea să facem nevoința aceasta. Nimeni nu este îndreptățit să spună că este slab și nu o poate face. Nu este vorba de târnăcop sau baros, ca să nu le poată ridica fiindcă

²⁵ Săpătură provizorie în pământ.

ii tremură mâinile. Nu văd un lucru greu în faptul de a le trece pe toate de-a dreapta. De ce să cercetez, de pildă, capriciul celuilalt? Se poate ca în realitate ceea ce face să nu fie capriciu, ci să o facă ca să scadă în ochii celorlalți.

– Părinte, mă neliniștesc mult, deoarece numai în cele de-a stânga lucrez. Mă nevoiesc, dar nu mă pot întoarce spre cele de-a dreapta.

– Faptul de a-ți da seama care gânduri nu sunt curate, de a te neliniști și de a te nevoi ca să le îndepărtezi, și aceasta este sporire. Dacă vrei să sporești mai mult, atunci când diavolul te atacă cu gânduri de-a stânga și te trage de partea lui, întoarce volanul cu putere în partea cealaltă și nu-l lua în seamă. Încearcă să-ți pui în minte gânduri bune și pentru surorile tale cele mai mici, dar și pentru cele mai mari, care fac lucrare lăuntrică fără zgomot, pentru că aghiuță îți strică gândul ca să-ți întârzie sporirea ta duhovnicească. Dacă nu te-ai fi agățat de gândurile tale, ai fi făcut salturi duhovnicești. Toată viața duhovnicească se întemeiază pe gând. Sporirea în viața duhovnicească depinde de gând.

– Părinte, cum voi putea fi ajutată în nevoința împotriva gândurilor de-a stânga?

– Prin trezvie și rugăciune neîncetată. Dacă te afli în trezvie, iei aminte și-ți pui în minte gânduri bune. De pildă, vezi un pahar și te gândești la Sfântul Potir, la Cina cea de Taină, la Hristos etc. Iar dacă nu te afli în trezvie, se poate ca mintea ta să meargă la diferite lucruri neduhovnicești sau chiar și la cele vrednice de plâns. De aceea încearcă să nu aduni zgura gândurilor,

ca după aceea să trebuiască să te lupți ca să le izgonești. Ci rostește Rugăciunea lui Iisus și fii atentă la cuvintele ei. Iar dacă mintea îți fuge, adun-o din nou și mereu să faci lucrul acesta. Nu-ți lăsa mintea să umble aiurea! Pentru că deși mintea nu s-ar afla totdeauna numai la lucruri urâte, ci și la cele indiferente, totuși și acestea o slăbesc prin răspândire, iar ea se risipește. Însă gândurile pricinuite de răspândire sunt mai viclene decât cele rele, deoarece nu ne dăm seama de ele și astfel să le alungăm.

– Părinte, gândul îmi spune: „N-ai făcut nici o sporire în atâția ani de când ești în mănăstire”.

– Ia să aud, ce altceva îți mai spune gândul? Precum mi-am dat seama, ascultați mult de aghiută. Cum vă mai înșeală... De ce credeți în aghiută? De ce vă amețiți? Liniștește-te! Te mânănești în zadar și te chinuiești fără nici un motiv. Aghiută îți prezintă lucrurile încurcate ca fahirul²⁴. Te amețește cu gânduri pesimiste ca să-ți mănânce timpul și să te distragă de la rugăciune și de la atenția în ascultare. Chiar și puțin de te-ar ameți și te-ar face să nu ai dispoziție să lupți împotriva lui, și tot îi este destul ca să avanseze. Atunci când lucrezi singură, încearcă să ai următorul tipic: psalmodie, doxologie, rugăciune cu mintea sau cu vocea, încât să eviți șoaptele gândurilor, adică să schimbi subiectul. Dacă diavolul schimbă subiectul, pentru ce să nu-l schimbăm și noi? V-am spus și

²⁴ Pe lângă faptul că fahirul acționează cu puteri demonice asupra sa însuși, o face și asupra ființei vii, precum și asupra materiei neînsuflețite, derutând și încurcând astfel mințile.

altădată că, în decursul unei discuții, în clipa în care trebuie să spun cuiva ceea ce îl va ajuta, vine cineva și întrerupe discuția sau se face un oarecare zgomot etc., ca să fiu nevoit să mă opresc. Dacă ispititorul face astfel de încurcături, de ce să nu-i facem și noi lui încurcături? Să fiți inteligente, să vă bateți joc de aghiută.

– Părinte, mă chinuie întristarea, plictiseala... Sufăr un martiriu.

– Martiriu înainte de martiriul... Tu ai încredere în tine. Gândurile de-a stânga ți-au devenit o stare firească, de aceea te chinuiești. Ai trebuință de gânduri de-a dreapta. Trebuie să schimbi mașinile cele viclene ale... fabricii tale în mașini bune. Cea mai bună acțiune a omului este să-și facă o fabrică de gânduri bune. Atunci chiar și pe cele rele mintea sa le va face bune. De pildă, dacă pe un om îl vezi ca pe un suflet, ca pe un înger, te sui îngerește la Cer și viața ta este o prăznuire. Dacă îl vezi trupește, atunci te pogori în iad.

– Părinte, uneori atunci când îmi pun în minte un gând bun, peste puțin vine un gând de-a stânga și mi le strică pe toate. Nu cumva se întâmplă aceasta pentru că nu o fac din inimă?

– Scopul este să o faci din inimă, iar dacă îți vor veni gânduri de-a stânga, să-ți spui: „Acestea sunt ale celuiilalt. Trebuie să-l alung. Acum am semnat²⁵. Gata, s-a terminat!”.

²⁵ Subînțeles – despărțirea de gândurile vrăjmașului.

– Părinte, atunci când cu osteneală alung un gând de-a stânga, cum se face că revine chiar dacă s-a încheiat subiectul respectiv?

– Da, subiectul s-a încheiat, însă aghiută nu a terminat. Diavolul nu moare niciodată. Spunea un bătrânel: „Căinele fuge dacă îi dai un picior sau două. Diavolul însă nu fuge, ci insistă. Stă și nu fuge”. Aprind o lumânare pentru Sfinții Chiliei, ca diavolii să plece, dar ei îmi spun: „Pentru noi ai aprins lumânarea?”. „Bre, întunecaților, cum pentru voi? Pentru Sfinți am aprins-o”. „Da, dar noi te-am silit”, îmi spun ei.

– Părinte, atunci când se întâmplă cuiva ceva neplăcut, iar acela începe să spună: „Dumnezeule, de ce să mi se întâmple și aceasta?”, omul acesta este ajutat?

– Cum să fie ajutat? Esențialul este ca omul să le explice pe toate prin gândul cel bun. Numai atunci se folosește. Sunt unii care au motor bun, condiții multe pentru viața duhovnicească, dar volanul lor are o direcție greșită. Dacă își îndreaptă însă volanul în direcția gândurilor bune, înaintează după aceea constant pe direcția corectă.

Cultivarea gândurilor bune

– Părinte, gândurile bune vin singure sau trebuie să le cultiv?

– Trebuie să le cultivi. Să te urmărești pe tine însuți, să te cercetezi, iar atunci când vrăjmașul îți

aduce gânduri rele, să încerci să le alungi și să le înlocuiești cu gânduri bune. Când te vei nevoi așa, se va cultiva intenția ta și va deveni bună. Și atunci Dumnezeu, văzând intenția ta cea bună, Se va milos-tivi și te va ajuta. Și astfel, gândurile rele nu vor afla loc în tine. Vor pleca și vei avea gânduri bune în mod firesc. Vei dobândi o obișnuință spre bine, va veni bunătatea în inima ta și astfel vei sălăslui înăuntrul tău pe Hristos. Însă lucrul acesta nu se face de la o zi la alta, ci este trebuință de timp și o nevoință continuă, pentru ca sufletul să ia cununa biruinței. Atunci războiul se șterge pentru totdeauna, deoarece războaiele sunt izbucnirile dezordinei lăuntrice, pe care o exploatează vrăjmașii.

– Așadar, Părinte, cei care au gânduri bune au reușit aceasta prin nevoință?

– Depinde. Unii oameni au gânduri bune încă dintru începutul vieții lor duhovnicești și astfel sporesc. Alții, deși la început au gânduri bune, după aceea nu iau aminte și încep să aibă gânduri de-a stânga. Alții au la început gânduri de-a stânga, dar, urmărindu-se pe ei înșiși și văzând de câte ori o pătesc, își pierd încrederea în ei înșiși și după aceea au gânduri bune. Alții pot avea jumătate bune și jumătate rele. Alții mai multe bune, iar alții mai multe rele. Cineva, de pildă, care vine să se facă călugăr are gânduri bune și rele potrivit cu mediul și cu condițiile în care a trăit. Poate avea zece până la douăzeci la sută, chiar și optzeci la sută gânduri bune. Atunci când începe să facă lucrare lăuntrică, se urmărește pe sine însuși, încearcă să alunge gândurile rele și să le cultive pe cele bune.

Continuând această nevoință va ajunge ca după un interval de timp să aibă numai gânduri bune. Intervalul de timp care va trebui pentru a pleca gândurile cele rele va depinde de intervalul de timp în care le-a avut. În continuare, încet-încet se opresc și gândurile bune și ajunge la o golire. Atunci trece un interval de timp în care nu are nici gânduri bune, nici gânduri rele. Această fază aduce după sine și o oarecare neliniște în suflet și omul începe să se întrebe: „Ce se întâmplă? Ce se petrece acum? Am avut gânduri rele, au plecat; au venit cele bune. Acum nu am nici rele, nici bune”. După această golire, mintea se umple de Har dumnezeiesc, iar apoi vine și iluminarea dumnezeiască.

– Părinte, cum este această golire?

– Unuia care nu a văzut stelele nu-i poți descrie cum este soarele. Dacă a văzut cel puțin stelele, îi poți da să înțeleagă cam cum este soarele.

– Părinte, ce ajută ca să ajungă cineva la această golire de care ați spus?

– Studiul duhovnicesc, rugăciunea neîncetată, tăcerea și nevoința cu mărime de suflet. Un suflet care va lua în serios nevoința împotriva gândurilor rele poate ajunge într-o stare mai bună decât unul care nu are aproape deloc gânduri rele. Adică se poate ca la începutul vieții duhovnicești să fi avut nouăzeci de gânduri rele și zece bune și să ajungă la o stare mai bună decât a celui care a avut nouăzeci de gânduri bune și zece rele.

– Părinte, cum vine curăția minții și a inimii?

– V-am spus că pentru curăția minții și a inimii omul nu trebuie să primească gândurile viclene ce i le aduce aghiută, dar nici el însuși nu trebuie să gândească în mod viclean. Ci să încerce să-și pună în minte totdeauna gândul cel bun, să nu se smintească repede și să privească greșelile celorlalți cu îngăduință și dragoste. Atunci când se înmulțesc gândurile bune, omul se curăță sufletește, se mișcă cu evlavie, se liniștește și viața lui este Rai. Altfel, pe toate le vede cu bănuială și viața lui devine iad. Singur își face viața iad.

Trebuie să lucrăm pentru curățire. Ne putem recunoaște halul în care am ajuns, dar aceasta nu ajunge. Dacă nu primim gânduri viclene și noi înșine nu gândim în mod viclean, ci pentru orice ni se spune, pentru orice vedem, punem gândul cel bun, mintea și inima se vor curăți. Desigur, ispititorul nu va înceta să ne trimită din când în când câte o telegramă vicleană. Și deși ne vom elibera de gândurile noastre, vor exista atacurile diavolului, însă nu se vor lipi de noi dacă inima este curată.

– Părinte, rugăciunea nu ajută în curățirea minții?

– Nu ajunge numai rugăciunea. Nu folosește la nimic să ardă cineva kilograme de tămâie atunci când se roagă, dacă mintea îi este plină de gânduri rele față de alții. Din minte telegrama coboară în inimă și-l face pe om fiară. Dumnezeu vrea să avem *inimă curată*²⁶, dar

²⁶ Ps. 50, 12.

inima noastră este curată atunci când nu îngăduim să treacă prin mintea noastră gânduri rele față de alții.

– Părinte, mai întâi trebuie să pună omul gândul cel bun și numai după aceea ajută Dumnezeu?

– Numai atunci când omul își pune gândul cel bun, i se justifică ajutorul dumnezeiesc. Cu gândul cel bun își curăță inima sa cea vicleană, deoarece *în inimă les²⁷* toate relele. Și iarăși: *Din prisosul inimii vorbește gura²⁸*. Adică Dumnezeu îl răsplătește pentru gândul bun ce și-l pune în minte.

Să punem semne de întrebare gândurilor de bănuială

– Părinte, ce mă ajută să alung gândurile de bănuială?

– Oare întotdeauna toate sunt așa precum le vezi? Să pui întotdeauna un semn de întrebare fiecărui gând al tău, mai ales pentru că pe toate le vezi de obicei de-a stânga. De asemenea, să pui și câte un gând bun pentru alții, ca să nu păcătuiești prin judecățile tale. Dacă pui două semne de întrebare, este mai bine. Dacă pui trei, este încă și mai bine. Astfel, și tu te liniștești și te folosești, dar îl folosești și pe celălalt. Altfel, cu gândul cel de-a stânga te enervezi, te tulburi și te mâhnești, deci te vatămi duhovnicește. Atunci când prin gânduri bune înfrunți ceea ce vezi, după

²⁷ Mt. 15, 19.

²⁸ Lc. 6, 45.

puțin timp vei vedea că toate au fost într-adevăr așa, precum le-ai văzut cu gânduri bune. Ți voi spune o întâmplare ca să vezi ce face gândul cel de-a stânga. Într-o zi vine la Colibă un monah și îmi spune: „Părintele Haralambie este vrăjitor. A făcut vrăji”. „Ce spui, nenorocitul? Nu ți-e rușine?”, îi spun. „Da, îmi spune, l-am văzut într-o noapte cu lună că făcea «m, m, mmm...», și vărsa ceva dintr-o damigeană în niște crengi”. Într-o zi mă duc și îl găsesc pe Părintele Haralambie. „Ce faci, Părinte Haralambie?”, îl întreb. „Cum o mai duci? Cineva te-a văzut că ai aruncat ceva dintr-o damigeană în rugi și făceai «m, m, mmm...»”. „Erau niște crini în rugi și m-am dus să-i ud, mi-a spus. Spuneam: *Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!* și aruncam puțină apă pe un crin. *Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!* și aruncam puțină apă pe altul... Umpleam din nou damigeană și udam iarăși”. Vezi? Și celălalt l-a luat drept vrăjitor.

Văd la unii mireni ce gânduri bune au. În timp ce alții, sărmanii, cât se chinuiesc cu lucruri care nici nu există și pe care nici diavolul nu ar fi putut să le gândească. Odată, când a plouat după o mare secetă, am simțit o astfel de recunoștință față de Dumnezeu, încât stăteam în chilie și spuneam mereu: „Dumnezeul meu, Ți mulțumesc de milioane și de miliarde de ori!”. Afară se afla un mirean care m-a auzit, însă eu nu știam. După aceea, când m-a văzut, mi-a spus: „Părinte, m-am smintit. Te-am auzit spunând: «milioane-miliarde» și mi-am spus: «Ce sunt acestea ce le spune Părintele Paisie?»”. Ce să-i fi spus? Eu îi înălțam mulțumiri lui Dumnezeu pentru ploaie, iar acela credea că număr

bani. Și dacă ar fi fost un altul, ar fi putut veni noaptea ca să mă prade, să-mi dea și o bătaie bună și în cele din urmă să nu fi găsit nimic. Altă dată a venit cineva care avea un copil bolnav. L-am luat în bisericuță ca să-l ascult. Când i-am auzit problema, i-am spus ca să-l ajut: „Trebuie să faci și tu ceva ca să-ți ajuți copilul. Metanii nu faci, post nu ții, bani nu ai ca să faci milostenie, așa că spune lui Dumnezeu: «Dumnezeule, nu am nici un bun ca să jertfesc pentru sănătatea copilului meu, voi încerca cel puțin să tai țigara»”. Sărmanul a fost mișcat și a făgăduit că o va face. M-am dus să-i deschid ușa ca să plece, iar acela și-a lăsat țigările și bricheta în bisericuță, sub icoana lui Hristos. Eu nu am observat nimic. După el a intrat un tânăr în bisericuță, voind să-mi spună ceva. După aceea a ieșit afară și fuma. „Voinicule, îi spun, nu este cuviincios să fumezi aici. Du-te puțin mai departe”. „Dar în biserică este îngăduit să fumezi?”, mă întreabă. Acela văzuse pachetul cu țigări și bricheta pe care le lăsase tatăl copilului bolnav și și-a pus în minte gândul că fumez. L-am lăsat să plece cu gândul lui. Bine, dar chiar să fi fumat, așa fi fumat, oare, în biserică? Vedeți ce înseamnă gândul?

– Părinte, bănuiala și suspiciunea oare câtă pagubă pot pricinui în suflet?

– Potrivit cu bănuiala este și paguba. Suspiciunea aduce îmbolnăvirea.

– Și cum se vindecă?

– Prin gânduri bune.

– Părinte, dacă omul va vedea că a greșit o dată cu bănuiala, aceasta nu-l ajută?

– Dacă va greși o dată, în sfârșit. Dar dacă va greși de două ori, se va secătui. Este trebuință de atenție, pentru că și unu la mie să nu fie lucrurile așa cum le-am gândit, tot ne osândim. Când eram în viața de obște, odată, în Postul Mare, un bătrânel, Părintele Dorotei, prăjea dovlecei. Un frate l-a văzut în clipa când îi pune în tigaie și vine și-mi spune: „Să vezi, Părintele Dorotei prăjește niște barbuni²⁹ atât de mari!”. „Dar nu este cu puțință ca în Postul Mare Părintele Dorotei să prăjească barbuni”, îi spun. „Ba da, îmi spune, i-am văzut cu ochii mei. Niște barbuni, uite așa!”. Bătrânul Dorotei venise în Sfântul Munte de la 15 ani și era ca o mamă. Dacă vedea vreun călugăr puțin bolnăvicios, îi spunea: „Vino-ncoace, am să-ți spun o taină”, și-i dădea puțin tahini³⁰ cu nucă sau altceva. Și pe bătrânei îi economisea după nevoie. Mă duc după aceea la Bătrânul Dorotei și ce să văd? Prăjea dovlecei pentru bolniță.

– Părinte, dar dacă un gând de bănuială în privința cuiva se adeverește?

– Dacă vreodată se va adevăra un astfel de gând, înseamnă că de fiecare dată se vor adevăra astfel de gânduri? Apoi de unde știi dacă nu Dumnezeu a îngăduit să se adevărească acel gând, pentru ca celălalt să dea examene duhovnicești în smerenie?

Desigur, trebuie să ia aminte unul ca acesta ca el însuși să nu dea pricini ca celălalt să tragă concluzii greșite. De pildă, pentru ca cineva să-și pună gânduri

²⁹ Pește de mare foarte scump.

³⁰ Extras din susan, ca o pastă.

de-a stânga despre tine, se poate ca el însuși să o facă având patimă, dar și tu se poate să-i fi dat pricină. Dacă, deși tu iei aminte, celălalt gândește ceva împotriva ta, atunci să slăvești pe Dumnezeu și să te rogi pentru acela.

Vorbirea cu gândurile

– Părinte, sufăr atunci când îmi vine un gând de mândrie.

– Îl ții înlăuntrul tău?

– Da.

– De ce îl ții? Închide-i ușa! Dacă îl ții înlăuntrul tău, te vatămi. Gândul vine ca un hoț, iar tu îi deschizi ușa, îl bagi înlăuntru, începi discuția cu el și după aceea acela te fură. Discută cineva vreodată cu hoțul? Nu numai că nu discută, ci încuie și ușa ca să nu intre înlăuntru. Se poate să nu discuți cu el, dar de ce îl lași să intre înlăuntru? Să dăm un exemplu; nu spun că ai astfel de gânduri, dar să presupunem că îți vine un gând că puteai să fii tu stareță. În regulă, a venit gândul. De îndată ce a venit, spune-ți ție: „Foarte bine. Vrei să fii stareță? Fă-te mai întâi stareță pentru tine”, și așa imediat tai discuția. Ce, vom discuta cu diavolul? Vezi, atunci când diavolul s-a dus să-L ispitească pe Hristos, El i-a spus: *Mergi înapoia Mea, satano*⁵¹. Dacă Hristos i-a spus diavolului „haide, pleacă...”, noi ce să discutăm cu el?

⁵¹ *Lc. 4, 8.*

– Părinte, este rău să discut cu un gând de-a stânga ca să văd de unde vine?

– Răul este că nu discuți cu gândul, așa cum crezi, ci cu aghiută. În clipa aceea simți plăcere, dar după aceea te chinuiești. Să nu discuți deloc cu astfel de gânduri. Apucă grenada și arunc-o în dușman, ca să-l omori. Grenada este astfel construită încât să nu explodeze imediat, ci după 2-3 secunde. Tot astfel și gândul cel de-a stânga, nu te poate vătăma dacă îl alungi imediat. Dar tu de multe ori nu ești atentă, nu rostești Rugăciunea și de aceea nu te poți apăra. Vine telegrama diavolului de afară, o iei, o citești, o recitești, ești de acord cu ea și o pui în arhivă. Aceste dosare le va prezenta diavolul în Ziua Judecății, ca să te acuze.

– Părinte, când devine cădere atacul unui gând de-a stânga?

– Vine gândul și-l alungi imediat. Aceasta nu este cădere. Vine și discuți cu el? Aceasta este cădere. Vine, îl primești puțin și apoi îl alungi? Aceasta este o jumătate de cădere, pentru că și în cazul acesta te vatămi, fiindcă diavolul ți-a întinat mintea. Adică este ca și cum ar veni diavolul și tu i-ai spune: „Bună ziua. Ce faci? Bine? Ia loc, să te cinstesc cu ceva! A, ești diavolul? Pleacă!”. Dacă ai văzut că este diavolul de ce l-ai băgat înăuntru? L-ai cinstit și de aceea va reveni.

Consimțirea cu gândul

– Părinte, de ce în mănăstire îmi vin diferite gânduri rele, în timp ce în lume nu mi se întâmpla aceasta? Eu le îngădui?

- Nu, binecuvântato! Lasă-le să vină și să plece! Oare avioanele ce trec pe deasupra mănăstirii și îți strică liniștea te întreabă pe tine dacă să treacă sau nu? Așa și gândurile acestea. Nu te descuraja! Gândurile acestea sunt aranjamentele diavolului. Sunt ca păsările călătoare care, atunci când zboară în văzduh, sunt foarte frumoase și caști gura la ele. Dar când coboară și-și fac cuiburi la streășina casei tale, după aceea fac pui și puil fac murdărie.

- Părinte, de ce oare îmi vin astfel de gânduri?

- Diavolul face treaba aceasta. Însă există înlăuntrul tău și fermentul. Încă nu s-a făcut curățirea. Din moment ce tu nu le primești, nu ești răspunzătoare. Lasă câinii să latre! Nu arunca multe pietre în ei! Pentru că, atâta timp cât le arunci pietre, continuă să latre și din pietrele cele multe vor zidi mănăstire sau casă, depinde, și după aceea cu greu o vei dărâma.

- Părinte, când anume se face consimțirea cu gândurile?

- Atunci când le sugi ca pe bomboană. Să încerci să nu sugi gândurile acestea care pe din afară sunt zaharisite, iar pe dinlăuntru otravă, și apoi să deznădăjduiești. A-i trece omului gânduri rele prin minte nu este un lucru neliniștitor, pentru că numai îngerilor și celor desăvârșiți nu le trec gânduri rele. Neliniștitor este atunci când omul nivelează o bucată a inimii sale și îi primește pe lupii cei cu aripi - pe diavoli. Dacă vreodată se va întâmpla și aceasta, imediat trebuie spovedanie, cultivarea aeroportului și plantarea de pomi roditori, pentru ca inima să devină iarăși Rai.

PARTEA A DOUA

DREPTATE ȘI NEDREPTATE

«Măcar de m-ar fi nedreptățit toți oamenii. Sincer vă spun, bucuria duhovnicească cea mai dulce am simțit-o atunci când am fost nedreptățit».

CAPITOLUL 1

Primirea nedreptății

Aranjare corectă în fața nedreptății

Părinte, atunci când sunt nedreptățită, inima mi se împietrește.

– Ca să nu se împietrească, niciodată să nu cugeți la cât este de vinovat sau de nevinovat cel care te nedreptățește, ci la cât ești tu de vinovată. Vezi, atunci când oamenii se ceartă între ei, toți le spun că au dreptate, numai că ei își iau mai multă dreptate decât li se cuvine și de aceea sunt mereu în neînțelegere. Se duc la poliție, de pildă, și fiecare spune: „Cutare m-a bătut” – și nu spune cât l-a bătut și el pe acela – și îi face reclamație.

Dacă ne-am gândi că Cel mai nedreptățit este Hristos, am primi nedreptatea cu bucurie. Deși a fost Dumnezeu, a coborât pe pământ din multa Sa dragoste și S-a închis timp de nouă luni în pântecul Prea Sfintei Fecioare. Apoi a trăit fără zgomot treizeci de ani. De la cincisprezece ani până la treizeci a lucrat ca tâmplar la evrei. Și ce scule aveau atunci? Foloseau

fierăstraie de lemn cu niște pene de lemn. Îi dădeau și ceva scânduri... și-I spuneau: „Fă aceasta, fă aceea...”. Și cum să le rindeluiască? Rindeluiiau cu acele bucăți de fier țigănești care se foloseau atunci. Dar știi cât de obositoare sunt? Și apoi trei ani de chinuire! Să meargă desculț încoace și încolo ca să propovăduiască. Vindeca bolnavi, deschidea ochii orbilor cu tină, iar aceia încă mai cereau semne. Scotea diavolii din cei îndrăciți, dar, din păcate, oamenii nemulțumitori îi spuneau că are drac. Și deși atâția vorbiseră și proorociseră despre El, deși a făcut atâtea minuni, în cele din urmă a primit ocări și răstignire.

De aceea cei nedreptățiți sunt copiii cei mai iubiți ai lui Dumnezeu. Deoarece, ca nedreptățiți ce sunt, au în inima lor pe Hristos Cel nedreptătit și se bucură în prigonire și în temniță ca și cum s-ar afla în Rai, pentru că unde este Hristos este Raiul.

– Părinte, se află om încărcat cu o greutate mai mare decât cea pe care o poate duce?

– Dumnezeu nu îngăduie greutate mai presus de puterile noastre. Oamenii fără socoteală pun greutate mare altora. De multe ori Bunul Dumnezeu lasă pe oamenii buni în mâinile celor răi, ca astfel să adune răsplată cerească.

– Părinte, văicăreala are legătură cu nemulțumirea?

– Da. Se poate ca cineva, în timp ce este încărcat spre binele lui, să nu priceapă, să se simtă nedreptătit și să se plângă. Dacă nu se observă pe sine, se poate ca atunci când face o greșală și i se spune să ia aminte, să creadă că este nedreptătit și să ajungă la obraznicie. O soră, de pildă, pune mai multă soluție

decât trebuie și, stropind, arde astfel frunzele măslinilor. I se face observație și în loc să-și vină în simțirea greșelii ei și să spună „iartă-mă”, se simte nedreptățită și plânge. „Mă nedreptățesc, spune ea. Dacă venea lăcusta și strica copacii, nu ar mai fi vorbit, iar acum când i-am stricat eu, strigă la mine. Hristoase al meu, numai Tu mă înțelege!”, și pune-te pe boceală. Se poate ca în această situație să simtă chiar și un soi de bucurie, deoarece gândește că va avea plată pentru nedreptatea ce a suferit-o, în vreme ce ea își arată recunoștința față de Hristos. Dar aceasta este o stare greșită, este o mare înșelare.

Bucuria ce vine din primirea nedreptății

– Părinte, atunci când primesc cu plăcere mustrarea pentru o pagubă pe care o pricinuiesc, ceea ce simt este ceva curat?

– Ascultă, dacă pricinuiești pagube și te ceartă și nu cârtești, ci te bucuri și spui: „Slavă Ție, Dumnezeuule! Așa îmi trebuie”, vei avea o jumătate de bucurie. Dar dacă nu pricinuiești pagube și te ceartă pe nedrept și tu primești certarea cu gând bun, atunci vei avea o bucurie deplină. Nu spun să urmărești tu să fii nedreptățită, deoarece atunci aghiută te va arunca în mândrie, ci să primești nedreptatea atunci când vine de la sine și să te bucuri că ești nedreptățită.

În înfruntarea nedreptății există patru stadii. De pildă, te lovește cineva pe nedrept. Dacă te afli în primul stadiu, i-o întorci. Dacă te afli în stadiul al

doilea, simți înlăuntrul tău tulburare mare, dar te abții și nu vorbești. În stadiul al treilea nu te tulburi. Iar în al patrulea simți multă bucurie, o mare veselie duhovnicească. Când cineva este nedreptățit și dovedește că nu este vinovat, i se dă dreptate și este satisfăcut. Atunci simte o bucurie lumească. Dar dacă înfruntă nedreptatea duhovnicește, cu gând bun, și nu se îngrijește să-și dovedească nevinovăția lui, simte o bucurie duhovnicească. Adică atunci are înlăuntrul său mângâiere dumnezeiască și se mișcă în spațiul doxologiei. Știi ce bucurie are un suflet dacă este nedreptățit și nu se îndreptățește, ca să i se spună „bravo” sau „iartă-mă”? Și se bucură mai mult acum când este nedreptățit, decât dacă s-ar îndreptăți. Cei care ajung într-o astfel de stare, tind să mulțumească celor care i-au nedreptățit pentru bucuria pe care le-au pricinuit-o în această viață, dar și pentru cea veșnică pe care le-au asigurat-o. Cât diferă cel duhovnicesc de cel lumesc!

În viața duhovnicească lucrurile sunt invers. Dacă ții tu cele rele, atunci te simți bine. Iar dacă le dai celui alt, atunci te simți rău. Atunci când primești nedreptatea și-l îndreptățești pe aproapele tău, primești pe Hristos Cel foarte nedreptățit în inima ta. Și atunci Hristos rămâne prin moratoriu¹ înlăuntrul tău și te umple de pace și de veselie. Ia încercați, măi copii, să trăiți în această bucurie! Să învățați să vă bucurați

¹ Moratoriu = dispoziție legală potrivit căreia chiriașilor li se prelungește obligatoriu șederea după expirarea termenului convenit prin contract.

cu această bucurie duhovnicească și nu cu cea lumească! Atunci veți avea Paști în fiecare zi.

Nu există bucurie mai mare decât bucuria pe care o simți atunci când primești nedreptatea. Măcar de m-ar fi nedreptățit toți oamenii. Sincer vă spun, bucuria duhovnicească cea mai dulce am simțit-o atunci când am fost nedreptățit. Știți cât de mult mă bucur atunci când cineva îmi spune că sunt înșelat? „Slavă Ție, Dumnezeu, spun, că din aceasta am plată!“. Iar dacă îmi spune că sunt sfânt, mă îndatorez. Nu există lucru mai dulce decât nedreptatea!

Într-o dimineață, la Colibă, cineva a bătut cu ciocănelul de fier la poartă. Am privit pe fereastră să văd cine este, pentru că încă nu era vremea să deschid. Am văzut un tânăr cu chip luminat și am înțeles că avea trăire duhovnicească, fiindcă îl trăda Harul lui Dumnezeu. De aceea, deși eram ocupat, am întrerupt ceea ce făceam, am deschis poarta, l-am băgat înăuntru, i-am oferit un pahar cu apă și cu discreție am început să-l întreb despre viața lui, pentru că vedeam că avea așezare duhovnicească. „Ce lucrezi, voinice?“, l-am întrebat. „Ce să lucrez, Părinte?, îmi răspunde. Eu am crescut în pușcărie. Cei mai mulți ani ai vieții mele acolo i-am petrecut. Acum am 26 de ani“. „Dar bine, măi voinice, ce ai făcut de te-au închis în pușcărie?“, l-am întrebat. Atunci acela și-a deschis inima: „De mic mă durea mult atunci când vedeam oameni nefericiți. Îi știam pe toți cei îndurerați, nu numai din parohia unde locuiam, dar și din alte parohii. Deoarece preotul parohiei noastre împreună cu epitropii aduna mereu bani și făcea clădiri, săli etc., sau făceau diferite infru-

mușetări, neglija cu desăvârșire familiile sărace. Eu nu judec dacă erau absolut necesare cele pe care le făceau, dar vedeam că există mulți oameni foarte nefericiți. Mă duceam așadar pe ascuns și furam din banii adunați de acela din colecte. Luam destui. Nu-i luam pe toți. Cumpăram alimente, diferite lucruri, le lăsam pe ascuns la ușile caselor săracilor și imediat, ca să nu prindă pe altcineva pe nedrept, mergeam la poliție și spuneam: «Eu am furat bani de la Biserică și i-am cheltuit», fără să mai adaug altceva. Au început să mă bată și să mă ocărăscă: «Tâlharule, hoțule!», iar eu tăceam. După aceea mă băgau în pușcărie. Treaba aceasta am făcut-o ani de-a rândul. Întreg orașul unde locuiam – de treizeci de mii de locuitori – precum și alte orașe învecinate mă cunoșteau și nu mă scoteau din tâlhar și hoț. Eu tăceam și simțeam bucurie. Odată m-au băgat în pușcărie pentru trei ani întregi. Uneori mă închideau pe nedrept în pușcărie și atunci când îl prindeau pe cel vinovat, mă lăsau liber. Dacă nu-l prindeau, stăteam înăuntru atâta timp cât trebuia să stea acela. De aceea ți-am spus, Părinte, că cei mai mulți ani ai vieții mele i-am petrecut prin pușcării». După ce l-am ascultat cu atenție, i-am spus: „Măi voinice, oricât de bun s-ar părea lucrul acesta, totuși nu este bun și să nu-l mai faci. Îți voi spune ceva. Dar o să mă asculți?”. „O să te ascult, Părinte”, îmi spuse. „Să te depărtezi de acest oraș, îi spun, și să te duci într-un loc necunoscut, în cutare oraș, iar eu mă voi îngriji să intri în legătură cu oameni buni. Lucrează și ajută pe cât poți pe cei îndurerați din osteneala ta, deoarece aceasta valorează mai mult. Iar atunci când

cineva nu are nimic să dea unui sărac dar îl doare inima pentru el, atunci face o milostenie mai înaltă, deoarece face milostenie cu sângele inimii lui. Pentru că de ar avea ceva și i-ar da, ar simți și bucurie, dar atunci când nu are ce să-i dea, simte numai durere în inimă”. Mi-a făgăduit că va asculta sfatul meu și a plecat bucuros. După șapte luni primesc o scrisoare din închisorile din Koridallos, în care scria următoarele: „Sigur că te vei mira, Părinte, căci îți scriu iarăși din pușcărie după atâtea sfaturi pe care mi le-ai dat și după făgăduința ce ți-am făcut-o. Află însă că de această dată fac pușcărie a doua oară pentru același lucru; s-a făcut o greșeală. Bine că nu există dreptate omenească, pentru că atunci ar fi fost nedreptățiți oamenii duhovnicești, pierzându-și plata lor cerească”. Atunci când am citit cuvintele acestea din urmă, m-am minunat de acel tânăr care luase atât de în serios viața duhovnicească și a pătruns atât de adânc în sensul adevărat al vieții! Hoț pentru Hristos! Dar înlăuntrul său avea pe Hristos. Nu se putea înfrâna pe sine din pricina bucuriei ce o simțea. Era cuprins de nebunia dumnezeiască și de aceea toate pe care le suferea erau prăznuire pentru el!

– Părinte, oare îi venea bucuria din faptul că s-a făcut de rușine în lume?

– Nu, ci bucuria îi venea din nedreptate. Era mi-rean, nu știa nici Viețile Sfinților, nu citise nici pe Sfinții Părinți și deși mânca bătaie pe nedrept, era închis în pușcărie, deși toți îl aveau în oraș de tâlhar, de derbedeu, de hoț, deși se făcuse de rușine, el nu vorbea și pe toate le înfrunta atât de duhovnicește.

Om tânăr și nu se îngrijea să se reabiliteze, ci numai cum să ajute pe ceilalți. De multe ori pe hoții cei mari nu-i închid nici o dată în pușcărie, însă pe acest nenorocit îl închiseseră de două ori pentru aceeași hoție, iar pentru furturile altora îl închideau pe nedrept până îl aflau pe hoțul cel adevărat. Dar bucuria pe care o avea acesta nu o aveau toți locuitorii orașului. Treizeci de mii de bucurii nu făceau cât bucuria lui.

De aceea vă spun că un om duhovnicesc nu are mâhniri. Atunci când se mărește dragostea și inima se arde de focul dumnezeiesc, mâhnirea nu mai are loc. Marea dragoste pentru Hristos biruiește durerile și chinurile ce i le pricinuiesc oamenii.

Câștigul care vine din nedreptate

– Părinte, atunci când sunt învinovățită pentru ceva de vreo soră, deși nu sunt vinovată, nu pot suporta și mă răcesc față de ea.

– Ia stai puțin! Ce spune Tipicul Bisericii despre aceasta? Cărui caz aparține? Tu cum te ajuți mai bine? Să fie așa cum spui, că nu ești vinovată. Dar dacă te-a nedreptățit, ai câștig. Iar aceea dacă a spus ceva împotriva ta ca să se îndreptățească, după aceea conștiința o împunge, o mustră, se pocăiește și te vede cu mai multă dragoste. Două-trei bunătăți împreună. Astfel ți se dă prilejul să te îmbogățești și să devii fiică de boier, iar nu țigancă. Dacă Dumnezeu îți dă posibilitatea să te faci fiică de boier și să poți da și tu altuia, de ce vrei să rămâi țigancă?

- Gândul insistă să o întreb pe soră cum a înțeles ea purtarea mea de m-a învinovățit.

- Desigur, cum poate suferi aghiută să vadă că ai pus ceva de-o parte? Te silește să-ți cauți dreptatea, ca să alungi pe Hristos dinlăuntrul tău.

- Părinte, aș vrea și eu câteodată să aflu înțelegere la alții atunci când greșesc.

- Ce, vrei să-ți dea dreptate? Să spunem că îți dau dreptate. Prin asta câștigi sau te păgubești duhovnicește?

- Mă păgubesc.

- Dacă ai avea un magazin, ai vrea să câștigi sau să pierzi?

- Să câștig.

- Așadar, dacă în lucrurile materiale și deșarte nu dorim să ne păgubim, cu cât mai mult în cele duhovnicești trebuie să căutăm cum să procedăm ca să nu ne păgubim. Oamenii mireni caută câștig material și nu-l lasă să se piardă. Oare este corect ca oamenii duhovnicești să arunce câștigul duhovnicesc? Deși mirenii cheltuiesc banii pe care îi au, risipesc cel puțin lucruri materiale, în timp ce noi risipim lucruri duhovnicești, cerești atunci când nu primim nedreptatea. Le mâncăm pe toate aici. De ce să schimbăm cele cerești cu cele pământești? Apoi sărmanii mireni au și neștiință duhovnicească, în timp ce noi avem cunoștință. Ne-am făcut monahi ca să câștigăm cele cerești, dar am pornit pentru ceva și mergem spre altceva. Pentru un mirean faptul de a fi executat sau bătut sau și numai prigonit pe nedrept este un lucru foarte dureros. Noi însă trebuie să le cerem pe acestea și să le suportăm, pentru dragostea lui Hristos. Să

urmărim necinstea, disprețul, ocara, pentru că aduc câștig în sufletul nostru. Un familist, de pildă, are nevoi și caută să i se facă dreptate atunci când își pierde numele bun sau falimentează, pentru că se gândește cum vor trăi mai apoi el și sărmanii lui copii. De aceea mirenii au circumstanțe atenuante, în timp ce noi nu avem.

Când suntem nedreptățiți și primim nedreptatea, atunci noi suntem de fapt primitorii facerii de bine. De pildă sunt clevetit că am făcut o oarecare crimă și sunt închis în pușcărie pe nedrept? E bine. Am și conștiința împăcată, deoarece nu am făcut eu crima, și am și răsplată cerească. Există o mai mare binefacere? Nu cârtesc, ci slavoslovesc pe Dumnezeu: „Cum să-Ți mulțumesc, Dumnezeule meu, că nu am făcut eu crima? Dacă aș fi făcut-o, n-aș fi suferit muștrările conștiinței”. Atunci pușcăria se face Rai. M-a lovit cineva pe nedrept? „Slavă Ție, Doamne! Poate mi se șterge vreun păcat, căci cândva am lovit și eu pe cineva”. M-au ocărât pe nedrept? „Slavă Ție, Doamne! O primesc pentru dragostea Ta, Care ai fost lovit și ocărât pentru mine”.

Depunere în Cer

– Părinte, mă mâhnesc atunci când ceilalți nu au o părere bună despre mine.

– Bine că mi-ai spus! De astăzi înainte voi face rugăciune ca ceilalți să nu aibă o părere bună despre tine, pentru că aceasta îți este de folos, copilul meu cel

bun. Dumnezeu le iconomisește să ne nedreptățească oamenii sau să ne spună vreun cuvânt ca să ni se șteargă ceva din păcatele noastre sau să depunem ceva în cealaltă viață. Nu pot înțelege, cum vreți voi viața duhovnicească? Nu ați înțeles încă interesul vostru duhovnicesc și vreți totul aici. Pentru Cer nu lăsați nimic. Cum de gândești astfel? Ce citești? Citești „Everghetinosul”²? Acolo nu ți se spune ce trebuie să faci? Citești Evanghelia? Să citești din ea în fiecare zi.

– Părinte, când fac un bine mă măhnesc dacă nu este apreciat de ceilalți.

– Bine, dar tu ce vrei, apreciere de la Hristos sau de la oameni? Nu ai mai mult folos din aprecierea lui Hristos? La ce te ajută să fii băgată în seamă de oameni? Dacă acum îți apreciază binele pe care îl faci, în cealaltă viață vei auzi: *Ți-ai luat cele bune ale tale*³. Trebuie să ne bucurăm atunci când nu ne apreciază oamenii ostenele noastre și nu ne răsplătesc, pentru că pe aceste ostenele le va avea în vedere Dumnezeu și ni le va răsplăti cu răsplată veșnică. Fiindcă există răsplătire dumnezeiască, să căutăm să punem vreo drahmă și în Casa de depuneri a lui Dumnezeu. Trebuie să primim nedreptatea ca pe o mare binecuvântare, pentru că prin ea dobândim binecuvântarea cerească.

² Culegere de învățături și povestiri ale diferiților Părinți, pe care a alcătuit-o către sec. XI monahul Pavel, întemeietorul, ctitorul și egumentul Sfintei Mănăstiri *Maica Domnului – Făcătoarea de bine* din Constantinopol, de la care au luat atât el, cât și culegerea denumirea de *Everghetinos*, adică *Făcător de bine*.

³ *Lc. 16, 25.*

– Părinte, atunci când cineva primește nedreptatea nu pentru că se gândește la Judecata ce va să fie, ci pentru că socotește aceasta ca ceva bun, este corect?

– Ei, dar și aceasta nu duce tot acolo? Numai să ia aminte să n-o facă doar așa, ca să devină în mod simplu un om bun, pentru că așa fac europenii⁴. Să se gândească că este chipul lui Dumnezeu și trebuie să se asemene cu Ziditorul lui. Dacă există acest scop călătorește corect. Altfel se primejduiește să cadă în umanismul⁵ europenilor.

Sfânta fățarnicle

– Părinte, câți pustnici⁶ sunt în Sfântul Munte?

– Nu știu. Unii spun că sunt șapte⁷. De câțiva ani este foarte greu să afle cineva loc liniștit ca să se pust-

⁴ Starețul nu-i subapreciază pe europeni atunci când se referă la ei, ci vrea să ne îndepărteze de duhul raționalist al apusenilor.

⁵ Umanismul, care are drept centru pe omul autonom, separat de Dumnezeu și de Biserică, s-a răspândit în Apus după Evul Mediu.

⁶ În 1950, atunci când Starețul Paisie a mers în Sfântul Munte pentru prima oară, căutând cărarea ce ducea de la Kapsocalivia la Schitul Sfânta Ana, a întâlnit un pustnic „...cu chipul luminos – să fi fost cam de șaptezeci de ani – care, după îmbrăcămintea sa, părea să nu aibă legătură cu oamenii. Din înfățișarea sa se vedea că este sfânt” (Cuviosul Paisie Aghioritul, *Părinți aghiorți*, ed. Evanghelismos, București, 2004, p. 48). Când l-a întrebat pe pustnic unde locuiește, acela i-a răspuns: „Undeva pe alci”, și i-a arătat vârful Athonului. Mai târziu, stareți experimentați i-au adevărit că în vârful Athonului trăiau nevăzuți doisprezece pustnici.

⁷ S-a spus în noiembrie 1988.

nicească. Pentru aceea unii Părinți, atunci când existau încă mănăstiri idioritme⁸ în Sfântul Munte, aflau alt mod să trăiască pustnicia. De pildă spuneau: „Nu mă odihnesc aici, mă voi duce în acea mănăstire idioritmă să lucrez, ca să adun ceva bani”, și ceilalți îl credeau. Se duceau acolo, lucrau 3-4 luni, după care cereau mai mulți bani. Fiindcă nu li se dădeau, spuneau: „Nu-mi convine, voi pleca”. Luau puțin posmag și se duceau de se ascundeau în vreo peșteră și se pustniceau. Ceilalți aveau impresia că s-au dus să lucreze în altă parte. Și dacă întrebau la mănăstire: „A trecut cumva cutare Părinte?”, aceia spuneau: „Da, a trecut, dar ce capricios era. Voia să adune bani de la noi. A cerut mai mult. Călugăr, și să ceară mai mulți bani! Ce călugăr este acesta?”. Așadar, pustnicul se folosea și din nevoința ce o făcea și din cleветirile celorlalți, se folosea și de hoți. Pentru că hoții aflau că „are bani” cutare și se duceau la peșteră, îl chinuiau, dar în cele din urmă nu aflau nimic.

– Părinte, cum pot imita virtutea unei surori atunci când se ascunde?

– Dacă nu se ascunde, totul este pierdut. Sfinții făceau mai mare nevoință ca să-și ascundă virtutea lor decât ca să o câștige. Știți ce făceau nebunii pentru Hristos? Scăpau mai întâi de fățarnicia lumii și apoi intrau în spațiul adevărului evanghelic. Dar nici aceasta nu le ajungea, ci înaintau la sfânta fățarnicie pentru dragostea lui Hristos. Și astfel nu-i deranja orice li se

⁸ Idioritmă se numește mănăstirea în care fiecare monah are programul lui și este plătit pentru ascultarea ce o face de epitropii care conduc mănăstirea.

făcea, orice li se spunea de ceilalți. Dar ca să faci aceasta este trebuință de foarte multă smerenie. În timp ce un om din lume se simte jignit atunci când îi spune cineva vreun cuvânt sau se mănnește atunci când nu este lăudat pentru ceva făcut de el, aceștia se bucurau atunci când oamenii aveau o părere greșită despre ei.

Mai demult existau Părinți care făceau chiar pe demonizații ca să-și ascundă virtutea lor și astfel ceilalți să-și strice gândul cel bun ce-l aveau despre ei. Când eram în Mănăstirea Filotheu⁹, care atunci era idioritmă, era un Părinte ce se pustnicise mai înainte în Vigla¹⁰. Acesta, de îndată ce pricepea că Părinții i-au mirosit nevoița și sporirea sa duhovnicească, cu binecuvântarea duhovnicului său pleca. „Haide, le spunea, m-am săturat să mănânc aici posmag mucezit. Mă voi duce în vreo mănăstire idioritmă să mănânc carne, să trăiesc ca un om! Ce, sunt prost să stau aici?”. Și venind la Mănăstirea Filotheu, făcea pe îndrăcitul. Frații lui auzind că s-a îndrăcit își spuneau unul celuilalt: „Păcat de el, sărmanul, s-a îndrăcit. Ei, era de așteptat să se îndrăcească. A plecat de aici pentru că posmagul era muced și s-a dus în mănăstire idioritmă să mănânce carne”. Dar acesta ce făcea? Mai bine de 25 de ani nici nu și-a pregătit mâncare, nici n-a dormit. Toată noaptea umbla pe coridoare cu un felinar în mână, ca să nu doarmă. Când se obosea, se sprijinea puțin de un perete și, îndată ce îl prindea somnul,

⁹ Una din mănăstirile Sfântului Munte.

¹⁰ Pustiul Vigla se află în partea de sud-est a peninsulei Athos.

sărea în sus, spunea puțin în șoaptă rugăciunea: *Doamne Iisuse Hristoase...* după care o continua în taină. Uneori nu-și dădea seama și rugăciunea se auzea tare. Când întâlnea vreun frate, acela îi spunea: „Roagă-te, roagă-te să plece diavolul!”. Astfel toți îl aveau de îndrăcit. Un călugăraș de 15 ani mi-a spus într-o zi: „Și îndrăcitul ăsta!”. „Nu spune așa!, i-am zis. Acesta are multă virtute și face pe îndrăcitul”. După aceea îl avea la evlavie. Când a murit, Părinții l-au aflat ținând în mână o hârtie pe care era scris numele fiecărui frate și alături o poreclă, ca să alunge, chiar și mort fiind, și cel mai mic gând bun ce l-ar fi putut avea cineva cu privire la el. În cele din urmă trupul lui a scos bună mireasmă. Vezi, el voia să se ascundă, însă Harul lui Dumnezeu l-a trădat.

De aceea nu trebuie să tragă cineva concluzii despre un om din ceea ce se vede, dacă nu poate distinge ceea ce ascunde.

CAPITOLUL 2

Îndreptățirea alungă Harul lui Dumnezeu

Îndreptățirea împiedică sporirea duhovnicească

Părinte, la ce se referă unii atunci când spun că în Sfânta Scriptură nu există îndreptățire?

– Se referă la faptul că, într-un anumit mod, îndreptățirea nu este justificată.

– Părinte, atunci când mă îndreptătesc, după aceea cuget că îndreptățirea nu este proprie monahului.

– Nu numai că nu este proprie monahului, ci ea nu are nici o legătură cu viața duhovnicească. Trebuie să înțeleg că atunci când mă îndreptătesc, mă aflu într-o stare duhovnicească greșită. Tai comuniunea cu Dumnezeu și mă lipsesc de Harul dumnezeiesc, pentru că acesta nu vine într-o stare duhovnicească greșită. Din clipa în care omul justifică cele nejustificabile, se înstrăinează de Dumnezeu. Intră izolator, cauciuc între om și Dumnezeu. Poate trece curentul prin cauciuc? Nu. Se izolează. Nu există un izolator mai puternic pentru Harul lui Dumnezeu ca îndreptățirea de sine. Este

ca și cum ai ridica un zid prin care te despați de Dumnezeu, prin care tai orice legătură cu El.

– Părinte, ne spuneți adeseori: „Să încercăm să prindem cel puțin temelia duhovnicească”. Oare care este temelia duhovnicească?

– Recunoașterea smerită a greșelii și cel puțin neîndreptățirea întru cunoștință a omului atunci când este vinovat și i se face observație. A nu se îndreptăți atunci când nu este vinovat și este învinuit, aceasta este cel mai bun lucru. Cel ce se îndreptățește pe sine nici vreo sporire nu are și nici lăuntric nu se odihnește. Nu ne va spânzura Dumnezeu pentru o greșeală ce am făcut-o, dar să nu ne îndreptățim pe noi înșine pentru acea greșeală și să considerăm aceasta (îndreptățirea) un lucru firesc.

– Dacă mi se spune că am greșit în ceva, dar nu-mi pot da seama cât am greșit, oare să întreb ca altă dată să iau aminte sau să tac?

– Dacă ți se pare că ai greșit douăzeci și cinci la sută, dar în realitate ai greșit numai cinci la sută, oare nu ai nici un câștig? Pune mai mult, ca să fii mai sigură! Aceasta este lucrarea duhovnicească ce trebuie s-o faci: să afli greșeala și să te constrângi pe tine însuși. Altfel ești luată înainte, te îndreptățești și odihna nu afli.

– Părinte, atunci când cineva are obișnuință să se îndreptățească, dar după aceea își recunoaște greșeala și se plânge pe sine, aceasta îl folosește?

– Cel puțin dobândește experiență, iar dacă o va pune în valoare, se va folosi. Dacă Dumnezeu va

spune: „Deoarece și-a dat seama și s-a pocăit, să-i dau ceva”, atunci va lua ceva și din casieria pocăinței.

Îndreptățirea se datorează egoismului

– Părinte, atunci când nu le dau dreptate altora pentru vreo faptă a lor, aceasta înseamnă că am o inimă înăsprită?

– Nu le dai dreptate altora și te îndreptățești pe tine? La Judecata de Apoi nici Hristos nu te va îndreptăți. Se poate ca într-un anumit moment inima omului să se facă asemeni pietrei atunci când o întâmpini cu răutate, și în alt moment să devină foarte gingașă atunci când o întâmpini cu dragoste. Să dobândești inimă de mamă. Vezi, mama pe toate le iartă și uneori se face că nu vede.

Cine face lucrare duhovnicească corectă află circumstanțe atenuante pentru toți, tuturor le dă dreptate, iar pe sine niciodată nu se îndreptățește, chiar și atunci când are dreptate. Totdeauna spune că este vinovat, pentru că se gândește că nu pune în valoare prilejurile ce i se dau. Vede, de pildă, pe unul că fură și se gândește că și el însuși, dacă nu ar fi fost ajutat, ar fi furat mai mult decât acela, și spune: „Dumnezeu m-a ajutat pe mine, însă eu mi-am însușit darurile Lui. Și acesta este un furt mai mare. Diferența este că furtul aceluia se vede, în timp ce al meu nu se vede”. Astfel se osândește pe sine și judecă cu îngăduință pe aproapele lui. Sau dacă va vedea la altul o neputință, fie mică, fie mare, o justifică punând gânduri bune. Se

gândește că și el însuși are multe neputințe pe care le văd ceilalți. Pentru că de caută cineva află multe „strâmbături” în el însuși, așa încât să-l poată îndreptăți cu ușurință pe aproapele. Câte și câte nu am făcut! *Păcatele tinereții și ale neștiinței mele nu le pomeni, Doamne*¹¹.

– Părinte, când mi se cere să fac o slujire, o fac cu râvnă, dar din pricina grabei fac și o mică greșeală pentru care mi se face observație, atunci mă îndreptătesc pe mine însumi.

– Ai pornit să faci un bine și ai făcut și o mică greșeală? Primește observația pentru mica greșeală, ca să primești plata întreagă. Diavolul este foarte viclean. Își știe arta foarte bine. Să nu-și pună el în valoare experiența atâtor ani? Te pune să te îndreptățești ca să pierzi folosul din binele ce l-ai făcut. Când vezi un om ud de transpirație purtând pe umeri o greutate și tu te duci să i-o iei ca să-l ușurezi, ei, acesta este oarecum un lucru firesc. Ai văzut greutatea pe care o ducea, ai fost mișcat de mărimea de suflet și ai alergat să-l ajuți. Însă a ridica greutatea unui cuvânt pe care ți-l va spune cineva pe nedrept, aceasta are cu adevărat valoare. Dar dacă atunci când ni se face observație, imediat ne îndreptățim, aceasta descoperă că avem încă în noi, vie și întreagă, cugetarea lumească.

– Părinte, cui se datorează îndreptățirea?

– Egoismului. Îndreptățirea este cădere și alungă Harul lui Dumnezeu. Trebuie nu numai să nu se îndreptățească cineva, ci să și iubească nedreptatea

¹¹ Ps. 24, 7.

care se face împotriva lui. Această îndreptăţire ne-a scos din Rai. N-a păţit aceasta Adam? Când Dumnezeu l-a întrebat: *Nu cumva ai mâncat din pomul din care ţi-am spus să nu mănânci?*, acela nu a spus: „Iartă-mă, Dumnezeul meu! Da, am greşit!”, ci s-a îndreptăţit: *Femeia pe care mi-ai dat-o, a spus, aceea mi-a dat şi am mâncat*. Ca şi cum ar fi spus: „Tu eşti vinovat că ai făcut-o pe Eva”. Oare Adam a fost obligat să asculte în aceasta pe Eva? Dumnezeu o întreabă şi pe Eva şi aceea răspunde: *Şarpele m-a înşelat*¹². Dacă Adam spunea: „Am greşit, Dumnezeul meu”, şi dacă spunea şi Eva: „Eu am greşit”, toate s-ar fi aranjat. Dar imediat a apărut îndreptăţirea şi iarăşi îndreptăţirea.

– Părinte, cine este de vină atunci când cineva nu-şi dă seama ce mare rău este îndreptăţirea?

– Cine este de vină? El este de vină! Atunci când cineva se îndreptăţeşte mereu pe sine şi crede că ceilalţi nu-l înţeleg, că toţi sunt nedrepti şi el este cel care suferă, este victima, de aici încolo unul ca acesta este de necontrolat. Şi care este lucrul ciudat? În timp ce el însuşi a nedreptăţit şi este vinovat, tot el spune: „Eu aş fi primit nedreptatea, dar nu vreau să fie osândit acela”. Adică încearcă să se îndreptăţească, chipurile din dragoste, ca să-şi vină în simţire celălalt, de care crede că a fost nedreptăţit, şi să nu se osândească. Sau începe să dea o grămadă de explicaţii, ca nu cumva celălalt să înţeleagă ceva greşit şi să se... osândească! Vedeţi ce lucrare fină face diavolul?

¹² Fac. 3, 11-13.

***Cel care se îndreptățește
nu poate fi ajutat duhovnicește***

Am observat că astăzi și cei mici și cei mari pe toate le justifică cu o gândire satanică. Diavolul pe toate li le explică în modul său personal și astfel se află în afara realității. Îndreptățirea este o tâlcuire satanică.

– Și cum se face, Părinte, că unii la fiecare cuvânt află replică?

– O, este înfricoșător să discuți cu un om care s-a obișnuit să se îndreptățească! Este ca și cum ai vorbi cu un îndrăcit. Cei care se îndreptățesc – Dumnezeu să mă ierte – îl au de stareț pe diavolul. Sunt niște oameni chinuți. Nu au pace înlăuntrul lor. Iar din aceasta au făcut o știință. Adică precum un hoț nu doarme toată noaptea și se gândește cum poate reuși să fure, tot astfel și aceștia se gândesc mereu cum să-și îndreptățească o greșală sau alta a lor. Sau precum cineva se gândește cum să afle ocazia de a face un bine sau cum să se smerească, aceștia, dimpotrivă, se gândesc cum să justifice pe cele ce nu se pot justifica. Se fac avocați! N-o poți scoate la capăt cu unii ca aceștia. Este ca și cum ai vorbi cu diavolul însuși. Ce-am pățit cu unul! În timp ce îi spuneam: „Ceea ce faci nu este corect, la cealaltă trebuie să iei aminte, nu mergi bine. Trebuie să faci asta și asta...”, acela pentru orice afla îndreptățiri și la sfârșit îmi spune: „Nu mi-ai spus ce să fac”. „Bre, omule, oare ce vorbim de atâtea ceasuri? Îți spun greșelile tale, că nu mergi bine și mereu te îndreptățești. Trei ceasuri m-ai sufocat, m-ai topit! Cum

nu ți-am spus ce să faci?” Să-i spui pilde ca să-i dai să înțeleagă că nu este decât egoism satanic în felul cum înfruntă lucrurile, că primește influențe diavolești și că, dacă nu se schimbă, se va pierde, și în cele din urmă să spună: „Nu mi-ai spus ce să fac!”. Cum să nu explodezi? Când cineva este nepăsător, le depășește pe toate cu „nu-i nimic”. Dar dacă nu este nepăsător, se sufocă. Eu îi fericesc pe cei nepăsători.

– Părinte, cred că în nici un caz nu ați vrea să fiți nepăsător.

– Măi copile, cel puțin cel nepăsător nu se consumă așa, fără rost. Să suferi pentru un îndurerat, aceasta are sens. Dar ca să te topești cu acesta, să-i spui atâtea și atâtea și în cele din urmă să-ți spună: „Nu mi-ai spus ce să fac”, și să justifice cele ce nu se pot justifica în felul acesta din om se face diavol. Înfricoșător! Dacă s-ar gândi numai la osteneala pe care o faci – ca să nu mai vorbim de durere – ca să-l ajuți, s-ar schimba puțin. Deși te vede că suferi, te ostenești, te chinuiești, nu ia în seamă nimic.

– Părinte, atunci când cineva se îndreptățește pentru o neorânduială pe care a făcut-o și-i spui: „Aceasta este îndreptățire”, dar acela continuă să se îndreptățească, încercând să demonstreze că aceea nu este îndreptățire, oare este cu putință ca unul ca acesta să se mai îndrepte?

– Cum să se îndrepte? Își dă seama că greșește, pentru că se chinuiește, dar din egoism nu vrea să recunoască. Este foarte înfricoșător!

– Da, dar acela spune: „Nu mă ajuți. Vreau să mă ajuți. Nu m-ai chemat ca să discutăm? Pentru ce mă disprețuiești?”.

– Ei, aceasta tot de la egoism pornește. Adică este ca și cum ar spune: „Eu nu sunt vinovat, tu ești vinovat că nu merg bine”. Acolo ajunge. Lasă-l! Nu trebuie să te preocupe de el, pentru că nu poate fi ajutat. Pentru un astfel de suflet duhovnicul sau starețul nu are nici o răspundere. Acesta este egoism satanic, nu omenesc. Egoism omenesc are și acela care nu se va smeri să spună „iartă-mă”, dar cel puțin nu va vorbi ca să se îndreptățească. Cel care se îndreptățește pe sine atunci când greșește își schimbă inima sa în refugiu diavolesc. Dacă nu-și va zdrobi eul său, va continua să greșească mai mult și se va zdrobi fără folos de însuși egoismul său. Când cineva nu știe ce mare rău este îndreptățirea, are circumstanțe atenuante. Dar când știe sau i-o spun alții, atunci nu are circumstanțe atenuante.

Este trebuință de multă atenție atunci când mergi ca să ajuți pe cineva care a învățat să se îndreptățească, pentru că uneori se întâmplă următorul lucru: dacă se îndreptățește înseamnă că are mult egoism, iar când îi vei spune că ceea ce a făcut nu este corect, va spune alte minciuni și alte îndreptățiri, până ce îți va dovedi și aceea și cealaltă, ca să apară nevinovat. Dar în felul acesta tu, care ai mers să-i dovedești că greșește, te faci pricina să se facă mai egoist, mai mincinos. Din clipa în care vei vedea că își continuă îndreptățirile, nu mai este nevoie să-i dovedești nimic. Fă numai rugăciune ca să-l lumineze Dumnezeu.

***Dacă nu explici,
te va îndreptăți Dumnezeu***

– Părinte, de multe ori, atunci când mi se face o observație, mi se pare că trebuie să dau explicații și spun: „Da, așa este, dar...”.

– Ce-ți trebuie pe „dar”? „Dar” nu are... sare și pe toate le preschimbă în sensul cel rău. Să spui: „Iartă-mă! Cu rugăciunile Sfinției Voastre altă dată voi lua aminte”.

– Părinte, atunci când cineva trage o concluzie greșită despre o acțiune a mea, trebuie să explic cum am acționat?

– Dacă ai putere duhovnicească, adică smerenie, să primești cum că tu ai greșit și să nu vorbești. Lasă ca să te îndreptățească Dumnezeu. Dacă nu vorbești tu, va vorbi Dumnezeu după aceea. Vezi, Iosif¹³, atunci când frații lui l-au vândut, oare a spus: „Sunt fratele lor; nu sunt rob. Tatăl meu mă iubea mai mult decât pe ceilalți copii ai lui”? Nu a vorbit, dar după aceea a vorbit Dumnezeu și l-a făcut împărat¹⁴. Ce crezi? Oare Dumnezeu nu poate descoperi adevărul? Și dacă Dumnezeu descoperă adevărul pentru folosul tău, bine. Dar dacă nu-l descoperă, tot pentru folosul tău va fi. Când te nedreptățește cineva, să te gândești că nu te nedreptățește din răutate, ci pentru că așa a văzut el lucrurile. Apoi, dacă nu are răutate, Dumnezeu îl va vesti, va înțelege că a nedreptățit și se

¹³ Fac. 37, 20 ș.u.

¹⁴ Fac. 41, 41.

va pocăi. Numai atunci când există răutate, Dumnezeu nu vestește, pentru că frecvența în care lucrează Dumnezeu este smerenie-dragoste.

– Părinte, este bine să cer explicații după o rea interpretare?

– Ți s-a stricat gândul cel bun?

– Nu.

– Dacă nu ți s-a stricat gândul, nu este nevoie să-ți explice nimeni. Dacă ți s-a stricat, atunci este bine să ți se dea o explicație, ca să nu se strice și mai mult.

– Părinte, dacă nu explici ca să te îndreptățești pe tine, dar spui cum ai înfruntat o oarecare împrejurare, cum ai acționat etc.?

– Nu-i nevoie. Este mai bine să spui: „Iartă-mă” și să nu explici. Numai dacă ți se cere să dai explicații, atunci cu smerenie să spui cum s-a întâmplat.

– Părinte, când anume trebuie să explice cineva?

– Când apare o rea interpretare care îi privește pe alții, atunci se impune o explicație ca să fie ajutată situația. Sau când cineva este sensibil, are și puțin egoism și nu poate suporta învinuirea dacă nu vorbește; atunci este mai bine să explice cum a acționat.

– Părinte, uneori nu putem deosebi îndreptățirea de explicație.

– Îndreptățirea nu aduce odihnă în suflet, în timp ce explicația aduce odihnă și pace.

*Cel ce se cercetează corect pe sine
nu se îndreptățește*

– Părinte, cum de se întâmplă că în timp ce îmi simt neputința mă îndreptățesc?

– Nu-ți simți neputința, de aceea te îndreptățești. Dacă ai fi simțit-o, nu te-ai fi îndreptățit pe tine. Ne iubim pe noi înșine, de aceea nu vrem să avem greutate și nu iubim osteneala. De multe ori vrem să dobândim avuție fără osteneală. Cel puțin să recunoaștem că, așa cum înfruntăm lucrurile, nu mergem bine duhovnicește și să ne smerim. Dar din păcate, nu există nici osteneală, nici recunoaștere.

– Se poate ca cineva să se cerceteze, să se examineze pe sine și apoi să se îndreptățească?

– Cel ce se cercetează corect pe sine nu se îndreptățește. Și iată, sunt unii deștepți, foarte isteți, care fac, însă, cele mai mari negliobii. Iar aceasta pentru că intră la mijloc și interesul. „Fac precum îmi convine, precum este în interesul meu”, își spune unul ca acesta.

– Părinte, cel care se îndreptățește, nu își vede căderile în nevoința sa?

– Orice ar face, îl înșală diavolul și le justifică pe toate, și voința, și încăpățânarea, și egoismul și minciuna.

– Nu l-ar fi ajutat dacă s-ar fi oglindit pe sine în cărțile Sfinților Părinți și mai ales în Sfânta Scriptură?

– Pentru unul care gândește corect, duhovnicește, toate problemele i se rezolvă din Sfânta Scriptură și din cărțile Sfinților Părinți. Acolo le vede pe toate foarte limpede. Însă pe unul care nu face lucrare

duhovnicească și sufletul nu îl are curățit, nu-l ajută nici Sfânta Scriptură, pentru că pe toate le explică anapoda. Este mai bine să-și spună gândul său duhovnicului și să nu explice singur cele pe care le citește. Dacă citește, de pildă, Vechiul Testament, le poate explica în mod viclean pe cele citite și astfel să se întineze. Am băgat de seamă că unii iau ceva din cele duhovnicești pe care le citesc și le explică cum le convine. Nu că nu i-ar duce mintea sau nu ar înțelege cele pe care le citesc, însă le explică așa, ca să se îndreptățească pe ei înșiși. Lucru înfricoșător! Dar și pe cele duhovnicești ce le aud, rar le prind corect. Să presupunem că istorisesc o întâmplare, ca să accentuez ceva. În timp ce eu altceva vreau să accentuez, unii caută să afle ceva din toată întâmplarea, de care să se prindă și să-și îndreptățească un cusur, o greșală, ca astfel să-și odihnească patimile lor. Nu se gândesc că acela despre care am spus ceva nu a luat aminte și a ajuns acolo unde a ajuns, ci spun: „Dacă există oameni cu o stare atât de rea, atunci noi suntem foarte bine”, și astfel se îndreptătesc pe ei înșiși. Diavolul află o mulțime nemăsurată de îndreptări.

Îndreptățirea nu aduce odihnă

Cel care se îndreptățește pe sine nu află odihnă, nu are mângâiere. Pe cel care se îndreptățește pe sine, sinea lui îl îndreptățește? Sinea lui, conștiința lui nu-l îndreptătesc și nu are odihnă. Iar aceasta arată că este vinovat. Cum le-a rânduit Dumnezeu! A dat omului

conștiința. Înfricoșător! Cineva poate reuși ceea ce dorește, fie în chip barbar, fie cu viclenie, fie cu lingușire, dar nu va afla odihnă. Din aceasta el singur poate depista că nu merge bine.

Atunci când cineva primește nedreptatea este ca și cum ar primi o avere duhovnicească și se bucură. În timp ce atunci când se îndreptățește pe sine este ca și cum ar cheltui ceva din averea sa și nu simte bucurie. Vreau să spun că nu are odihna duhovnicească pe care ar fi avut-o dacă nu s-ar fi îndreptățit pe sine. Cu cât mai mult atunci când nu are dreptate și se îndreptățește pe sine! Adună urgia lui Dumnezeu, pentru că atunci se face o răpire; risipește o avere care i se dă. Oare cel care risipește, află odihnă?

Prin îndreptățire omul orbește sufletește. Chiar de ar omori și un om, diavolul îi dă dreptate. „Cum de l-ai suferit atâta timp?”, îi spune. „Trebuia să-l omori mai devreme”. Și se poate să vrea să mai ia și plată de la Hristos pentru puținii ani în care l-a suferit pe acela! Ai înțeles? Acolo ajunge.

– Părinte, dacă cel ce se îndreptățește pe sine se chinuiește, de ce primește acest chin al conștiinței?

– Este obișnuința. Ca s-o tai trebuie voință. Și trebuie să învețe nu numai să nu se îndreptățească, ci să se și aranjeze în mod corect. Dacă nu se îndreptățește, dar înlăuntrul lui crede că a fost nedreptățit, atunci este mai rău. Pentru că, dacă se va îndreptăți, celălalt îi va putea spune ceva și astfel se va putea cunoaște pe sine și va putea ieși din înșelare. Altfel, poate să nu vorbească, dar înlăuntrul său să spună: „Am dreptate.

dar nu vorbesc, pentru că am superioritate”, și rămâne astfel în înșelare.

Să luăm greutatea asupra noastră

– Părinte, ieri ați spus că altceva este răbdarea și altceva suportarea. La ce v-ați referit?

– Răbdare nu este suportarea cuiva. Când spun că suport pe cineva, este ca și cum aș spune: „Acela este vai de el, eu sunt bine și-l suport”. Răbdarea adevărată este să simt vinovăție pentru starea lui și să mă doară pentru el. Aceasta are multă smerenie și dragoste, și atunci primesc Harul lui Dumnezeu și este ajutat și celălalt. Să presupunem că văd pe cineva șchiop sau surd sau drogat; trebuie să gândesc: „Dacă aș fi fost eu într-o stare duhovnicească bună, aș fi rugat pe Dumnezeu și l-ar fi făcut bine”, pentru că Hristos a spus: *Vă voi da putere să faceți minuni mai mari decât Mine*¹⁵, și astfel vine durerea, dragostea pentru acela. În timp ce, dacă spun: „Ei, ce să-i fac? Este infirm, să stau puțin alături de el; de altfel voi avea și plată”, atunci îl suport pe aproapele și mă îndreptătesc pe mine însumi că mi-am făcut datoria.

– Părinte, întotdeauna ajută să iei asupra ta orice greșeală?

– Da, dacă o poți duce, ajută mult. Să te defaimi pe tine însuși în toate. Să iei greșeala de la celălalt, s-o arunci asupra ta și să-L rogi pe Hristos să-ți dea putere

¹⁵ Vezi *In. 14, 12*.

s-o duci. Și atunci când vei lua asupra ta mai multă greutate decât ai greșit sau chiar dacă nu ai greșit, dar crezi într-un anumit fel că ai greșit, atunci niciodată nu te vei umfla, nu te vei mândri, ci vei avea din belșug Harul lui Dumnezeu. Însă trebuie să iei aminte, să vezi dacă poți ridica mai multă greutate. Pentru că de nu poți, vei pătimi hernie, hernie de disc...

– Care este hernia și care hernia de disc în cazul acesta?

– Dacă, de pildă, iei asupra ta o greșeală pe care nu o poți duce și nu dai nici o explicație, după aceea vei murmura, te vei revolta, vei judeca...

– Dar dacă explic, aceasta nu va fi îndreptățire?

– Ei, caută să justifici ceea ce nu poți duce, iar pe cealaltă s-o lași. Dacă, de pildă, cineva este sensibil, să caute să ducă atât cât poate; să nu facă pe grozavul. Să se cerceteze pe sine și să se nedreptățească cu discernământ, potrivit cu greutatea ce o poate duce, ca să nu-l încovoie vrăjmașul cu sensibilitatea exagerată, să-l arunce în deznădejde și astfel să-l netrebnicească.

– Părinte, uneori nu numai că îmi vine greu să primesc nedreptatea, ci chiar pun responsabilitatea vreuneia din căderile mele pe altul.

– Voi nu numai că nu purtați din dragoste traista celuilalt, ci vreți să dați traista voastră cea grea nu numai celui sănătos, ci și celui bolnăvicios. Este trebuință să dobândești bărbăție duhovnicească ca să iei asupra ta toată responsabilitatea păcatului tău. Cu cât adăugăm mai multă greutate asupra noastră luându-ne asupra-ne greșelile altora, cu atât mai mult și Bunul

Dumnezeu ne ușurează povara și simțim veselie dumnezeiască.

Purtarea din dragoste de către cineva care are puteri trupești a doi saci de ciment în spate, ca să-l ușureze pe unul slab, care nu poate ridica greutate, nu are atâta valoare precum are purtarea greutății greșelii aproapelui și însușirea ei de către acesta, care apare înaintea oamenilor ca vinovat. Iar aceasta este o mare virtute, o mare smerenie.

Într-o mănăstire cu viață de obște din Sfântul Munte un oarecare frate începător i-a vorbit odată urât tipicarului¹⁶, care era și ieromonah, pentru că în vreme ce citea la strană i-a arătat care condac să-l pună mai întâi. Deși a voit să-l ajute, acela și-a ieșit din fire. După slujbă fratele s-a închis mânios în chilia sa. Tipicarul s-a întors spre sine, a luat greutatea asupra sa și s-a mâhnit, gândindu-se că el a fost pricina împotrivirii fratelui. Îl muștra cu adevărat conștiința. Și deși, ca tipicar avea răspundere pentru slujbă, nu a ținut seama de răspundere, ci și-a spus: „Eu sunt vinovat pentru că s-a mâniat fratele”. Și s-a dus la chilia fratelui să-i facă metanie. Acela însă încuiase ușa și nu deschidea. Atunci s-a așezat lângă ușă și a așteptat de dimineață până la orele trei după-amiază, când toca pentru Vecernie și când fratele a fost nevoit să iasă. Tipicarul căzu la picioarele lui, îi făcu metanie și-i spuse: „Să mă ierți, frate, că eu am greșit!”. Așa vine Harul lui Dumnezeu.

¹⁶ Monahul ce răspunde de rândurilele slujbelor de zi și noapte și, în general, de rânduiala bisericească.

CAPITOLUL 3

Dreptatea dumnezeiască și cea omenească

Părinte, ce este dreptatea dumnezeiască?
– Dreptatea dumnezeiască este să faci ceea ce îl odihnește pe aproapele tău. Dacă, de pildă, ai de împărțit ceva cu cineva, dă-i nu numai jumătate din ceea ce ai, ci cât vrea acela. Să-l întrebi: „Câte vrei? Două și jumătate? Trei? Ia-le!”. Să dai cele bune și să ții cele stricate. Să dai pe cele mai multe și să le ții pe cele mai puține. Iată, să zicem că o soră ne aduce zece prune. Dacă eu, din pricina lăcomiei pântecelui, mănânc opt și-ți las ție două, te nedreptățesc. Dacă spun: „Deoarece suntem doi, voi mânca eu cinci și-ți voi lăsa ție pe celelalte cinci”, atunci fac dreptate omenească. Iar dacă văd că-ți plac prunele și eu mănânc numai una și-ți spun: „Fă dragoste și mănâncă-le tu pe celelalte, pentru că mie nu-mi prea plac și mă deranjez și la intestine”, atunci fac dreptate dumnezeiască.

– Dar care este dreptatea omenească?

– Dreptatea omenească este atunci când, de pildă, trebuind să împarți ceva cu cineva, dai jumătate și tu ții cealaltă jumătate.

– Părinte, ce loc are dreptatea omenească în viața duhovnicească?

– Dreptatea omenească nu este pentru oamenii duhovnicești; ea este doar frână pentru oamenii lumești. Omul duhovnicesc este lipsit de minte dacă o folosește numai pe ea, pentru că înaintea dreptății dumnezeiești, dreptatea omenească este zero. Dar și omul lumesc, dacă reușește ceva în viața aceasta punând în lucrare numai dreptatea omenească, nu va ajunge la adevărata bucurie și odihnă.

Să presupunem că doi frați au o bucată de teren de zece pogoane. Dreptatea omenească spune să ia fiecare câte cinci pogoane. Dreptatea dumnezeiască spune să ia fiecare atât cât are nevoie. Dacă un frate are șapte copii și celălalt doi, sau salariul unuia este mai mic decât salariul celuilalt, trebuie să ia mai mult cel ce are mai mare nevoie. În acest caz este nedreptate să ia al doilea ca și primul. Însă omul lumesc nu ia în considerare faptul că fratele lui o duce greu. Nu înțelege că împărțirea ce vrea s-o facă este nedreptate, pentru că nu gândește duhovnicește. Îi spui: „Trebuie să-ți ajuți familia ta să înțeleagă și să fie de acord să dea mai mult fratelui tău care are nevoie”, iar el îți va spune: „De ce? Doar nu-l nedreptățesc cu ceva”. Dacă ar fi om duhovnicesc, chiar dacă femeia și copiii lui s-ar împotrivi, ar trebui să-i silească să fie de acord cu ceea ce i-a dat fratelui său. Dacă fratele i-ar spune: „Tu vei lua un pogon”, trebuie să-l ia pe acela fără să spună nimic, ca să se simtă bine fratele lui care le-a luat pe celelalte. În orice caz, Evanghelia face împărțirea cea mai bună.

Mult mă minunez de noblețea lui Avraam. Când se certau păstorii lui Lot cu cei ai lui Avraam pentru locurile de pășunat, Avraam s-a dus la Lot și i-a spus: *Nu este bine să ne certăm; suntem rude. Încotro vrei să mergi? Vrei să mergi înapoi sau vrei să mergi încolo?* Lot s-a mișcat și puțin omenește și a ales Sodoma și Gomora, pentru că acolo aveau multă verdeață și locuri de pășunat¹⁷, și ce a pățit după aceea! Avraam a fost mișcat de dreptatea dumnezeiască, voia să-l odihnească pe Lot și chiar s-a bucurat că Lot s-a dus în locul cel mai bun.

Judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu

– Părinte, ce este judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu?

– Judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu este îndelunga răbdare, care are înăuntrul ei și smerenia, și dragostea. Dumnezeu este foarte drept, dar și mult milostiv, și milostivirea Lui biruiește dreptatea Sa. Ți voi da un exemplu, ca să înțelegi. Dacă un oarecare om nu a avut niciodată ocazia să audă despre Dumnezeu, unul ca acesta nu se va judeca potrivit cu starea în care se află, ci potrivit cu starea în care s-ar fi aflat dacă L-ar fi cunoscut pe Dumnezeu. Pentru că altfel Dumnezeu nu ar fi drept. Dreptatea dumnezeiască are propriile ei relații matematice. Unul și cu unul uneori fac doi, iar alteori două milioane.

¹⁷ Vezi Fac. 13, 1-13.

– Părinte, cum se aplică dreptatea dumnezeiască unuia care greșește?

– Dreptatea omenească spune: „Ai greșit? Trebuie să fii pedepsit!”. Însă dreptatea dumnezeiască spune: „Recunoști greșeala ta și te pocăiești? Ești iertat”. Vezi, chiar și de legea omenească este judecat cu indulgență unul care face o crimă, atunci când se pocăiește cu sinceritate și merge singur și mărturisește fapta, deși nu există nici o bănuială asupra persoanei lui. Și dacă de oameni este judecat cu indulgență, cu cât mai mult de Dumnezeu Cel drept-judecător și mult-milostiv.

Suntem în mâinile lui Dumnezeu. Dumnezeu ne urmărește cu atenție și cunoaște inima fiecăruia. Nu ne va nedreptăți. Fiindcă există dreptatea dumnezeiască și răsplătirea dumnezeiască și Dumnezeu ne iubește – ceea ce este mai important decât orice – tot binele ce l-ar face cineva nu se pierde. De aceea este pierdut și cu desăvârșire lipsit de minte cel care cere să fie îndreptățit de oameni.

Am observat că atunci când omul este nedreptățit și pune în lucrare dreptatea dumnezeiască, Dumnezeu îl îndreptățește chiar și în această viață. Îmi aduc aminte cum în armată, după război, a venit generalul să împartă decorații. Eu lipseam în ziua aceea. Când a strigat numele meu a ieșit unul ce era din Tesalia și a luat acela decorația. Ceilalți militari n-au spus nimic, pentru că atunci te băga la închisoare dacă spuneai minciuni. Când a plecat generalul, acela s-a ascuns, pentru că ceilalți l-ar fi omorât în bătaie. După ce m-am întors, se temea și de mine. M-a luat pe de-o parte, m-a

luat pe de alta, apoi mi-a spus: „Să mă ierți, am făcut asta și asta”. „Bine ai făcut că ai luat-o, i-am spus. Ce aș fi făcut eu cu ea?”. O purta după aceea la defilări. După patruzeci de ani vine aici la mănăstire mareșalul Armatei Întâia din Tesalia și-mi aduce o decorație a lui Alexandru cel Mare. Când am văzut-o, mi-a venit să râd. După patruzeci de ani! M-a impresionat următorul lucru: acel soldat era din Tesalia, din Tesalia a venit și mareșalul. Vedeți cum se întâmplă? Atunci când cerem să ni se facă dreptate, le pierdem în cele din urmă și pe cele de aici, dar și cele pe care ni le pregătește Hristos pentru cealaltă viață, dacă nedreptățim pe alții. Adică pentru lucruri de nimic le pierdem pe cele mai importante, pe cele veșnice. Cele de aici, fiind oricum fără valoare, ce vom face cu ele?

***Drepturile¹⁸ monahului le păstrează Hristos
pentru cealaltă viață***

– Părinte, ce este dreptul?

– Dreptul este logică lumească. Omul, cu cât este mai lumesc, cu atât socoate că are mai multe drepturi; cu cât este mai duhovnicesc, cu atât are mai puține drepturi. Monahul îndeosebi are numai obligații; nu are drept la nimic. Vreau să spun că nu trebuie să aibă pretenție de la nimeni și pentru nimic. Faptul de a cere

¹⁸ Cuvântul „drept” în limbaj monahal arată tendința monahului de a se îndreptăți pe sine și pretenția de a-și satisface orice dorință lăuntrică a sa.

monahul drepturi în această viață, din moment ce s-a lepădat de toate pentru dragostea lui Hristos, este cu desăvârșire greșit. Făcând așa, el ocărăște pe Hristos și monahismul. Mirenii au multe drepturi, dar sunt mireni. Drepturile monahului, dar și ale omului duhovnicesc, le ține Hristos pentru cealaltă viață.

Astăzi dreptul apare aproape la toți tinerii, încă și la monahii tineri. Unii monahi tineri nu știu nici de ce s-au făcut monahi și nici ce înseamnă monahismul, de aceea au un drept, un duh lumesc, o logică ciudată, o dreptate omenească în toate direcțiile. Această dreptate omenească a izvorât din duhul european și a intrat și în monahism.

În călugăria de astăzi de multe ori întâlnești acest duh: „Nu-l vatăm pe aproapele, nu vreau să mă vatăme. Nu-l nedreptățesc, sunt în regulă”. „Mi-am făcut treaba mea, spun unii. Am ajutat acolo, am terminat. Sunt în regulă. Cealaltă treabă nu este a mea, am plecat. Mă duc la chilie să-mi fac cele duhovnicești”. Nu cercetează dacă celălalt este bolnăvicios sau îl doare capul și nu poate lucra sau lucrează mai puțin pentru că este după priveghere și este mai obosit. Sau spun: „Porția aceasta este a mea, mie mi se cuvine”, și nu cercetează dacă celălalt este mai slab sau dacă organismul său consumă mai mult și are trebuință de mai multă mâncare. Și deși se află într-un mediu duhovnicesc, totuși au o mentalitate lumească și devin astfel niște mireni consecvenți. Știi ce înseamnă să vezi oameni duhovnicești înfruntând lucrurile lumești? Mai mult sau mai puțin, la mulți monahi am observat următoarele: țin postul, fac rugăciune, merg la slujbe,

la ascultare. Poartă îmbrăcămintă monahală, au program călugăresc, dar modul în care abordează realitățile este lumesc, în loc să fie duhovnicesc, deoarece caută să nu li se spună vreun cuvânt, căci prin aceasta se socot nedreptățiți. Adică se află în cadrul dreptății lumești și de multe ori nici acolo nu ajung. Hai acum de încearcă să te înțelegi duhovnicește cu unii ca aceștia. Aceștia le rânduiesc pe toate, astfel ca să nu se mai ostenească Hristos cu ei la sfârșit să facă... socoteli. Deși Hristos supraveghează pe fiecare: cât este de nedreptățit, cât se jertfește, și-l va răsplăti potrivit cu acestea, ei vor să-și întocmească singuri socoteala lor.

Sunt supărat din pricina mentalității actuale pe care o văd la unii monahi tineri. O dreptate omenească. Cum să încapă dreptatea omenească în viața duhovnicească? Nici măcar în viața lumească nu o scoți la capăt adesea cu dreptatea omenească; cu atât mai mult în cea duhovnicească! Când eram în viața de obște, toți căutau cum să facă vreo jertfă. La lucru, la masă, în toate exista acest duh: se gândeau mai întâi la celălalt, și de aceea trăiau încă de aici Raiul. Era, de pildă, cineva la trapeză? Acesta căuta să mănânce mai puțin, ca să rămână mai mult pentru aproapele. Și slab de ar fi fost acela, tot nu se uita la aceasta. Nu căuta să vadă cine este celălalt. Se jertfea. Nici nu spunea: „O să-i facă rău dacă va mânca mai mult”. Din clipa în care monahul caută să nu fie nedreptățit, să nu se ostenească prea mult, să nu se piardă osteneala lui, este ca și cum nu ar crede că există Dumnezeu, că există altă viață, Judecata viitoare și răsplătirea

dumnezeiască. Și chiar dacă lucrează puțin mai mult, nici aceasta nu se pierde. Numai osteneala animalelor se pierde. Și ele, sărmanele, cu toate că se chinuiesc din pricina noastră – după călcarea poruncii de către cei întâi-zidiți și făptura suspină împreună cu omul – totuși se jertfesc pentru noi. Este înfricoșător! Vedeți, animalele sălbatice, atunci când sunt rănite de vânători, cât suferă! Secătuite, cu picioarele rupte, să nu poată alerga, sfâșiate de animalele cele mai mari, mâncate, și să nu aibă nici o răsplată! Omul, dacă nu le înțelege pe acestea, nu este om. De aceea Dumnezeu i-a dat minte ca să lucreze cu ea în mod corect și să-și afle drumul său. Nu vă spun să vă omorâți cu osteneala, ci să existe mărime de suflet.

– Adică, Sfinția Voastră, Părinte, vreți ca să ne salte inima, să râvnească spre a-l odihni pe celălalt?

– Da, pentru că atunci când cauți să-l odihnești pe celălalt și te lași pe tine cu totul în mâinile lui Dumnezeu, nu obosești. Iar dacă obosești și spui că ai obosit, s-a dus, ai pierdut plata. Ce, te va plăti Hristos pentru lucruri netrebnice? Nu, ci mai degrabă te va pălmui.

Căutați să procedați astfel cât mai mult puteți. Aceasta este lucrarea duhovnicească pe care trebuie s-o faceți. Chiar de v-ați și nevoi, nu vă este de folos, pentru că, de nu face cineva lucrarea aceasta, lucrează în altă frecvență, diferită de cea a lui Dumnezeu. După aceea toate se pierd, și metaniile, și postirile... Nu spun ca să nu se facă și acestea, dar să nu creadă cineva că este în regulă dacă le face numai pe acestea.

– Părinte, când poate fi numit un om drept?

– Drept, în înțeles lumesc, este acela care le judecă pe toate având ca bază dreptul uman. Dar lucrul cel desăvârșit este ca omul să fie drept nu potrivit cu dreptatea omenească, ci cu dreptatea dumnezeiască, și atunci îl va binecuvânta Dumnezeu. Atunci când în acțiunile mele nu pun niciodată pe „eu” și interesul meu, îl silesc, pot spune, pe Dumnezeu să-mi trimită Harul Său dumnezeiesc.

Orice dreptate omenească, chiar și cea mai desăvârșită, se întemeiază întotdeauna pe principii omenești. Și atâta vreme cât există dreptatea omenească în omul duhovnicesc, Duhul încearcă s-o lepede ca pe un corp străin și omul se obosește sufletește în sușuri și coborâșuri. Iar când dobândește dreptatea dumnezeiască, atunci vine curățirea și iluminarea dumnezeiască.

– Părinte, dacă îi voi spune cuiva care susține că este nedreptățit: „Există dreptate dumnezeiască”, îl voi ajuta?

– Nu, mai bine spune-i: „Cercetează lucrurile duhovnicește, potrivit cu Evanghelia”. Pentru că dacă îi spui „există dreptate dumnezeiască”, va crede că este nedreptățit, în timp ce poate el este acela care a nedreptățit.

Într-adevăr, mă doare sufletul... Am cunoscut pe cineva care mergea regulat la biserică, postea etc. și avea impresia că trăiește duhovnicește. Cu toate acestea nu dădea nici un ban vreunui sărac, deși avea cinci

apartamente, două salarii, și nu avea copii. „Bine, i-am spus, ai atâtea rude sărace, de ce nu le dai ceva? Ce vei face cu cele pe care le ai? Dă-le la văduve, la orfani”. Și știți ce mi-a spus: „Ce spui, oare să nu iau chirie de la sora mea, văduvă?”. Mi s-a urcat sângele la cap, când l-am auzit. Iată, aceasta este dreptatea omenească! „Nu am nici o răspundere, deoarece copiii ce flămânzesc nu sunt ai mei, îți spune altul. Nu-i nedreptățesc. Vai mie, eu să nedreptățesc?” și își odihnesc gândul cu modul lor propriu de gândire, dar nu au adevărată odihnă. Cu o logică omenească, bazați pe o dreptate lumească, stau nepăsători în fața unor situații serioase. Cum oare să mai simtă după aceea ceva duhovnicesc? Se poate să existe oameni care dau o casă de pomană, dar pe de altă parte, dacă cineva le datorează chiria pe o lună, îl dau în judecată. Cum explicați lucrul acesta?

– Părinte, aceasta este dreptate omenească?

– Nici măcar dreptate omenească nu este. Este o doză mică din ea. Pe de o parte dau unuia o sută de mii și pe de alta se ceartă cu taximetristul și-l duc la poliție pentru o mie de drahme. Cum explicați aceasta?

– Nu cumva aceasta se întâmplă deoarece nu sunt sănătoși la minte, Părinte?

– Ba nu, sunt sănătoși.

– Oare nu cumva dau cu mândrie, ca să se satisfacă pe ei înșiși?

– Așa este. Dau mult, dar cu mândrie. O fac pentru ca să fie slăviți ei înșiși, iar nu spre slava lui

Dumnezeu. Se poate să le dea chiar pe toate ale lor, însă dragoste nu au.

Astăzi există un duh greșit. Chiar și oamenii duhovnicești caută o dreptate juridică și apoi mai spun că ei cred în Dumnezeu! „Dreptul meu, dreptul tău”. Această evanghelie a logicii, a logicii ciudate, să nu existe! „Să nu mă ia drept prost”, îți spun ei. Nu vedeți până unde ajung creștinii în judecătorii? Chiar de ar avea dreptate, nu ar trebui să meargă la judecătorii. Cu cât mai mult atunci când nu au. De aceea unii își pierd credința din pricina lor. Văd pe câte unul care nici la biserică nu merge, nici privegheri nu face, dar se poate să nu facă așa ceva, în timp ce altul care merge la biserică, face privegheri etc., duce la judecătorie pe un sărac pentru puținii bani cu care îi este dator, numai și numai ca să-și afle dreptatea sa. Am spus unuia care voia să tragă la judecată pe un oarecare ce îi datora bani: „Ai nevoie de ei? Ai mai mulți copii? Nu cumva femeia ta te pune într-o situație dificilă?”. „Nu, îmi spune, fac aceasta numai ca să-mi aflu dreptatea mea”.

Ce să mai spui? Este și o educație care a fost dată mai demult de către unele cercuri duhovnicești. Îmi aduc aminte de o întâmplare ce s-a petrecut cu mulți ani înainte și pe care nu o pot uita. La o maternitate slujeau infirmiere afierosite. Unui copilăș bolnav, medicul trebuia să-i facă o examinare cu raze radioactive și a cerut o infirmieră să-l ajute, dar n-a mers nici una din acelea, pentru că se temeau să nu pățească ceva din pricina radioenergiei. Mai întâi de toate, nu exista pricina să se teamă, deoarece erau afierosite. Dacă s-ar fi gândit să se mărite, atunci ar fi trebuit să

se teamă. Dar chiar dacă s-ar fi gândit să-și întemeieze o familie, tot ar fi trebuit să facă o jertfă în calitate de oameni duhovnicești ce erau. În mod normal ar fi trebuit să se certe cine să meargă mai întâi. Și în cele din urmă, făcându-i-se milă de copilăș, a alergat să-l ajute pe medic o alta, care nu trăia duhovnicește, ba chiar se gândea să se mărite.

Și mai rău decât toate este că pe astfel de oameni nu-i mustră conștiința pentru aceasta, ci își spun: „Acestea nu sunt pentru noi. Noi suntem pentru cele duhovnicești”. Se poate să aibă și gândul acesta: „Pe acela îl odihnește să se jertfească, iar pe mine mă odihnește să am liniștea mea...”, și uneori îl judecă chiar și pe cel ce se jertfește, spunând că acela nu are o stare duhovnicească. Însă Hristos Se odihnește acolo unde există noblețe, duhul jertfei, nevoința făcută în ascuns.

– Părinte, când îl vezi pe celălalt că întâmpină greutate, nu trebuie să-l ajuți, oricum te-ai afla?

– Desigur! Dar am observat că s-a cultivat o cugtare lumească chiar și la mulți oameni duhovnicești. Și-au făcut propria lor evanghelie, o evanghelie pe măsurile lor, și îți spun: „Creștinul trebuie să-și aibă demnitatea sa; nu trebuie să pară prost”. Adică le înfruntă pe toate cu o logică și o dreptate lumească. „Asta mi se cuvine mie, îți spune, nu-l nedreptățesc cu nimic. Nu vreau să mă nedreptățescă nici el pe mine!”. Și grăind astfel vrea să-și aibă și gândul odihnit că are dreptate. Și vezi la un astfel de om toate drepturile, dar lumești. Mărime de suflet nu are, duh de jertfă nu are, nimic nu are, și-a făcut și evanghelia sa,

dar nu are nici o înrudire cu Dumnezeu. Ei, oare poate apoi să-l adumbrească pe unul ca acesta Harul dumnezeiesc? Când îmi săvârșeam serviciul militar, era un telegrafist la aviație care venea în unitatea noastră și lua semnale¹⁹. Aveam legături între noi. Era teolog și mai ținea și predici. Dar toți îi spuneau iezuitul²⁰, pentru că nu numai că nu făcea nici o jertfă, dar nici măcar o mică slujire. Odată i-am spus: „Și așa mergi la aeroport, te rog, dă semnalele acestea cutăruia!”. „Nu, mi-a răspuns el, eu le-am adus pe ale mele. Acela să meargă și să și le ducă pe ale lui”, și astfel și-a odihnit gândul că nu l-a nedreptățit pe celălalt. Dar Hristos nu spune: „Dacă te roagă cineva să mergi o milă, mergi două”, ci spune: *Dacă te silește cineva să mergi o milă, mergi două*²¹. Și nu spune: „Dacă îți cere haina, dă-i și cămașa”, ci *dacă-ți ia haina, dă-i și cămașa*²². Hristos să spună acestea, iar acela, deși se consideră om duhovnicesc, să spună: „Eu le-am adus pe ale mele; acela să meargă și să și le ducă pe ale lui”? Adică este ca și cum ar spune: „Ce, să-mi ceară să merg o milă și eu să fiu prost să merg două?”. Ah, cum se va apropia Harul lui Dumnezeu de un astfel de om? În timp ce, dacă cineva pune în lucrare spusa din Scriptură și dacă-l silește unul să meargă o milă, el

¹⁹ Starețul a făcut armata la telegraști.

²⁰ Monah din ordinul catolic al iezuiților, fondat de Ignățiu de Loyola și cunoscut prin disciplina aspră și exagerările la care a ajuns. Metaforic, cuvântul se folosește ca să caracterizeze pe omul care ține cu severitate tipurile exterioare ale evlaviei, fără să aibă corespondențe lăuntrice.

²¹ Mt. 5, 41.

²² Mt. 5, 40.

merge și mai departe, după aceea lucrează Hristos și se schimbă duhovnicește și celălalt care l-a silit și începe să-și facă probleme de conștiință: „Măi, ia te uită, își spune, eu l-am silit să meargă o milă, iar el a mers mai departe! Câtă bunătate!”.

Dacă și Hristos ar fi avut această logică omenească pe care o au astăzi mulți oameni duhovnicești, nu ar fi lăsat Tronul Său cel ceresc ca să coboare pe pământ, să se chinuiască și să fie răstignit de noi, oamenii cei vrednici de plâns. Însă înăuntrul acestei nereușite a Lui, văzută omenește, era ascunsă mântuirea tuturor oamenilor. Dar ce a tras pentru ca să ne mântuiască! Până acolo au ajuns, încât să-I dea palme și să-I spună: „Proorocește cine Te-a lovit!” Adică evreii se jucau cu Hristos. Știi cât de mult mă mâhneam când eram mic și îi vedeam pe copii jucând „bâza”²³? Hai acum să joace acest joc cu Hristos!... „Proorocește cine Te-a lovit!... Poc!”. O, ce lucru înfricoșător! Iar noi cerem un creștinism fără răstignire și vrem direct înviere. Facem un creștinism, un monahism așa cum îl vrem noi. Nu vrem să ducem lipsă de nimic.

Dar ca să căutăm și să aflăm cele mai presus de fire, trebuie să și trăim mai presus de fire.

²³ Joc al copilăriei bazat pe lovirea cu palma și ghicirea, dintre mai mulți, a celui care a dat lovitura; când aceasta se dă mai puternic, din neatenție și imprudență, jocul poate degenera ușor în imprevizibile violențe (n. ed. rom.).

PARTEA A TREIA

PĂCATUL ȘI POCĂINȚA

«Pocăința cea adevărată este ca mai întâi omul să-și simtă greșeala sa, să-l doară, să ceară iertare de la Dumnezeu și după aceea să se mărturisească. În felul acesta va veni mângâierea dumnezeiască. De aceea întotdeauna recomand pocăința și mărturisirea.

Nu recomand niciodată numai mărturisirea».

CAPITOLUL 1

Păcatul îl chinulește pe om

Curățla inimii

Părinte, Hristos încape în toate inimile?
– Hristos încape, numai că oamenii nu-L primesc pentru că nu se străduiesc să se îndrepte. Pentru ca să încapă Hristos înlăuntrul nostru, trebuie să ni se curețe inima. *Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeuule!*¹

– Părinte, de ce animalele sălbatice nu-i vatămă pe Sfinți?

– Pe măsură ce se îmblânzesc oamenii, se îmblânzesc și animalele sălbatice și recunosc că omul este stăpânul lor. În Rai, înainte de cădere, fiarele sălbatice se plecau cu evlavie celor întâi-zidiți, iar după cădere se porneau să-i sfășie. Atunci când un om revine în starea de dinainte de cădere, animalele îl recunosc iarăși de stăpân. Însă astăzi vezi oameni care sunt mai răi decât fiarele sălbatice, mai răi și decât șerpii.

¹ Ps. 50, 12.

Exploatează copiii fără protecție, le iau banii, iar atunci când ajung în vreo situație grea, îi învinuiesc, cheamă poliția și îi bagă chiar și la psihiatrie. De aceea Psalmul 147, pe care îl citea Sfântul Arsenie Capadocianul pentru îmblânzirea animalelor sălbatice, ca ele să nu facă rău oamenilor, eu îl citesc pentru îmblânzirea oamenilor, ca ei să nu facă rău semenilor lor și animalelor.

– Părinte, cum revine omul la starea de mai înainte de cădere?

– Trebuie să-și curețe inima. Să dobândească curăție sufletească, adică sinceritatea, cinstea, lipsa de interes egoist, smerenia, bunătatea, îngăduința, jertfa. În felul acesta omul se înrudește cu Dumnezeu și Harul dumnezeiesc se odihnește înlăuntrul lui. Când cineva are curăția trupească, dar nu o are pe cea sufletească, Dumnezeu nu Se odihnește în el, pentru că există înlăuntrul lui viclenie, mândrie, răutate etc. Atunci viața lui este o batjocură. De aici să începeți nevoița voastră: să încercați să dobândiți curăția sufletească.

– Părinte, se poate tăia imediat obișnuința cea rea?

– Mai întâi omul trebuie să înțeleagă că obișnuința aceasta îl vatămă și apoi să vrea să se nevoiască, pentru a o tăia. Este trebuință de multă voință ca să și-o poată tăia cineva imediat. Precum, de pildă, funia face încet-încet un mic șanțuleț pe marginea fântânii și nu mai alunecă, tot așa și orice obișnuință, puțin câte puțin încrustează un șanțuleț în inimă și cu greutate iese din el. De aceea fiecare trebuie să fie cu multă luare-aminte ca să nu dobândească obișnuințe rele, pentru că după aceea este trebuință de multă smerenie și multă voință ca să le poată scoate. Spunea Părin-

tele Tihon: „Obiceiul bun, fiule, este virtute; obiceiul rău, patimă”.

Dar am observat că atunci când omul, deși se nevoiește, continuă să greșească și nu se schimbă, pricina este egoismul, iubirea de sine și interesul personal. Lipsesc smerenia și dragostea și astfel este împiedicată intervenția dumnezeiască. Însuși omul nu-l ajută pe Dumnezeu, ca și Acela să-l ajute pe el. Dacă, de pildă, l-ar ajuta Dumnezeu să-și depășească o patimă, atunci s-ar umfla, s-ar mândri, pentru că va crede că el singur a depășit-o, fără ajutorul lui Dumnezeu.

Eliberarea din întunericul păcatului

– Părinte, este un lucru foarte grav a-și întina cineva Sfântul Botez?

– Depinde cum îl întinează. Unul îl întinează mult, altul puțin, altul face o pată, două...

– Păcatele mari sunt cele care întinează Botezul?

– Ei, desigur, păcatele de moarte îl întinează și atunci Harul dumnezeiesc se îndepărtează de la om. Dar nu-l părăsește, precum nici îngerul păzitor nu-l părăsește pe unul ca acesta. Vă aduceți aminte ce i-a spus diavolul popii idolesc despre monahul care voia să se însoare cu fiica lui? „Nu te grăbi! Acesta L-a părăsit pe Dumnezeu, dar Dumnezeu nu l-a părăsit încă”².

² *Everghetinos*, Vol. 1, p. 54 ș.u.

– Părinte, poate trăi cineva în întunericul păcatului și să nu simtă aceasta?

– Nu, toți au simțirea aceasta, dar există nepăsarea. Pentru a veni cineva la lumina lui Hristos trebuie să vrea să iasă din întunericul păcatului. Să luăm ca pildă pe cineva care a fost închis din greșeală într-un beci întunecat. Dar de îndată ce vede o rază ce intră printr-o crăpătură, caută să iasă la lumină. Va deschide încet-încet crăpătura ca să afle ușa și să iasă afară. La fel și aici. Din clipa în care omul va simți binele ca pe o necesitate și va intra în lăuntrul său neliniștea cea bună, va depune osteneală să iasă din întunericul păcatului. Dacă spune: „Ceea ce fac este greșit, nu merg bine”, se smerește, vine Harul lui Dumnezeu și de aici încolo înaintează normal. Dar dacă nu intră în el neliniștea cea bună, este greu să se ajute. Cineva, de pildă, se află într-un loc închis și se simte rău. Îi spui: „Scoală-te, deschide ușa și ieși să iei puțin oxigen, ca să-ți revii!”. Dar acela începe: „Nu pot ieși. Și de ce să fiu închis aici și să nu pot răsufla? De ce să nu am oxigen? Și de ce Dumnezeu pe mine mă ține aici, iar pe ceilalți îi lasă afară?”. Ei, oare unul ca acesta poate fi ajutat? Știi câți se chinuiesc deoarece nu ascultă de cel care îi poate ajuta duhovnicește?

Prin păcat omul face din raiul pământesc un iad pământesc. Dacă sufletul se întinează cu păcate de moarte, trăiește o stare diavolească; se revoltă, se chinulește, nu are pace. Dimpotrivă, cel ce este aproape de Dumnezeu își are mintea la înțeleșurile dumnezeiești și are întotdeauna gânduri bune, este pașnic și trăiește Raiul încă de pe pământ. Un om ca

acesta are ceva deosebit de cel care este departe de Dumnezeu, iar aceasta se observă și de către alții. Iată, acesta este Harul dumnezeiesc care îl trădează pe om chiar de s-ar ascunde.

Greșelile intenționate

Să luăm aminte foarte mult la greșelile intenționate, pentru că ceea ce va cerceta Dumnezeu este intenția noastră. Greșelile pe care le facem din neatenție sunt mai ușoare. Unele păcate sunt păcate, dar au circumstanțe atenuante.

Apoi, dacă greșim fără să vrem, Dumnezeu va rândui astfel lucrurile, încât greșeala noastră să fie folosită spre bine. Adică nu că trebuia să greșim ca să se facă acest bine, ci, deoarece am greșit fără să vrem, Dumnezeu pune în valoare greșeala noastră și iese binele. Dar atunci când facem o greșeală întru cunoștință și apoi ne pocăim, să ne rugăm să nu iasă vreun rău din urmările greșelii noastre.

– Părinte, monahul acela despre care se spune în „Everghetinos” că timp de zece ani cădea în păcat în fiecare zi, dar în fiecare zi se pocăia, cum s-a mântuit?

– Acela era într-un fel stăpânit, robit de păcat. Nu avea intenție rea, dar nu fusese ajutat, a fost îmbrâncit la rău și de aceea era îndreptățit să primească ajutorul dumnezeiesc. Se lupta, îl durea, avea pocăință sinceră și Dumnezeu în cele din urmă l-a mântuit. Vezi, unul poate avea intenție bună, dar dacă nu este ajutat de mic și este atras la rău, după aceea este greu să se

ridice. Face o încercare, cade, se ridică din nou, iarăși cade; adică se luptă. Dumnezeu nu îl va lăsa pe omul acesta, deoarece face și el, sărmanul, mica sa încercare, cere ajutorul dumnezeiesc și nu păcătuiește „cu sânge rece”. Cineva, de pildă, pornește să meargă undeva fără să aibă scopul de a păcătui, ci mergând i se întâmplă o ispită și cade într-un oarecare păcat. Se pocăiește, încearcă să-și revină, i se întinde iarăși o cursă și, deși nu are intenție să facă ceva rău, sărmanul cade din nou și iarăși se pocăiește. Unul ca acesta are circumstanțe atenuante, pentru că nu vrea să facă răul, ci este atras la rău și după aceea se pocăiește. Însă cel care spune: „Ca să reușesc lucrul acela, trebuie să fac această nedreptate; ca să reușesc celălalt lucru, trebuie să fac cutare viclenie” etc., unul ca acesta păcătuiește cu chibzuială și întru cunoștință. Adică acela își pregătește planul său păcătos și programează împreună cu diavolul ce păcat să facă. Aceasta este ceva foarte rău, deoarece este premeditat. Acesta nu cade în ispită fără să vrea, ci pornește să facă ceva împreună cu ispititorul. De aceea un astfel de om niciodată nu va putea fi ajutat, pentru că nu i se justifică ajutorul dumnezeiesc, și în cele din urmă moare nepocăit.

Dar și cei care spun că se vor pocăi la bătrânețe, cum pot fi siguri că vor apuca să se pocăiască și nu vor pleca de aici prin vreo moarte năpraznică? Un oarecare antreprenor spunea: „Când voi îmbătrâni voi merge la Ierusalim, voi intra în râul Iordanului și atunci mi se vor șterge toate păcatele”, și continua să trăiască în chip păcătos. În cele din urmă, atunci când nu mai

avea nici un curaj, când de abia mai mergea, a hotărât să meargă. Și spune unuia din meșterii lui: „Meștere, m-am hotărât să merg la Ierusalim, să mă spăl în râul Iordan”. „O, șefule, îi spune acela, dacă ești curat vei ajunge, dacă nu ești curat, vei rămâne pe drum!”. Și parcă a profetizat. Îndată ce a ajuns la Atena ca să-și facă hârtiile, a murit. I-au luat toți banii, l-au dus la un birou de înmormântări și de acolo l-au trimis în sicriu înapoi în locul lui natal.

Să facem binele din dragoste pentru Hristos

– Părinte, mă tem atunci când mă gândesc la anii grei ce ne așteaptă.

– De ce te temi? Oare vei merge în iad să te chinuiești împreună cu diavolii? Să spui: „Ajută-mă, Hristoase al meu, să merg în Rai ca să nu Te mâhnesc, pentru că este dureros ca după atâtea câte ai făcut pentru mine să mă știu în iad!”, aceasta o înțeleg. Dar să vrei să mergi în Rai ca să nu te chinuiești, aceasta nu are mărime de suflet. Nu o spun aceasta ca să lăsăm viața noastră să devină dezordonată, să facem neorânduiești și să mergem în iad, dar de multe ori întră egoismul la mijloc și spunem: „Să fac binele ca să nu pierd Raiul”. Însă de am avea mărime de suflet, am cugeta: „Atâția oameni vor merge în iad, sărmanii, care nici în această viață nu au simțit măcar puțină bucurie adevărată, iar eu să mă gândesc la mine?”. Sincer vă spun, nu mă preocupă unde voi merge. Pe mine m-am lepădat demult. Nu că vreau să flu departe de Hristos

și de aceea nu mă preocupă faptul dacă merg în Rai, dar scopul meu nu este să fac binele ca să merg în rai. „Chiar de mă vei lepăda, Hristoase al meu, tot mulțumit voi fi, căci nu sunt vrednic de Rai”.

Astăzi viața noastră a devenit lipsită de bucurie și grea pentru că s-a împuținat eroismul, mărimea de suflet. Chiar și oamenii duhovnicești gândesc negustorește. Ajung să trăiască o viață, chipurile, duhovnicească, dar de fapt caută să se desfăteze de orice până acolo încât să nu se osândească. Unii ca aceștia socotesc: „Asta osândește? Nu osândește. Deci mă pot desfăta de ea”. În problema postului spun: „Măine este vineri. În seara aceasta pot să mănânc carne până la douăsprezece fără cinci. Așadar adu să mâncăm! După douăsprezece nu mai merge. Se schimbă ziua, este păcat”. Adică vor ca nici Raiul să nu-l piardă, dar și în această viață să se desfăteze. Și astfel prin prisma acestei cugetări negustorești a lor văd și cele despre păcat și cele despre iad. Însă de ar fi gândit cu mărime de suflet, ar fi spus: „Hristos S-a răstignit și a suferit atâtea pentru mine și eu cum să-L rănesc cu o faptă păcătoasă de a mea? Nu pentru altceva nu voiesc să merg în iad, ci pentru că nu voi putea suferi să-L știu mâhnit pe Hristos pentru faptul că sunt în iad”.

Să nu facem binele cu socoteli, ca să luăm plată, ci să ne nevoim din dragoste pentru Hristos. Orice facem, să-l facem curat, pentru Hristos. Să luăm aminte să nu aibă înlăuntru ceva omenesc, iubire de sine, interes etc. Să avem în minte că Hristos ne vede, ne urmărește și să încercăm să nu-L mâhnim. Altfel se destramă și credința și dragostea noastră.

Și dacă cercetăm cele pe care le facem în viața duhovnicească: nevoință, post, priveghere etc., vom vedea că toate ne ajută să avem și o bună sănătate trupească. Doarme cineva pe pat tare? Și medicii recomandă aceasta, zicând: „Să dormi pe saltea tare, pentru că nu-ți folosește să dormi pe moale”. Sau facem metanii? Alții fac gimnastică să-și întărească mușchii. Doarme puțin? Somnul mult îl moleșește pe om. Nu se spune: „Acesta este adormit, celălalt este treaz”? Adică cele duhovnicești pe care le face îl ajută și la sănătatea lui trupească. Apoi înfrânarea îl ajută mult pe om. Vezi cum și cei care se ocupă cu diferite feluri de cercetări etc. caută să trăiască o viață curată, să nu fie amețiți, ca să aibă luciditate. Noi desigur nu ne înfrânăm din aceste pricini, ci dinlăuntrul celor duhovnicești pe care le facem iese și acel lucru pe care și-l doresc mireni. Adică atunci când facem lucrul duhovnicesc, din aceasta vine și sănătatea trupului.

Ispitele în viața noastră

Dumnezeu îngăduie ispitele potrivit cu viața noastră duhovnicească. Uneori îngăduie să facem o greșeală, de pildă o neatenție, ca altă dată să fim atenți și să evităm sau mai degrabă să preîntâmpinăm un rău mai mare ce ni l-ar fi putut face aghiuță. Alteori lasă pe diavolul să ne ispitească, să ne încerce. Adică dăm examene și, în loc de rău, diavolul ne face bine. Aduceți-vă aminte de Bătrânul Filaret care spunea: „Fiule, astăzi n-am avut nici o ispită, m-a părăsit

Dumnezeu!”³. Voia să se lupte în fiecare zi cu ispitele, ca să fie încununat de Hristos.

Unul puternic, ca Bătrânul Filaret, nu evită ispitele, ci îi spune lui Hristos: „Trimite-mi, Hristoase al meu, ispite, și dă-mi și curaj ca să mă lupt cu ele”. Însă unul slab va spune: „Nu îngădui, Hristoase al meu, să fiu ispitit!”. *Și nu ne duce pe noi în ispită...*⁴. Noi însă, de multe ori, atunci când avem o ispită spunem: „Ei, sunt și eu om. Nu mai pot suporta!”, în timp ce ar trebui să spunem: „Eu nu sunt om. Sunt un ticălos. Dumnezeu meu, ajută-mă să mă fac om!”. Nu spun ca să fugim noi după ispite, ci, atunci când vin, să le înfruntăm cu răbdare și rugăciune.

În orice iarnă duhovnicească să așteptăm cu răbdare și nădejde primăvara duhovnicească. Cele mai mari ispite sunt de obicei de o clipă și, dacă în clipa aceea le evităm, falanga diavolilor trece și se duce, iar noi scăpăm. Atunci când omul se unește cu Dumnezeu, nu mai are ispite. Diavolul poate face rău îngerului? Nu, căci este ars.

Viața duhovnicească este foarte simplă și ușoară. Noi o facem grea, pentru că nu ne nevoim corect. Cu puțină străduință, cu multă smerenie și încredere în Dumnezeu, oricine poate spori mult. Pentru că acolo unde există smerenie, diavolul nu are loc. Iar acolo unde nu există diavol, este firesc să nu existe nici ispite.

³ Cuviosul Paisie Aghioritul, *Părinți aghiorți*, p. 65.

⁴ Mt. 6, 13.

– Părinte, căderea într-un păcat se poate face și prin îngăduința lui Dumnezeu?

– Nu, este greu să spunem că Dumnezeu îngăduie să păcătuim. Dumnezeu niciodată nu îngăduie să păcătuim. Noi facem îngăduințe, iar apoi vine diavolul și ne ispitește. Când, de pildă, mă mândresc, atunci alung Hărul dumnezeiesc, pleacă îngerul meu păzitor, vine celălalt... înger, diavolul, și-mi sparg capul. Aceasta este îngăduința mea, iar nu a lui Dumnezeu.

– Părinte, atunci când am căzut, este bine să spunem: „Ispititorul m-a îmbrâncit?”.

– De multe ori aud și eu pe unii oameni spunând că diavolul este de vină atunci când ei se chinuiesc, în timp ce ei sunt vinovați pentru că nu înfruntă corect lucrurile. Apoi ispititorul, ispititor este. Ne poate împiedica de la rău? El își face treaba lui. Să nu-l încărcăm pe ispititor chiar cu toate. Un ucenic care trăia la o Colibă cu starețul lui, odată, când a rămas pentru puțin timp singur, a luat un ou, l-a pus pe o cheie – era dintre acele chei mari și vechi – a aprins o lumânare și a pus-o sub cheie ca să coacă oul. Starețul intră pe neașteptate și-l vede. „Ce faci acolo?”, îl întreabă. „Părinte, diavolul m-a pus să coc oul pe cheie”, îi răspunde ucenicul său. Atunci se auzi o voce sălbatică: „Măiestria aceasta nici eu nu am știut-o. De la el am învățat-o!”. De multe ori diavolul doarme, iar noi îl provocăm.

Păcătoșii au mult material pentru smerenie

Toți cei care au trăit o viață păcătoasă, dar apoi s-au pocăit și au început să trăiască duhovnicește, trebuie

să primească în continuare cu bucurie smeririle și mahnirile ce li se întâmplă, pentru că astfel își plătesc datorile. Vedem pe Cuvioasa Maria Egipteanca, care a trăit o viață păcătoasă, cum, și după ce s-a pocăit și și-a schimbat viața, dorințele lumești o chinuiau. Însă a dat o luptă mare ca să le alunge. Diavolul îi spunea: „Ce vei pierde de vei vedea puțin Alexandria? Nu-ți spun să te distrezi, ci numai s-o vezi puțin de departe”, dar aceea nici nu se întorcea să privească. Ce pocăință a avut! Alte cuvioase, care nu trăiseră o viață lumească, nu au avut război. Însă Cuvioasa Maria, care trăise o viață lumească, a avut și război. Iar chinuirea aceasta este cauterizarea rănilor păcatului. Și astfel ajung la sfârșit și unii și ceilalți în aceeași stare.

– Părinte, în aceste cazuri nu există deloc mângâiere dumnezeiască?

– Cum să nu! Multă și chiar foarte multă! Cuvioasa Maria ajunsese la astfel de măsuri duhovnicești, încât se ridica la un cot deasupra pământului atunci când se ruga.

Cei foarte păcătoși, dacă se cunosc pe sine, au în mod firesc și foarte mult material pentru smerenie. Orice cădere este negreșit o cădere, dar este și material pentru smerenie și rugăciune. Păcatele, dacă se pun în valoare orientându-le către smerenie, sunt ca și gunoiul ce îl punem la răsaduri. Așadar, de ce să nu folosească cineva acest material ca să îngrașe ogorul sufletului său pentru a deveni fertil și dătător de roade? Adică unul care a făcut păcate mari, dacă simte cât a greșit și spune: „N-ar trebui nici capul să-l ridic,

ca să mă uit la vreun om”, fiindcă se smerește mult, primește și mult Har, sporește statormic și poate ajunge la măsuri mari. În timp ce unul care nu a făcut păcate mari, dacă nu se aranjează corect, încât să spună: „M-a păzit Dumnezeu de atâtea greutăți, iar eu sunt foarte nemulțumitor. De aceea sunt mai păcătos decât cel mai păcătos”, ajunge inferior duhovnicește celuilalt.

Aduceți-vă aminte de fariseu și de vameș⁵. Fariseul avea fapte, dar avea și mândrie. Vameșul avea păcate, dar avea recunoașterea păcătoșeniei lui, zdrobire, smerenie – lucrul cel mai de seamă pe care îl cere Hristos de la om – de aceea s-a mântuit într-un chip mai ușor. Ați văzut cum l-au închipuit pe fariseu într-o icoană! Arată cu degetul spre vameș: *Nu sunt ca acesta!*... Sărmanul vameș se ascundea după o coloană; nu avea obraz nici măcar să privească în jurul său. Și fariseul îi arăta lui Hristos unde se afla vameșul! Ați luat aminte la aceasta? Ca și cum Hristos nu știa unde era vameșul. Fariseul, deși a împlinit toate cele după tipic, pe toate le-a pierdut. Ce face mândria! Atunci când un om are păcate, dar nu are smerenie, atunci are păcatele vameșului și mândria fariseului. „Harisme” duble! „Și râios, și chel!”, cum se spune în Epir.

Încercați, pe cât puteți, să eliminați toxinele duhovnicești, patimile, ca să vă dobândiți sănătatea duhovnicească.

⁵ Lc. 18, 9-14.

CAPITOLUL 2

Originea de conștiință

Să ne cercetăm conștiința

Bunul Dumnezeu a dat primilor zidiți conștiința, prima lege dumnezeiască. A încrustat-o adânc în inimile lor și de atunci fiecare om o moștenește de la părinții lui, iar când el nu acționează corect, ea lucrează înlăuntrul lui, îl mustră și-l povățuiește la pocăință. Însă trebuie ca omul să facă o lucrare duhovnicească corectă și să-și cerceteze conștiința sa, astfel încât întotdeauna să poată auzi glasul ei. Dacă nu o cercetează, nu se va folosi nici de studiul duhovnicesc, nici de sfaturile stareților sfinți și nici nu va putea ține poruncile lui Dumnezeu.

– Părinte, se poate ca omul să nu se observe deloc pe sine și să nu vadă că merge greșit?

– Atunci când omul nu se observă pe sine și nu își șterge conștiința sa de praf, atunci conștiința prinde încet-încet un strat de piatră, iar acela se face nesim-

țitor. Păcătuiește și petrece ca și cum nu s-a întâmplat nimic.

– Părinte, spuneți-ne ceva despre grija de conștiință.

– Pentru ca omul să fie sigur că ceea ce face este ceea ce îi spune conștiința sa, trebuie să se urmărească pe sine și să se deschidă duhovnicului său. Pentru că se poate să-și fi încălcat conștiința și să creadă că merge bine. Sau să-și fi făcut o conștiință greșită și, deși a făcut o crimă, să creadă că a făcut o binefacere. Sau se poate chiar să-și fi făcut conștiința sa foarte sensibilă și să se vatăme.

– Părinte, judec în sinea mea fără să existe mustrarea ce se cuvine. Nu cumva am căzut în nesimțire și de aceea conștiința nu mă mai mustră?

– Este trebuință de multă luare-aminte. Iată, atunci când cineva face un păcat pentru prima dată, simte o oarecare mustrare și se mânănește. Dacă îl repetă pentru a doua oară, simte mai puțină mustrare, iar dacă nu ia aminte și continuă să păcătuiască, conștiința i se face nesimțitoare. Unii, atunci când, de pildă, le faci observație pentru vreo oarecare greșală de-a lor, schimbă subiectul ca să nu-i înțepe conștiința și să se mânănească, precum fac indienii care urmăresc să ajungă în nirvana⁶. Un tânăr, acolo în Himalaya, a omorât cinci alpiniști italieni și după ce i-a îngropat, a început să se autoconcentreze. A stat jos și a spus

⁶ Bătrânul se referă la tehnicile yoga și meditațiile pe care le folosesc discipolii religiilor orientale cu scopul de a ajunge la acea stare de detașare pe care ei o numesc „nirvana”.

două ore „lemn-lemn...”, ca să intre în vid, să uite ce a făcut și să nu-l mustre gândul. Să spunem că acum eu cert o soră, deoarece a făcut o neorânduială. Dacă sora aceasta nu face o lucrare duhovnicească corectă și nu caută să se îndrepte, îmi poate spune chiar în clipa aceea: „Astăzi o să tocăm mai devreme pentru Vecernie...”, ca să schimbe subiectul. După aceea diavolul o va încurca și-i va spune: „Nu te neliniști; aceasta ai făcut-o să nu se mânănească Părintele”. Adică o justifică și diavolul. Nu spune: „Am făcut-o ca să-mi calc conștiința și să nu mă mustre”, ci spune: „Am făcut-o ca să nu se mânănească Părintele”. Ați văzut ce face aghiuză? Lucrare fină! Întoarce butonul spre altă frecvență ca să nu ne vedem greșeala.

– Părinte, se poate ca cineva să prindă amănuntele și să nu prindă greșelile cele mari?

– Cum să nu se poată! Odată un duhovnic cunoscut mie mi-a povestit următoarea întâmplare: O femeie, mergând să se mărturisească, plângea mereu și spunea: „Nu am vrut s-o omor”. „Dacă există pocăință, Dumnezeu iartă. L-a iertat și pe David”⁷, îi spunea duhovnicul. „Da, dar nu am vrut”, spunea aceea. „Bine, cum s-a întâmplat de ai omorât-o?”, o întreabă iarăși duhovnicul. „Iată, pe când ștergeam praful, am lovit-o cu șervetul și astfel am omorât musca. N-am vrut s-o fac!”. Dar pe de altă parte aceasta îl înșela pe bărbatul ei, își părăsise copiii, își destrămase casa și umbla pe drumuri. Iar pe acestea le-a spus duhovnicului ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. „Pentru acestea trebuie

⁷ II Împ. 12, 13.

să faci canon”, îi spune duhovnicul. „Dar de ce trebuie canon pentru acestea?”, îl întreabă pe duhovnic. Ei, cum poate fi ajutată una ca aceasta?

Conștiință acoperită

– Părinte, atunci când mi se spune: „Dorința asta este în subconștient și nu o pricepi”, cum o pot pricepe?

– Dacă iei aminte, vei vedea cum că nu te simți bine, deși spui că nu ai nimic. De aceea este trebuință de consultații. Atunci când cineva nu se simte bine, are o cădere trupească etc., i se fac analize microbiologice, tomografie axială, ca să afle de unde provine ceea ce simte. Dacă vezi că nu ai pace, ci mâhnire, să știi că înăuntrul tău există ceva în neorânduială și trebuie aflat despre ce este vorba ca să te îndrepti. Să presupunem că faci o greșeală; te mâhnești, dar nu o mărturisești. După aceea ți se întâmplă un fapt dătător de bucurie și simți bucurie. Bucuria aceasta acoperă mâhnirea pentru greșeala ta și încet-încet o uiți, nu o mai vezi deoarece a fost acoperită de bucurie.

Bucuriile acoperă greșeala, o duc mai jos, mai în adânc, dar ea lucrează lăuntric. Astfel omul începe să se împietrească, deoarece își acoperă conștiința sa și inima sa prinde încet-încet o murdărie vâscoasă. Apoi aghiuță pe toate i le justifică: „Asta nu-i nimic. Cealaltă este firească”, dar nu are odihnă, deoarece în adâncul sufletului său lucrează mâhnirea. Simte o neliniște și nu are pace lăuntrică. Trăiește într-un stres continuu.

Este chinuit. Nu află ce este de vină, pentru că greșelile lui sunt acoperite. Nu-și dă seama că suferă deoarece a păcătuit.

– Părinte, un astfel de om poate fi ajutat dacă îi spui care este pricina chinuirii lui?

– Este trebuință de atenție, pentru că atunci când îi pui lucrurile la locul lor, i se deșteaptă conștiința și începe mustrarea. Și dacă nu se smerește, poate ajunge la deznădejde, deoarece nu suferă adevărul. Dacă se va smeri, va putea fi ajutat.

– Părinte, există oameni care se nasc cu conștiința nesimțitoare?

– Nu, nu există oameni care să se fi născut cu conștiința nesimțitoare. Dumnezeu nu a făcut o astfel de conștiință. Însă atunci când cineva își acoperă greșelile sale, conștiința lui încet-încet prinde piatră și nu-l mai mustră.

– Și atunci devine autonom, își face propriile lui legi.

– Da, este înfricoșător.

– Și aceasta este înșelare?

– Ei, sigur că este înșelare.

Conștiința greșită

– Părinte, ne spuneți adeseori că omul trebuie să ia aminte să nu-și facă o conștiință greșită. Cum se formează conștiința greșită?

– Atunci când omul își odihnește gândul călcându-și pe conștiință. Iar atunci când își odihnește astfel

gândul pentru mai mult timp, își face o altă conștiință, a lui proprie, o conștiință pe măsura lui, adică o conștiință greșită. Dar atunci nu are odihnă înăuntrul său, deoarece odihna lăuntrică nu poate fi dobândită printr-o conștiință greșită. Vezi, chiar și atunci când cineva face o greșeală, iar altul îi spune: „Nu ai fost vinovat, de ce te mârșești?” sau se face că nu și-a priceput greșeala sa, tot nu află odihnă. Există unii care merg la guru etc., iar atunci când își dau seama că nu merg bine, vin și mă întreabă. Și deși le spun ceva ca să-i ajut, ei insistă: „Nu, aceasta în care credem este corectă”. „Bine, dar dacă este corectă și ești satisfăcut de aceasta, de ce vii și mă întrebi?”. Deși nu se odihnesc în strâmbătura lor, totuși insistă, încercând ba cu una, ba cu alta să se mintă pe ei înșiși, dar odihnă adevărată nu află.

– Părinte, poate trăi cineva cu o conștiință greșită toată viața lui?

– Dacă acela crede în gândul lui, poate.

– Dar cum o poate îndrepta?

– Dacă gândește smerit, dacă nu are încredere în gândul său și discută despre el cu duhovnicul său.

– Părinte, dacă omul are o sensibilitate, își poate crea totuși o conștiință greșită?

– Dacă se creează o conștiință greșită, înseamnă că sensibilitatea lui nu este bună. Ceva greșit va crea altceva de asemenea greșit. Unii, deși spun: „Eu sunt sensibil”, se poartă în chip barbar cu alții și-i osândesc fără motiv.

– Părinte, oare conștiința celor ce se îndreptățesc a prins zgură?

– Cel care se îndreptățește are și puțină muștrare înăuntru său; nu este cu desăvârșire nesimțitor. Iar atunci când cineva nu este nesimțitor, îl doare pentru greșeala sa, după care vine mângâierea dumnezeiască. Însă cel ce-și face o conștiință greșită, ajunge la nesimțire. Unul ca acesta se poate făli chiar și pentru săvârșirea unei crime. Am văzut oameni care, deși au făcut crime, le spun cu un astfel de ifos, încât ți le prezintă ca pe niște izbânzi. Pentru că dacă își dezvoltă cineva conștiința greșită, aceasta nu mai este o simplă nesimțire, ci este ceva mai mult decât o nesimțire. Atunci când eram la Mănăstirea Stomio, la Konița, a venit unul și mi-a spus: „Vreau să mă mărturisesc”. „Nu sunt preot”, îi spun. „Nu, vreau să-ți spun ție păcatele mele”, îmi spune. Erau acolo și niște femei care urcașeră să se închine. „Este mai bine să plecați acum”, le spun. „Nu, le spune acela, nu-i nimic, stați și voi”. Și a început să povestească ce a făcut în tinerețile lui: „Când eram tânăr, m-am dus să învăț meseria de cizmar, dar moțaiam tot timpul, pentru că noaptea mergeam cu o bandă și furam. În regiunea noastră era un ceauș⁸ care ne spunea: «Duceți-vă și furați! Eu vreau doi berbeci. Mai departe voi furați orice vreți». Mergeam așadar pe la casele creștinilor, lăsam pelerina jos, dădeam una câinilor la maxilar cu o vargă de corn pe care o aveam cu mine și intram înăuntru. Furam doi berbeci și câți miei puteam. Berbecii îi dădeam ceaușului, iar miei îi ascundeam în grajdul nostru. Ceașul ne închidea imediat în temniță. Cei care ne

⁸ Mai demult, conducătorul unei regiuni cu stăpânire politico-militară.

vedeau furând, mergeau dimineața la poliție și spuneau: «Cutare și cutare ne-au furat». «Cutare și cutare? Dar aceștia sunt în temniță. De ce îi clevețiți?» Și dă-le bătaie... Odată am mers la o turmă pe care o păzea sus pe munte un copil de vlah, voinic și înalt, ca și tatăl lui. «Acum cum o să intrăm în turmă? Ne vor azvârli ca pe bețele de chibrite», îmi spun ceilalți. Iau atunci pușca, îl ochesc pe copil și bam!, se întinde jos. Îl leg și pe tatăl lui de un păr sălbatic... Am luat, am luat...». Și pe toate acestea le spunea ca pe niște mari isprăvi și râdea. Iată unde duce conștiința greșită!

Am cunoscut și un polițist care făcuse servicii la secția de transporturi și sărmanul plângea mereu, deoarece odată însoțise de la o pușcărie la alta pe unul pe care îl judecaseră la tribunalul militar și pe care l-au executat, fiindcă făcuse multe crime. A căutat, le-a aflat pe rudele lui și le-a cerut iertare, dar un frate al aceluia, care era în America i-a spus: „Trebuia să-l fi omorât mai devreme, căci astfel ar fi scăpat o mulțime de oameni”. Vedeți ce diferență este între o stare și cealaltă? Acesta se considera vinovat pentru simplul fapt că însoțise din ordin un criminal, în timp ce acela povestea crimele ce le făcuse ca pe niște izbânzi și se fălea cu ele.

Minciuna nu odihnește

– Părinte, când cineva și-a făurit lumea lui proprie, deoarece crede în gândul său, poate fi ajutat de rugăciunile celorlalți?

– Ce nevoie crezi oare că mai are să fie ajutat, dacă el și-a făcut lumea sa proprie?... Este lucru mic să-și facă cineva o întreagă lume proprie?... Ascultă, dacă cineva își face propria lui lume prin gândul său, crezi că el are vreo odihnă, crezi că simte vreo bucurie? Minciuni. Minciuna nu-l odihnește pe om. Să spunem că cineva este nevoit să spună o minciună, ca să scape pe altcineva. Îl poate scăpa chiar și de la moarte, dar minciuna ce a spus-o nu încetează a fi o jumătate de păcat. Sau cineva spune o dată o minciună cu gând bun, ca să ajute o situație și să nu se pricinuiască sminteală. De pildă vine la mănăstire pe ascuns un cunoscut ca să-și spună o problemă a familiei sale, ca să se ușureze. Vine după aceea, să presupunem, frațele lui și te întreabă: „A trecut pe aici cutare?”. Dacă-i spui „a trecut”, se va crea o întreagă istorie, pentru că celălalt se compromite. Atunci spui: „nu știu”. Pentru că dacă spui „a venit” se poate să meargă chiar să-l și bată. Aceasta este altceva. Însă trebuie să luăm aminte, pentru că dacă se întâmplă trei-patru de astfel de împrejurări, încet-încet se poate ajunge și mai departe. Adică cineva se poate obișnui să folosească minciuna fără motiv și să dobândească astfel o conștiință greșită. Să ajungă să spună basme întregi fără să-l mustre deloc conștiința. Iar după aceea, aceasta devine o știință.

Măi, măi, cum mai potrivesc unii minciunile dacă exersează! Pot plăsmui un basm întreg ca să te convingă! La Colibă a venit odată un cunoscut de-al meu. Se afla acolo și un grup, compatrioții unui copil pe care îl ajutasem. Sărmanul acesta, deși era isteț la minte, copil bun, era leneș. Nu voia să lucreze. Se

învăţase să umble. Patru ani am încercat să-l aduc pe calea cea bună. Atunci le-am spus compatrioţilor lui: „Îngrijiţi-vă să aflaţi ceva de lucru pentru acest copil! Eu am încercat şi cu alte prilejuri să-l ajut. L-am trimis şi în Kastoria, la nişte cunoscuţi, să înveţe meseria de blănar, dar a plecat. Este tânăr şi este păcat să-şi piardă vremea aşa. Are numai mamă, tatăl lui a murit”. Atunci acel cunoscut al meu a început să spună celorlalţi: „Da, ne-am îngrijit împreună cu părintele Paisie ca acest copil să meargă acolo şi să înveţe de la blănar. Şi după aceea, după ce a plecat de acolo, câţi bani nu a dat pe telegramele ce le trimitea la patronii lui, ca să nu se neliniştească! Dar nu-i nimic! Astea nu se discută... I-am spus atunci şi Părintelui că nu se va îndrepta copilul!”. „Ce spune acesta?”, m-am gândit. Dar nu am vrut să spun nimic, ca să nu-l jignesc. Deşi auzise pentru prima oară cele discutate, a plăsmuit un basm întreg, cum că ne-am îngrijit împreună de copilul acela, că am aflat soluţia să meargă să înveţe meseria de blănar etc.! Felul în care le-a spus m-a pus şi pe mine pe gânduri.

- Le-a spus înaintea Sfinţiei Voastre?
- Da, înaintea mea le-a spus. Erau şi ceilalţi.
- Şi ce a câştigat din aceasta?
- Ce a câştigat? În clipa aceea a simţit o satisfacţie egoistă, dar după aceea se chinuia. Crezi că avea pace înlăuntrul lui?
- Atunci când un om spune un fapt puţin umflat...
- Da, cu puţin sos!
- Din slavă deşartă o face?

– Ei, dar din ce altceva crezi? Din slavă deșartă și din egoism le spune.

– Ce va putea ajuta pe un astfel de om ca să-și îndrepte neputința aceasta?

– Să înceteze de a mai spune minciuni. Trebuie să știe că minciuna, chiar și atunci când are circumstanțe atenuante, nu încetează să fie o jumătate de păcat.

– Părinte, se poate ca cineva să ne dea ceva ca să ne economisească, iar noi să credem că ne-a dat-o pentru că o merităm?

– Ascultă, dacă-ți spun: „Tu, soră, vei putea ajunge la măsurile Sfintei tale patroane!”, poate vei zâmbi puțin, dar înlăuntrul tău nu vei avea odihnă. Minciuna nu odihnește, pentru că nu are Harul lui Dumnezeu. Iar cel nedrept care nedreptățește și spune: „Acesta este al meu”, nu are odihnă. Iată, turcii din Constantinopol, deși au trecut atâția ani de la Cădere, atunci când îi văd pe greci că merg acolo, simt că au un lucru răpit și îi privesc ca și cum ar fi venit proprietarul. Și sunt turci și au trecut atâția ani...

Conștiința corectă îl vestește corect pe om

Nu există în om lucru mai prețios decât conștiința odihnită. Este mare lucru să nu te mustre conștiința că ai fi putut face și altceva și nu ai făcut-o. Atunci omul simte o bucurie lăuntrică și toată viața lui este prăznuire. Această bucurie lăuntrică dă putere duhovnicească.

– Părinte, cum se va încredința cineva dacă ceea ce face este plăcut lui Dumnezeu?

– Omul are vesteire lăuntrică.

– Îi ajunge vestirea lui proprie sau îi trebuie și mărturia altora?

– Vorbesc despre unul care are conștiința corectă. Nu vorbesc despre unul care are conștiința greșită. Conștiința corectă îl vestește corect pe om. Atunci omul simte siguranță, nădejde și spune cu smerenie: „Eu nu sunt vrednic de Rai; sunt pentru iad, dar cred că dragostea și mila lui Dumnezeu nu mă vor lăsa”. Simte aceasta pentru că se nevoiește. Nu stă fără să facă ceva și își odihnește gândul său, spunându-și: „Dumnezeu mă va mântui”.

Conștiința... lucru înfricoșător! Nu există foc mai mare, iad mai mare ca arderea conștiinței. Nu există vierme mai înfricoșător și mai chinuitor ca viermele conștiinței. Cei osândiți vor suferi veșnic, deoarece îi va chinui gândul că au pierdut bunătățile Raiului pentru puțini ani de viață pământească, deși aceștia au fost plini de mahniri și neliniște. Atunci patimile dobândite nu-i vor mai satisface, iar aceasta va fi un alt chin.

– Părinte, cum poate trăi monahul în chip practic martiriul conștiinței?

– Martiriul conștiinței este pentru toți oamenii, nu este numai pentru monah. Monahii au pe deasupra și martiriul cel dulce al nevoinței. În esență, nu există martiriul conștiinței pentru unul ce se nevoiește corect. Căci pe cât îl doare mai mult pe cineva duhovnicește, adică pe cât îl doare mai mult fie pentru halul în care se află, fie pentru că se face părtaș la Patima Domnului, cu atât este răsplătit prin mângâierea dumnezeiască. Chiar dacă are mahniri, supărări etc., atunci când conștiința îi este odihnită, simte înlăuntrul său mângâiere dumnezeiască.

CAPITOLUL 3

Supravegherea și cunoașterea de sine

Cercetarea de sine

In armată, la Transmisiuni, aveam rețea de urmărire și tablou de recunoaștere. Urmăream și înțelegeam care post era străin și care era al nostru, pentru că uneori intrau în rețea și posturi străine. Tot așa și omul trebuie să-și urmărească gândurile și acțiunile sale, ca să vadă dacă sunt în acord cu poruncile Evangheliei, să-și surprindă greșelile și să se nevoiască să le îndrepte. Pentru că dacă lasă o greșeală așa, ca să treacă neobservată, sau atunci când îi arată cineva vreo neputință pe care o are și nu stă să se gândească la ea, nu poate spori duhovnicește.

Cercetarea de sine este cea mai folositoare dintre toate cercetările. Cineva poate cerceta multe cărți, dar dacă nu se supraveghează pe sine, toate cele citite sunt zadarnice. În timp ce dacă ia aminte la sine și mai și studiază puțin, se folosește foarte mult. Atunci purtarea lui devine fină în toate manifestările. Altfel, va

face greșeli mari și nici măcar nu-și va da seama. La Colibă observ următorul fapt: vizitatorii mă văd că aduc buturugile⁹ din celălalt capăt ca să se așeze, dar când se ridică să plece, nu se gândesc cine va merge să le ducă la locul lor. Sau văd că aduc o buturugă și, neavând altele să stea, nu se duc să aducă, ci așteaptă să le aduc eu. Dacă s-ar fi gândit puțin, ar fi spus: „Bine, dar suntem cinci-șase oameni, să-l lăsăm, oare, să care singur atâtea buturugi din cealaltă parte?”, și tac-tac, s-ar fi dus și le-ar fi adus.

– Părinte, o soră mai mică m-a întrebat: „Atunci când era monah începător, Părintele nu a avut căderi în nevoița sa? Nu i-a trecut prin minte nici un gând de-a stânga? N-a căzut în judecarea aproapelui?”.

– Atunci când mi se întâmpla ceva în nevoița mea sau îmi spuneau vreun cuvânt, nu le treceam „neimpozabile”.

– Părinte, ce înseamnă „neimpozabile”?

– A trece cineva peste greșelile lui cu nepăsare. A nu-l atinge, a trece pe dinafară. Precum pământul atunci când se întărește, oricâtă ploaie ar cădea, nu absoarbe apă în el, un lucru asemănător se întâmplă și în cazul acesta. Se întărește ogorul inimii din pricina nepăsării și orice i-ai spune, orice s-ar întâmpla, nu-l atinge, ca să-și simtă vinovăția și să se pocăiască. Dacă, de pildă, cineva îmi spunea că sunt fățarnic, nu spuneam: „Vreme rea să aibă cel ce mi-a spus aceas-

⁹ La Coliba „Panaguda” Starețul primea vizitatori, cu excepția lunilor de iarnă, în curte, unde folosea în loc de scaune, buturugi pe care le muta potrivit cu situațiile ivite.

ta", ci căutam să aflu care a fost pricina ce l-a silit să spună cuvântul acesta. „Se întâmplă ceva, îmi spuneam. Nu este de vină acela. Nu am luat aminte la ceva, am dat o oarecare pricină de s-a smintit de purtarea mea. Nu se poate să fi spus aceasta fără motiv. Dacă aş fi luat aminte şi m-aş fi mişcat mai cu prudenţă, nu s-ar fi smintit. L-am vătămat şi voi da socoteală lui Dumnezeu de aceasta". Şi încercam imediat să aflu greşeala mea şi să o îndrept. Adică nu cercetam de ce a spus-o acela; dacă a spus-o din invidie, din ură sau a auzit-o de la altul şi a înţeles-o altfel. Nu mă preocupa aceasta. Şi acum în toate cazurile tot aşa fac. Dacă, de pildă, îmi spune cineva un cuvânt, nu mai dorm. Şi dacă este aşa cum spune acela, mă mâhnesc şi caut să mă îndrept. Iar dacă nu este aşa, tot mă mâhnesc, pentru că mă gândesc că am greşit eu în ceva; nu am luat aminte undeva şi l-am smintit. Nu arunc greutatea asupra altuia, ci cercetez felul cum va judeca Dumnezeu ceea ce am făcut, nu cum mă văd oamenii.

Dacă nu cercetează omul lucrurile în felul acesta, de nimic nu se va folosi. De aceea de multe ori spunem despre cineva: „Acesta şi-a pierdut controlul". Ştiţi când se pierde controlul? Atunci când omul nu se supraveghează pe sine. Când cineva suferă cu mintea şi nu se poate controla pe sine, are circumstanţe atenuante. Dar cel care are minte, dar nu-şi controlează faptele sale, deoarece nu se supraveghează pe sine, unul ca acesta nu are circumstanţe atenuante.

Când vă cercetați pe voi înșivă, foarte mult ajută ca uneori să vă luați viața la rând, din vârsta copilăriei, ca să vedeți unde ați fost, unde sunteți și unde trebuie să vă aflați. Dacă nu veți compara trecutul cu prezentul, nu vă veți putea da seama că, deși s-ar putea să fiți într-o stare oarecum bună, totuși nu vă aflați acolo unde ar fi trebuit să fiți, și astfel îl mâhniți pe Dumnezeu. Când cineva este tânăr și se află într-o stare nu foarte bună, se justifică. Dar atunci când se mărește și rămâne în aceeași stare sau s-a îndreptat doar puțin, nu se îndreptățește.

Cu cât trec anii, cu atât omul se maturizează duhovnicește și, dacă pune în valoare experiența din trecut, înaintează mai statornic și mai smerit. De multe ori urcușurile și coborâșurile în nevoință ajută pentru o călătorie duhovnicească statornică și rodnică spre cele de sus.

Copilul mic, când începe să meargă, este firesc să se rostogolească câteodată pe scară, să se lovească cu capul de balustradă, să urce pe scaun și să cadă... Nu-și dă seama că dacă urcă pe scaun și calcă pe margine, va cădea. Dar cu cât crește, dobândește experiență, se maturizează și începe să ia aminte. „Data trecută, se gândește, m-am urcat acolo și am căzut. Acum nu o să mă mai urc”. Tot astfel și în nevoința noastră, atunci când pe toate le supraveghem și punem în valoare binele, dobândim experiență, pe care de o vom folosi, ne va ajuta mult.

Îmi aduc aminte că acasă, la Konița, aveam șase cai, mari și mici. Într-o zi, în timp ce îi treceam peste un podeț făcut din trunchiuri de copaci și scânduri, un lemn putred s-a rupt și piciorul căluțului celui mai mic, care avea patru ani, a fost prins între lemne. De atunci, deși am făcut un podeț mai mare și am pus lemne sănătoase, cu toate acestea, când ajungeam acolo, căluțul se oprea, își clătina capul și ori rupea căpăstrul și fugea, ori sărea dincolo. Dacă acel cal de patru ani, care este cal, folosea experiența și nu mai călca cu piciorul pe podeț, cu cât mai mult omul trebuie să folosească experiența acumulată din căderile lui.

Să-l localizăm și să-l lovim pe dușman

– Părinte, nu am iubit smerenia, jertfa, primirea nedreptății...

– Nu este exact așa cum spui. Eu nu mă neliniștesc, pentru că văd că înăuntrul tău a intrat neliniștea cea bună. Repede te vei slobozi de patimi, pentru că ai început să te cercetezi pe tine. Aceasta ajută mai mult decât orice altă nevoie. Cel ce se cercetează pe sine își lasă cele vechi ale lui și intră pe drumul duhovnicesc cel corect. Omul nostru cel vechi fură ceea ce face cel nou. Când învățăm să-l prindem, îi prindem pe toți hoții ce ne fură bunătățile pe care ni le dă Dumnezeu și astfel ne rămâne nouă bogăția duhovnicească.

– Părinte, atunci când mă mâhnesc mult pentru vreo greșeală, de pildă pentru că am vorbit urât unei surori, oare aceasta mă ajută?

– Ajută, dar să iei aminte să nu depășești limitele. Să te mâhnești, dar să te și bucuri totodată pentru că ți s-a dat prilejul să ți se manifeste boala și s-o vindeci. Să cugeți: „De vreme ce vorbesc urât și mă comport astfel, înseamnă că există o oarecare păimă înlăuntrul meu și s-a ivit această ocazie să iasă afară ca s-o văd și s-o îndrept”. Firește vei cere și iertare de la acea soră. Căderile te ajută să te cunoști pe tine însuși. Toate ies la suprafață și încet-încet se face lucrarea cea bună. Vezi că și medicii dau uneori bolnavilor diferite substanțe pentru a înlesni manifestarea simptomelor bolii și a stabili un diagnostic corect. Dau, de pildă, glucoză și după aceea fac analiza sângelui, ca să vadă dacă a crescut glicemia.

În nevoința duhovnicească este necesar să reparam punctele slabe ale caracterului nostru, slăbiciunile noastre și după aceea să încercăm să lovim acolo. Căci dacă știi concret în ce puncte se află dușmanul, te miști cu siguranță. Pui harta jos și spui: „Dușmanul este aici și aici. Noi trebuie să apucăm să prindem aceste și aceste puncte. De acolo vom cere întărire, aici este trebuință de aceste arme” etc. Adică îți poți desfășura un plan. Dar ca să afli unde se găsește dușmanul trebuie să te neliniștești și să cercetezi, iar nu să dormi.

– Părinte, oare este mai bine pentru cineva să-și afle singur slăbiciunile lui sau să i le spună alții?

- Este mai bine să caute și să le afle singur, dar și atunci când i le spun alții, să nu reacționeze, ci să primească aceasta cu bucurie. Pentru că se poate ca el să creadă că se vede pe sine, dar de fapt să se vadă așa cum ar vrea el să fie și nu așa cum este în realitate.

- Părinte, oare ceilalți mă văd mai bine pe mine?

- Omul, dacă vrea, se poate vedea mai bine pe sine. Adică poate localiza mai bine o reacție a sa, o greșeală a sa și afla din ce pricină a provenit. În timp ce altul trage concluzii doar din presupunerile ce le face.

- Părinte, se poate ca cineva să încerce să se vadă pe sine așa cum este și să nu reușească?

- Da, căci dacă în încercarea aceasta a lui există mândrie, nu se poate vedea pe sine precum este în realitate.

Să ne oglindim pe noi înșine în ceilalți

Omul se vede mai bine pe sine atunci când se oglindește în alții. Dumnezeu dă fiecărui om harisma ce-i trebuie ca să se ajute, indiferent dacă o pune în valoare sau nu. Dacă o pune în valoare, va ajunge la desăvârșire. Și slăbiciunile sunt ale noastre. Fie că le-am dobândit din propria noastră neatenție, fie că le-am moștenit de la părinți, fiecare din noi trebuie să facă nevoia potrivită pentru a se elibera de ele. Dar până ne slobozim de ele trebuie să ne oglindim pe noi înșine în cusururile celuilalt și să cercetăm unde ne

aflăm. Dacă, de pildă, vedem în celălalt o slăbiciune, imediat să spunem: „Ia să văd, nu cumva o am și eu?”. Iar dacă o avem, să ne nevoim să o tăiem.

– Părinte, dacă gândul îmi spune că nu am slăbiciunea aceasta, ce să-i răspund?

– Să spui: „Eu am altele mai mari. Aceasta este foarte mică în comparație cu ale mele”. Se poate ca uneori slăbiciunile tale să fie mai mici, dar să ai și mai puține circumstanțe atenuante. Dacă se cercetează cineva în felul acesta, vede că el are cusururi mai mari decât celălalt. Apoi vede și virtuțile celuiilalt. „Ia să văd, își spune, există în mine această virtute? Nu. Vai, cât sunt de departe de măsura la care trebuia să ajung!”. Cel ce lucrează astfel, de toate se folosește. Se schimbă în sensul cel bun și se desăvârșește. Se folosește de sfinți, se folosește de nevoitori, se folosește chiar și de oamenii din lume. Pentru că de ar vedea, de pildă, un mirean care nu se bagă în seamă pe sine, ci se jertfește, va spune: „Oare eu am această mărime de suflet? Nu o am și mai sunt și om duhovnicesc!” și atunci va încerca să-l imite. Cu toții avem de făcut multă treabă. Bunul Dumnezeu pe toate le economisește spre binele nostru într-un mod înțelept.

Cel ce se cunoaște corect pe sine are smerenile

– Părinte, de obicei îmi dau seama de mândria pe care o am după aceea, adică atunci când cad.

– Scopul este să-ți dai seama de ea înainte de a cădea. Când cineva îți spune că ai făcut ceva bun, să

nu simți satisfacție. Să nu se prindă, să nu se lipească lauda de tine.

– Ce m-ar ajuta ca să ajung la această măsură?

– Cunoașterea de sine. Dacă omul se cunoaște pe sine, s-a terminat. Laudele sunt după aceea corpuri străine; nu se lipesc de el. Atunci când, de pildă, cineva știe că este țigan, nu se poate lipi de el gândul că este împărat. Și tu, dacă vei crede că ești prințesă, vei avea lipsuri.

– Dacă m-aș pregăti de mai înainte ca să nu primesc lauda, aceasta nu m-ar ajuta?

– Aceasta firește că trebuie să se facă, dar uneori vei fi pregătită, alteori nu. Scopul este să te cunoști pe tine. Dacă nu-și cunoaște cineva omul său cel vechi, nu se smerește și nu se poate face ruperea duhovnicească a persoanei lui pentru ca să intre pe traiectoria duhovnicească, ci rămâne pe traiectoria lumească.

– Părinte, mă pot cunoaște pe mine în chip greșit?

– Dar noi nu vorbim despre starea greșită. Cel care se cunoaște corect pe sine are smerenie. Iar când omul se smerește, negreșit va veni Harul lui Dumnezeu.

Cel care face lucrarea care îl ajută să se cunoască pe sine, se aseamănă cu cel care sapă adânc și află metale în adâncul pământului. Și cu cât înaintează mai mult în cunoașterea de sine, cu atât mai jos se vede pe sine și se smerește, însă mâna lui Dumnezeu îl înalță mereu. Iar când se cunoaște deja pe sine, smerenia lui devine o stare firească și harul lui Dumnezeu își face „moratoriul”, adică își prelungește perioada de ședere. Atunci nu se mai primejduiește

din pricina mândriei. În timp ce acela care nu face lucrarea aceasta, își acoperă mereu gunoaiele, își înalță mereu vârful, stă puțin la înălțime prin mândria lui și în cele din urmă cade grămadă.

Să ne cunoaștem boala noastră

– Părinte, adeseori văd slăbiciunile altora și îi judec.

– Boala ta ți-o știi?

– Nu.

– De aceea vezi boala celorlalți. Dacă ți-ai fi cunoscut boala ta, nu ai fi văzut boala altora. Nu spun să nu participi la durerea lor, ci să nu te preocupi de greșelile lor. Dacă omul nu se ocupă de sine, ispititorul îi va da de lucru să se preocupe de alții. Dar dacă face lucrare fină în el însuși, atunci se va cunoaște atât pe sine, cât și pe celălalt. Altfel, prin concluziile greșite pe care le scoate din sine va judeca greșit și pe alții.

– Părinte, ce îl ajută mai mult pe creștin ca să se îndrepte?

– La început, voința. Voința este într-un fel pornirea cea bună. Apoi, unul ca acesta trebuie să înțeleagă că este bolnav și să înceapă tratamentul corespunzător. Pentru că dacă este bolnav și își ascunde boala, cândva va cădea grămadă deodată, fără să-și dea seama, dar atunci nu va mai putea fi ajutat. De pildă, cineva știe că are un început de tuberculoză pulmonară din pricina căreia nu are poftă de mâncare. Îl întreabă: „De ce nu mănânci?”. „Ei, nu-mi place mâncarea aceasta!”,

răspunde el. Apoi are dese slăbiciuni și nu poate merge bine. „De ce mergi așa?”, îl întreabă. „A, îmi place să merg încet-încet, zice el. Ce, să alerg ca un nebun?”. Nu spune că are slăbiciuni și de aceea nu poate merge. Apoi începe tusea. „De ce tușești?”. „Ei, din pricina alergiei!”. Nu spune că plămânii îi sunt stricați. Apoi mai scoate câte un scuipat cu sânge. „Ce este aceasta?”, îl întreabă. „Ei, mi s-a iritat laringele”.

– Și toate acestea, Părinte, deoarece nu vrea să-și descopere tuberculoza?

– Da, deoarece o acoperă. O acoperă, o acoperă și după aceea moare de tuberculoză galopantă. Se sparge plămânul, se umplu lighene de sânge, cade jos și în cele din urmă se descoperă boala lui, dar foarte greu mai poate fi ajutat. În timp ce, dacă ar înțelege că simptomele ce apar sunt de la tuberculoză și ar primi tratamentul corespunzător, s-ar face mai sănătos decât cel sănătos. Vreau să spun că și în viața duhovnicească, acela care își justifică patimile sale primește în cele din urmă o înrăurire diavolească și nu se poate ascunde. Știi ce înseamnă să primească omul înrăurire diavolească? Se sălbăticește, se face flară, se împotrivește, vorbește urât, cu obrăznicie și nu primește ajutor de la nimeni.

De aceea lucrul cel mai important este ca mai întâi de toate omul să-și cunoască boala pe care o are și să se bucure că a depistat-o. De aici înainte trebuie să primească tratamentul, medicamentele potrivite și să simtă și recunoștință față de medic – care este duhovnicul sau starețul său – iar nu să se împotrivească. Iată, bolnavul își întinde mâna că să i se facă trans-

fuzie; este înțepat, îl doare, dar primește, deoarece știe că aceasta îl va ajuta. Sau o operație, câtă suferință nu are! Dar omul primește s-o facă pentru a se însănătoși.

– Părinte, atunci când știu că, de pildă, o observație aspră mă va ajuta, de ce oare nu o primesc cu plăcere?

– Ascultă, se poate să nu o primești cu plăcere, dar cel puțin îți dai seama că ceea ce ai făcut nu este bine?

– Da, îmi dau seama.

– Ei, dacă îți dai seama, este ceva și aceasta. Vezi, bolnavul ia un medicament care este amar, dar îl primește mai cu plăcere decât o bomboană pentru că își dă seama că îl va ajuta. Dacă nu primește medicamentul amar, nu se vindecă. Trebuie ca omul să-și cunoască neputința sa, să primească medicamentele, ca după aceea să-l întărească Hristos.

CAPITOLUL 4

Simțirea păcătoșeniei îl mișcă pe Dumnezeu

Recunoașterea greșelii noastre

Părinte, Avva Isaac spune că în vremea rugăciunii trebuie să te simți ca un copil¹⁰.

– Da, dar să te simți ca un copil neastâmpărat. Să recunoști că ai mâhnit pe Părintele tău și să plângi pentru aceasta. Atunci vei simți mângâierile cele dumnezeiești. Să nu spui: „Deoarece sunt copil, Dumnezeu trebuie să mă iubească și să mă ierte. Așadar pot să fac neorânduiești”.

– Părinte, m-am neliniștit atunci când am citit la Sfântul Grigorie de Nissa că pentru a-L chema „Tată” pe Dumnezeu trebuie să fi ajuns la nepătimire¹¹, altfel

¹⁰ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte ascetice*, Cuv. 19, p. 96. ș. u.

¹¹ Termen al limbajului patristic desemnând acea stare fericită potrivit căreia, după o nevoie de mai mulți ani, lucrarea patimilor încetează și omul ajunge, prin Harul lui Dumnezeu, la măsura vârstei plinătății lui Hristos.

aceasta este „ocară și batjocură”¹².

– Binecuvântato, nu te mâhni! Aceasta a scris-o Sfântul pentru cei ce trăiesc în mod răzvrătit și păcătos. Dar atunci când cineva, deși păcătuiește, își simte totuși profund vinovăția sa, atunci îl poate numi „Tată” pe Dumnezeu.

– Părinte, simt că nu sunt în rânduială față de Dumnezeu și aceasta mă doare.

– Din clipa în care simți că nu ești în rânduială și spui cu smerenie: „Am greșit, Dumnezeul meu!”, Dumnezeu iartă, ajută și dă Harul Său, iar dacă moartea te va afla în starea aceasta, te vei mântui. Pentru că nu spui în mod simplu că nu ești în rânduială și rămâi pe un drum strâmb, ci te nevoiești. Nu ești – Doamne ferește! – în stare demonică. Mai mult sau mai puțin, aici, în mănăstire, toate surorile sunteți, cu ajutorul lui Dumnezeu, în pocăință. Apoi să știi că atunci când omul duhovnicesc simte că este într-o stare duhovnicească proastă, primește Har dumnezeiesc, pentru că această simțire pe care o are pentru păcătoșenia sa este ca o spălare.

Când cineva îmi spune cu durere: „Sunt așa și așa”, mă bucur de el, pentru că, recunoscându-și greșelile, se va slobozi de ele. Odată am găsit un om care stătea într-o colibă cu pisici și câini. Nici foc nu aprindea pentru că se temea să nu-i ardă coliba. Era cu desăvârșire părăsit. M-a durut și mi-a fost milă de el, dar

¹² Vezi Sfântul Grigorie de Nissa, *Despre rugăciune*, Cuv. 2, P.G. 44, 1141 A.

acela mi-a spus: „Să nu-ți fie milă de mine, călugăre! Trebuie să mă chinuiesc. Dacă ai ști ce am făcut, nu ți-ar mai fi milă de mine. Pentru mine este mult și aici unde sunt”. Ei, pe acesta, orice ar fi făcut, oare nu-l va iconomisi Dumnezeu? Și acum¹⁵, pe când eram în spital, a venit o femeie care avea mâinile găurite din pricina transfuziilor. Era într-o stare nenorocită. Sărmana avea toate venele găurite. „Nu am făcut nici un bine, îmi spune. Dar poate o să-și facă milă Dumnezeu pentru acestea ce le sufăr și o să mă ia în Rai! Am neputința aceasta, și cealaltă...”. Și a spus, a tot spus o grămadă de cusururi. Ce lucrare fină făcea în ea însăși! Eu nu am văzut un alt om într-o astfel de stare!

– Părinte, am auzit pe cineva spunând: „Îmi spune gândul că Hristos Se va purta cu îngăduință”. Este corect gândul acesta?

– Când omul are multă smerenie, își recunoaște greșeala, își simte vinovăția într-o măsură mare și suferă, atunci Hristos Se va purta cu îngăduință și-l va ierta. „Fiul Meu, îi va spune, nu te mai gânde! Gata, s-a rezolvat”. Dar dacă nu-și simte vinovăția sa și se odihnește la gândul că Hristos Se va purta cu îngăduință și milă, aceasta este foarte primejdios. Oare Hristos îi va premia pe păcătoși?

Recunoașterea cea corectă a stării noastre Îl mișcă pe Dumnezeu și ne dă ajutor și bucurie paradisiacă. Dacă ne-ar fi ajutat și nerecunoașterea, Dumnezeu nu ne-ar fi cerut-o pe cea dintâi.

¹⁵ În 1994, la spitalul de boli canceroase „Teaghenlo”, din Tesalonic.

– Părinte, ați spus „recunoașterea cea corectă” a stării noastre. Există și recunoaștere necorectă?

– Da, se poate ca cineva să aibă o cunoaștere greșită despre sine, să se îndreptățească și să-și odihnească gândul. De aceea, atunci când spun că există recunoașterea greșelii, se înțelege că există fie și o mică străduință pentru îndreptare. De pildă, îți datorez cinci sute de mii de drahme și atunci când te văd îți spun: „Îți datorez cinci sute de mii”, dar nu mă preocupă grija să-ți întorc banii, ci numai recunosc în mod simplu că am o datorie. După puțin timp iarăși mă gândesc și-ți spun: „Da, da, am această datorie”. Însă asta nu înseamnă recunoaștere. Când cineva recunoaște cu adevărat că are o datorie, nu doarme, ci caută să afle cum s-o achite. Iar atunci când spune: „Am o datorie”, este vestit și celălalt, prin felul cum o spune, că într-adevăr îl preocupă problema.

Simțirea păcătoșeniei și sporirea în nevoință

– Părinte, când cineva nu merge bine în nevoința sa, este corect să-și spună: „Așa ești și așa vei fi. Nimic mai bun nu aștept de la tine”?

– Dacă înfruntă așa starea sa, se poate înșeia și poate ajunge să spună: „Cei care sunt pentru Rai, oricum vor merge în el. Așadar, de ce să mă mai nevoiesc?”. Oare Sfinții s-au sfințit fără nevoință? Unul ca acesta, deși nu se nevoiește, așteaptă să se îndrepte, să se elibereze de patimile lui. Face ca acel bătrân care, voind să mănânce mure, ședea jos sub

rugul de mure cu gura căscată și aștepta să-i cadă vreo mură în gură.

– Părinte, cum pot înțelege dacă am sporire duhovnicească?

– Dacă ai simțirea păcătoșeniei tale, vei avea și sporire duhovnicească. Cu cât îți vei vedea mai mari păcatele tale, cu atât mai multă simțire vei dobândi și cu atât mai mult vei spori.

– Părinte, se poate ca cineva să-și recunoască greșeala sa și să nu sporească?

– Când omul își recunoaște greșeala sa și cade iarăși, fără să vrea, înseamnă că există mândrie sau predispoziție spre mândrie și de aceea nu-l ajută Dumnezeu să sporească.

A-și simți cineva păcătoșenia sa este un lucru mare și dăruiește multă putere. După aceea se scârbește de sine, se smerește, atribuie toate bunătățile sale numai iubirii de oameni și bunătății lui Dumnezeu și simte o mare recunoștință. De aceea, Dumnezeu iubește mai mult pe păcătoșii care își recunosc păcătoșenia lor, se pocăiesc și trăiesc în smerenie, decât pe cei ce se nevoieșc mult, dar nu-și recunosc păcătoșenia lor și nu au pocăință.

***Să cerem cu smerenie mila lui Dumnezeu
pentru îndreptarea noastră***

– Părinte, atunci când Sfinții Părinți spun că pocăința este hotărârea de a nu mai face păcatele săvârșite mai înainte și părerea de rău pentru ele

înseamnă că trebuie să ne aducem aminte de ele continuu?

– Nu, nu trebuie să ne aducem aminte de fiecare păcat separat, ci să avem simțirea continuă a păcătoșeniei noastre. Până la un punct trebuie să se gândească cineva la o greșeală a sa, iar apoi să ceară cu smerenie mila lui Dumnezeu și, dacă nu există mândrie, Dumnezeu va ajuta. Și mai ales atunci când cineva este sensibil, este mai bine să-și uite păcatele lui cele vechi, după ce i s-au iertat prin pocăință și mărturisire. Unuia ca acesta vrăjmașul îi poate aduce aminte de păcatele lui de odinioară și să-l amețească cu gândurile ca să-i mănânce timpul și să-l distragă de la rugăciune. Însă cel care nu este sensibil și vede că se naște mândria înlăuntrul său atunci este bine să-și aducă în minte păcatele sale ca să se smerească.

– Părinte, se poate ca cineva să aibă simțirea păcătoșeniei lui și să nu aibă pocăință?

– Da, dacă nu are smerenie. Când se amestecă egoismul în pocăință, omul gândește mereu: „Cum de am făcut aceasta? Cum de au văzut-o și alții? Ce părere își vor face despre mine?”, și se chinuiește. Expresiile „Cum de am făcut aceasta iarăși?” și „Oare cum am ajuns aici?”, au în ele egoism; nu au pocăință. Trebuie să înțeleagă că a greșit și să ceară cu smerenie mila lui Dumnezeu. Să spună: „Dumnezeul meu, am greșit, iartă-mă! Sunt un ticălos. Fie-Ți milă de mine! Dacă nu mă ajuți, mai rău mă pot face, dar mai bun nicidecum. Singur nu mă pot îndrepta”, și să se străduiască să nu mai facă. Mulți oameni care au greșit și i-a durut pen-

tru că L-au rănit pe Dumnezeu, iar nu pentru că au scăzut în ochii oamenilor, s-au sfințit.

Când cineva trăiește lumește, dar după aceea taie legăturile cu duhul lumesc, este atras de multe ori de el fără să vrea. Cu toate acestea nu trebuie să deznădăjduiască. Cred că în cazul acesta sporire este și faptul că începe neliniștea cea bună, care mustră sufletul pentru greșelile ce le-a făcut și pentru ceea ce trebuia să facă, dar nu a făcut. Încet-încet începe o luptă, omul se smerește vrând-nevrând și se deznădăjduiește cu deznădejdea cea bună, adică se deznădăjduiește de eul său. Atunci pe toate le atribuie Harului lui Dumnezeu și crede cu adevărat ceea ce a spus Domnul: *Fără Mine nu puteți face nimic*¹⁴. Dacă în continuare se nevoiește cu mărime de suflet, cu multă smerenie, nădăjduind în atotputernicia lui Dumnezeu, Bunul Dumnezeu îl va milui.

Mâhnirea pentru greșelile noastre

– Părinte, cum poate fi ajutat cineva ca să nu facă aceeași greșeală?

– Dacă îl doare cu adevărat pentru greșeala sa, nu o va mai face. Trebuie să existe zdrobire lăuntrică și pocăință sinceră ca să se îndrepte. La aceasta se referă Sfântul Marcu Ascetul când spune: „Dacă omul nu se va mâhni pe măsura greșelii, va cădea ușor în

¹⁴ *În. 15, 5;*

aceeași greșeală”¹⁵. Adică dacă greșeala este mică, e trebuință de pocăință mai mică, dacă este mai mare, de o pocăință mai mare. Atunci când cineva și-a priceput mărimea greșelii sale și nu se întristează „pe măsura greșelii”, atunci ușor cade în aceeași greșeală sau în una mai mare.

– Cum ne vom da seama că nu ne-am mahnit „pe măsura greșelii”?

– Dovada este căderea în aceeași greșeală. Apoi, atunci când vă supravegheați să nu stabiliți numai diagnosticul. Voi faceți mereu analize microbiologice, aflați microbul, îl priviți și spuneți: „Trebuie să-l omorâm”, dar nu începeți tratamentul. În regulă, ați depistat că aveți o boală. Tac, să vedeți și cum să o vindecați. Ce folos este dacă faceți mereu analize-analize fără să încercați să vă îndreptați? Spuneți: „Am patima aceasta, o am pe cealaltă”, dar nu le tăiați, ci rămâneți în ele văicărindu-vă. Astfel vă risipiți puterile și vă irosiți timpul. Vă irosiți și mintea, și inima. Vă îmbolnăviți de întristare și după aceea nu mai faceți nimic. Iar apoi, când vă faceți bine, începeți: „Oare de ce m-am îmbolnăvit atunci? Și cum m-am îmbolnăvit?”. Nu spun să nu vă supravegheați pe voi înșivă și să vă lăsați greșelile să treacă neobservate, însă trebuie mers numai până la un punct, măi copilașule, și cu întristarea! Nu nepăsare, dar nici nenorocire. Ai făcut ceva care nu a fost bine? Te-ai gândit la el? L-ai văzut? L-ai recunoscut? L-ai mărturisit? Mergi înainte, nu te

¹⁵ Sfântul Marcu Ascetul, *Despre cel ce își inchipule că se îndreptează din fapte*, Filoc. rom., I, București, 1993, p. 341.

împiedica! Ține-l numai în memorie ca să iei aminte altă dată, dacă ți se va da o pricină asemănătoare! Întristarea pentru greșelile noastre nu are nici o valoare dacă nu încercăm să le îndreptăm. Este ca și cum am plânge pe un bolnav mereu fără să-i oferim ajutor pentru întremare.

– Părinte, dar atunci când te chinuiești pe dreptate pentru vreo greșeală, nu trebuie să te mâhnești?

– Trebuie să te mâhnești, dar mâhnirea să fie pe măsură, căci dacă nu te doare, vei fi „tra-la-la” și vei cădea iarăși în aceeași greșeală; nu te vei îndrepta. Dar dacă din mâhnirea pocăinței treci în deznădejde, atunci înseamnă că te-ai mâhnit mai mult decât trebuia. În aceste cazuri trebuie să-ți dai ție însuși puțin curaj și să înfrunți greșeala cu puțină nepăsare bună.

Prilhănire de sine și nu deznădejde

– Părinte, oare este ușor ca dintru început să simțim în profunzime păcătoșenia noastră?

– Dumnezeu, din dragoste, nu îngăduie ca încă de la începutul vieții noastre duhovnicești să ne simțim păcătoșenia noastră, ca să nu ne încovoiem. Există suflete mărinimoase și sensibile care nu ar fi putut rezista și s-ar fi vătămat. Așadar, ne orbește ochii ca să nu ne vedem toate păcatele deodată. Se poate, de pildă, să avem găinaț la manșetă, iar noi să credem că avem flori. Înaintând puțin câte puțin în nevoința noastră, Dumnezeu îngăduie să începem a ne vedea greșelile noastre și ne dă și putere să ne nevoim ca să ne

îndreptăm. Lucrarea fină vatămă atunci când nu există experiență. La fel se întâmplă și cu simțirea binefacerilor lui Dumnezeu. Dacă ar vedea omul binefacerile lui Dumnezeu încă de la începutul vieții lui duhovnicești, ar păți hemoragie duhovnicească. Pentru că, atunci când cineva vede binefacerile lui Dumnezeu și totodată își simte nemulțumirea sa, se topește.

– Părinte, nu-mi văd greșelile mele și inima îmi este ca piatra.

– Uneori îngăduie Dumnezeu să nu ne vedem greșelile noastre și inima să ne fie ca piatra, pentru că altfel se poate ca diavolul să ne arunce în deznădejde. Omul trebuie să se gândească la păcătoșenia lui cu discernământ. Pocăința care are în ea neliniște și deznădejde, nu este de la Dumnezeu. Acolo și-a băgat și aghiută codița. Trebuie luare-aminte, pentru că se poate ca diavolul să-l apuce din cele de-a dreapta, adică din pocăință, și să-l arunce în cele de-a stânga, în mahnire sau deznădejde, ca să-l zdrobească sufletește și trupește și să-l netrebnicească. Adică îi aduce cealaltă zdrobire, care are neliniște, ca să-l facă cioburi. Se poate, de pildă, să-i spună: „Ești foarte păcătos, nu te vei mântui!”. Se interesează, chipurile, de sufletul tău, dar de fapt îți pricinuieste neliniște și deznădejde. Dar nu o să-l lăsăm pe diavolul să facă ceea ce vrea. Atunci când diavolul îți spune: „Ești păcătoasă”, tu să-i spui: „Și ce te interesează aceasta pe tine? Voi spune că sunt păcătoasă, atunci când vreau eu, iar nu când vrei tu”.

– Părinte, cărei pricini i se datorează melancolia care de multe ori vine în suflet?

– Melancolia și apăsarea sufletului se datorează, de obicei, muștrărilor de cuget provenite din sensibilitate. Atunci omul are nevoie de mărturisire ca să poată fi ajutat de duhovnic. Căci dacă este sensibil, se poate ca greșeala să fie foarte mică, dar vrăjmașul diavol s-o mărească, să i-o arate cu microscopul, ca să-l arunce în deznădejde și să-l netrebnicească. Poate să-i spună, de pildă, că a mâhnit, chipurile, mult pe unii, că le-a pricinuit greutate etc., și să-l facă astfel să se mâhnească mai mult decât poate suporta. Dacă diavolul se interesează așa de mult de unele ca acestea, de ce nu se duce să necăjească conștiința unui om stăpânit de nesimțire? Dar pe cel nesimțitor, dimpotrivă, îl face să considere întru nimic o greșeală mare de-a sa ca să nu-și vină în simțire.

Omul trebuie să se cunoască pe sine așa cum este, nu așa cum îl prezintă vrăjmașul diavol, deoarece acesta se interesează numai de pierzarea noastră. Niciodată să nu deznădăjduiască, ci îi ajunge numai să se pocăiască, deoarece păcatele lui sunt mai puține decât cele ale diavolului și are și circumstanțe atenuante, ca unul care a fost plăsmuit din pământ, și din neatenție a alunecat și s-a murdărit.

Pentru ca nevoința să fie corectă, trebuie ca noi să învățăm roata invers de cum o învârt diavolul. Dacă ne spune că suntem ceva, să cultivăm prîhănirea de sine. Dacă ne spune că nu suntem nimic, să spunem: „Dumnezeu mă va milui”. Dacă omul se mișcă așa, în chip simplu, cu încredere și nădejde în Dumnezeu, intră în viața lui pocăința, smerenia și urcă la înălțimi duhovnicești.

– Părinte, adică prihănirea de sine nu ajută în nevoia duhovnicească?

– Ajută, dar este trebuință de discernământ. Se poate, de pildă, ca cineva să-și spună sieși: „Ești un prost...”. Dar s-o spună cu smerenie, ca să-și bată joc de diavol, dar și cu noblețe, iar nu cu ticăloșie. Prihănire de sine, nu deznădejde.

Semnul maturității duhovnicești este să cred că nu fac nimic, să deznădăduiesc în sensul cel bun de mine însumi, de eul meu; să simt că prin orice fac, adaug mereu numai zerouri, dar să-mi continui nevoia mea nădăjduind în Dumnezeu. Atunci Bunul Dumnezeu, văzând zerourile bunei mele intenții, Își va face milă cu mine, va adăuga la început unitatea și zerourile mele vor căpăta valoare și mă voi îmbogăți duhovnicește. Înlăuntrul stării smerite a deznădăjduirii de sine se ascunde starea duhovnicească cea bună.

Lucrare duhovnicească cu lupa

– Părinte, cum poate cineva să se vadă pe sine întotdeauna păcătos?

– Atunci când se cercetează cu luare-aminte. Cu cât se cercetează mai cu luare-aminte, cu atât se vede mai păcătos.

– Cineva care are multe griji, oare cum va putea fi ajutat să săvârșească lucrarea aceasta?

– Este bine ca în timpul zilei să rostească puțin Rugăciunea lui Iisus și să aibă o oarecare oră de reculegere. Vedeți, băcanul în fiecare seară își numără

banii. Dacă nu urmărește ce câștigă și ce datorează, va da faliment și va intra și în pușcărie.

– Părinte, unii oameni nu știu ce să spună la mărturisire.

– Aceasta arată că nu fac lucrare fină în ei înșiși. Dacă nu facem lucrare fină în noi înșine, atunci și pe cele mari le scăpăm. Trebuie să ne curățim ochii sufletului nostru. Un orb nu vede nimic. Unul care are un ochi, ei, vede și el, dar mai bine vede cel care are amândoi ochii sănătoși. Iar dacă are și telescop și microscop, va vedea curat atât pe cele de departe, cât și pe cele de aproape. De pildă, o iconiță sculptată o pot săvârși în trei ceasuri. Dacă o las câteva zile și mă uit iarăși la ea, îi aflu destule lipsuri. La fel s-ar întâmpla dacă aș lucra la ea o săptămână, o lună sau doi ani. Dacă vreau, aceeași iconiță o pot lucra și în cinci ani. Dar după aceea trebuie să lucrez cu lupă. Vreau să spun că lucrarea duhovnicească nu are sfârșit. Cu cât înaintează cineva duhovnicește, i se curățesc ochii sufletului său tot mai mult, își vede greșelile lui din ce în ce mai mari, și astfel se smerește, după care vine Harul lui Dumnezeu. Atunci când Sfinții spuneau: „Sunt păcătos, sunt vrednic de plâns”, o credeau, pentru că ochii sufletului lor deveniseră microscopice. Cu cât înaintau, dobândeau un microscop mai puternic și se vedeau că sunt mai păcătoși. Iată, îmi privesc mâna cu ochiul liber și mi se pare că este frumoasă. Dacă însă aș privi-o cu lupa, aș vedea acești peri, care acum abia îi zărești, ca pe niște chiparoși mici. „Măi, copilășule, oare ce sunt eu? Om sălbatic?”, îmi voi spune.

Dacă și duhovnicește veți lucra astfel, vă veți scârbi de omul vostru cel vechi.

Omul nostru cel vechi este un chiriaș rău înăuntrul nostru și, ca să plece, trebuie să-i dărâmăm casa și să începem să zidim clădirea cea nouă, adică pe omul cel nou.

CAPITOLUL 5

Pocăința are mare putere

„Venindu-și în sine ...”¹⁶

Dumnezeu este foarte aproape de noi, dar și la mare înălțime. Pentru ca cineva să-L „îndoaie” pe Dumnezeu, adică să-L facă să Se coboare și să rămână cu el, trebuie să se smerească și să se pocăiască. Atunci Preamilostivul Dumnezeu, văzând smerenia lui, îl înalță până la ceruri și-l iubește foarte mult. *Bucurie se face în Cer pentru un păcătos care se pocăiește*¹⁷, spune Evanghelia.

Dumnezeu i-a dat minte omului ca să se gândească la greșeala sa, să se pocăiască și să ceară iertare. Omul nepocăit este nespus de crud cu sine însuși. Este și foarte lipsit de minte, deoarece nu vrea să se pocăiască și astfel să se slobozească din iadul cel mic în care trăiește, care îl duce la iadul cel mare și rău, la cel veșnic. Astfel, el se lipsește și de bucuriile paradisiace pământești, care se continuă în Rai lângă Dumnezeu cu bucurii mult mai mari și veșnice.

¹⁶ *Lc. 15, 17.*

¹⁷ *Lc. 15, 7.*

Cât timp omul se află departe de Dumnezeu, se află și în afară de sine. Vezi, în Evanghelie scrie că fiul risipitor „venindu-și în sine, a spus: «Merge-voi la tatăl meu»”. Adică atunci când și-a revenit, când s-a pocăit, atunci a zis: „Merge-voi la tatăl meu”. Cât timp trăise în păcat, era în afară de el, nu era rațional, deoarece păcatul este în afară de rațiune.

– Părinte, Avva Alonie spune: „De va vrea omul, de dimineată până seară vine la măsură dumnezeiască”¹⁸. La ce se referă?

– Viața duhovnicească nu are trebuință de ani. Într-o secundă cineva se poate muta din iad în Rai, dacă se pocăiește. Omul este schimbător. Se poate face înger, dar se poate face și diavol. Măi, măi, măi, ce putere are pocăința! Absoarbe Harul dumnezeiesc. Un gând smerit să-și aducă omul în minte și s-a mântuit. Un gând de mândrie să-și aducă și s-a dus, s-a pierdut, dacă nu se pocăiește și îl află moartea așa. Desigur, gândul smerit trebuie să fie însoțit și de suspinul lăuntric, de zdrobirea lăuntrică. Pentru că gândul este gând, dar există și inima. „Și cu sufletul și cu inima și cu gândul”, spune cântărețul. Mi se pare că Avva se referă la o stare mai permanentă. Este trebuință de un interval de timp ca să ajungă cineva într-o stare bună. Dacă greșesc și mă pocăiesc, sunt iertat în aceeași clipă. Dacă am duh de nevoință, încet-încet pot consolida o stare, dar până atunci oscilez.

– Părinte, un om în vârstă se poate ajuta duhovnicește pe sine însuși?

¹⁸ *Pateric, Avva Alonie, 3, p. 37.*

– Da, căci mai ales atunci când cineva îmbătrânește, i se dă posibilitatea să se pocăiască, pentru că îl părăsesc iluziile. Mai întâi, deoarece odinioară, când a avut puteri trupești și n-a întâmpinat greutăți, nu și-a dat seama de slăbiciunile lui și credea că se află într-o stare bună. Acum, când întâmpină greutăți și se plânge, este ajutat să înțeleagă că nu este în regulă, că șchiopătează și că trebuie să se pocăiască. Dacă pune în valoare în chip duhovnicesc puținii ani ai vieții ce i-au mai rămas și folosește și experiența ce a dobândit-o în numeroșii ani ai vieții sale trecute, nu-l va lăsa Hristos, ci îl va milui.

Lacrimile pocăinței

Pocăința este botezul lacrimilor. Prin pocăință omul se botează din nou, renaște. Sfântul Apostol Petru, prin lepădarea sa, l-a trădat într-un fel pe Hristos, dar deoarece *a plâns cu amar*¹⁹, a primit iertare pentru căderea sa. Adică pocăința sinceră ce a arătat-o, l-a spălat, l-a curățit iarăși. Vezi, Dumnezeu mai întâi a făcut pământul, marea, toată creația și după aceea a luat pământ și l-a plăsmuit pe om. Omul mai întâi se naște trupest și după aceea, la Botez, se naște duhovnicește din zidirea lui Dumnezeu, din apă și de la Duhul Sfânt, din Harul dumnezeiesc – *din apă și din Duh*²⁰ – și se face om nou.

¹⁹ Mt. 26, 75 și Lc. 22, 62.

²⁰ In. 3, 5.

– Părinte, adică precum atunci Dumnezeu a luat pământ și a plăsmuit, tot astfel și acum, la Botez, folosește apa ca să-l plăsmuiască din nou?

– Da, apa are semnificația curățirii, de aceea preotul, în timpul Botezului, îl afundă pe om în apă. Omul se spală de păcatul strămoșesc, se curăță de păcate, îl umbrește Harul lui Dumnezeu, se îmbracă în Hristos și devine un om nou, renăscut. Aceasta este lucrarea Botezului. I-a spus-o clar Hristos lui Nicodim, atunci când acela L-a întrebat cum se poate renaște omul: *Amin, amin, spun ție, dacă nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea intra în Împărăția lui Dumnezeu*²¹. Prin Botez, făptura căzută devine o creatură nouă și desăvârșită a lui Dumnezeu. De aceea, omul care nu întinează Sfântul Botez are mult Har dumnezeiesc. Dar și atunci când îl murdărește, există Botezul pocăinței. Dacă își simte greșeala și îl doare pentru ea, se spală într-un fel cu lacrimile pocăinței și vine²² iarăși Harul lui Dumnezeu.

– Părinte, am mulți ani de când nu am plâns pentru vreo greșeală de a mea. Nu am nici o lacrimă. Oare aceasta înseamnă că nu am pocăință adevărată?

– Nu te doare pentru o greșeală ce o faci?

– Mă doare, dar poate durerea este de suprafață.

– Nu trage concluzii numai din lacrimi. Desigur, lacrimile sunt o caracteristică a pocăinței, dar nu singura. Unii acum plâng, apoi râd. Durerea din inimă și suspinul lăuntric sunt lacrimile lăuntrice, care sunt mai

²¹ *In. 3, 5;*

²² „Vine Harul”: Starețul folosește expresia aceasta în sensul de „se activează, se vede manifestându-se în chip activ”.

înalte decât cele exterioare. Unul, sărmanul, spunea: „Ce aspru sunt, Părinte! N-am nici o lacrimă! Inima îmi este ca o piatră. Ce inimă împietrită am! Vai mie!“. Deși era foarte sensibil, se simțea foarte aspru pentru că nu plângea. Suspina însă din adânc, gemea sărmanul și auzai un oftat ieșind din adâncul inimii lui! În timp ce celălalt plânge-râde și este ca vremea de primăvară. Vede, de pildă, pe unul nefericit, este mișcat, plânge puțin și își spune: „O, cum particip eu la durerea celuilalt!“. Sau dacă se roagă și varsă puține lacrimi, iarăși spune: „O, rugăciunea mea se aude, pentru că se face cu lacrimi!“, și astfel își odihnește gândul său.

Există și lacrimi nemângâiate. Acestea sunt diavolești. Nu au pocăință, ci egoism rănit. Atunci omul plânge în chip egoist pentru căderea sa. Îl doare pentru că din pricina neatenției lui a scăzut în ochii oamenilor, iar nu pentru că a mâhnit pe Dumnezeu, și de aceea suferă îndoit. În timpul războiului răzvrătiților, un căpitan al răzvrătiților – Dumnezeu să-i hărăzească pocăință – a prins un familist sărac care avea nouă copii, l-a pus jos și îl bătea fără milă pentru că nu era de acord cu ideologia lui. Omul acesta fusese cândva în subordinea lui. Și sărmanul acela striga: „Dar bine, nu ți-e milă de mine? Am nouă copii! Nu îți aduci aminte că te-am dus și în spate? Ce ți-am făcut?“. Cineva dintre tovarășii căpitanului, când a văzut că îl bate atât de crunt pe acel om, i-a strigat: „Ei, ce ți-a făcut? Nu ți-e milă de el? Este om cu familie“. Acela imediat începu să plângă foarte tare, deoarece i-a fost rănit egoismul său de observația tovarășului său.

Dar plânsul acela era egoist; era ca pocăința lui Iuda. Acesta L-a vândut pe Hristos și după aceea s-a dus la farisei să le spună „Am greșit”, dar aceia i-au spus: „Ce ne spui că ai greșit?”. Atunci s-a simțit jignit, s-a umplut de pizmă, le-a aruncat arginții și s-a dus de s-a spânzurat. Aceasta a făcut-o din egoism²³. Însă dacă s-ar fi pocăit și mergând la Hristos I-ar fi spus: „Iartă-mă!”, s-ar fi mântuit.

Rucodelia care nu se termină niciodată

– Părinte, ce este întristarea cea dătătoare de bucurie?

– Este bucuria ce provine din întristarea pentru vreo greșeală de-a noastră. În întristarea dătătoare de bucurie există și durere și bucurie, de aceea se și numește „întristare veselă”. Se întristează omul din mărime de suflet, pentru că L-a mâhnit pe Hristos, însă se bucură deoarece simte mângâiere dumnezeiască. Păcătosul, atunci când se pocăiește sincer, este iertat de Dumnezeu. De aceea simte înlăuntrul său mângâiere dumnezeiască, care poate ajunge la veselie duhovnicească.

– Părinte, omul care se nevoiește, poate trăi pocăința în toată viața lui?

– Da, dacă se nevoiește corect, nu-și vede sporirea sa, ci numai căderile și trăiește în pocăință continuă.

²³ Mt. 27, 3-5.

Nu știe că la început se lupta cu un diavol, iar după aceea se poate să se lupte cu o ceată. Căci cu cât cineva depune mai multă putere ca să-și dezrădăcineze o patimă și să dobândească o virtute, cu atât mai mulți vrăjmași se adună și trag și ei în jos de rădăcini. Atunci, deși nu își vede sporirea, cu toate acestea sporește destul de bine. Și se poate ca până la moarte să trăiască această stare, adică să nu-și vadă sporirea, ci să creadă că nu sporește deoarece are căderi. Dar în realitate există sporire, pentru că mereu își mărește nevoința și se luptă cu tot mai mulți diavoli.

Pocăința pentru nevoitor este o rucodelie care nu se termină niciodată. Pe cei morți îi plângem, îi îngropăm, îi uităm... Păcatele noastre însă le plângem mereu, până ce vom muri, dar cu discernământ și nădejde în Hristos, Care S-a răstignit ca să ne învieze duhovnicește.

Schimbarea vieții

Pentru ca omul să înceteze să facă un păcat, trebuie să încerce să evite orice prilej care pricinuieste acest păcat. Bețivul, de pildă, dacă vrea să se ajute pe sine și să nu mai bea, nu trebuie să treacă nici măcar pe dinaintea tavernei. Este nevoie de puțină străduință și de intenție bună, iar Bunul Dumnezeu ne va ajuta să depășim greutățile. Să spunem că cineva are o patimă. O recunoaște, se nevoiește s-o taie, se pocăiește, se smerește. Intenția ce o are ca să-și taie patima sa îl

vestește pe Dumnezeu, Care îl ajută. Dar dacă nu depune străduință ca să se schimbe și continuă să păcătuiască, atunci Dumnezeu cum să-i dea Harul Său? Harul lui Dumnezeu nu vine într-o stare greșită, pentru că lucrul acesta nu l-ar ajuta pe om. Dacă ar fi fost așa, Dumnezeu ar fi dat Harul Său și diavolului.

Omul care nu mai vrea să rămână în căderea sa, în gândurile lui păcătoase, ci se pocăiește pentru greșelile lui și se nevoiește să nu mai păcătuiască, primește Harul lui Dumnezeu și este ajutat. Însă atunci când nu există pocăință și păcatul este considerat modă, aceasta este o stare demonică.

– Părinte, cum s-a mântuit unul din cei doi tâlhari care a fost răstignit împreună cu Hristos?

– Acela a urcat pe zid și a sărit în Rai! *Pocăința tâlharului Raiul a deschis*²⁴. Adică a furat și Raiul prin marea lui pocăință.

– Părinte, dacă cineva și-a schimbat viața și nu mai rămâne în vechile lui obișnuințe păcătoase, dar uneori mai cade în vreunul din vechile lui păcate, asta înseamnă că nu are pocăință?

– Ei, dacă depune străduința care trebuie și totuși mai cade, are o oarecare circumstanță atenuantă. La început nu este tocmai ușor. Dar atunci când cineva își dă seama cu adevărat cât de grav este ceea ce a făcut, nu va mai cădea.

Mai demult exista pocăință sinceră. Atunci când cineva se pocăia, nu se mai întorcea înapoi. Îmi aduc aminte cât m-a ajutat o femeie prin pocăința ei

²⁴ Ipacoi, glasul I.

adevărată. Avea atât de multă zdrobire, încât nici nu vorbea. Se îmbrăcase în negru – era ca o călugăriță – și îngrijea de o bisericuță unde aprindea candelile... Chiar și numai când o vedeai, te foloseai mult. Acum însă îi văd pe câte unii care, de îndată ce își schimbă puțin viața, încep să facă pe dascălii cu alții, deși înăuntrul lor există încă omul lor cel vechi. Desigur, să se pocăiască cineva, să-și înceteze viața sa cea păcătoasă de până atunci și să înceapă să trăiască duhovnicește, toate acestea constituie ajutoare eficiente și pentru ceilalți. Însă din acea stare în care se află să se prezinte imediat ca om duhovnicesc și să înceapă să predice, ei bine, aceasta este înșelare.

– Adică, Părinte, ei fac aceasta cu intenția să-i ajute pe ceilalți?

– Da, ca să-i ajute. Însă în spatele acestei acțiuni a lor, mai ales dacă erau întrucâtva și cunoscuți în lume, se ascunde gândul cel mândru: „Acum oamenii vor înceta să mai vorbească despre Karaiskaki și Kolokotroni²⁵ și vor discuta despre mine”. De aici poți înțelege cât de greșit merg unii ca aceștia. Dacă își simt cu adevărat greșeala lor, pentru un interval de timp ei nu trebuie s-o uite și să se încurajeze, ci să ia aminte tot mai mult. Iar atunci când le trec diferite idei sau gânduri din viața lor de mai înainte, să le alunge ca pe niște gânduri de hulă. Și dovada că nu le mai primesc este că organismul reacționează. Adică trebuie să aibă cineva multă smerenie și să se fi

²⁵ Conducători și eroi naționali ai grecilor în războiul de eliberare dus împotriva turcilor care a început în 1821. (n. ed. rom.)

îngreșoșat de toate cele vechi ca să se schimbe cu adevărat. Dacă din viața lui de mai înainte mai păstrează ceva pe care el îl consideră bun, le murdărește și pe celelalte. Din clipa în care are fie și cea mai mică părere despre sine, Dumnezeu nu ajută și orice ar face nu este curat.

– Părinte, atunci când cineva își schimbă viața, trebuie să se îngrijească să îndrepteze gândul ce l-au avut mai înainte ceilalți despre el?

– Nu va căuta în chip egoist să îndrepteze gândul celorlalți, ci va căuta să se îndrepte el însuși și atunci se vor schimba de la sine și gândurile acelor. Dacă pata pricinuită de viața lui păcătoasă va rămâne în societate sau în mediul lui restrâns, ea se va șterge prin buna lui purtare. Nu este trebuință să vorbească nimic, căci va vorbi Dumnezeu prin pocăința lui.

*„Și păcatul meu
înaintea mea este pururea”²⁶*

– Părinte, oare ajută să-și însemneze cineva greșelile lui ca să nu le uite până ce se va mărturisi?

– Atunci când m-a durut cu adevărat pentru o greșeală ce am făcut-o, nu o mai pot uita. Conștiința mă mustră, sufletul mă doare și-mi aduc aminte de ea mereu. Până în clipa când merg la mărturisire, greșeala lucrează în mine, îmi împunge inima și sunt muștrat de conștiință. Adică sufăr, dar sunt și răsplătit de

²⁶ Ps. 50, 5.

Dumnezeu pe măsură. Iar când fac o greșeală și nu mă mai gândesc la ea, atunci greșeala nu mă mai înțeapă deloc. Și astfel o uit și rămân neîndreptat. De aceea unii, deși le faci observații pentru vreo greșeală ce au făcut-o, râd ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Însă gestul acesta are obrăznicie, nepăsare; este ceva cu desăvârșire satanicesc. Ai auzit ce spune David: *Fărădelegea mea eu o cunosc și mă voi îngriji pentru păcatul meu*²⁷ și *Păcatul meu înaintea mea este pururea*²⁸. Cu toate că Dumnezeu îl iertase, acela din mărime de suflet suferea înlăuntrul său și de aceea primea mereu mângâiere dumnezeiască.

Alții se pierd prin continue diagnostice asupra lor înșiși. Însemnează și iarăși își însemnează în mod scolastic greșelile lor, chipurile ca să facă o lucrare mai fină, le trec prin rafinare, le amețesc, dar nu se îndreaptă. Dacă însă ar prinde unul după altul defectele cele mari și s-ar nevoi să le îndrepte pe acestea, ar dispărea și cele mici.

– Părinte, dacă cineva nu trăiește în pocăință, dar slavoslovește pe Dumnezeu, este primită de Dumnezeu slavosloviea lui?

– Nu. Cum să primească Dumnezeu această slavoslovie? Unuia ca acesta mai întâi îi trebuie pocăință. Căci dacă rămâne în păcat, la ce îi folosește să spună: *Slavă Ție, Celui Ce ne-ai arătat nouă lumina...*? Aceasta înseamnă obrăznicie. Ceea ce se potrivește să spună este numai aceasta: „Îți mulțumesc,

²⁷ Ps. 37, 19.

²⁸ Ps. 50, 5.

Dumnezeul meu, că nu trimiți un trăsnet să mă ardă!”, pentru că acest fel de slavoslovie are pocăință.

Pocăință de nevoie

– Părinte, Avva Isaac scrie: „Orice pocăință ce se face fără dorință, nu izvorăște din ea bucurie și nu aduce răsplată celor ce o au”²⁹. Cum se poate pocăi cineva fără de dorința sa?

– Este nevoit să se pocăiască pentru că a scăzut în ochii oamenilor, dar aceasta nu are smerenie. Eu așa înțeleg.

– Adică există pocăință fără dorința noastră?

– Da, este pocăință de nevoie. Adică îți cer să mă ierți pentru un rău ce ți l-am făcut ca să scap de consecințe, dar lăuntric nu mă schimb. Omul îndrăcit se prefacă că se pocăiește, dar lucrează cu viclenie. Face metanii cu o bunătate prefăcută ca să-i înșele pe ceilalți. Dar și faptul de a merge cineva să-și spună păcatele sale duhovnicului pentru că se teme ca nu cumva să meargă în iad, nici aceasta nu este pocăință. Pentru că acesta nu se pocăiește pentru păcatele lui, ci problema lui este să nu meargă în iad. Pocăința adevărată este ca mai întâi omul să-și simtă greșeala sa, să-l doară, să ceară iertare de la Dumnezeu și apoi să se spovedească. Numai în felul acesta va veni mângâierea dumnezeiască. De aceea întotdeauna reco-

²⁹ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte ascetice*, Cuv. 30, p. 164.

mand pocăință și mărturisire. Niciodată nu recomand doar mărturisire.

Iată, atunci când se face vreun cutremur, vezi cum cei care au intenție bună sunt zguduiți, se pocăiesc și își schimbă viața. Cei mai mulți, însă, își vin în simțire pentru moment, dar de îndată ce trece primejdia, se întorc iarăși la viața lor de mai înainte. De aceea, când mi-a spus cineva că în orașul unde locuiește a fost un cutremur puternic, l-am întrebat: „V-a scuturat bine? V-a trezit?”. „Ne-a trezit, ne-a trezit”, îmi răspunde el. „Ei bine, iarăși veți adormi”, i-am spus eu.

Pocăința aduce mângâiere dumnezeiască

– Părinte, ce este mângâierea dumnezeiască?

– Ce este mângâierea dumnezeiască? O să vă dau un exemplu, ca să înțelegeți mai bine. Un copil face o pozna mică: strică, de pildă, o unealtă a tatălui său, iar după aceea se mâhnește și plânge, deoarece el o consideră foarte mare. Cu cât plânge mai mult și își recunoaște greșeala ce a făcut-o și suferă, cu atât mai mult tatăl lui îl mângâie spunându-i: „Nu-i nimic, copilășul meu, nu te mâhni! Vom cumpăra alta”. Acela însă, văzând afecțiunea tatălui său, plânge mai mult, din mărime de suflet. „Nu pot să nu mă mâhnesc. Iată, acum trebuie unealta, iar eu am stricat-o”. „Copilașul meu, nu-i nimic, era veche”, îi spune din nou tatăl. Dar acela iarăși se mâhnește. Și cu cât acela se mâhnește, cu atât mai mult tatăl său îl strânge în brațe, îl sărută și îl mângâie. Așa și aici, cu cât omul suferă mai mult

și se măhnește pentru păcătoșenia sa sau pentru nemulțumirea sa față de Dumnezeu și plânge cu mărînimie că L-a măhnit pe Dumnezeu-Tatăl cu păcatele lui, cu atât și Dumnezeu îl răsplătește cu veselia dumnezeiască și-l îndulcește lăuntric. Măhnirea aceasta are durere, dar are și nădejde și mângâiere.

Dar cel care dorește mângâiere dumnezeiască nu trebuie să ceară mângâiere. Ci trebuie să-și simtă greșeala sa, să se pocăiască și atunci mângâierea dumnezeiască va veni singură. Cândva, în Sfântul Munte s-a creat o problemă în care unii s-au compromis. Întâmplător m-a întâlnit unul dintre cei ce se compromiseseră și mi-a spus: „Ah, cât de mult doream să te văd ca să mă mângâi!”. Și aceasta pentru că îl „scuturase de praf” cineva. Însă cel care îl scuturase avea dreptate. Când am auzit, m-am mirat! Să ceară mângâiere, cu toate că greșise! Dacă nu ar fi cerut mângâiere, ci s-ar fi smerit și ar fi spus: „Am greșit, Dumnezeul meu!”, ar fi venit mângâierea dumnezeiască înlăuntrul său. Însă acela, deși greșise, voia să-i spun: „Nu-i nimic, nu te măhni! Nu a fost atât de mare greșeala ta. Nu ești numai tu vinovat, ci este de vină și acela”. Ei, dar ce mângâiere este aceasta? Aceasta este bătaie de joc. Mângâierea dumnezeiască vine din pocăință.

– Părinte, atunci când după o greșeală urmează o stare de pocăință, dar se simte totuși o zdrobire sufletească și trupească, oare aceasta înseamnă că pocăința nu este corectă?

– În prima zi se justifică o zdrobire sufletească și trupească. Dar după aceea, atunci când există

- Da, dar nu își uită greșeala sa.
- Da, nu o uită. Se mângâiește, dar este mângâiat. Își dă o palmă pentru greșeala ce a făcut-o, după care primește o mângâiere de la Dumnezeu. O palmă – o mângâiere... Aceasta este pocăința ce aduce mângâierea dumnezeiască.

- Da, nu o uită. Se mânănește, dar este mângâiat. Își o palmă pentru greșeala ce a făcut-o, după care mește o mângâiere de la Dumnezeu. O palmă – o mângâiere... Aceasta este pocăința ce aduce mângâierea dumnezeiască.

– Da, nu o uită. Se mânănește, dar este mângâiat. Își dă o palmă pentru greșeala ce a făcut-o, după care primește o mângâiere de la Dumnezeu. O palmă – o mângâiere... Aceasta este pocăința ce aduce mângâierea dumnezeiască.

PARTEA A PATRA

PUTERILE ÎNTUNERICULUI

***«Puterile întunericului sunt slabe.
Oamenii le fac puternice prin îndepărtarea lor de Dumnezeu, dându-i
astfel drepturi diavolului».***

CAPITOLUL 1

Vrăjitoria

Deoarece de multe ori v-am vorbit despre Rai, despre îngeri și sfinți ca să vă folosiți, acum vă voi spune puține și despre iad și diavoli, ca să ne dăm seama cu cine ne luptăm. Iar aceasta tot ca să ne folosim.

La Colibă a venit odată un tânăr vrăjitor din Tibet și mi-a povestit multe din viața lui. Acest copil, de îndată ce a fost înțărcat, a fost afierosit de tatăl său, la vârsta de trei ani, unui grup de 30 de vrăjitori de grad superior din Tibet, ca să-l inițieze în arta lor. A ajuns la gradul al 11-lea de vrăjitorie; cel mai înalt este al 12-lea. La vârsta de 16 ani a plecat din Tibet în Suedia ca să-l vadă pe tatăl său. Din întâmplare, acolo a întâlnit un preot ortodox foarte credincios, căruia i-a cerut să aibă o convorbire. Tânărul vrăjitor nu știa nimic despre ce înseamnă un preot ortodox. Și pe când stăteau într-o sală și discutau, deodată a început să facă niște vrăjitorii de-ale lui ca să-i arate preotului puterea sa. A chemat o căpetenie a diavolilor, pe nume Mina¹, și i-a

¹ Această denumire a căpeteniei diavolești nu trebuie să stârneasce nedumerirea dreptmăritorilor creștini. Să nu uităm că Sfântul Mare Mucenic Mina s-a născut între păgâni; multe nume

spus: „Vreau apă”. Atunci un pahar din bucătărie se ridică, se duse singur la robinet, se deschise robinetul, se umplu, trecu prin ușa de sticlă închisă și veni în sală. Acela l-a luat și l-a băut. După aceea i-a arătat preotului, stând ei în sală, toată lumea, cerul, stelele. Folosea vrăjitorii de gradul patru și treptat înainta cu ele până la gradul al 11-lea. Apoi l-a întrebat pe preot cum le vede pe toate acestea. „Eram gata să-l omor, dacă mi-l ocăra pe satana”, mi-a mărturisit tânărul. Dar preotul n-a spus nimic. Atunci tânărul l-a întrebat: „De ce nu faci și tu semne?”. „Dumnezeul meu este smerit”, a răspuns preotul. Apoi a scos o cruce pe care i-a dat-o să o țină în mână spunându-i: „Fă din nou semne”. Atunci tânărul l-a chemat pe Mina, căpetenia diavolilor, dar acela tremura și nu îndrăznea să se apropie. Îl chemă atunci pe satana, dar acela, la fel; vedea crucea și nu se apropia. l-a spus numai să plece în Tibet. Atunci tânărul l-a ocărat pe satana: „Acum am înțeles, i-a spus el, că puterea ta cea mare nu este decât o mare slăbiciune”. În continuare a fost catehizat de bunul preot, care i-a vorbit despre Locurile Sfinte, despre Sfântul Munte etc. Și astfel tânărul a plecat din Suedia și s-a dus la Ierusalim, unde a văzut Sfânta Lumină. De acolo s-a dus în America, pentru ca să-i ocărăscă pe sataniștii pe care îi cunoscuse acolo și să-i determine să-și schimbe viața – Dumnezeu îl făcuse cel mai bun propovăduitor al Său – iar de acolo a venit în Sfântul Munte.

păgânești sau puse de popii idolești s-au sfințit prin credința și jertfa purtătorilor lor, în Domnul nostru Iisus Hristos, Cel Ce a venit ca să strice lucrurile întunericului (n. ed. rom.).

Bunul Dumnezeu l-a ajutat într-un chip de invidiat, fiindcă de mic fusese nedreptățit. Rugați-vă pentru el, pentru că vrăjitorii îl războiesc cu toți diavolii. Dacă pe mine mă luptă atunci când vine să-l ajut, cu cât mai mult pe acela. Preoții îi citesc exorcisme, iar mâinile lui i se rănesc și începe să-i curgă sângele. Sărmanul copil, mult îl mai chinuie diavolii! La început, pe când era prieten cu ei, nu-l deranjau, ci îl ajutau și îl slujeau. Rugați-vă! Trebuie însă și el însuși să ia aminte, deoarece Evanghelia spune că atunci când duhul cel necurat iese din om *se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decât sine și intrând locuiesc acolo și se fac cele de pe urmă ale omului acelaia mai rele decât cele dintâi*².

Vrăjitorii folosesc și diferite lucruri sfinte

– Părinte, ce sunt descântătorii?

– Sunt vrăjitori. Folosesc psalmii lui David, nume de sfinți etc. și le amestecă cu invocările diavolilor. Adică în timp ce noi, citind Psaltirea, chemăm ajutorul lui Dumnezeu și primim Harul dumnezeiesc, aceia, prin felul în care o folosesc, îl jignesc pe Dumnezeu, leapădă Harul dumnezeiesc și astfel fac hatârul diavolilor. Îmi spuneau unii despre un copil că a mers la un vrăjitor să-i rezolve o problemă. Acela i-a citit ceva din Psaltire și copilul și-a dobândit ceea ce își dorise. Dar după aceea, la puțin timp a început sărmanul să se

² Mt. 12, 45.

stingă, să se topească. Ce făcuse vrăjitorul? Luase niște semințe uscate în mâini și începuse să-i citească Psalmul 50. Iar când a ajuns la stihul *jertfa lui Dumnezeu*³, a aruncat semințele aducând jertfă diavolilor, ca aceia să-i facă hatârul. Astfel L-a ocărât pe Dumnezeu cu Psaltirea.

– Părinte, unii dintre cei care se ocupă cu vrăjitoriile folosesc crucea, icoanele...

– Da, știu. Dar și din aceasta poți să-ți dai seama ce înșelăciune se ascunde în spatele celor pe care le faci! Astfel îi înșeală pe sărmanii oameni care, văzându-i că folosesc lumânări, icoane etc., se încred în ei. Iată, cineva mi-a spus că în orașul în care locuiește, o turcoaică a pus icoana Maicii Domnului pe o piatră și spunea: „Piatra care ajută lumea!”. Nu spunea: „Maica Domnului”, ci „piatra”. Creștinii se zăpăcesc, pentru că văd icoana Maicii Domnului, iar unii care au vreo problemă de sănătate aleargă cu gândul că vor fi ajutați, dar după aceea diavolul treieră. Pentru că din clipa în care turcoaica spune că piatra ajută lumea și nu Maica Domnului, intră diavolul la mijloc, căci aceasta este o disprețuire a Maicii Domnului. Se depărtează Harul lui Dumnezeu și începe demonizarea. Și creștinii aleargă să-i tămăduiască piatra – piatra și aghiuză – dar în cele din urmă se secătuiesc, pentru că ce ajutor poți primi de la diavolul? Dacă ar fi avut puțină minte, s-ar fi gândit: „Este turcoaică, musulmană, ce treabă are ea cu icoana Maicii Domnului?”. Chiar dacă aceasta ar fi

³ Ps. 50, 15.

spus că icoana Maicii Domnului ajută, din moment ce este musulmană, ce legătură poate avea ea cu Maica Domnului? Cu atât mai mult atunci când le spune că piatra îi ajută! Am spus unuia să înștiințeze Mitropolia ca să ia măsuri și să se păzească lumea.

– Părinte, lumea ne cere talismane.

– Mai bine să le dați cruciulițe atunci când vă cer talisman. Nu faceți talismane, pentru că și vrăjitorii fac acum talismane. Pun pe din afară o iconiță sau o cruce, însă înăuntru au diferite vrăji. Oamenii văd icoana sau crucea și se înșeală. Iată, cu câteva zile în urmă, mi-au adus un talisman de la un turc, Ibrahim, care avea și o cruce brodată pe deasupra. Am aflat și despre un netemător de Dumnezeu că înfășura diferite iconițe, iar înăuntru lor puneă păr, lemnișoare, cuie, mărgel⁴ etc. Și când Biserica l-a luat la întrebări, a spus: „Sunt medium”, pentru că mediumurile sunt libere și astfel face ce vrea. Am spus unuia care fusese vătămat de acela: „Să te duci să te spovedești, pentru că ai primit înrâuriri diavolești!”. S-a dus și s-a mărturisit. După aceea a venit și mi-a spus: „Nu am simțit nici o schimbare”. „Bre, nu cumva ai la tine ceva de la acel înșelat?”, îl întreb. „Da, îmi spune, am o cutiuță ca o Evanghelie mică”. O iau, o deschid și găsesc înăuntru diferite iconițe înfășurate. Desfac, desfac și la mijloc

⁴ Canonul 61 al Sinodului VI ecumenic hotărăște să fie afurisiți vrăjitorii care confecționează „talismane”, în care pun simboluri diavolești sau diferite obiecte macabre (păr, unghii, oase de șarpe sau de liliac etc.). Acestea le-au fost transmise de mai înainte influența diavolească, ce se face prin invocările diavolilor.

erau niște mărgele, păr și ceva care semăna cu lemnul. Le-am aruncat, iar omul s-a slobozit. Vezi ce maestru este diavolul?

Sărmanii oameni poartă astfel de talismane, chipurile ca să fie ajutați, și se chinuiesc. Pe acestea trebuie să le ardă, iar cenușa s-o îngroape adânc în pământ sau s-o arunce în mare, apoi să meargă să se spovedească. Numai așa se eliberează. Odată a venit la Colibă un tânăr care avea multe probleme și se chinuia trupește și sufletește de mai mult de patru ani. Trăia o viață păcătoasă și în ultimul timp se închisese în casă; nu voia să vadă om. Doi prieteni de-ai lui, care veneau regulat în Sfântul Munte, cu multă greutate l-au luat și voiau să-l aducă cu ei în Sfântul Munte, la Colibă. De la Uranopolis la Dafni, de fiecare dată când corabia se oprea la portul vreunei mănăstiri, tânărul cădea grămadă. Prietenii lui împreună cu părinții ce erau în corabie încercau să-l ajute spunând Rugăciunea. Cu multă greutate au ajuns la Colibă. Sărmanul și-a deschis inima sa, mi-a vorbit despre viața lui. L-am văzut că era chinuit de o oarecare putere diavolească. L-am spus să meargă să se spovedească acolo la un duhovnic, să facă ceea ce îi va spune și se va face bine. Într-adevăr, s-a dus și s-a mărturisit. Când au intrat în corabie pentru a se întoarce, le-a mărturisit prietenilor lui că duhovnicul i-a spus să arunce în mare talismanul pe care i-l dăduse un oarecare cunoscut al său și îl purta la el, dar că îi era cu neputință să o facă. Deși prietenii lui îl rugau să se ridice și să-l arunce, acela stătea ca statuia. Nu se putea scula de pe bancă. Atunci l-au apucat și cu multă osteneală l-au scos afară

pe punte. Cu ajutorul lor tânărul a reușit să-și scoată talismanul și să-l lase să cadă în mare, pentru că nu avea puterea să-l arunce. Îndată a simțit că i se eliberează mâinile, iar trupul său cel chinuit a dobândit putere. De bucurie a început să sară în sus pe punte plin de vioiciune și să-și încerce puterea mâinilor trăgând de barele de fier de la balustrada vaporului.

*Cel care se ocupă cu vrăjitoria
spun și multe minciuni*

– Părinte, vrăjitori au vreo vestire lăuntrică?

– Au vestire lăuntrică de la diavolul, dar spun și multe minciuni. Și voi să luați aminte acolo la arhondaric. Trebuie să controlați situația. Să vedeți ce oameni sunt cei care vin, pentru că se poate să vină și cineva care se ocupă cu vrăjile. Vi se pare ciudat? La o priveghere au venit aici două persoane ce se ocupau cu vrăjile. Se apropiau de oameni și le spuneau diferite lucruri. Spuneau și minciuni, cum că ar avea legături și cu Kantiotis⁵. Unei femei i-au spus: „Ți-au făcut vrăji. Dimineată vom veni acasă la tine ca să te dezlegăm cu o cruce pe care o avem”. Vin la priveghere, vorbesc și puțin duhovnicește, iar unii își spun: „Dacă vin la priveghere înseamnă că sunt oameni credincioși”, și astfel își deschid inimile lor.

Cum încurcă lumea cu minciunile pe care le spun! Ca să înșele, o tânără, cineva i-a spus: „Părintele Paisie

⁵ Augustin Kantiotis – mitropolit de Florina, în nordul Greciei.

a avut o vedenie prin care i s-a descoperit că o să te căsătorești cu mine. Ia și poartă aceasta fără să cercetezi ce este!”. Și i-a dat ceva ce era fermecat. Dar aceea, din fericire, nu l-a luat. „Bine, dar Părintele Paisie se ocupă cu acestea?”, a spus ea și mi-a scris o scrisoare de patru pagini cu litere mărunte, plină de ocări. Niște ocări!... „Nu-i nimic, mi-am spus, ocărăște-mă! Mai bine cu ocară, decât să te fi înșelat și să fi purtat lucrul cel satanicesc!”.

– Vă cunoștea, Părinte?

– Nu, nu mă cunoștea. Nici eu nu-i cunoșteam, nici pe ea, nici pe acela.

Puterile diavolești și vrăjitoarești

– Părinte, ce le-ați spus elevilor care au venit astăzi și v-au dezvăluit că au chemat un duh?

– Ce să le spun? Mai întâi le-am tras o săpuneală bună. Ceea ce au făcut este lepădare de credință. Din clipa în care îl cheamă pe diavolul și îl primesc, îl leapădă pe Dumnezeu. De aceea le-am spus ca mai întâi să se pocăiască, să se spovedească sincer și de aici înainte să ia aminte. Să meargă la biserică, să se împărtășească cu binecuvântarea duhovnicului lor, ca să se curețe. Au circumstanțe atenuante deoarece sunt copii și au făcut-o ca un joc. Dacă ar fi fost mari, ar fi pățit un mare rău, diavolul ar fi dobândit mare stăpânire asupra lor. Dar și pe aceștia îi scutură.

– Părinte, dar ce au făcut?

– Ceea ce fac mulți... Pun pe masă un pahar cu apă și în jurul lui aranjează literele alfabetului: A, B, C etc. După aceea bagă degetul în apă și cheamă duhul, adică pe diavolul. Paharul se învâрте singur, se oprește înaintea literelor și formează cuvinte. Copiii aceștia au chemat duhul, iar atunci când acesta a venit, l-au întrebat: „Există Dumnezeu?”. „Nu există”, le-a răspuns. „Cine ești tu?”, îl întreabă. „Satana”, le răspunde. „Există satana?”. „Există!”. Adică prostii grosolane. Nu există Dumnezeu și există satana. Când l-au întrebat din nou dacă există Dumnezeu, le-a răspuns: „Da, există”. O dată „da”, o dată „nu”. Atunci copiii au căzut pe gânduri. Dumnezeu a iconomisit astfel ca să fie ajutați. O copilă dintre ei a fost lovită de pahar. A îngăduit Dumnezeu s-o lovească, pentru ca astfel să-și revină și ceilalți copii.

Astăzi mulți, atunci când vor să facă rău vreunei persoane, se duc la vrăjitorii care folosesc păpușa de ceară a lui „Bondou”⁶. Vrăjitorii au făcut din aceasta un joc, un hobby.

– Părinte, dar ce fac?

– Fac o păpușă de ceară și atunci când cineva le cere să-l vatăme pe vrăjmașul lui, de pildă la ochi, înfig un ac în ochii păpușii și rostesc numele celui pe care vor să-l vatăme, făcând diferite descântece. Și într-adevăr, persoana aceea, dacă trăiește o viață păcătoasă și nu se spovedește, este atacat de puterea diavolească la ochi. Simte o durere atât de mare, încât îi vine să-și scoată ochii! Fac analize, dar medicii nu află nimic.

⁶ Un fel de vrăjitorie ce se exersează potrivit cultului tradiției religioase din America Centrală și de Sud. Termenul provine de la cuvântul „Bondoun”, care înseamnă Dumnezeu sau duh.

Dar iată și medium-urile cât rău fac! Nu ajunge că iau banii de la oameni, ci distrug și familii. Merge, de pildă, unul la medium și îi spune problema pe care o are. „Ascultă, îi spune acela, o rudă de-a ta care este puțin brunetă, puțin înaltă etc. ți-a făcut vrăji”. Acesta caută să afle care din neamul lui are aceste trăsături. Va afla pe cineva care să semene puțin. „A, aceasta este, își spune, cea care mi-a făcut vrăji”, și-l cuprinde o ură față de acea persoană. Însă aceea, sărmana, nu știe nimic – se poate să-l fi și ajutat cândva – iar acesta să fie înverșunat împotriva ei, să nu vrea nici să o vadă. Se duce din nou la medium, iar acela îi spune: „Acum trebuie să dezlegăm vraja. Și ca s-o dezlegăm, trebuie să dai ceva bani”. „Ei, fiindcă a aflat-o, spune acesta, trebuie să-l răsplătesc!”. Și dă-i bani...

Vezi ce face diavolul? Pune sminteli. În timp ce un om bun, chiar de ar ști ceva concret despre cineva, niciodată nu va spune: „Cutare te-a vătămat”, ci va încerca să-l ajute spunându-i: „Caută să nu-ți faci gânduri! Mărturisește-te și nu te teme!”. Și astfel îi ajută pe amândoi. Pentru că și cel care l-a vătămat pe un altul, când îl vede pe acela că se poartă cu bunătate, își face probleme în sensul cel bun și se pocăiește.

Diavolul niciodată nu poate face binele

- Părinte, un vrăjitor poate vindeca vreun bolnav?
- Vrăjitor și să vindece un om bolnav? Pe unul care este scuturat de diavol, acesta îl poate face bine trimițând diavolul la altul. Pentru că vrăjitorul și diavolul

sunt asociați și de aceea îi spune diavolului: „Ieși din acesta și du-te în cutare!”. Și astfel îl scoate pe diavol din acela și, de obicei, îl trimite la vreo rudă de-a lui sau cunoscut care a dat drepturi diavolului. După aceea cel ce a avut diavol spune: „Eu am suferit, dar cutare m-a făcut bine”, și astfel se face reclamă. Și în cele din urmă diavolul se învârtă pe la rude sau cunoscuți. Dacă cineva, să presupunem, este ghebos din lucrare diavolească, vrăjitorul poate izgoni diavolul din acela, îl poate trimite în altă parte și ghebosul se ridică drept. Dacă însă are gheba din betegeală, vrăjitorul nu-l poate face bine.

Unii mi-au spus despre o femeie că vindeca bolnavi folosind diferite lucruri sfinte. Când am auzit ce face, am rămas uimit de meșteșugul diavolului. Ținea o cruce în mână și cânta diferite tropare. Cânta, de pildă, „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară”, iar când ajungea la „binecuvântat este rodul pântecelui tău”, scuipa pe lângă cruce, adică hulea pe Hristos și de aceea o ajuta aghiuță. Astfel, pe unii care sunt bolnavi, suferă de melancolie etc., din înrăurire diavolească și medicii nu-i pot face bine, ea îi vindecă, pentru că pe diavolul care pricinuieste boala îl trimite în altul, iar acela se slobozesc de mâhnire. Și mulți o au de sfântă! Îi cer sfaturi și, puțin câte puțin, le vatămă sufletul, îi distruge.

Este trebuință de multă luare-aminte. Să fugi departe de vrăjitori și de vrăji, precum fugi departe de foc și de șerpi. Să nu încurcăm lucrurile. Diavolul nicio dată nu poate face binele. Numai bolile pe care le pricinuieste el însuși, le poate vindeca.

Odată am auzit următoarea întâmplare: un tânăr se încurcase cu un oarecare vrăjitor și se îndeletnicea cu vrăjile. După o vreme s-a îmbolnăvit și a ajuns la spital. Luni întregi a cheltuit tatăl său, pentru că nu aveau atunci asigurare, ca să afle ce are. Medicii nu-i aflau nimic. Devenise într-un hal fără de hal. Ce face atunci diavolul! Îi apare tânărului în chipul Sfântului Ioan Botezătorul, pe care îl aveau de patron în acea parte, și îi spune: „Te voi face bine dacă tatăl tău îmi va zidi o biserică”. Copilul a spus tatălui său, iar acela, sărmanul, a spus: „Este copilul meu, voi da tot ce am, numai să se facă bine”, și a făgăduit Sfântului Ioan Botezătorul să-i zidească biserică. Diavolul a fugit și copilul s-a făcut bine. Și-a făcut... „minunea”! Atunci tatăl spune: „Eu am făgăduit să zidesc biserica. Trebuie să-mi împlinesc făgăduința”. Nu aveau posibilități materiale și, ca să zidească biserica, a vândut tot pământul ce-l avea. Și-a dat toată averea sa. Copiii i-au rămas pe drumuri. S-au revoltat și au spus: „Nu ne trebuie Ortodoxia”, și s-au făcut martori ai lui Iehova. Îl vezi pe diavolul ce face? Se vede treaba că acolo nu existau martori ai lui Iehova și a aflat vrăjmașul un mod ca să se facă și acolo.

Când anume prind vrăjile

- Părinte, oare vrăjile prind întotdeauna?
- Ca să prindă vrăjile, trebuie ca cineva să dea drepturi diavolului. Adică să dea pricină serioasă și să nu se fi aranjat corect cu pocăința și spovedania. De

unul care se spovedește nu se prind vrăjile chiar de le-ai arunca cu lopata asupra lui. Pentru că, atunci când se spovedește și are inimă curată, vrăjitorii nu pot lucra împreună cu diavolii ca să-l vatăme.

A venit odată la Colibă unul între două vârste cu niște aere... De îndată ce l-am văzut de departe, am înțeles că avea o înrăurire diavolească. „Am venit să mă ajuți, mi-a spus el. Roagă-te pentru mine, căci împlinesc un an de când am niște dureri înfricoșătoare de cap, iar medicii nu află nimic”. „Ai diavol, i-am spus, pentru că i-ai dat drepturi să intre în tine”. „Nu am făcut nimic”, mi-a spus. „Nu ai făcut nimic? îl întreb. Nu ai înșelat o fată? Ei, ea s-a dus și ți-a făcut vrăji. Du-te și cere iertare de la fată, apoi spovedește-te și mergi să-ți citească exorcisme ca să-ți afli sănătatea. Dacă tu nu-ți dai seama de greșeala ta și nu te pocăiești, toți duhovnicii lumii de s-ar aduna și s-ar ruga pentru tine, diavolul tot nu va pleca”. Atunci când vin astfel de oameni, cu astfel de aere, le vorbesc deschis. Au nevoie de o zguduitură bună ca să-și revină.

Un altul mi-a spus că femeia lui are diavol. Stârnește mereu scandaluri în casă. Se scoală noaptea, îi scoală pe toți, le răstoarnă pe toate. „Tu te spovedești?”, îl întreb. „Nu”, îmi spune. „Trebuie să fi dat drepturi diavolului, îi spun. Nu s-a făcut aceasta din senin”. În cele din urmă am aflat că mersese la un hoga care îi dăduse ceva să stropească în casă pentru noroc și ca să-i meargă bine la servicii, iar el n-a dat nici o însemnătate acestui lucru. După aceea diavolul treiera prin casa lui.

– Părinte, dacă prind vrăjile, atunci cum se dezleagă ele?

– Prin pocăință și spovedanie. De aceea trebuie mai întâi să se afle pricina pentru care au prins vrăjile, să-și înțeleagă omul greșeala, să se pocăiască și să se spovedească. Câți nu vin acolo la Colibă chinuiți, pentru că li s-au făcut vrăji, și-mi spun: „Fă rugăciune, ca să mă ușurez de chin!”. Îmi cer ajutorul fără să caute să afle de unde a început răul, ca să-l îndrepte. Adică să afle în ce au greșit de au prins vrăjile, iar apoi să se pocăiască, să se spovedească, pentru ca să le înceteze chinul.

– Părinte, atunci când omul căruia i s-au făcut vrăji ajunge într-o astfel de stare încât nu se poate ajuta singur pe sine, nu se poate spovedi etc., îl pot ajuta alții?

– Pot chema preotul acasă să-i facă Sfântul Maslu sau agheasmă. Să-i dai să bea agheasmă, ca să dea răul puțin înapoi și să intre puțin Hristos înlăuntrul lui. Așa a făcut o mamă cu copilul ei și l-a ajutat. Îmi spusese că fiul ei suferea mult pentru că i se făcuseră vrăji. „Să se ducă să se spovedească”, i-am spus. „Părinte, cum să meargă să se spovedească în starea în care este?”, mi-a spus. „Atunci spune-i duhovnicului tău, îi spun, să vină acasă, să facă agheasmă și să-i dea fiului tău să bea agheasmă. Dar oare o va bea?”. „O va bea”, îmi spune. „El, atunci să începi de la agheasmă, îi spun, și după aceea încearcă să-l faci pe copil să vorbească cu preotul. Dacă se va spovedi, îl va arunca pe diavolul cât colo”. Și într-adevăr, m-a ascultat și astfel

copilul a fost ajutat. După puțin timp s-a putut spovedi și s-a făcut bine.

O altă femeie, sărmana, ce a făcut? Bărbatul ei se încurcase cu niște vrăjitori și nici cruce nu voia să poarte. Ca să-l ajute puțin, a cusut pe gulerul sacoului său o cruciuliță. Odată, când trebuia să treacă pe un pod de cealaltă parte a unui râu, de îndată ce a călcat pe pod, a auzit o voce spunându-i: „Taso⁷, Taso, scoate-ți sacoul ca să trecem împreună peste pod!”. Din fericire era frig, iar el a spus: „Cum să-l scot? Mi-e frig!”. „Scoate-l, scoate-l, ca să trecem”, a auzit aceeași voce. Măi, și diavolul acesta! Voia să-l arunce de pe pod în apă, dar nu putea pentru că avea cruciulița asupra lui. Totuși, în cele din urmă, l-a aruncat acolo într-un loc. Între timp ai lui l-au căutat toată noaptea și l-au găsit pe sărmanul acela căzut pe pod. Dacă nu ar fi fost frig, și-ar fi scos sacoul, iar diavolul l-ar fi aruncat în mijlocul râului. L-a păzit însă crucea ce o avea pe reverul său, dar și pentru că sărmana lui femeie credea. Căci dacă nu ar fi avut credință, ar fi procedat astfel?

Împreună-lucrarea vrăjitorilor cu diavolii

– Părinte, un om care are sfințenie, nu poate demasca sau frâna un vrăjitor?

– Cum să-l frâneze? Dacă spui unuia care are puțină frică de Dumnezeu să ia aminte, pentru că așa

⁷ Prescurtare de la Anastasie.

cum trăiește nu merge bine, și tot nu iese din ale lui, cu cât mai mult vrăjitorul, care lucrează împreună cu diavolul. Unuia ca acesta ce să-i faci? Îi vei spune unele lucruri, dar el tot cu diavolul va fi. Nu se poate face nimic. Numai atunci când vrăjitorul este înaintea ta și tu rostești Rugăciunea lui Iisus, în clipa aceea diavolul se poate încurca, iar vrăjitorul să nu-și poată face treaba sa.

Cineva avea o problemă, iar un vrăjitor, care era și mare escroc, s-a dus acasă la el să-l ajute. Acela spunea *Doamne Iisuse...* Sărmanul era un om simplu, nu știa că celălalt este vrăjitor, și de aceea a intervenit Dumnezeu. Și să vedeți ce a îngăduit Dumnezeu pentru ca acela să-și dea seama! Vrăjitorul a început să fie bătut de diavoli și cerea ajutor de la omul la care a venit să-i rezolve problema.

– Părinte, acela îi vedea pe diavoli?

– Omul acela nu-i vedea pe diavoli, ci vedea o scenă. Vrăjitorul striga „Ajutor!”, făcea tumbe, cădea jos, ridica mâna ca să-și apere capul. Căci să nu credeți că vrăjitorii o duc bine și că diavolii le fac întotdeauna hatârul. Faptul că s-au lepădat odată de Hristos, aceasta le este de ajuns. La început vrăjitorii fac contracte cu diavolii ca să-i ajute, iar diavolii se supun pentru câțiva ani poruncilor. După aceea însă le spun: „Acum să ne mai ocupăm de voi?”. Mai ales atunci când magii nu reușesc să facă ceea ce vor diavolii, știți ce pătesc după aceea?

Îmi aduc aminte că odată, pe când discutam lângă Colibă cu acel vrăjitor tânăr din Tibet, deodată s-a ridicat, mi-a prins mâinile și mi le-a întors la spate. „Să

vină acum Hagi-efendi⁸ să te scape”, mi-a spus. „Bre diavole, hai, pleacă de aici”, i-am spus, și l-am aruncat jos. Auzi colo, să-l hulească pe Sfântul! Apoi a venit să mă lovească cu piciorul, dar nu a reușit, pentru că piciorul s-a oprit lângă gura mea. M-a păzit Dumnezeu... L-am lăsat și am intrat în chilie. După puțină vreme îl văd venind plini de spini pe el. „Satana m-a pedepsit pentru că nu te-am biruit. M-a târât prin rugi”, mi-a spus.

Puterile întunericului sunt slabe. Oamenii le fac puternice prin îndepărtarea lor de Dumnezeu, dând astfel drepturi diavolului.

⁸ Sfântul Arsenie Capadocianul.

CAPITOLUL 2

Despre îndrăciți

Părinte, câți diavoli erau în îndrăcitul din Gadara⁹?

– *Diavoli mulți*¹⁰, scrie Evanghelia. De aceea a spus îndrăcitul că numele lui este *Legiune*¹¹. Și uitați-vă, așa cum într-un îndrăcit poate locui o mulțime de diavoli, tot astfel și în inima celui credincios pot încăpea toți sfinții. Dacă încape Hristos, cu cât mai mult sfinții! Taine mari! Odată, pe când eram la Coliba Cinstitei Cruci, cineva a tras clopoțelul. Am privit pe fereastră și, ce să văd? Un bărbat pe care-l urma o întreagă falangă de diavoli, un roi negru. Pentru prima oară am văzut un om stăpânit de atâția diavoli. Era un medium. Amestecase rugăciuni ale Bisericii cu invocări ale diavolilor, cărți creștine cu cele vrăjitoarești și după aceea l-au stăpânit diavolii. Înfricoșător! Mult m-am mâhnit.

⁹ Vezi *Lc. 8, 26* ș. u.

¹⁰ *Lc. 8, 30*;

¹¹ Unitate militară romană care cuprindea de la trei până la șase mii de ostași.

Unii psihiatri consideră și pe cei îndrăciți bolnavi psihici, iar unii preoți, pe unii bolnavi psihici îi consideră îndrăciți. În timp ce un bolnav psihic, pentru a fi ajutat, trebuie să meargă într-un loc, iar un îndrăcit în alt loc. Cum să ajute un psihiatru pe cel îndrăcit¹²?

– Părinte, un îndrăcit este în stare să-și dea seama ce a greșit de s-a îndrăcit?

– Da, își poate da seama, afară numai dacă nu a pățit ceva și mintea lui, căci atunci este foarte greu să fie ajutat. Dacă este numai îndrăcit, te poți înțelege ușor cu el și-l poți ajuta, dar trebuie să facă ascultare. Altfel cum va putea fi ajutat?

Odată a venit la Colibă unul din sudul Greciei, care fusese la hinduși și se îndrăcise. Spunea niște hule și făcea spumă la gură. Ochii îi erau larg deschiși, sălbatici. Îi spuneam: „Nu spune aceste hule, căci astfel îi chemi pe diavoli”, dar nu asculta. Iar pe de altă parte cerea să-l ajut. „Ajută-mă!, îmi spunea. Numai tu mă poți ajuta”. „Ei, cum să te ajut? îl întrebam. Vrei să mă rog ca să te slobozești cu Harul lui Hristos, iar tu chemi pe diavoli. Du-te și te spovedește, să-ți citească exorcisme și după aceea vino să discutăm!”. „Nu mă duc”, îmi spune. „Hai atunci înăuntru să te ung cu untdelemn din candelă”, îi spun. „Nu vreau! Vreau să mă ajuti!”. Apoi s-a dus puțin mai departe și a început să discute

¹² Starețul spunea că cel bolnav psihic are trebuință de ajutorul medical al unui psihiatru bun și credincios și de ajutorul duhovnicesc al duhovnicului, în timp ce omul îndrăcit, atât timp cât își are toate mințile, are trebuință să afle în ce a greșit de s-a îndrăcit, să se pocăiască și să se spovedească, pentru ca să se slobozească de diavol.

cu cineva. La un moment dat, pe când spuneam unui grup că Dumnezeu îngăduie încercările pentru mântuirea noastră, a început să strige de departe: „Mă, de ce spui că Dumnezeu lucrează pentru mântuirea oamenilor? Avem un tată în Cer, unul pe pământ și mai sus este o căpetenie¹³”. „Încetează cu vorbele tale diavolești!”, îi spun și am început să rostesc Rugăciunea lui Iisus. „Acum m-ai încurcat”, îmi spune. „Pleacă!”, i-am spus și l-am îmbrâncit cât colo. S-a făcut ghem. „Tu cu cine ești?”, mă întreabă. „Cu Hristos”, îi spun. „Spui minciuni, îmi zice, nu ești cu Hristos, ci eu sunt Hristos și tu mă bați”. Diavolul i le arăta pe toate anapoda.

– Acestea le spunea diavolul?

– Da, diavolul, dar iată, Dumnezeu i-a dat curaj să vină până la Sfântul Munte. Ca să pornească din celălalt capăt al Greciei și să vină în Sfântul Munte într-o astfel de stare, este lucru mare! Dar nu ascultă și starea lui devine tot mai grea. Dacă ar face ascultare, ar putea fi ajutat.

Cu mândria luciferică omul se poate îndrăci

Cel care are mândrie multă este întunecat. Mintea lui este încețoșată, este ca și cum ar avea gaze arse. Face greșeli grosolane și nu își dă seama. Cineva îmi spunea: „Eu îi iubesc pe toți, chiar și pe diavolul îl iubesc. Nu este rău...”. „Ce spui? – îi zic. Dacă

¹³ Se referea la diavolul.

Dumnezeu l-ar lăsa cu desăvârșire liber pe diavolul, ne-ar fi omorât pe toți. Cine a văzut vreun bine de la diavolul, ca să vezi și tu?”. Ajunsese la atâta întunecare, încât orice i-ai fi spus ca să-l ajuti, nu înțelegea. Spunea că îl asuprești! Aceasta este asuprire? Haide acum să-i scoți gândul acesta din cap... Nu este nebun, căci mintea lui lucrează. Însă trebuie să înțeleagă că ceea ce spune este lepădare, este hulă.

Astfel ajung încet-încet la satanolatricie. Dacă întâlnești adoratori ai satanei, se vede că sunt stăpâniți de diavolul. Vezi o îndrăcire la ei. Iar aceștia, prin muzica satanică, îi conduc acolo unde vor pe sărmanii copii. Ajung să-l cheme pe satana. Am auzit că unele discuri „rock”, dacă le întorci anapoda¹⁴, auzi cântece prin care îl cheamă pe satana. Au până și slavoslovie către satana: „Ție mă aflerosesc, satano!”. Înfricoșător!

– Părinte, adică mândria poate duce la îndrăcire?

– Da. Să presupunem că cineva face o greșeală și se îndreptățește pe sine. Dacă ceilalți îi spun un cuvânt ca să-l ajute, acela spune că îl nedreptățesc și crezând că este mai bun decât aceia, îi judecă. Apoi începe încet-încet să-i judece chiar și pe sfinți. Mai întâi pe cei mai noi, apoi și pe cei mai vechi: „Acela nu a făcut minuni, celălalt a făcut aceea...”. Apoi după puțin înaintează și începe să judece Sinoadele: „Și Sinoadele în felul în care au hotărât...”, prin urmare, nici Sinoadele nu au acrivie, după părerea lui. Și în cele din urmă ajunge să spună: „Iar Dumnezeu de ce face

¹⁴ Starețul se referă la discurile care au mesaje ascunse în „transmisie inversă”.

aceasta?”. Ei, când omul ajunge în punctul acesta, nu înnebunește, ci se îndrăcește.

A venit la Colibă un tânăr îndrăcit cu tatăl său. Tânărul spunea că este dumnezeu. S-a dus la un duhovnic din afara Sfântului Munte și acela, deoarece s-a temut ca nu cumva diavolul să se repeadă la el, i-a spus: „Binecuvântează-mă!”. Ce să mai spui?! În sfârșit... După aceea, îi spune tatălui său: „Să vezi că și Părintele Paisie va primi că sunt dumnezeu”. Face rămășag cu tatăl lui pe toți banii care îi aveau la el că eu îl voi recunoaște de dumnezeu. De îndată ce am început să rostesc Rugăciunea, a și sărit în picioare. „Ce faci tu cu aceea? a strigat. Eu am făcut toate păcatele. Am făcut și păcatul acesta și celălalt... Am pe diavolul înăuntrul meu și m-am îndumnezeit. Trebuie să primești că sunt dumnezeu. Tu, bre, nimic nu ai făcut!, îmi spune. Faci mereu vur-vur cu aceea!”. Spunea și niște cuvinte murdare. M-a scos din sărite. „Haide, pleacă de aici, pierdutule!”, îi spun. L-am scuturat bine. S-a întărâtat, a devenit ca o fiară. Scoate banii din buzunar și-i aruncă tatălui său: „Ia-i, că am pierdut rămășagul”.

Îndrăciții reacționează la orice lucru sfânt

– Părinte, cum ne putem da seama dacă cineva este îndrăcit, iar nu bolnav psihic?

– De aceasta își poate da seama și un medic simplu, dar evlavios. Cei care au diavol sar în sus atunci când se apropie de ceva sfânt. Atunci se vede limpede

că au diavol. De le dai puțină agheasmă sau dacă îi însemnezi cu sfinte moaște, se împotrivesc, deoarece diavolul este înghesuit înlăuntrul lor. Iar cei ce suferă de boală psihică nu se împotrivesc deloc. Chiar dacă porți cruce și te apropii de cei îndrăciți, aceștia se neli- niștesc și se tulbură. Odată, la o priveghere în Sfântul Munte, niște Părinți mi-au spus că le spune gândul cum că un oarecare mirean ce se afla acolo are diavol. M-am așezat în strana alăturată și am lipit de el crucea mea, ce are o părticică din Sfântul Lemn. Îndată acela a sărit în sus și s-a dus în altă parte. Când a mai plecat din lumea care era în biserică, m-am dus iarăși lângă el. A făcut la fel. Atunci am înțeles că, într-adevăr, avea diavol.

Când îmi aduc la Colibă copii și îmi spun că au diavol, ca să mă încredințez dacă sunt îndrăciți, de multe ori iau o părticică din Sfintele Moaște ale Sfântului Arsenie și o ascund în palmă. Și să vedeți, deși am amândouă palmele închise, copilul, dacă are diavol, se uită cu frică la mâna în care țin sfintele moaște. Iar dacă nu are diavol, ci, de pildă, vreo boală a creierului, nu reacționează deloc. Alteori le dau apă în care bag de mai înainte părticica de Sfintele Moaște, iar dacă au diavol nu o beau, ci se îndepărtează. Unui copil îndrăcit i-am dat odată mai întâi dulciuri, ca să i se facă sete, iar după aceea i-am adus din acea apă. „Lui Ionică o să-i dau cea mai bună apă”, i-am spus. Dar el de îndată ce a gustat puțin, a început să strige: „Apa asta mă arde. Ce are în ea?”. „Nimic”, îi spun. „Ce-mi faci? Mă arde!”, striga el. „Nu te arde pe tine! Pe altcineva îl arde!”, îi spun. Îl însemnam cu semnul

crucii pe cap, iar el se zbătea dând din mâini și din picioare... Pățise o criză de îndrăcire. Diavolul îl făcuse ghem.

Vă aduceți aminte de acel student care a venit aici mai demult? „Am diavol înăuntrul meu, îmi spunea, și mult mă chinuiește. Sufăr mucenicie de la diavol, pentru că mă silește să spun și cuvinte murdare. Am ajuns la deznădejde. Simt că mă presează înăuntru, că mă strânge când aici, când dincoace”, și sărmanul își arăta pânțele, pieptul, coastele, mâinile. Deoarece era foarte sensibil, ca să nu-l rănesc, ci să-l mângâi, i-am spus: „Ascultă, nu ai diavol înăuntrul tău, ci o înrăurire diavolească din afară te chinuiește”. Când am mers în biserică, le-am spus surorilor ce erau acolo să facă rugăciune pentru făptura cea nefericită a lui Dumnezeu, iar eu am luat din altar o părticică din sfintele moaște ale Sfântului Arsenie, m-am apropiat de el și l-am întrebat din nou: „Unde te strânge și te chinuie diavolul? Unde crezi că se află?”. Mi-a arătat atunci coasta sa. „Unde? Aici?”, l-am întrebat și mi-am lipit palma cu sfintele moaște de coasta lui. Îndată a scos un urlet. „M-ai ars, m-ai ars! Nu plec!... O!... O!... Nu plec!”. Striga, ocăra, spunea cuvinte murdare. Atunci am început să spun în sinea mea: „Doamne Iisuse Hristoase, Doamne Iisuse Hristoase, alungă duhul cel necurat din făptura Ta!”, și-l însemnam cu sfintele moaște în chipul crucii. Iar aceasta s-a făcut timp de douăzeci de minute. După aceea diavolul a început să-l chinuie și să-l arunce la pământ. Făcea tumbe. Costumul său se umpluse de praf. L-am ridicat în picioare. Tremura din tot trupul și făcea mișcări spasmodice puternice. S-a prins de cata-

peteasmă ca să se sprijine. De pe mâinile lui curgea transpirație rece precum este roua de pe câmp. Peste puțin timp a plecat diavolul și s-a liniștit. S-a slobozit și acum este foarte bine.

Nu dați importanță cuvintelor îndrăciților

– Părinte, la ce trebuie să ia aminte cineva atunci când discută cu un îndrăcit?

– Să rostească Rugăciunea lui Iisus și să se poarte cu el cu bunătate.

– Părinte, cei îndrăciți își aduc aminte ce spun atunci când îi apucă criza?

– Unele le țin minte, altele nu. Nu știm cum lucrează Dumnezeu. Uneori îngăduie să-și aducă aminte ca să se smerească și să se pocăiască.

Atunci când cel îndrăcit cere ceva, nu este ușor să-ți dai seama când este aceasta de la diavol și când este de la el însuși. Undeva am întâlnit o tânără îndrăcită. Îl citise pe Kazanțakis¹⁵ și credea niște lucruri huliatoare, din pricina cărora ajunsese să se îndrăcească. Diavolul o apuca pe neașteptate și scotea niște strigăte îngrozitoare. „Mă arde! Mă arde!”. Rudele ei o țineau ca s-o însemnez cu semnul crucii. Apoi a strigat: „Apă! Apă!”. „Aduceți-i apă!”, le-am spus eu. „Nu, nu, îmi spuneau aceia, pentru că ni s-a spus să nu facem ascultare de diavol”. „Acum îi este sete sărmanei. Aduceți apă!”. Îmi dădeam seama când arderea era de

¹⁵ Nikos Kazanțakis, scriitor contemporan grec care în romanul său *Ultima ispită* a scris blasfemii la adresa Mântuitorului.

la diavol și când era din sete. A băut sărmana vreo două pahare de apă. „Parcă am cărbuni aprinși înlăuntrul meu, spunea, atâta aprindere simt. Și o găleată de apă de aș bea, tot nu s-ar stinge focul dinlăuntrul meu”. O astfel de aprindere simțea.

– Părinte, atunci când strigă un îndrăcit, cum ne putem da seama când vorbește diavolul prin om și când vorbește omul?

– Atunci când vorbește diavolul, buzele omului nu se mișcă normal, ci se mișcă mecanic. Iar când vorbește omul buzele se mișcă în mod firesc. Când strigă un îndrăcit în vreme ce i se citesc exorcismele sau când alții se roagă pentru el, uneori însuși sufletul se chinuiește și-i spune, de pildă, diavolului: „Pleacă! De ce stai?”. Iar alteori diavolul îl ocărăște pe om sau pe preot, sau îl hulește pe Hristos, pe Maica Domnului, pe Sfinți. Alteori spune minciuni, iar alteori este silit de puterea numelui lui Hristos să spună adevărul. Uneori cel îndrăcit spune ale lui, din cele duhovnicești pe care le-a citit etc. Ce să spun? Lucruri încurcate. De aceea, atunci când discutați cu el să luați aminte bine. Nu dați importanță cuvintelor lui. Poate spune, de pildă, „Mă arzi”. Dacă într-adevăr îl arzi și spui: „Îl ard”, te-ai ars. Dacă nu-l arzi, dar crezi că îl arzi, te-ai ars de două ori. Sau poate striga: „Jegoaselor”, iar uneia îi poate spune: „Tu ești curată”. Dacă aceea crede, s-a dus, s-a pierdut. De aceea nu faceți experiențe cu diavolul.

La o mănăstire a fost adus un îndrăcit, iar egumenul a spus părinților să meargă în biserică și să facă rugăciune cu metaniile. Aveau acolo și capul Sfântului

Partenie¹⁶, episcopul Lampsacului, de aceea diavolul se simțea foarte strâmtorat. În același timp egumenul a rânduit pe un ieromonah să citească îndrăcitului exorcisme. Ieromonahul acesta era evlavios doar pe din afară, în timp ce înlăuntrul său avea ascunsă mândria. Era nevoitor și în toate după tipic. Muștra duhovnicește pe ceilalți, pentru că era și învățat. El însă nu era ajutat de nimeni, pentru că ceilalți se rușinau din respect să-i spună ceea ce vedeau la el. Crease false simțăminte nu numai celorlalți, ci și sieși, cum că este cel mai virtuos din mănăstire etc. Vicleanul a aflat prilejul în acea zi ca să-i facă rău. Și-a pus înaintea vicleaniei să ca să-i dea impresia preotului că el îl alungă din cel îndrăcit. Așadar, de îndată ce a început să citească exorcismele, diavolul a și început să strige: „Mă arzi! Unde mă alungi, nemilostivule?”. Atunci el a crezut că diavolul este ars de rugăciunea lui – dar diavolul era silit de rugăciunea celorlalți părinți – și a răspuns diavolului: „Să intri în mine!”. Aceasta o spusese unui diavol, oarecând, Sfântul Partenie, dar acela era sfânt. Adică odată când un diavol striga: „Mă arzi! Mă arzi! Unde să merg?”, Sfântul i-a răspuns: „Vino în mine!”. Atunci diavolul a spus Sfântului: „Chiar și numai numele tău mă arde, Partenie!” și a plecat din cel îndrăcit pe care-l chinuia. A vrut și acesta să facă pe Sfântul Partenie și s-a îndrăcit. Din clipa aceea l-a stăpânit diavolul. Ani întregi s-a chinuit și nu se putea odihni nicăieri. Umbla mereu, când afară în lume, când în Sfântul Munte. Ce a tras sărmanul! Starea

¹⁶ Pomenirea lui se săvârșește la 7 februarie.

aceasta i-a pricinuit oboseală sufletească și istovire trupească, încât ajunsese să tremure. Și iată că, deși era un preot bun, după aceea nu a mai putut liturghisi¹⁷. Vedeți ce face diavolul?

– Părinte, are vreo legătură cafeaua cu reacțiile unui înderăcit?

– Atunci când sistemul nervos este tulburat și cineva bea multe cafele, i se irită nervii și aghiută exploatează starea aceasta. Nu că ar avea cafeaua ceva demonic. Aghiută se folosește de influența ei asupra nervilor și cel înderăcit reacționează mai rău.

Ajutor pentru cei înderăciți

– Părinte, scrie undeva că diavolul se cuibărește în inima celui înderăcit, dar nu vrea ca omul să știe aceasta ca să nu-l războiască cu rugăciunea. Oare așa este?

– Da, pentru că diavolul are dreptul să stea în omul înderăcit o perioadă de vreme și stă acolo nemișcat, în timp ce prin rugăciune este zorit, se revoltă și poate pleca. Rugăciunea este artilerie grea pentru diavol. Mi-au adus odată la Colibă un tânăr înderăcit care rostea mereu Rugăciunea lui Iisus. Tatăl lui fusese monah, dar aruncase rasa și se însurase, iar sărmanul copil s-a născut cu diavol. Dumnezeu a economisit astfel lucrurile, încât copilul să primească plată, dar să se mântuiască și tatăl, iar noi, monahii, să avem ca frână exemple de la monahii care își leapădă rasa și după

¹⁷ Cuviosul Paisie Aghioritul, *Părinți aghioriți*, p. 100-101.

aceea se chinuiesc. La un moment dat, când l-a apucat diavolul, a strigat ca găina foarte tare: „Cot, cot, cot...”. „Ce ai pățit?”, îl întreb, în timp ce cu mintea spuneam: „În numele lui Iisus Hristos ieși, duhule necurat, din făptura lui Dumnezeu!”. „Și eu vreau să plec, a strigat diavolul, deoarece mult mă chinuiește omul acesta, căci rostește mereu Rugăciunea lui Iisus. Vreau să merg în Pakistan, ca să aflu puțină odihnă!”.

– Părinte, de ce nu pleca diavolul, de vreme ce copilul rostea Rugăciunea?

– Se vede că și copilul îi dăduse oarecare drepturi, dar și diavolul avea pe stăpânul lui de la care primea porunci.

– Părinte, când cineva se roagă pentru un îndrăcit, ce trebuie să spună?

– La început să slăvesască pe Dumnezeu: „Îți mulțumesc, Dumnezeul meu, că m-ai ajutat să mă aflu în această stare, căci și eu puteam fi în locul lui și să fi avut nu cinci-șase diavoli, ci mii. Te rog, ajută pe robul Tău, care se chinuiește atât de mult!”. Adică mai întâi să facă o rugăciune din inimă, iar apoi să continue: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește pe robul Tău!”.

Uneori noi, cei care ne rugăm, devenim pricină ca să nu plece diavolul din cel îndrăcit, pentru că ne rugăm cu mândrie. Un singur gând de mândrie de vom aduce mai înainte, ca de pildă: „Iată, eu, prin rugăciunea mea, voi ajuta să plece diavolul”, îndată va fi împiedicat ajutorul dumnezeiesc, iar noi îl vom ajuta pe diavol să mai stea.

Să ne rugăm pentru îndrăciți întotdeauna cu smerenie, cu durere și cu dragoste. Mult m-a durut sufletul pentru o îndrăcită. A făcut o îngăduință sărmana, a spus un „da” diavolului, iar acela o chinuiește înfricoșător de ani de zile. Îi topește cămurile. Umblă pe la mănăstiri împreună cu bărbatul ei și poartă cu ei și pe fetița lor, care are șaisprezece ani. Stau toată noaptea în biserică și priveghează. Dacă ar fi fost bărbat, l-aș fi strâns la piept. Diavolul suferă mult atunci când îl cuprinzi pe cel îndrăcit cu dragoste dumnezeiască.

Când nu-l iriți pe cel îndrăcit sau nu mergi contra lui, ci te doare pentru el, diavolul pleacă pentru puțin sau pentru mai mult timp. Smerenia este „șocul” cel mai puternic pentru diavol. La o mănăstire, în vreme ce închinătorii se închinau la sfintele moaște, unul care avea diavol a sărit deodată și a strigat cu sălbăticie egumenului: „Trebuie să mergem de silă?”. Egumenul, cu smerenie și bunătate, i-a răspuns: „Nu de silă, ci de bunăvoie”. Atunci acela a strigat: „Eu voi merge de silă”. Și năpustindu-se spre sfintele moaște s-a închinat lor. Ați văzut, diavolul a fost silit de smerenia și de bunătatea egumenului. De aceasta se tem diavolii.

– Părinte, cei îndrăciți sunt ajutați de harul Sfinților atunci când merg și li se închină de ziua pomenirii lor?

– Este mai bine ca cei îndrăciți să nu meargă la hramuri, pentru că distrag lumea de la rugăciune. Se face neorânduială. Să se ducă în altă zi ca să se închine. Chiar dacă știu rudeniile lui că acolo este un oarecare om care îi poate ajuta, să nu se ducă în ziua aceea printre lume. Ce, facem reclamă?

Nici nu este corect ca să se adune iumea atunci când strigă un îndrăcit. Un copil îndrăcit, sărmanul, mi-a spus cu câțva timp mai înainte: „M-am făcut de răs. Se adunaseră toți în jurul meu, ca pescărușii. «Plecați! le spun. Ce, aici este circ?». Dar aceia, nimic”. Nu-și dau seama că atunci când cineva are un cusur și se manifestă înaintea lumii, se face de răs.

– Părinte, deasa Împărtășanie îi ajută pe cei îndrăciți?

– Pentru cei care s-au născut îndrăciți, nefiind ei vinovați de aceasta, deasa Împărtășanie este medicamentul cel mai eficient. Unii ca aceștia vor avea o răsplată foarte mare, dacă nu murmură până când se vor elibera cu ajutorul Harului lui Dumnezeu. Sunt mucenici dacă rabdă; de aceea se și impune ca ei să se împărtășească adesea. Însă unul care s-a îndrăcit din propria lui neatenție trebuie să se pocăiască, să se spovedească și să se nevoiască pentru ca să se vindece și să se împărtășească atunci când trebuie, cu binecuvântarea duhovnicului său. Dacă se va împărtăși fără să se pocăiască și fără să se spovedească, se va îndrăci și mai rău. Un îndrăcit, atunci când îl duceau să se împărtășească, scuipa Sfânta Împărtășanie. Hristos S-a jertfit, a primit să-i dea Trupul și Sângele Lui, iar acesta să le sculpe?! Înfricoșător! Vedeți că diavolul nu primește ajutor?

– Părinte, putem da numele lor să fie citite la Proscomidie?

– Da, desigur. Cei îndrăciți se folosesc mult atunci când preoții citesc cu durere numele lor la Proscomidie.

– Părinte, atunci când cineva care s-a îndrăcit se pocăiește, se spovedește, se împărtășește, dar influența diavolească nu scade, ce se întâmplă?

– Nu scade, pentru că în acela încă nu s-a întărit starea cea duhovnicească. Dacă Dumnezeu l-ar ajuta să se slobozească repede de această influență diavolească, ar aluneca iarăși. De aceea Dumnezeu, din multă dragoste, îngăduie ca răul să cedeze încet-încet. Astfel că omul nu numai că plătește, ispășindu-și prin pătimire păcatele, ci își și întărește starea sa duhovnicească. Cu cât acela își întărește starea sa duhovnicească, cu atât cedează și răul. De el însuși depinde cât de repede se va slobozi de înrăurirea diavolească. Odată m-a întrebat tatăl unui copil ce avea diavol: „Când se va face bine copilul meu?”. „Atunci când tu te vei întări într-o stare duhovnicească, îi spun, va fi ajutat și el”. Sărmanul copil, deși trăia duhovnicește, tatăl lui se împotriva și-i spunea că va înnebuni dacă nu-și va schimba viața. Și a început el însuși să-l ducă pe copil la case de toleranță și atunci copilul a alunecat și s-a îndrăcit. Atunci când îl stăpânea diavolul, se năpustea asupra mamei lui cu intenții urâte. Sărmana mamă a fost nevoită să plece într-o insulă ca să scape. Tatăl se pocăise și încerca să trăiască duhovnicește, dar copilul nu se făcea bine. Numai după ce a mers pe la toate locurile de închinare, a învățat toate viețile Sfinților și s-a întărit duhovnicește, numai atunci copilul lui s-a făcut bine.

– Părinte, astăzi au adus o îndrăcită și ne-au rugat să-i spunem preotului să-i citească exorcisme. Ce să facem?

– În cazul acesta este mai bine să le spuneți să rânduiască aceasta duhovnicul ei. Dacă a intrat diavolul în ea înseamnă că ori ea, ori părinții ei au făcut un oarecare păcat greu și i-au dat drepturi, pentru că păcatul îl aduce pe diavol. Dacă nu se pocăiesc și nu se mărturisesc, nu pleacă păcatul și, prin urmare, nu pleacă nici diavolul. Sau poate și pentru un alt motiv a îngăduit Dumnezeu să se îndrăcească.

– Părinte, îndrăciții sunt ajutați prin exorcisme?

– Depinde. Exorcismele ajută atunci când se citesc la un copilăș îndrăcit, care nu a dat drepturi diavolului și nu știe încă despre spovedanie, sau la unul mare care și-a pierdut mințile și nu se poate mărturisi. Atunci însă când cel îndrăcit este în toate mințile, trebuie mai întâi să se ajute aflând în ce a greșit de s-a îndrăcit, să se pocăiască, să se spovedească și după aceea, dacă trebuie, să i se citească exorcisme. Pentru că diavolul poate fugi chiar și numai prin citirea rugăciunii de dezlegare.

Unii preoți adună și pe cei ce au diavol și pe alții care au vreo boală și le citesc tuturor la un loc exorcisme. Unul avea parkinson și îi citeau exorcisme. Iată, și astăzi au adus pe un bătrân despre care spuneau că este îndrăcit. Mâna lui cea stângă se mișca încolo și încoace. Îl apucă uneori și crize. „De când ești așa?”, îl întreb. „De mic”, îmi răspunde. M-am mirat. După

aceea am observat că partea stângă a capului era puțin tescuită. Se vede că pățise ceva la naștere și după aceea a avut probleme. Să aibă sărmanul durerea sa și să i se spună că are diavol, să-i citească exorcisme – *Ieși, duhule necurat!* – și să se facă de râs în lume! Nu merge. Câți copii care sunt considerați îndrăciți nu au diavol nicidecum! Mi-au adus odată un tânăr de douăzeci și cinci de ani despre care spuneau că are diavol. I-am dat agheasmă și sărmanul nu a reacționat deloc. „Ce face copilul? îl întreb pe tatăl lui. De când a pățit aceasta?”. „De la șase ani, îmi răspunde. Atunci l-am adus mort pe bunicul lui și copilul, când l-a văzut, a fost șocat”. Sărmanul suferise o zguduitură nervoasă. Chiar și unui om mare i se poate întâmpla aceasta, cu atât mai mult unui copilăș. Și apoi să-l aibă pe copil de îndrăcit!

– Părinte, exorcismele se citesc și în taină?

– Este mai bine în taină. De regulă exorcismele trebuie să se citească cu durere, cu smerenie, iar nu cu mândrie. Atunci când preoții citesc cu voce tare și cu mândrie *Ieși, duhule necurat!*, diavolul se sălbățește, se mânie și poate exploata egoismul celui îndrăcit spunându-i: „Ia te uită, te face de râs înaintea lumii! Ia și dă-i câteva popli ăstuia!”, și atunci cel îndrăcit începe să-l bată pe preot. Și astfel nu fuge diavolul, ci fuge părintele cu molitfelnicul... Odată un preot a spus unui îndrăcit: „Îți poruncesc, duhule necurat, să pleci din omul acesta!”. „Ei, pentru că mi-ai poruncit, nu plec...”, îi răspunse diavolul prin gura celui îndrăcit. De aceea le spun preoților ca, atunci când citesc exor-

cisme, niciodată să nu strige: *leşi, duhule necurat!* ca şi cum diavolii nu ar auzi.

Dar nici rudele celui îndrăcit nu trebuie să spună altora că vor chema preotul să-i citească exorcisme. Este mai bine să spună că se va citi un paraclis şi să se citească exorcismele cu voce scăzută.

Îndrăciţi suferă mucenicie

În orice caz, mult se chinuiesc cei ce au diavol; pentru că se şi smeresc, dar sunt şi chinuiţi de diavol. Odată la Mănăstirea Stavronichita am întâlnit un tânăr de douăzeci şi trei de ani care avea diavol. Era numai piele şi oase. Afară era ger, în biserică ardea soba, iar el purta o cămaşă cu mâneci scurte şi stătea în spatele bisericii. Nu am răbdat, ci m-am dus şi i-am dat o haină de lână. „Îmbrac-o! îi spun. Nu ți-e frig?”. „Cum să-mi fie frig, Părinte? Eu ard!”. Ei, iată, aceasta înseamnă iadul.

Unor îndrăciţi care din fire sunt sensibili, aghiuţă le spune că nu se vor mântui şi-i pune să se sinucidă. Înfricoşător! Acesta nu este un lucru mic! Am cunoscut un îndrăcit de care şi preoţii se plictiseră. Se ducea, sărmanul, la preoţi să-i citească exorcisme, iar aceia îl alungau. După aceea diavolul îi spunea şi despre mine: „Nu te duce la acela! Nici acela nu te va primi”. Şi astfel l-a aruncat în deznădejde. Ce i-a făcut diavolul altuia, care se făcuse bine cu harul Sfântului Arsenie! Venise aici ca să se închine moaştelor Sfântului Arsenie, dar Mănăstirea era închisă. Atunci i s-a arătat diavolul în chipul Sfântului Arsenie la poarta de jos şi

i-a spus: „Să nu mai calci pe aici! Nici eu nu te vreau, nici Paisie!“. Și l-a alungat. Ai înțeles? După aceea a început să-l hulească pe Sfântul; mă ocăra și pe mine. Bine, eu sunt vrednic de ocară, dar Sfântul!... Și astfel nenorocitul s-a îndrăcit iarăși. Chiar și cu obraznicie de s-ar purta cineva, se depărtează Harul lui Dumnezeu, cu atât mai mult atunci când îi hulește pe Sfinți. A venit și la Colibă și striga: „Ce ți-am făcut de nu mă vrei? De ce nici tu nu mă ajuți? Vrei să mă chinuiesc?“. Iar eu i-am spus: „Binecuvântatule, diavolul a fost acela care te-a alungat! Nu a fost Sfântul. Sfântul nu alungă“. Dar nu a ascultat. Se încredea în gândul lui. Știți ce chinuire, ce mucenicie suferă sărmanii în fiecare zi?

Mulți îndrăciți se chinuiesc pentru ca să se înțelepțească alții. Deoarece văzându-i cât se chinuiesc aceia, își fac probleme, își vin întru simțire și se pocăiesc. Să nu credeți că toți cei care se îndrăcesc au mai multe păcate decât alții. Ci îngăduie Dumnezeu să se îndrăcească și astfel aceștia se înjosesc, se smeresc, își plătesc păcatele, iau plată, dar sunt ajutați și cei care îi văd cum se chinuiesc.

Desigur, poate cineva va spune că există oameni care fac o mulțime de păcate și totuși nu se îndrăcesc. Cum de se întâmplă aceasta? Când omul a ajuns la nesimțirea desăvârșită, atunci nu mai este atacat de diavolul, pentru că Dumnezeu vede că nu mai poate fi ajutat. Trebuie să știm că atacul pricinuit din lucrare diavolească este, într-un anume fel, un dar al lui Dumnezeu pentru omul păcătos ca să se smerească, să se pocăiască și să se mântuiască.

CAPITOLUL 3

Înfricoșătoarea înșelare

Nevoință și înșelare

Părinte, mă tem de înșelare.

– Bine faci. Cel care se teme de înșelare nu se înșeală, pentru că ia aminte și își spune toate gândurile sale; nu ascunde nimic și astfel se ajută pe sine.

– Părinte, ce este predispoziția spre înșelare?

– Predispoziția spre înșelare este să ai ideea că ești ceva și să arăți celorlalți că faci ceva. Să crezi că ai ajuns la măsuri duhovnicești înalte, deoarece faci, de pildă, oarecare nevoință, în timp ce alții nu au prins încă sensul vieții duhovnicești, și să te porți cu mândrie. Faptul de a se zori cineva pe sine în mod egoist în nevoință ca să ajungă la măsurile unui Sfânt și să-l admire ceilalți, acesta este începutul înșelării. Altceva este silirea și altceva zorirea. Am spus cuiva: „Ia aminte să nu te înșeli cu tactica ce o urmezi! Nu mergi bine”. „Eu să mă înșel? îmi spune. Eu nici carne nu mănânc”. Nu merge să se spovedească, ci își spune păcatele la icoană. „Ești ortodox sau protestant? îl

întreb. Unde ai găsit scris aceasta?". „De ce? îmi spune. Hristos nu mă aude?". Auzi răspuns!

– Părinte, nevoița trupească ajută în lupta împotriva patimilor?

– Dacă se folosește în scopul acesta, ajută. Trupul se smerește și carnea se supune duhului. Dar nevoița seacă¹⁸ pricinuieste simțăminte false, deoarece cultivă patimile sufletești, umflă mândria, mărește încrederea în sine și duce la înșelare. Atunci unul ca acesta trage concluzii despre sporirea sa duhovnicească din nevoița ce o face. „Eu fac aceea și aceea, în timp ce acela șchiopătează. L-am ajuns pe acel Sfânt, l-am întrecut pe celălalt" și dă-i la posturi și privegheri. Dar toate se pierd, pentru că nu le face în scopul tăierii patimilor, ci ca să se satisfacă în chip egoist. Am cunoscut un monah care făcea nevoița din mândrie și gândul îi spunea că este mare nevoitor. Ajunsese într-un hal fără de hal; nu mânca, nu se spăla deloc și trăia într-o nespusă murdărie... Hainele i se rupseseră de murdare ce erau. I le-am luat să i le spăl, dar ce să speli?! Putreziseră. Odată mi-a spus: „L-am întrecut pe Sfântul Ioan Colibașul". „Bre, Sfântul Ioan Colibașul s-a sfințit pentru că nu s-a spălat?", îi spun. După câteva zile a venit din nou și mi-a spus: „L-am întrecut pe Cuviosul Maxim Capsocalivitul". „Cum adică l-ai întrecut?", îl întreb. „Iată, tot Sfântul Munte l-am înconjurat ca o sfârlează". „Bre, Cuviosul Maxim a devenit imaterial și zbura, nu umbla ca tine". După aceea a început să

¹⁸ Starețul numește seacă nevoița ce se face ca scop în sine și nu se folosește ca mijloc pentru curățirea inimii și pentru devărsirea în Hristos.

practice pomenirea morții anapoda și își spunea în gând: „Acum sunt în iad”. Apoi, după puțină vreme, chipurile ca să se smerească, a început să spună: „Acum sunt diavol, satana, și mă duc să-mi adun ucenici”, și astfel a ajuns la înșelare.

Atenție la imaginație

– Părinte, ai spus că în vremea rugăciunii trebuie să evităm să aducem în mintea noastră diferite imagini din viața lui Hristos etc. De ce?

– Pentru ca să nu ne înșele diavolul cu închipuirile. Imaginația este bună, este o putere mare, dacă se pune în valoare. Unii oameni pot vedea, de pildă, un peisaj, iar după un an să-și aducă aminte de el exact așa cum este și să-l zugrăvească. Aceasta este o aptitudine pe care Dumnezeu o dă omului, dar diavolul o exploatează. Cei care se înșeală, orice văd sau citesc și le închipuie cum vor ei și după aceea această imagine închipuită o cred ca realitate. Ca să fie ajutați au nevoie, sărmanii, de multă supraveghere, pentru că diavolul mereu îi înșeală.

De aceea, cel care are o imaginație bogată din fire, trebuie să-și facă probleme atunci când i se spune că nu gândește bine și să-și pună semne de întrebare gândului său. Am cunoscut o femeie simplă care se ruga mereu și-L ruga pe Hristos să i Se arate în această viață, mai ales că nu-L va vedea, precum spunea ea, în cealaltă. Și într-adevăr, Hristos i S-a arătat în timpul împărtășirii înăuntrul Sfântului Potir ca un Prunc, cu

părul plin de sânge, după care a dispărut și astfel a putut să se împărtășească. După întâmplarea aceasta diavolul a început s-o chinuiască cu gândul că este ceva. Apoi a început s-o chinuiască cu închipuirea și îi prezenta mereu filme cinematografice. Când am ieșit odată în lume, am găsit-o într-o casă și am auzit închipuirile ei ce le spunea bărbaților și femeilor care erau adunați acolo. Mult m-am chinuit s-o aduc la liman. Singura soluție a fost să-i dau o scuturătură bună înaintea tuturor, ca să se facă cunoscute înșelările ei și să se smerească.

– Toate acestea erau închipuiri de ale ei?

– Închipuire și înșelare.

– Părinte, acestea nu le spunea duhovnicului ei?

– Știi cum stau lucrurile? Satana îi înșeală cu cele pe care le văd, nu își fac probleme și nu se gândesc că trebuie să le spună la duhovnic. Diavolul este un mare maestru! Înfricoșător!

Dacă omul nu își păzește imaginația sa, ispititorul poate exploata chiar și un fapt simplu, firesc, și îl poate înșela. La Mănăstirea Stomiu aprindeam soba iarna atunci când citeam Vecernia. Femeile care urcau câteodată la mănăstire, observaseră că icoana Maicii Domnului din catapeteasmă făcea „crac-crac” în vremea Vecerniei – eu nu observasem aceasta – și își spuneau una celeilalte: „În vreme ce călugărul citește Vecernia, icoana Maicii Domnului face crac-crac”. Când am auzit aceasta, am spus: „Ia să văd icoana care face crac-crac”. Nu pentru că nu cred în semne dumnezeiești. Cred că Maica Domnului se arată și

vorbește și o văd cei care au o stare duhovnicească, dar este trebuință de luare-aminte. Ce se întâmplase? Icoana era veche și avea trese¹⁹ îngropate. Când ardea focul în sobă tresa se încălzea și prin dilatare făcea crac-crac. I-am bătut un cui și zgomotul s-a oprit. Apoi le-am întrebat pe femei: „Acum mai auziți vreun zgomot?”. „Nu”, mi-au răspuns. „Ei, nu mai dați importanță!”, le-am spus. Este trebuință de luare-aminte, pentru că de se va cultiva încet-încet închipuirea, toată viața omului se pierde.

– Părinte, cum își dă seama cineva dacă un fapt este de la Dumnezeu sau dacă este de la diavolul?

– Aceasta se vede. Dacă nu este de la Dumnezeu, diavolul îi aduce gânduri de mândrie. Apoi toate cele pe care le face diavolul sunt grosolane; ajunge la lucruri de hulă. Odată a venit la Colibă un înșelat și îndrăcit. I-am spus câteva lucruri și l-am ajutat. Știți ce mi-a spus? „Pentru prima dată le aud pe acestea! Nici în Evanghelie nu le-am citit!”. Adică mi-a spus cam așa: „Le-ai spus mai bine decât Hristos”. Ai înțeles ce face diavolul ca să-ți aducă gând de mândrie? În orice caz, dacă omul nu înțelege că nimic nu poate face cu propria sa putere, ci orice face, le face puterea lui Hristos, chiar și mii de diavoli de ar scoate din îndrăciți, tot nimic nu face.

¹⁹ Bucățele de scândură alungite care se pun în scobiturile de pe spatele unei scânduri late, ca să nu se curbeze.

Cel care nu a simțit o bucurie mai înaltă, paradisiacă, adică dacă nu are experiențe duhovnicești, dacă nu ia aminte, ușor se poate înșela. Diavolul este viclean. Gădilă puțin inima omului și-l face să simtă o plăcere înșelătoare, dându-i impresia că această plăcere este duhovnicească, dumnezeiască. Fură inima și omul crede că merge bine. „Nu am simțit tulburare”, spune el. Da, dar ceea ce a simțit nu este bucuria cea adevărată, cea duhovnicească. Bucuria duhovnicească este ceva ceresc.

Diavolul se poate arăta ca înger sau ca sfânt. Diavolul camuflat în înger sau în sfânt răspândește tulburare – ceea ce are el – în timp ce adevăratul înger sau sfânt întotdeauna răspândește bucurie paradisiacă și veselie cerească. Omul smerit și curat, chiar și fără experiență de ar fi, îl deosebește pe îngerul lui Dumnezeu de diavolul care se arată în înger de lumină, pentru că are curăție duhovnicească și se înrudește cu îngerul. În timp ce omul egoist și trupesc este ușor înșelat de diavolul cel viclean. Diavolul care se arată ca înger de lumină dispare atunci când omul își aduce un gând smerit. Într-o noapte, la Mănăstirea Stomiu, după Pavecerniță, rosteam Rugăciunea lui Iisus în chilie așezat pe un scăunel. Deodată aud o muzică de instrumente într-o casă pentru străini ce se afla puțin mai departe. M-am mirat. „Ce muzică este aceasta ce se aude atât de aproape?”, m-am întrebat. Hramul trecuse. Mă ridic de pe scăunel și merg la fereastră să văd ce se întâmplă afară. Liniște peste tot.

Atunci am înțeles că a fost de la cel viclean ca să întrerup Rugăciunea. M-am întors și mi-am continuat Rugăciunea. Deodată o lumină puternică a umplut chilia. Tavanul dispăruse, acoperișul s-a desfăcut și se vedea un stâlp de foc ce ajungea până la cer. În vârful acestui stâlp de foc se vedea chipul unui tânăr blond, cu păr lung și barbă, care semăna cu Hristos. Deoarece vedeam numai o jumătate a feței lui, m-am ridicat de pe scaunul ca s-o văd în întregime. Atunci am auzit o voce înlăuntrul meu: „Te-ai învrednicit să-L vezi pe Hristos”. „Dar cine sunt eu, nevrednicul, ca să mă învrednicesc a-L vedea pe Hristos?”, am spus și mi-am făcut semnul crucii. Îndată lumina și presupusul Hristos au dispărut și am văzut că tavanul se afla la locul lui.

Dacă omul nu-și are capul său foarte bine încuiat, vicleanul îi poate băga gândul de mândrie și îl poate înșela cu închipuiri și lumini false, care nu suie la Cer, ci prăpăstuiesc în haos. De aceea nu trebuie să ceară niciodată lumini sau harisme dumnezeiești etc., ci pocăință. Pocăința va aduce smerenia, iar apoi Bunul Dumnezeu va da ceea ce este absolut necesar. Atunci când eram la Sinai, la peștera Sfintei Epistimia, aghiută a voit să mă... „servească”. Peștera avea trei-patru trepte. În timpul nopților luminate de strălucirea stelelor, mergeam pe la peșteri și, ca să cobor, aprindeam o brichetă. Odată, pe când coboram, am vrut să aprind bricheta, dar nu se aprindea. Deodată văd strălucind dintr-o stâncă o lumină ca dintr-un reflector. Paf, și s-au luminat toate în jur. „Nu am nevoie de astfel de lumini”, am spus și m-am întors înapoi. Îndată acea

lumină a dispărut. Măi, diavolul nu a voit să lumineze cu bricheta ca să cobor! „Nu este păcat să se chinuiească?”, spune el. „Să-i dau eu lumină”. Iată, cât de „binevoitor” este diavolul.

– Părinte, cum ați înțeles că nu a fost de la Dumnezeu?

– Ei, aceasta se poate înțelege. Înfricoșător!

Visele sunt înșelătoare

– Părinte, mă chinuiesc niște vise urâte...

– Atunci când ai un vis urât, niciodată să nu cercetezi ce ai văzut, cum ai văzut, dacă ești vinovat și cât ești de vinovat. Vicleanul vine noaptea, deoarece nu a putut să te ispitească ziua. Dumnezeu îi îngăduie câteodată să ne ispitească în vis ca să vedem că încă nu a murit omul cel vechi. Alteori vrăjmașul se apropie de om în somnul său și-i arată diferite vise ca să se mândrească atunci când se trezește. De aceea să nu le dai nici o importanță. Să-ți faci semnul crucii peste tine, peste pernă, și să pui crucea și vreo două icoane pe peretele de deasupra pernei pe care dormi și să rostești Rugăciunea lui Iisus până ce te va lua somnul. Cu cât le dai importanță, cu atât mai mult va veni vrăjmașul să te ispitească. Și aceasta nu este ceva care se întâmplă numai la cei mari, ci și la cei mici. Chiar și la copiii cei mici, cu toate că sunt îngerași, vrăjmașul merge și îi înfricoșează atunci când dorm, făcându-i să sară din somn, să țipe și să alerge înfricoșați și plângând în brațele mamei. Alteori se

apropie de ei îngerii, iar ei, răsând în somn, se trezesc din pricina marii lor bucurii. Prin urmare visele pe care le aduce ispititorul sunt o înrăurire exterioară a sa asupra omului în timp ce doarme.

– Părinte, dar când simți o apăsare în vreme ce dormi?

– Uneori asta se datorează unei stări de neliniște pe care o trăiește omul în timpul zilei sau a diferitelor temeri, bănuieli etc. Firește, aghiută le poate folosi pe toate acestea ca să facă o oarecare legătură și să-l amețească pe om. De multe ori somnul este atât de ușor, încât cel ce doarme crede că este treaz și se roagă ca să scape de strânsoarea care îi ține chiar și respirația.

Uneori diavolul poate lua chipul unui om sau al unui Sfânt și să apară în somnul cuiva. Odată s-a arătat unui bolnav în chipul Sfântului Arsenie și i-a spus: „Sunt Sfântul Arsenie. Am venit să-ți spun că vei muri. Auzi? O să mori!”. Omul s-a cutremurat. Un Sfânt nicio-dată nu vorbește astfel unui bolnav. Și chiar de ar fi să moară bolnavul, dacă i se arată un Sfânt ca să-l înștiințeze despre moartea lui, i-o va spune însă cu bunătațe: „Fiindcă Dumnezeu a văzut că te chinuiești, de aceea te va lua din această viață. Dar caută să te pregătești”. Nu-i va spune: „Auzi? O să mori!”.

– Părinte, dar atunci când strigă cineva în somn?

– Este mai bine, căci se trezește... Multe vise sunt din pricina neliniștii. Atunci când omul se neliniștește sau este obosit, acestea se luptă înlăuntrul său și le vede în vis. Eu de multe ori atunci când în timpul zilei mă confrunt cu diferitele probleme ale oamenilor, cu

nedreptățile ce se întâmplă etc., după aceea în somn mă cert cu celălalt: „Bre, ești fără frică de Dumnezeu, ești nesimțitor!”, strig și din strigătele mele mă trezesc.

– Părinte, din vise poate prevedea cineva ce i se va întâmpla?

– Nu, nu dați atenție viselor. Fie plăcute, fie neplăcute de sunt, nu trebuie să credem în ele, pentru că există primejdia înșelării. Nouăzeci și cinci la sută din vise sunt înșelătoare. De aceea Sfinții Părinți spun să nu le dăm atenție. Foarte puține vise sunt de la Dumnezeu, dar și acestea, ca să le explice cineva, trebuie să aibă curăție și alte calități, precum Iosif²⁰ și Daniil, care aveau harismă de la Dumnezeu. „Îți voi spune, i-a spus Daniil lui Nabucodonosor, și ce vis ai văzut și ce înseamnă”²¹. Dar la ce stare ajunsese! Se afla în mijlocul leilor, dar aceia, cu toate că erau flămânzi, nu se atingeau de el²². Avacum i-a dus de mâncare, iar acela a spus: *Și-a adus aminte de mine Dumnezeu?*²³ Dacă nu Și-ar fi adus aminte Dumnezeu de prooroc, atunci de cine Și-ar fi adus aminte?

– Părinte, unii oameni nu au vise.

– Mai bine că nu au. Nu cheltuiesc nici pe bilete, nici pe benzină. În vise vezi într-un minut ceva a cărui vizionare ar fi durat în realitate ceasuri, zile, pentru că se suprimă timpul. Iată, din aceasta poate pricepe

²⁰ Fac. 37, 5–11;

²¹ Daniil 2, 25–46;

²² Daniil 6, 16 ș. u.

²³ Daniil, Bel și balaurul 1, 45.

oricine psalmul: *O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, sunt ca ziua de ieri, care a trecut*²⁴.

Atenție la vedenii

– Părinte, atunci când oamenii ne povestesc vedenii sau că au văzut un Sfânt etc., ce să le spunem?

– Este bine să le spuneți să fie rezervați. Aceasta este mai sigur, pentru că nu pot toți să deosebească dacă o vedenie este de la Dumnezeu sau de la diavolul.

Chiar de la Dumnezeu de ar fi vedenia, omul nu trebuie s-o primească. Dumnezeu este mișcat, într-un fel, atunci când vede că făptura Sa nu primește vedenia, deoarece aceasta arată că are smerenie. Dacă într-adevăr este un sfânt cel ce se arată, Dumnezeu știe, după aceea să înștiințeze și în alt mod sufletul și să-l povățuiască la ceea ce vrea. Este trebuință de atenție, pentru că poate veni aghiută să apese butonul și să pornească televizorul...

Am cunoscut un suflet care nu fusese ajutat de oameni și de aceea i se justifica ajutorul dumnezeiesc. Dumnezeu i-a arătat ceva ca să-l ajute. După aceea însă diavolul i-a adus gânduri: „De vreme ce Dumnezeu te-a învrednicit să vezi această vedenie, se vede că – cine știe? – te rânduește pentru ceva mai înalt”. Din clipa în care a crezut așa ceva, diavolul a început să-și facă treaba lui și-i făcea comandă. Dar în cele din urmă

²⁴ Ps. 89, 4.

lui Dumnezeu iarăși l-a fost milă de sufletul acela. A avut o vedenie și a auzit o voce spunându-i: „Să-i scrii Părintelui Paisie toate vedeniile ce le-ai avut”. Astfel mi-a scris o scrisoare cu toate vedeniile pe care le-a avut. Ispititorul o zăpăcise. Într-adevăr avea vedenii, dar toate erau ale diavolului. Din toate vedeniile pe care le-a văzut numai prima și ultima au fost de la Dumnezeu. Ultima a îngăduit-o Dumnezeu, ca s-o aducă la socoteală, s-o ajute să se slobozească de înșelare. În cele din urmă, sărmana aceea a ascultat ce i-am spus și a scăpat.

Trăsăturile celui înșelat

– Părinte, cum îți poți da seama dacă cineva este înșelat?

– Chiar și din înfățișarea lui îți poți da seama. Cel înșelat afișează o falsă nepătimire exterioară. Se arată smerit și blând, dar înlăuntrul său ascunde înalta părere ce o are despre sine. Dacă vă uitați în ochii lui, veți vedea că îi vede pe ceilalți oameni ca pe niște biete furnici. Dar îți poți da seama și din cele ce le spune. Era un înșelat pe care multă lume îl avea de sfânt. Spunea că i s-a arătat Hristos călare pe un cal, ținând în mână o ploscuță cu vin, i-a dat să bea din ea și de atunci a dobândit harisma mai înainte vederii. Odată, pe când vorbea lumii, cineva l-a întrebat: „De ce nu pot face și eu minuni?”. „Pentru că tu ai făcut cutare și cutare păcat...”, i-a răspuns acela. Sărmanul a intrat în panică și a venit să-mi spună. „Bine, îi spun,

oare Sfinții teatralizează vreodată pe oameni? Numai diavolul teatralizează. Nu înțelegi că vorbește diavolul prin el? Și deși sunt adevărate cele pe care le spune cel înșelat, totuși sunt spuse de diavolul”. O femeie mi-a spus că unii duseseră o îndrăcită la cineva despre care auziseră că scoate diavoli etc. Acesta i-a luat și i-a dus la o bisericuță păraginită. Îndată ce au intrat în bisericuță, acela a luat un epitrahil și l-a pus la gât. Femeia a rămas uimită! Mirean și să poarte epitrahil! „Ești preot?”, l-a întrebat. „Ce înseamnă preot?!”, răspunse acela și începu să-i judece pe preoți. Astfel au înțeles sărmanii oameni înșelarea aceluia și au plecat.

Înșelare și nebunie

– Părinte, cel înșelat este și nebun?

– Nu întotdeauna. Altceva este înșelarea și altceva nebunia. Unii se înșeală numai, iar alții se înșeală și li se strică și mintea. Am cunoscut în Sfântul Munte un monah care nu asculta de nimeni. Plecase de la mănăstirea lui și umbla prin Munte. De patru-cinci ori se dusesese, chipurile, să pustrnicească și l-am sfătuit să se întoarcă la metania lui²⁵. În cele din urmă a cumpărat o Colibă²⁶ și stătea singur. După șapte luni a venit și la mine. „Să te întorci la mănăstirea ta!”, i-am spus. „Acum am luat hârtia de slobozire de la

²⁵ La mănăstirea în care a fost tuns monah.

²⁶ Clădire care cuprinde două-trei chilii și o bisericuță și care depinde de una din cele douăzeci de Mănăstiri din Sfântul Munte.

mănăstire și nu mă mai primesc acolo”. „Ia aminte, ia aminte bine! îi spun. Cel puțin caută să mergi la un bătrân, ca să faci ascultare și să nu trăiești după voia ta”. „Eu voi face ascultare de voia lui Dumnezeu”, îmi spune el. „Du-te la mănăstire!”, îi spun. „Eu sunt pustnic acum, cum să mă mai întorc înapoi? Du-te tu”, îmi spune. „Să mă duc eu singur? Dacă vrei să merg cu tine, o voi face cu toată inima”, îi spun. „Ascultă aici, îmi spune, dacă ți s-a făcut greu la liniște și vrei să mergi la mănăstire, du-te!”. Când am văzut că se poartă astfel, cu obrăznicie, l-am lăsat și eu. După puțin timp am aflat că s-a îndrăcit și a înnebunit. L-a apărut diavolul în chipul Maicii Domnului și i-a spus: „Fiul meu, dacă mi te vei închina, îți voi da cele șapte daruri ale Sfântului Duh”. Și s-a gândit: „Voi lua acum șapte daruri și-i voi da gata pe toți”, apoi a căzut la pământ și s-a închinat. De îndată ce s-a închinat, diavolul l-a zgâlțâit și s-a îndrăcit. Prin zguduitura ce i-a făcut-o și-a pierdut și mințile. După aceea s-a dus la Sfânta Comunitate²⁷ ca să se facă Protosul Sfântului Munte. L-a încuiat pe Părinții ce erau acolo, a luat bastonul Protosului și cobora cu fală scările. Cei de afară văd coborând un alt Protos!... L-au urmat cu tact câțiva cu o mașină și mai jos l-au luat cu ei și l-au dus la psihiatrie. Acum diavolul a dat înapoi, dar nebunia a rămas.

²⁷ Clădire în Karyes, capitala Sfântului Munte, unde își are sediul „Sfânta Comunitate”, organul administrativ al Sfântului Munte, care cuprinde douăzeci de membri, reprezentanții celor douăzeci de Mănăstiri, ce se aleg în fiecare an.

– Părinte, cel înșelat nu este într-un anumit fel și îndrăcit?

– Ei, dar ce poate fi altceva? Și se poate ca un înșelat să aibă mai mulți diavoli decât un îndrăcit. Dar altceva este un înșelat și altceva un îndrăcit.

Atenție la cel înșelați

Sunt vreo doi-trei duhovnici care au puțină evlavie împreună cu puțină vătămare de minte și încurcă lumea. Și pe toți îi categorisesc demonizați. Nu ascultă de nimeni. „Sunt preot, spun ei, am stăpânire”. Dacă aflați despre astfel de cazuri, să spuneți oamenilor să fie atenți cu astfel de preoți, pentru că unii ca aceștia fac rău Bisericii. Să le spuneți: „Căutați un duhovnic bun-și mergeți la el ca să vă folosiți”. Acela au ajuns să se folosească de numele meu, chiar și de fotografia mea, ca să dea lumii impresia că au legătură cu mine.

Desigur, unii ca aceștia au circumstanțe atenuante pentru că sunt ușuratici. Dar există chiar și unele elemente mârșave, care prezintă oțetul drept vin. Unul a fost contabil mai întâi, a lucrat undeva, iar acum umblă prin toată Grecia de Nord și se prezintă ca ucenicul meu. Spune că i-am dat darul străvederii și alte patru-cinci harisme și astfel înșeală lumea și adună bani.

– Este cleric?

– Nu, mirean. M-a văzut odată în Dafni și s-a ascuns, ca să nu-l văd, pentru că este... „flu adevărat al meu”.

Din fericire bea, miroase a rachiu, îl văd unii amețit și astfel își fac probleme.

Câți astfel de escroci nu există, care exploatează durerea lumii și fac negustorie! Cineva a spus unei femei văduve: „O mână a bărbatului tău nu a putrezit pentru că sufletul lui are nevoie de rugăciune”. „Ce să fac acum? spuse nenorocita. Ia să-i dau bani, ca să se roage pentru sufletul bărbatului meu”. După ce i-a luat destui bani, peste puțin îi spune: „Iată, am scăpat de prima primejdie, acum este ceva mai bine...”. Și dă-i și dă-i bani, până ce i-a luat jumătate de avere ca să afle bărbatul ei „odihnă”.

Sunt unii înșelați care îi însemnează cu semnul crucii pe bolnavi, murmură ceva și, chipurile, îi fac bine. Oamenii se înșeală și nu se duc să se spovedească, să-l cheme pe preot ca să facă un Sfântul Maslu sau să le citească vreo rugăciune, ci se duc la aceia. Dau și o grămadă de bani. Mi s-a spus că într-un sat erau doi înșelați care aveau o bună „colaborare”!... Diavolul dădea unui consătean de-al lor, de pildă, o puternică durere de cap sau pricinuia o durere de mijloc, iar apoi se ducea la unul din înșelați și îi spunea: „Cutare are o puternică durere de cap din cutare pricină”. Când se ivea vreo ocazie, cel înșelat îi spunea consăteanului său: „Eu știu de ce te doare capul”, și îi descoperea imediat pricina. „Adevărat, ce descoperire! spunea acela. Și acum ce trebuie să fac pentru ca să-mi treacă?”. „Să te duci la cutare”, îi spunea și îl trimitea la celălalt înșelat. Ați văzut ce a născocit diavolul ca să-i țină pe oameni în înșelare? A pus pe doi înșelați să „colaboreze”, unul să stabilească

diagnosticul, iar altul, chipurile, să vindece, ca astfel să țină lumea departe de Biserică.

„Harisme” ieftine ale celor înșelați

– Părinte, de ce oamenii merg adeseori cu vreo problemă pe care o au la cei înșelați?

– Pentru că diavolul are „harisme” ieftine și oamenii le primesc cu ușurință. Cele pe care aceia le spun oamenilor ca să le facă, nu sunt grele și le odihnesc patimile. În loc să se pocăiască pentru păcatele ce le fac în lume și să meargă la un duhovnic să se mărturisească, află niște înșelați, adică pe diavolul, și îi cer lui să le rezolve problema. După aceea se chinuiesc și nu-și dau seama că i-a legat diavolul și le face comandă.

– Și cum de se încred în ei, Părinte?

– Oamenii sunt amețiți. Câți nu spun că îi povățuiesc pe oameni pe drumul cel corect, în timp ce duc pe umerii lor un sac în care este ascuns diavolul! Bunul Dumnezeu însă nu-l lasă să se ascundă cu totul. Câteodată diavolul scoate vreun corn sau coada sa, oamenii le văd și strigă înfricoșați: „Ce este aceasta? Corn? Coadă?”. „Nu, ce tot vorbiți! Este o vânăță”, le spun aceia ca să-i înșele și să le prezinte lucrurile diavolești ca bune și folositoare.

Și aici a venit într-o zi cineva înșelat, însoțit de câțiva. Avea cu el vreo zece persoane și făcea pe starețul lor. Îi întreb: „Aparțineți de vreo organizație?”. N-au răspuns. „De vreo asociație?”. N-au răspuns.

„Aveți vreun duhovnic?”. Nimic. Au început să facă metanii. I-a adus aici ca să-i înșele. Iar după aceea spune tuturor: „Am mers și la Părintele Paisie și este de acord cu noi!”. Ai înțeles? Nu trebuia nici să-l primesc, pentru că după aceea a exploatat aceasta. Se vedea că este suspect. Se vedea că ucenicii lui erau atrași prin înșelăciune. Sărmanii au căzut în genunchi.

– Le-ai spus ceva, Părinte?

– Le-am spus, dar vicleanul le spune altele când pleacă de aici. Îi învâрте pe ici-colo și îi duce tot la drumul lui.

– Părinte, cum se va putea păzi cineva de înșelați?

– Rămânând în staulul Bisericii noastre. Desigur, dacă cineva urmează pe un înșelat din neștiință, Dumnezeu nu-l va lăsa. Îl va ajuta să-și dea seama de greșeala sa și să se întoarcă la adevăr.

Îndreptarea celui înșelat

– Părinte, ce ajută la revenirea unuia care are idei rătăcite?

– Să-și simtă halul în care este, să nu creadă deloc în gândul său, să-i mărturisească duhovnicului toate gândurile sale și să facă ascultare în tot ceea ce îi spune acela. Să ceară mereu mila lui Dumnezeu, ca să vină din nou Harul dumnezeiesc. Adică este nevoie să se smerească, pentru ca să-și vină în fire și să se mântuiască.

Și iată, judecățile lui Dumnezeu sunt abis. Măi, măi... dragostea Lui nu are margini! Un oarecare venea

adeseori acolo, la Colibă, și era cuprins în întregime de ideii rătăcite. Câte nu i-am spus, dar nu asculta deloc. Pe toate le lua anapoda. Când ieșea din Sfântul Munte ținea predici și făcea mult rău. Spunea că a primit porunci de la mine și-i încurca pe oameni. Chiar și niște cărți, pe care i le-am dat cândva de binecuvântare, le prezenta și pe ele, ca să-l creadă oamenii că se sfătuiește cu mine. Odată, în timp ce zicea multe, pentru o clipă l-a părăsit cu desăvârșire Harul dumnezeiesc și a început să ocărăscă urât pe Hristos și pe Maica Domnului, așa încât lumea s-a smintit și s-a împrăștiat. Apoi l-au luat cu duba și l-au închis la psihiatrie. Vedeți până unde ajunge dragostea lui Dumnezeu! Îngăduie ca să se hulească numele Lui numai ca să fie ajutate și să scape făpturile Lui!

– Părinte, dacă un înșelat își dă seama de starea sa și se pocăiește, oare se vor pocăi și ucenicii lui?

– Dacă are pocăință adevărată, trebuie să se smerească și să le spună că a greșit și să încerce să-i readucă la drumul cel drept. Iar dacă se descoperă înșelăciunile unui înșelat și el însuși rămâne în înșelare, atunci este trebuință ca ucenicii lui să fie luminați cu discernământ. Fiindcă unii înșelați ajung să acționeze înăuntrul Bisericii, există primejdia ca ucenicii lor să se smintească și să se dezrădăcineze din Biserică dacă află dintr-odată că toate cele care le-au fost spuse au fost minciuni.

CAPITOLUL 4

„Rătăcind pe alții și rătăciți fiind ei înșiși”²⁸

Despre înșelarea penticostalilor

Părinte, cele pe care le spun cei care aderă la penticostali, că văd vedenii, vorbesc în limbi etc., sunt din imaginație sau din lucrare diavolească?

– Sunt din lucrare diavolească. Pentru că atunci când merg la penticostali și se botează din nou, disprețuiesc și leapădă Sfântul Botez – *mărturisesc un botez spre iertarea păcatelor*, spune Simbolul Creștinței – se dezbracă de botez, primesc înrâuriri diavolești și vorbesc vrr..., chipurile, în limbi. „Vorbește Sfântul Duh al Cincizecimii”, spun ei. Dar nu este Sfântul Duh, ci sunt o mulțime de duhuri necurate. Ce vorbiri în limbi? Cele pe care le spun, sunt niște sunete nearticulate și cuvinte fără înțeles, pe care nici ei înșiși nu le înțeleg. Se mai și înregistrează, iar după aceea fac statistici și trag concluzii: „Are atâția «aliluia» în cutare limbă, atâția în cutare...”. Dar în atâția „vrrr...”

²⁸ *II Tim. 3, 13.*

vei găsi ceva care să semene și cu „aliluia” în vreuna din limbile lumii. Și iată, deși este ceva diavolesc, această demonizare o consideră lucrarea Sfântului Duh și spun că trăiesc ceea ce au trăit Apostolii în ziua Cincizecimii. Însă acestea pe care le cred sunt blasfemii, de aceea se și îndrăcesc.

– Părinte, de ce se botează din nou?

– Pentru că spun: „Atunci când am fost botezat eram mic și nu am știut; acum mă botez întru cunoștință”. Se botează din nou și cred că astfel își curățesc păcatele lor. Dacă Biserica nu ar fi avut Botezul pruncilor, ce s-ar fi întâmplat cu toți cei care ar fi murit înainte de a fi botezați? De aceea nașul se face garant, spune Simbolul Credinței și are răspundere pentru copil până ce va crește. Nu cumva este nedreptățit pentru că se botează de mic? Nu, ci mai mult este ajutat, pentru că se împărtășește. Și chiar de ar întina Sfântul Botez cu vreun păcat atunci când s-ar face mare, există pocăința și mărturisirea care îi vor spăla acest păcat și nu trebuie să meargă să se boteze din nou.

Despre Anastenaria²⁹

– Părinte, se spune că la Sărbătoarea Sfântului Constantin unii joacă pe cărbuni aprinși și nu se ard. Ce este aceasta?

– Este și drăcie și escrocherie. Faptul că joacă ținând o icoană sau crucea este nerușinare, este lepă-

²⁹ Sărbătoare în timpul căreia se dansează pe cărbuni incinși.

dare de credință. Se depărtează Harul lui Dumnezeu și de aceea îi ajută diavolul. Mai este cu puțință să nu le ajute diavolul și după aceea? Li se justifică ajutorul lui!

Dar este și viclenia dansatorilor care îi ajută. Aceștia merg de mai înainte și pregătesc locul. Adică ard lemne de platan care fac multă cenușă și știu unde să calce atunci când joacă. De ce nu ard pumari sau comoră, care țin jăratecul? Să le pregătească altcineva focul și după aceea să meargă acolo și să joace.

Cineva mi-a spus: „Minune! Dansatorii calcă peste foc și nu se ard”. „De aceasta te miri? îi spun. Diavolii sunt în focul iadului și nu se ard de ani și veacuri. De aceasta să te miri, iar nu de cei care calcă puțin peste cărbuni și cenușă și nu se ard”.

Metempsihoza⁵⁰

– Părinte, cum oare unii oameni, chiar și cultivați, cred în metempsihoză?

– Metempsihoza le convine oamenilor și mai ales ateilor și necredincioșilor. Este viclenia cea mai mare a diavolului. Diavolul îi ține într-o viață de păcat, cu gândul că sufletul pleacă și revine de mai multe ori în această lume. „Ei, dacă de data aceasta nu reușești, le spune diavolul, vei reveni în viață și vei reuși a doua

⁵⁰ Metempsihoza (sau reîncarnarea) este o teorie plină de rătăcire, potrivit căreia sufletul, după moartea trupească, intră în alt trup omenesc sau de animal și străbate astfel un ciclu nesfârșit de morți și renașteri.

oară. Și dacă iarăși nu reușești, vei veni, vei reveni, vei evolua...". De aceea unii ca aceștia și spun: „Nu-i nimic dacă fac și acest păcat”, și nu le pasă. Trăiesc fără luare-aminte și nu se pocăiesc. Vezi cum îi orbește diavolul și cum îi prinde în iad? Nu am văzut un vicleșug al diavolului mai mare decât acesta, cu care să-i adune pe oameni în iad! Și dacă diavolul te prinde bine o dată, oare te va mai lăsa să te întorci? Aceasta este teoria cea mai rea dintre toate teoriile hinduiste.

Odată, seara târziu, a trecut pe la Colibă un tânăr. „La vremea aceasta, voinicule, vreau să citesc Vecernia”, îi spun. „Încă te mai ocupi cu acestea?”, mi-a spus el și a plecat. A venit a doua zi și mi-a spus despre niște vedenii. „Ai folosit cumva hașiș?”, îl întreb. „Da, mai demult. Însă atunci când am văzut vedeniile nu mai foloseam”, îmi spune. „Citești cumva despre metempsihoză?”. „Da”, îmi răspunde. Ei bine, aici o pățise. A citit despre metempsihoză, a intrat egoismul înlăuntrul său și i-a plăsmuit vedenii cum că în urmă cu mii de ani a fost un om mare și bogat. Apoi a văzut în vedenie că s-a suit la Cer, dar nu-l aveau scris acolo și i-au spus să coboare. Diavolul îi făurise toată această fantezie. „Toate acestea sunt basme, îi spun, iar tu le crezi?”.

Din nefericire există și oameni cultivați care cred în astfel de bazaconii. Acolo, lângă Colibă, era un măgar pe care l-am numit Naser, deoarece era vioi. Într-o zi a venit un grec care trăia în Elveția și a auzit că-l strigam pe măgar Naser. După o vreme, când a venit din nou, a adus o cutie cu dulciuri ieftine și o alta cu dulciuri scumpe. „Acestea sunt pentru Sfinția Ta”, mi-a spus și

mi-a dat dulciurile cele ieftine. „Dulciurile cele scumpe sunt pentru Naser, a adăugat el. Mi-am dat seama încă de data trecută că acesta este Naser. Atunci când l-am întâlnit, mă privea cu o privire tristă și mi s-a frânt inima”. Credea că Naser se reîncarnase și devenise măgar. Și chiar credea aceasta. „Bre, ești sănătos la cap? l-am întrebat. Eu l-am numit Naser, pentru că era un măgar vioi”. Dar în nici un chip nu credea ce-i spuneam.

Și aceasta nu este nimic. Să vă spun altceva mai grozav. Cu mai mulți ani în urmă au mers niște germani în Creta să facă o comemorare a germanilor care fuseseră uciși acolo în timpul ocupației lor. În timp ce făceau comemorarea trece un cretan cu măgarul său încărcat cu diferite lucruri. Când măgarul i-a văzut pe cameni adunați acolo a început să răgă. Unul dintre germani a crezut atunci că măgarul era fratele lui care murise în război și se reîncarnase. Credea că îl recunoscuse și îl salutase prin răgetul lui. De aceea germanul a luat poziție de drept și tac, l-a salutat militarmente... Și pune-te pe bocete!... Apoi se duce repede la țăran și-i spune: „Cât vrei pe el, căci vreau să-l cumpăr?”. „Bre, du-te de aici!”, îi spune țăranul. Germanul îi număra mărcile: „Atâtea? Atâtea?”. „Du-te și lasă-mă!”, îi spunea acela. În cele din urmă îi spune cineva: „Bre, prostule, îl plătește pe măgar ca pe Mercedes! Dă-l!”. Atunci țăranul a luat lucrurile de pe măgar, i-a scos samarul, l-a eliberat, iar germanul l-a luat cu ochii înlăcrimați și l-a dus în Germania!

– Este adevărat, Părinte?

– Este o întâmplare foarte adevărată! Dacă nu aş fi auzit aceasta de la un om serios, nu aş fi crezut nici eu.

Despre asceza hinduștilor³¹

– Părinte, oare hinduiștii ajung la o oarecare stăpânire de sine pentru că îi ajută asceza aspră pe care o fac prin yoga?

– Fac și fac și ce reușesc prin toate acestea? Înfrânarea ortodoxă și, în general, asceza duhovnicească ținesc întotdeauna spre un scop mai înalt, la sfîntirea sufletului. Asceza lor satanică și lumească se face ca să-și întocmească un trup suplu, să-și întoarcă mâinile și picioarele precum ale lui karaghiozi de hârtie, ca să-i laude câțiva oameni proști și să-și bată joc de ei diavolii cei caraghioși. De mici copii își răsucesc picioarele, își pun un picior pe un umăr și celălalt pe celălalt umăr și astfel se roagă. Se exersează lovind mult timp cu mâna de un sac cu pietriș până ce face bătătură, iar apoi pot sparge pietre, lemne etc.

Dar toate cele pe care le simt, așa cum spun unii, au o oarecare explicație. Își trag, de pildă, limba până la nas sau o înghit până la laringe, suferă o excitare, simt o oarecare dulceață, o gâdilare și spun: „Acesta este nectarul”. Apoi presează cu degetele niște nervi de lângă urechi și aud „vuuu...”, adică o „muzică”. Sau

³¹ Toate cele spuse aici de Stareț se referă în general la organizațiile New Age, care folosesc tehnicile yoga și meditația.

își presează ochii și încep să vadă stelute cu ochii deschiși în soare, iar când îi închid văd lumină. „Iată, am reușit! spun ei. Am văzut lumina cea necreată!”. Atunci și diavolul le spune: „A, vreți lumini? O să vă dau și eu lumini”. Le cultivă imaginația, iar apoi, fără să-și mai apese ochii sau să-i țină deschiși în soare, văd lumini. Diavolul de multe ori încearcă fără să-l provocăm noi, să ne înșele arătându-ne lumini etc., dar îi întoarcem spatele. Cu atât mai mult va face aceasta dacă îl provoci. El caută un pretext.

– Adică diavolul este cel care le prezintă diferite închipuiri, Părinte?

– Da, le cultivă imaginația într-o măsură foarte mare, iar apoi îi înșeală.

Merg și unii dintre ai noștri la hinduiști, iar aceștia îi învață să spună în limba lor niște hule împotriva lui Hristos, a Maicii Domnului și a Sfinților – unii știu că acestea sunt hule, alții nu știu – și se îndrăcesc. După aceea încep să spună niște cuvinte nedeslușite. Ajung la o stare exaltată, iar ceilalți care îi privesc cred că se află într-o stare duhovnicească. Dar aceasta este o stare diavolească.

Hindulsmul a făcut multă vătămare

Hindușii, deși sunt un popor inteligent, deși au neliniști metafizice și multă inimă, se ocupă cu așa numita filozofie, cu rătăcirii și vrăjitorii zăpăcindu-i pe europeni cu teoriile lor. Și iată, mai-marii lor sunt ca taurii, iar mulți alții, acolo în India, mor de foame. Vin

și aici în Grecia și înșeală lumea cu nirvana, cu pasivitatea, cu reîncarnările... În cărțile lor folosesc și părți din Sfânta Scriptură, din Filocalie, de la Sfinții Părinți și astfel atrag lumea. Unde se auzea mai demult ca ortodocșii să creadă în teoriile hinduiste? Acum însă, deși e greu s-o spui, chiar și unii oameni serioși susțin astfel de neghiobii și dau bani grei pentru aceasta. Hinduismul a făcut multă vătămare.

– Părinte, există indieni care să fie creștini ortodocși?

– Foarte puțini. Au rămas câțiva din Biserica pe care a întemeiat-o Sfântul Apostol Toma, dar au părăsit-o. Unii au devenit catolici, alții protestanți. Astăzi acolo pe ortodocși îi poți număra pe degete.

Toate cele pe care celelalte religii sau parareligii le prezintă ca minuni nu au nici o legătură cu minunile religiei noastre. Hristos cere de la noi mărime de suflet. Nu vrea să-L iubim pentru că este Atotputernic. Dacă ar fi vrut, ar fi putut face o minune pentru a crede imediat toată lumea. Dar în felul acesta ar fi îngrădit libertatea omului. De aceea spune: *Fericiți cei ce n-au văzut, dar au crezut*³².

Ortodoxia are minunea și Harul dumnezeiesc. Hinduismul are magia și filozofia. El înlocuiește minunea cu magia și Harul dumnezeiesc cu filozofia. Diavolul dă puteri gurușilor, vrăjitorilor etc., pentru că aceștia îi dau drepturi. Și astfel, aceia pot face „minuni”, iar cel care le vede, îi admiră.

³² In. 20, 29.

Din clipa în care cineva vede că cel care face astfel de false minuni nu se înrudește deloc cu Hristos, trebuie să-și dea seama că ele sunt înșelăciuni ale diavolului, care niciodată nu știe să spună adevărul, ci numai minciuni, ca să înșele fapăturile lui Dumnezeu. Cei care au intenție bună, dacă mai înainte au cunoscut puțin Ortodoxia, își fac probleme, deoarece văd că viața vrăjitorilor nu este curată, ci este încurcată, în timp ce în Ortodoxie află viață curată și superioritate. Află oameni care au sfințenie și care fac minuni adevărate.

În Ortodoxie bunătatea este prisosul dragostei omului față de Dumnezeu și față de aproapele. Toate celelalte fapte bune ce se fac de către cei de altă credință, de cei înșelați etc., nu au principii duhovnicești în Hristos, ci pot avea niște principii omenești bune. Cel care trăiește corect viața ortodoxă are smerenie, dragoste și se dăruiește cu totul aproapelui, se jertfește. Iar nevoința, postul și privegherea pe care le face, le face din dragoste față de Dumnezeu, iar nu ca să simtă o oarecare plăcere.

Hristos a venit în lume ca să Se răstignească din dragoste pentru făptura Sa. Mai întâi S-a răstignit și după aceea a înviat. Este un lucru ieftin ca cineva să ceară bucurii duhovnicești – cu totul altceva este dacă Hristos îi va da să guste dulceața cerească. În timp ce aceia care se ocupă, de pildă, cu filozofiile indiene, cu yoga etc., prin toate pe care le fac, ținesc să ajungă la, chipurile, o stare duhovnicească, la extaz, să simtă o plăcere sau să devină mai presus decât ceilalți, fără să se intereseze de ceilalți.

Să presupunem că un hinduist se află la țărmul mării și face autoconcentrare. Dacă în momentul acela cineva se primejduiește în mare și cere ajutor, acesta va rămâne cu desăvârșire nepăsător, nu se va mișca din poziția sa, ca să nu se lipsească de plăcerea ce o simte. În timp ce, dacă s-ar afla acolo un monah ortodox și ar rosti Rugăciunea, ar lăsa metania și s-ar arunca în mare ca să-l salveze.

Înșelarea oamenilor

– Părinte, atunci când vor veni Proorocul Ilie și Enoh să propovăduiască pocăința, lumea va înțelege, astfel încât să-și revină?

– Cei care vor avea intenție bună, vor înțelege. Iar cei care nu vor avea intenție bună, nu vor înțelege, ci se vor înșela. Hristos ne-a spus de mai înainte că trebuie să luăm aminte bine, pentru că *se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne și minuni ca să înșele, de va fi cu putință, chiar și pe cei aleși*³³.

Sunt unii care pe niște înșelați îi socotesc prooroci. Cu câțiva ani în urmă un protestant umbla peste tot cu o valiză de piele, care avea pe ea o inscripție în engleză: „Sunt Proorocul Ilie!”. Purta o cămașă cu mâneci scurte, avea și o Sfântă Scriptură în engleză și spunea că a coborât din Cer. Când l-au întrebat ce crede, de care religie aparține, a spus: „Ei, astea sunt

³³ Mc. 13, 22.

depășite. Atunci nu existau religii!”. Ai înțeles? Pentru el, toți: catolicii, protestanții, penticostalii, toate ereziile și tot lăstărișul sectelor sunt unul și același lucru. Oare din aceasta nu-și poate da seama oricine despre ce este vorba? Câte scrisori nu mi-a trimis! Cita diferite locuri din Sfânta Scriptură și avea numai poziții protestante. Trimitea și la alții o mulțime de scrisori, când din Anglia, când din altă parte. Unii au crezut în cele ce le scria și voiau chiar să publice într-o revistă că a venit Proorocul Ilie. „Sunteți sănătoși? Ce vreți să faceți?”, le-am spus. Sărmana lume este amețită.

Păcătuiește cineva chiar și atunci când ascultă cele pe care le spun cei înșelați. Sunt unii care spun: „Dacă crezi că se va face așa, se va face”. Dar aceasta este credința în ei înșiși, iar în spatele lor este aghiută. Se fac dumnezei pe ei înșiși³⁴ și se dezbracă de Harul dumnezeiesc. Cu astfel de teorii caută să înșele lumea. Unul, în vârstă de vreo 45 de ani, se prezenta ca absolvent al Școlii din Halki³⁵ și susținea diferite filozofii hinduiste. „Dumneata, îi spun, îți faci rău atât ție, cât și lumii, atunci când expui prostiile cioplite ale hinduiștilor și în același timp te prezinți ca absolvent al Școlii de la Halki. Ia aminte că ai să te îndrăcești!”.

– Părinte, de ce diferitele formațiuni religioase existente în Grecia preferă să se prezinte ca asociații etc. și nu spun că sunt religii?

– Fac aceasta ca să înșele. Și iată, în timp ce Sfântul Constantin a desființat idolatria și a consfințit

³⁴ Cuviosul Paisie Aghioritul, *Trezire duhovnicească*, ed. Evangelismos, București, 2003, p. 304.

³⁵ Școală teologică renumită din Constantinopol.

creștinismul ca religie oficială în tot imperiul, astăzi se încearcă să se readucă idolatria. Se îngăduie să se facă geamii, gurușii să aibă locurile lor de retragere, să țină liber conferințe, să se facă diferite centre de prozelitism, francmasonii să acționeze liber, martorii lui Iehova la fel... Ortodoxia este atacată de o puzderie de teorii. Dar acestea nu vor sta în picioare, ci vor cădea grămadă.

Nenorociții de oameni sunt atrași, pentru că s-au depărtat de Dumnezeu și au ajuns la întunecare. Doi tineri mi-au spus că au mers la Hebron să se închine, iar acolo le-au pus pe cap fesul evreiesc ca să se închine la mormântul lui Avraam. Ce folos mai ai din faptul că te-ai închinat, când ți-ai pus pe cap fesul acela pe care evreii îl folosesc în cultul lor?

Ce să mai spui? Mare zăpăceală! La Paris, lângă o biserică romano-catolică scrie: „Aici se învață exercițiul rugăciunii prin metoda yoga”. Unde au ajuns! După aceea încep problemele psihologice și înnebunesc. Și nu mai știu ce caută. Unii romano-catolici, protestanți etc. află că dacă se botează cineva în Biserica Ortodoxă se schimbă, renaște și cred că dacă se vor boteza vor scăpa de problemele lor psihologice. Am spus unora despre un protestant ce voia să se facă ortodox: „Nu-l botezați pe acesta! El nu este pentru botez”. „Nu, mi-au răspuns, dacă se va boteza va fi ajutat”. „Dar nu este pentru botez. Nu înțelegeți?”. N-au ascultat. L-au luat, l-au dus la mare și l-au botezat. După vreo două-trei zile acela vine la mine și-mi spune: „Eu m-am botezat, dar botezul nu mi-a rezolvat problemele psihologice”. „Bine, dar te-ai botezat ca să

scapi de problemele psihologice? îl întreb. Ascultă! Dacă ai fi simțit nevoia botezului, dacă ai fi înțeles vrednicia lui și ai fi venit numai pentru această măreție, atunci ți-ar fi dispărut și acelea. Dar dacă vii la botez ca să scapi de problemele psihologice, cum să plece de la tine? Vor pleca în chip magic?”.

Încurcă magia cu minunea. Nu pot deosebi aurul de bronz. Și iată, un protestant, de pildă, se poate boteza ortodox, apoi poate deveni romano-catolic, după care poate spune „Nu mi-am aflat odihna”, și să se întoarcă iarăși la protestanți sau la ortodocși. Un oarecare catolic s-a botezat ortodox, a devenit monah și a trăit nouă ani într-o mănăstire. Într-o zi vine la Colibă și-mi spune: „Eu nu am trăit viața lumească și ca ortodox și de aceea vreau să mă duc în lume și să mă însor!”. Auzi vorbă?! Să-i explici după aceea cât de grav este ceea ce gândește, iar el să-ți spună: „De ce este grav? Nu pot înțelege aceasta”.

Întoarcere la Ortodoxie

Lumea ciudată de astăzi se odihnește în lucruri ciudate, iar nu în cele corecte. India, care este la celălalt capăt al lumii, o știu din magia ei și merg acolo. Sfântul Munte, care este în patria lor, foarte aproape de ei, cu adevărată viață mistică în Hristos, îl ignoră. Un student mi-a spus că s-a dus în India și a stat acolo trei ani și jumătate. Căuta să afle adevărul referitor la religii. În cele din urmă un oarecare indian i-a spus: „De ce ai venit aici? Ceea ce cauți există în Ortodoxie.

Acolo este lumina. Să mergi în Sfântul Munte și vei afla acolo ceea ce cauți³⁶. Și astfel s-a întors în Grecia și a venit în Sfântul Munte.

– Părinte, atunci când un ortodox se unește cu hinduiștii etc., dacă după aceea se pocăiește, este primit iarăși în Biserica Ortodoxă?

– Unul ca acesta are trebuință de pocăință multă și de miruire. Dacă vrea să se întoarcă la Ortodoxie și să devină iarăși mădular al Bisericii, conform canoanelor trebuie ca mai întâi să ațevească prin libellus³⁷ că se leapădă de credințele lor cele rele și mărturisește credința ortodoxă și numai după aceea preotul să-i citească rugăciunile pentru întoarcere la adevărata credință³⁸ și să-l miruiască cu Sfântul Mir.

Văd unii copii mici care, fără să fi citit vreun rând din Evanghelie, citesc despre brahmanism, budism, Coranul etc. și se duc la indieni. Dar apoi nu simt odihnă acolo și se întorc la Ortodoxie după ce au adunat o grămadă de microbi. Se vatămă și după aceea este greu să afle adevărul. Trebuie mai întâi să cunoști Ortodoxia și după aceea pleci dacă nu-ți place. Cunoaște-o bine și după aceea fă comparație cu diferitele teorii ce le auzi. Pentru că atunci când cunoști

³⁶ Este cunoscut faptul că Dumnezeu își poate descoperi voia Sa omului cu bună intenție în felurite moduri. Exemplu este măgarul lui Valaam, care a vorbit ca să-l întoarcă de la ceea ce voia să facă la voia dumnezeiască (Vezi *Numeri* 22, 18-35).

³⁷ Libellus = cărtică, broșură, înseamnă mărturisirea credinței scrise, pe care cel care revenea la Ortodoxie era dator să o remită Sinodului sau Episcopului sau împăratului.

³⁸ Din *Moliftelnic*.

Ortodoxia, poți deosebi arama de aur sau îți poți da seama de aur câte carate are. Nu se poate înșela cineva ușor, astfel încât tot ceea ce strălucește să fie luat drept aur.

În orice caz, am observat că numai omul egoist pleacă de la Ortodoxie atunci când o cunoaște; unul smerit niciodată nu pleacă.

PARTEA A CINCEA

PUTEREA MĂRTURISIRII

«Ca să simtă cineva odihnă, trebuie să arunce molozul dinlăuntrul său. Aceasta se va face prin mărturisire. Omul, deschizându-și inima sa duhovnicului și spunându-i greșelile, se smerește și astfel deschide ușa Cerului, lăsând să coboare din belșug Harul lui Dumnezeu, care îl slobozește».

CAPITOLUL 1

Nevola de povățuitor duhovnicesc

Prin mărturisire omul se eliberează

Părinte, în primii ani ai creștinismului creștinii făceau mărturisire publică. Aceasta ajută?

– Alții erau anii cei dintâi ai creștinismului și alții cei de acum. Aceasta nu ajută astăzi.

– De ce oare, Părinte? Atunci aveau mai multă râvnă?

– Aveau și mai multă râvnă și nu aveau cele pe care le au oamenii astăzi. Iată, acum perechile se despart fără motiv, nu mai sunt ca cele de odinioară.

Oamenii s-au îndepărtat de Taina Mărturisirii și de aceea se îneacă de gânduri și de patimi. Câți nu vin și cer să-i ajut în vreo problemă de-a lor, dar nici nu se spovedesc și nici nu merg la biserică. „Mergi la biserică?”, îi întreb. „Nu”, îmi răspund. „Te-ai spovedit vreodată?”. „Nu. Dar am venit să mă faci bine”. „Dar cum așa? Trebuie să te pocăiești de greșelile tale, să te spovedești, să mergi la biserică, să te împărtășești atunci când ai binecuvântare de la duhovnicul tău, iar

eu voi face rugăciune să te faci bine. Uiti că există și altă viață și trebuie să ne pregătim pentru ea?”. „Ascultă, Părinte, cele ce le spui despre biserici, altă viață etc., pe mine nu mă preocupă. Astea sunt basme. Am mers la vrăjitori, la medium și nu au putut să mă facă bine. Am aflat că tu mă poți face bine”. Hai, acum descurcă-te! Le spui despre spovedanie, despre viața viitoare, iar ei îți spun: „Acestea sunt basme”. Apoi te roagă: „Ajută-mă, că iau hapuril”. Dar, oare, în chip magic se vor face bine?

Și iată că deși mulți au probleme pricinuite de păcatele lor, nu se duc la un duhovnic care îi poate ajuta în mod real, ci sfârșesc prin a se spovedi la psihologi. Își spun istoricul lor, le cer sfaturi în problemele lor și dacă au de trecut un râu, acela îi aruncă în apă, iar ei ori se îneacă, ori ies. Dar unde ies? În timp ce, dacă ar merge să se spovedească la duhovnic, ar trece pe celălalt mal pe pod, fără osteneală, pentru că în Taina Spovedaniei lucrează Harul lui Dumnezeu și se eliberează.

– Părinte, unii spun: „Nu aflăm duhovnici buni și de aceea nu mergem să ne spovedim”.

– Acestea sunt îndreptățiri. Fiecare duhovnic are putere dumnezeiască din moment ce poartă epitrahil. Săvârșește Taina, are Har dumnezeiesc și atunci când citește rugăciunea de iertare, Dumnezeu șterge toate păcatele pe care le-am mărturisit cu pocăință sinceră. De noi depinde cât de mult folos vom primi prin Taina Mărturisirii. Odată a venit acolo la Colibă unul care avea probleme psihologice, cu gândul că am harisma străvederii și așa putea să-l ajut. „Ce prevezi pentru

mine?", mă întreabă. „Să cauți un duhovnic și să te spovedești, ca să poți dormi ca un pușor și să nu mai iei medicamente”, îi spun. „Nu mai există astăzi duhovnici buni, îmi spune. Mai demult existau”. Vin cu gând bun, că vor fi ajutați, dar nu primesc ceea ce le spui, și păcat de cheltuielile cu drumul.

Văd însă și o nouă tehnică a diavolului. Bagă în mințile oamenilor gândul că, dacă fac o oarecare făgăduință și o împlinesc, dacă mai merg și la vreun loc de închinare, sunt în regulă duhovnicește. Și vezi pe mulți mergând cu lumânări și cu alte obiecte făgăduite la mănăstiri, la locuri de închinare și le atârnă acolo, mai fac și cruci mari, mai plâng puțin și se limitează la acestea. Nu se pocăiesc, nu se spovedesc, nu se îndreaptă, iar aghiută se bucură.

– Părinte, un om care nu se spovedește, poate fi liniștit lăuntric?

– Cum să fie liniștit? Ca să simtă cineva odihnă trebuie să arunce molozul dinlăuntrul său. Asta se va face prin mărturisire. Omul, deschizându-și inima sa duhovnicului și mărturisindu-și greșelile se smerește și astfel deschide ușa Cerului, lăsând să coboare din belșug Harul lui Dumnezeu, care îl slobozește.

Înainte de mărturisire în capul lui există ceață, vede slab și își justifică greșelile sale. Pentru că atunci când mintea lui este întunecată de păcate, nu vede curat. Prin mărturisire face un „fuuu”, se depărtează ceața, iar orizontul se curăță. De aceea, celor care vin să discutăm o problemă sau să-mi ceară un sfat etc., dacă nu s-au spovedit niciodată, îi trimit mai întâi să se spovedească și numai după aceea îi primesc să vor-

bim. Unii îmi spun: „Părinte, fiindcă Sfinția Ta îți poți da seama ce trebuie să fac în problema aceasta, povățuiește-mă!”. „Chiar dacă mi-aș da seama eu ce trebuie să faci, îi spun, nu vei înțelege tu ce voi spune eu. De aceea mergi mai întâi și te spovedește, iar apoi vino să discutăm”. Cum oare să te înțelegi cu un om atunci când se află pe o altă frecvență?

Prin mărturisire omul aruncă dinlăuntrul său orice lucru nefolositor și rodește duhovnicește. Într-o zi săpam în grădină ca să plantez niște roșii. În acel timp vine cineva și-mi spune: „Ce faci, Părinte?”. „Ce să fac?” îi spun. „Îmi spovedesc grădina”. „Bine, Părinte, dar și grădina are trebuință de spovedanie?”. „Desigur că are. Am observat că atunci când o spovedesc, adică scot afară pietrele, pirul, spinii etc., face legume alese. Altfel roșiile se fac palide și slabe!”.

*Dumnezeu vrea ca omul
să se îndrepte prin om*

– Părinte, atunci când mă confrunt cu o problemă și mă rog în acest sens, cum pot să-mi dau seama care este voia lui Dumnezeu?

– Voia lui Dumnezeu nu se află așa. Este mai bine să întrebi atunci când ai vreo problemă. Nu cere vestire de la Dumnezeu cât timp poți cere sfatul vreunui om, pentru că te poți înșela. Cineva mergea la o biserică și stând înaintea catapetesmei se ruga: „Maica Domnului, oare să iau banii din cutie?”. Iar gândul îi spunea: „Ia-i!”. „Da, o să-i iau”, își spunea și lua banii.

S-a făcut aceasta o dată, de două ori, de trei ori, până când un episcop și-a făcut probleme. „Ce se întâmplă? gândea. Cineva ia banii” și a început să urmărească. Și ce să vadă? Peste puțin timp vine acela și repetă aceleași cuvinte: „Maica Domnului, să iau banii din cutie?”... „Da, o să-i iau”, și-a spus acela. Astfel l-a prins episcopul.

Atunci când există un om duhovnicesc pe care îl poți întreba, întotdeauna trebuie să întrebi. Iar când nu există un om pe care poți să-l întrebi – de pildă te afli în pustie – dar înlăuntrul tău există setea ascultării, atunci Însuși Bunul Dumnezeu se face Stărețul tău și te luminează trimițându-ți vestire lăuntrică. Să presupunem că nu poți afla pe cineva care să-ți explice un loc din Sfânta Scriptură. Atunci te luminează Dumnezeu și îl înțelegi.

– Părinte, cum își va da seama cineva dacă un lucru care se întâmplă în nevoința sa este de la ispititor sau din propria neatenție?

– Va merge să întrebe.

– Adică singur nu își va putea da seama?

– Chiar dacă va pricepe ceva, nu poate fi sigur. Aici și unul care are experiență merge și întreabă pe altcineva. Eu întotdeauna întreb pentru vreo problemă de-a mea personală. Soluția mea, chiar și foarte înțeleaptă de ar fi, o consider cea mai mare prostie când e vorba de vreo problemă personală. Și nu mă duc la cineva care știe ce mă odihnește, ci la unul care nu știe. Vezi, și un medic, ca să fie sigur că dă un diagnostic bun într-un caz greu, se sfătuiește cu un alt medic. Cu atât mai mult un student! Oricât de

duhovnicesc ar fi cineva și oricât de bine și-ar aranja problemele sale, nu poate simți odihnă lăuntrică, pentru că Dumnezeu vrea ca omul să fie ajutat de om și să se îndrepte prin om. Astfel le economisește Bunul Dumnezeu, ca omul să se smerească. Trebuie ca fiecare să-i spună duhovnicului gândurile și stările prin care trece, ca acesta să-l sfătuiască, iar nu să hotărască singur în problemele grele, nici să înfrunte singur greutățile ce le întâmpină în nevoința lui, făcând experiențe pe sine, pentru că ispititorul îl va încurca și-i va pricinui probleme. Unii ajung la punctul în care își dau singuri canoane. Lucrurile acestea sunt foarte primejdioase.

Cel care nu are duhovnic ca să se sfătuiască cu el în călătoria sa duhovnicească, se încurcă, se ostenește, întârzie și cu greu va ajunge la destinația sa. Dacă își dă singur soluții la problemele lui, oricât de înțelept ar fi, rămâne întunecat, deoarece se mișcă cu încredere de sine și mândrie. În timp ce omul care se smerește și merge cu încredere și râvnă la duhovnic și îi cere părerea, este ajutat. Pentru că atunci Dumnezeu cu siguranță îl luminează pe duhovnic și îi dă răspunsul corect. Iată, atunci când vine cineva cu evlavie, cu gândul că sunt sfânt, deși eu sunt tinichea, am observat că simt înlăuntrul meu o schimbare, iar cele pe care i le spun, nu sunt ale mele. Din aceasta îmi dau seama limpede că omul acela a venit cu evlavie, iar Dumnezeu, ca să nu-l nedreptățească, îmi dă mie acea stare bună. În aceste cazuri, dacă este vorba de o problemă serioasă, Dumnezeu te vestește lăuntric și atunci îi poți spune ce se va întâmpla, când se va întâmpla și cum să înfrunte acea problemă.

*În viața duhovnicească
este nevoie de povățuitor duhovnicesc*

Astăzi lucrul cel mai de nevoie este ca oamenii să afle un duhovnic, să se spovedească, să aibă încredere în el și să se sfătuiască cu el. Dacă au duhovnic și își fac un program de rugăciune, dacă fac puțină lectură duhovnicească și merg la biserică și se împărtășesc, atunci nu au de ce să se teamă în această viață.

Sufletul trebuie supravegheat de duhovnic ca să nu greșească drumul. În nevoia duhovnicească poate ajuta, de pildă, și studiul duhovnicesc, dar dacă cineva nu are povățuitor duhovnicesc, își poate da propriile tâlcuiri la cele pe care le citește și astfel să se înșele. Vezi, și atunci când cineva merge undeva cu mașina, poate consulta harta, dar mai bine oprește și întreabă, ca să nu o ia pe un drum greșit. Să presupunem că pornește din Atena spre Florina¹. Are hartă și o urmărește, dar întreabă și la vreun chioșc dacă merge bine, dacă drumul este bun, pentru că la vreo intersecție există primejdia s-o ia pe alt drum și să ajungă în Kavala sau să cadă în vreo prăpastie și să se primejduiască de moarte. Desigur, se mai poate ca cineva să întrebe, însă să nu o ia pe drumul ce i se spune și să ajungă în cele din urmă altundeva sau să nu ia aminte la punctele primejdioase și să pățească ceva rău. Însă cel ce îi arată drumul și în același timp îi spune: „Ia aminte, la punctul cutare este o curbă primejdioasă, dincolo este o prăpastie...”, unul ca

¹ Oraș din nordul Greciei, lângă graniță cu Serbia.

acesta își va lua plata sa. Vreau să spun că la fel trebuie să se facă și în viața duhovnicească. Este absolut necesar ca orice credincios să aibă duhovnic, care îl va povățui cu sfaturile lui și îl va ajuta prin Taina Mărturisirii. Numai așa poate trăi o viață duhovnicească ortodoxă și poate fi sigur că se află pe drumul cel bun.

Desigur, fiecare își va alege povățuitorul duhovnicesc. Nu își va încredința sufletul său oricui. Precum pentru sănătatea trupului caută un medic bun, tot astfel și pentru sănătatea sufletului său va căuta un duhovnic bun pe care îl va cerceta în mod regulat, avându-l pe acela ca medic al sufletului său.

Trimiteți-l pe oameni la duhovnic

– Părinte, de multe ori oamenii, văzându-ne că purtăm rasă, ne spun durerea lor, problemele lor, chiar ni se mărturisesc. Care trebuie să fie oare atitudinea noastră față de ei?

– La început, atunci când vi se adresează vouă pentru vreo problemă de-a lor, să-i întrebați: „Aveți duhovnic?”. Și eu, oamenilor care vin acolo la Colibă să mă întrebe în vreo problemă, le spun: „Eu nu sunt duhovnic. Să mergeți la duhovnicul vostru și să faceți orice vă va spune el”. Oamenii trebuie să se pocăiască, să aibă un duhovnic și să se spovedească, ca să se taie drepturile diavolului. Sunt de acord ca o călugăriță să asculte o dată vreo oarecare femeie îndurerată, care are o problemă, iar după aceea s-o trimită la duhovnic. Însă nu sunt de acord să continue să discute cu ea. Iar

când o femeie nu se folosește de duhovnicul ei sau nu a mers niciodată să se spovedească sau se află într-o stare de deznădejde, să o asculte o dată, iar după aceea să o trimită la duhovnic și să-i spună că și ea se va ruga pentru dânsa.

Afară de faptul că monahia nu are obligația să-i ajute în felul acesta, adică ascultând mereu problemele lor, oamenii nu se ajută așa. Pentru că omul suferă trei feluri de schimbări: de la sine, de la alții și de la diavolul. Vin aici, află o mângâiere omenească, dar de îndată ce pleacă de la mănăstire și se duc acasă, se întorc iarăși la ale lor și încep aceleași probleme. Atât femeile, cât și bărbații să meargă la duhovnicul lor. Nu este corect să-și spună problemele lor călugărițelor. Pentru că după aceea își spun: „Le-am spus pe toate. Sunt în regulă”. Astfel, își odihnesc în mod fals gândul lor și nu se mai duc apoi la duhovnic. Iar aceasta este tot o măiestrie a diavolului, ca aceia să nu se spovedească.

Trebuie să înțelegeți care este misiunea voastră ca monahii și să nu mergeți să faceți, chipurile, misiune, deoarece procedând astfel, dovediți că nu v-ați înțeles misiunea călugărească. Ca monahi avem obligația să facem rugăciune pentru problemele celorlalți, dar nu suntem obligați să ne preocupăm de problemele lor. Duhovnicul este cel care are obligația și responsabilitatea aceasta. Dacă oamenii discută cu voi, vă încarcă pe voi cu responsabilitatea. Duhovnicul însă poate să-i urmărească de aproape și să le dea soluții la problemele lor. Adică este nevoie de treabă. Iar treaba aceasta nu este a monahilor. De la voi se cere numai

rugăciune. Pot însă să trimită o scrisoare cu un poemelnic în care să fie scrise numele lor, ca să facem vreo ață de rugăciuni.

Duhovnicul de aproape

Așa cum se îngrijește cineva ca medicul familiei să fie cât mai aproape de ea, tot astfel trebuie să se îngrijească ca și duhovnicul său să fie aproape de el. Un medic poate ajuta un bolnav atunci când este aproape de el mai bine decât profesorii universitari, deși aceia au atâta experiență. Iar aceasta pentru că îl poate urmări sistematic, iar atunci când va fi nevoie, îl va trimite la un medic de specialitate. M-a impresionat următorul fapt atunci când eram în Sanatoriu²: mulți bogați care aveau tuberculoză stăteau acasă și mergeau la ei profesorii universitari pentru a le face tratament. S-a dovedit însă că tratamentul n-a dat nici un rezultat, pentru că nu puteau să-i supravegheze sistematic. De aceea au fost nevoiți să creeze în Sanatoriu sectoare separate ca să fie internați acolo, astfel încât să fie supravegheați permanent.

Vreau să spun prin acestea că, așa cum medicul observă de aproape pe bolnav atunci când îi dă să facă un tratament, ca să vadă dacă medicamentele ce i le-a dat ajută sau au efecte contrare etc. și potrivit cu aceasta mărește sau micșorează doza, iar dacă va trebui, poate să schimbe chiar și tratamentul, tot astfel și duhovnicul, trebuie să observe de aproape sufletul,

² În 1966 Starețul a făcut operație la plămâni în Sanatoriu, deoarece suferea de pneumonie.

pentru că din timp în timp apar diferite schimbări și reacții, pe care nu le poate observa de departe. Iar aceasta o face ca să-l ajute pe deplin. Odată am spus unui suflet ce avea o ispită: „Fă așa și vei vedea că o vei trece!”. Și într-adevăr, m-a ascultat și a depășit ispi-
ta. După puțin timp a avut o ispită exact contrară, dar a înfruntat-o în același mod și s-a chinuit. Putea, bine-
cuvântata, să trimită un om sau să scrie o scrisoare ca să mă întrebe ce trebuie să facă, fiindcă înfrunta o altă greutate. I-aș fi dat alt medicament, adică alt sfat. I-a fost însă greu să mă întrebe, deoarece eram departe. De aceea eu nu obișnuiesc să dau sfaturi de departe, dacă nu-l cunosc bine pe om și nu am o legătură strânsă cu el.

Duhovnicul în familie

– Părinte, ce cărți îi pot ajuta pe soți?

– Ceea ce îi ajută pe cei căsătoriți, este să nu se îndreptățească nici unul pe sine. Dacă se îndreptățesc pe sine, oricâte cărți duhovnicești ar citi, nu se folosesc. Dacă au intenție bună, dacă au duhovnic și fac ascultare de el, nu vor avea probleme. Fără duhovnic, însă, nu se face arbitraj.

Lucrul cel mai bun este să aibă amândoi soții același duhovnic. Nu bărbatul un duhovnic, iar femeia altul. Dacă două lemne vor fi cioplite de doi tâmplari, niciodată nu se vor potrivi. Dar dacă vor avea același duhovnic, acesta va ciopli umflăturile, adică slăbiciunile, unuia, va ciopli și umflăturile celuilalt, în felul acesta aplanând greutățile. Dar astăzi chiar și perechile care trăiesc duhovnicește au duhovnici diferiți. Rar se

întâmplă să aibă amândoi același duhovnic, de aceea nici nu se folosesc. Am în vedere perechi care se potriveau, dar nu aveau același duhovnic care să-i ajute. De aceea s-au și despărțit. Iar alte perechi, deși nu se potriveau, au trăit în armonie, deoarece au avut același duhovnic.

Desigur, atunci când toată familia are același duhovnic, aceasta este și mai bine. Duhovnicul îi va asculta pe toți, iar problema ce va apărea, o va rezolva potrivit cu situația. Uneori va zori puțin pe tata sau pe mama, alteori îi va chema și pe copii, dacă nu va putea trage concluzii din cele spuse de părinți. Sau dacă perechea are probleme și este de vină, de pildă, femeia, îl poate chema pe bărbat ca să-l sfătuiască cum trebuie să se poarte sau va cere unei rude sau cunoscut de-al lor să ajute cu discernământ.

Schimbarea duhovnicului

– Părinte, atunci când cineva este nevoit, pentru un oarecare motiv, să-și schimbe duhovnicul, este oare necesar să-și spovedească din nou păcatele pe care le-a mai spovedit?

– Este bine să-l înștiințeze de ele pe duhovnicul cel nou, precum bolnavul care atunci când își schimbă medicul îi spune din nou istoricul său, pentru ca medicul să-l poată ajuta cât mai bine.

– Părinte, atunci când cineva vrea să-și schimbe duhovnicul și ne întreabă dacă acest lucru este corect, ce trebuie să-i spunem?

– Să ia binecuvântare de la duhovnicul său. Nu este bine să-și schimbe cineva ușor duhovnicul. O clădire

nu se va construi niciodată așa cum trebuie, dacă se schimbă mereu inginerii și constructorii.

Mai demult oamenii mergeau la stareți (n.tr. bătrâni îmbunătățiți) ca să ceară sfat în vreo problemă ce îi preocupa ca să fie ajutați. Astăzi mulți nu merg pentru sfat, ci ca să se îndreptățească pe sine sau ca apoi să spună că s-au sfătuit și cu cutare Părinte. „Am mers la cutare și la cutare, l-am întrebat și pe Părintele Paisie despre problema aceasta”, spune câte unul, iar eu poate l-am certat sau poate a venit până la poartă și nici nu a bătut. Așa ajung să umble de la un părinte la altul, fără să aibă vreun duhovnic permanent, iar în cele din urmă se încurcă rău de tot.

Alții fac o greșală și nu se duc s-o spună duhovnicului lor, ci se duc și o spun altui duhovnic ca să nu-și piardă prestigiul. După puțin timp fac aceeași greșală și o spun altuia, apoi altuia, și în cele din urmă apar înaintea unui duhovnic că a făcut-o doar o dată, înaintea celuilalt tot o dată, și așa continuă să greșească și rămân neîndreptați.

Am observat că sunt unii care nu merg să spună ceva duhovnicului lor, deși știu că îi va ajuta și că nu o va trâmbița și altora, ci o spun vreunui cunoscut de-al lor, care nu-i poate ajuta și care sigur o va spune și altora. Îmi aduc aminte că atunci când eram monah începător în viața de obște³, venise cineva să se facă monah. A stat un timp, după care i-au venit gânduri de plecare. Nu s-a dus la stareț să-și spună gândurile sale, nici la vreun alt părinte duhovnic, ci i le-a spus unui lucrător din Ieriso⁴, care lucra în mănăstire. Eram și eu

³ În Mănăstirea Esfigmenu, 1953–1956.

⁴ Sat din apropierea Sfântului Munte.

acolo aproape atunci când îi vorbea; curăţam ceapă în afara bucătăriei. A început aşadar acela, de la vreo doi metri depărtare, să-i facă o mărturisire cu voce tare: „Îmi pare rău că m-am făcut monah”. „Atunci când ai venit, nu ai încercat mai întâi?”, l-a întrebat lucrătorul. „Am încercat doi ani”. „Bine, dar de ce nu ai plecat mai devreme?”. „Iată că nu am plecat”. „Te-au făcut călugăr cu sila?”. „Nu, am vrut şi eu”. „Bine, îi spune, le-ai spus pe acestea stareţului?”. „Nu”, îi răspunde. „Cu ce te vei folosi dacă mi le spui mie?”, îl întreabă acela. Îi spusese întreg istoricul său. Vedeţi? Stareţului, căruia trebuia să i le spună ca să fie ajutat, nu i le-a spus, ci s-a dus să se spovedească la un lucrător. Iar acela ieşind din Sfântul Munte avea să le spună pe toate în Ieriso, la cafenea, ca să râdă şi să umple satul cu ele. Şi măcar dacă ar fi fost un prost. Dar ştiţi câte dicţionare avea? Greaca veche o ştia la perfecţie.

– Părinte, oare un mirean poate întreba despre vreo problemă de-a sa sau despre vreo ispită pe vreun oarecare frate duhovnicesc de-al său, dacă duhovnicul său lipseşte?

– Nu-i poate telefona duhovnicului său? Fratele uneori poate ajuta, alteori nu. Chiar în ciuda bunei lui intenţii, îl poate vătăma. La o nevoie lucrurile se aranjează printr-un telefon la duhovnic. Iar dacă nu poate comunica cu duhovnicul lui şi este ceva serios şi urgent, să-l întrebe pe un alt duhovnic. Este bine să-l întrebe pe duhovnicul său de mai înainte cu care duhovnic să se sfătuiască în acest caz, astfel încât să meargă la unul care are acelaşi duh. Pentru că fiecare inginer are planul său. Poate fi bun şi un plan şi celălalt, dar ele sunt diferite.

CAPITOLUL 2

Despre spovedania corectă

Să ne legăm rănille

Părinte, intru în panică atunci când am căderi în nevoința mea.

– Nu te teme! Este luptă și vom avea și răni. Acestea se vindecă prin spovedanie. Iată, soldații aflați în război, atunci când sunt răniți într-o luptă, aleargă imediat la medic, își leagă rana și continuă să se lupte cu mărire de suflet. Între timp dobândesc și experiență din rănire și se păzesc tot mai bine, astfel încât să nu mai fie răniți. Așa și noi, atunci când suntem răniți în nevoința noastră, nu trebuie să ne pierdem curajul, ci să alergăm la medic, adică la duhovnic, să-i arătăm rana, să ne vindecăm duhovnicește și să continuăm din nou *lupta cea bună*⁵. Rău este atunci când nu căutăm să-i aflăm pe vrăjmașii cei înfricoșători ai sufletului, care sunt patimile, și nu ne nevoim ca să-i omorâm.

– Părinte, unii din mărire de suflet nu merg să se spovedească. „Fiindcă se poate să fac aceeași gre-

⁵ I Tîm. 6, 12.

șeală, spun ei, pentru care pricină să merg și s-o spovedesc? Ca să-mi bat joc de părintele?”.

– Aceasta nu este corect! Este ca și cum un soldat ar spune atunci când este rănit: „Fiindcă războiul nu s-a terminat și se poate să fiu rănit din nou, pentru ce să-mi leg rana?”. Dar dacă nu o va lega, va avea hemoragie și va muri. Se poate ca din mărime de suflet să nu meargă să se spovedească, dar procedând astfel, în cele din urmă se vor netrebnici. Și vezi, diavolul exploatează până și harismele. Dacă nu ne curățim sufletul prin spovedanie, atunci când cădem și ne murdărim, socotind că iarăși vom cădea și ne vom murdări, punem noroi peste vechiul noroi și după aceea ne vine greu să ne curățim.

Nevola de mărturisire

– Părinte, Cuviosul Marcu Ascetul spune: „Cel cunoscător nu se mărturisește lui Dumnezeu prin amintirea căderilor sale, ci prin răbdarea întristărilor ce vin pe urmă”. Oare la ce se referă?

– Trebuie să se facă și una, și cealaltă. Cel credincios se mărturisește la duhovnic, dar se mărturisește și mai înainte prin rugăciune cu smerenie lui Dumnezeu, golindu-se pe sine: „Dumnezeul meu, am greșit, sunt așa și așa”. În același timp primește și mahnirile ce i se întâmplă, ca pe un medicament. Sfântul nu spune să nu faci prima și a doua mărturisire, ci numai să suferi întristările. Dar ce înseamnă „mărturisesc”? Oare nu înseamnă „a scoate afară ceea ce am înlăuntrul

meu“? Dacă ai bune înlăuntrul tău, *te mărturisești Domnului*⁶, adică îl slavoslovești pe Dumnezeu. Dacă ai rele îți mărturisești păcatele tale.

– Părinte, când va merge cineva pentru prima dată să se mărturisească, îi va spune duhovnicului său toată viața sa de mai înainte?

– Prima dată va face o mărturisire generală. Precum bolnavul, atunci când intră în spital, își spune istoricul său, ca de pildă: „Am avut o afecțiune a plămânilor, dar acum a trecut; am făcut o operație cu anestezie totală sau locală etc.“. Tot astfel și la prima mărturisire, cel ce se mărturisește, dacă va încerca să spună duhovnicului amănunte din viața sa, acela va afla rana și o va vindeca. De multe ori o lovitură căreia nu-i dai importanță va avea consecințe după aceea. Desigur, prima oară când va merge la duhovnic va spune, să presupunem, o sută de păcate. A doua oară va spune o sută zece, pentru că diavolul îl va lupta mai mult, fiindcă s-a spovedit și i-a stricat treaba. A treia oară se poate să spună o sută cincizeci, dar după aceea le va micșora mereu numărul, până când va merge la mărturisire și va avea de spus foarte puține păcate.

Mărturisirea corectă

– De ce uneori nu facem nevoința care trebuie, ca să ne îndreptăm, deși ne mustră conștiința?

⁶ Ps. 106, 1.

– Aceasta se poate întâmpla și dintr-o lovitură sufletească. Atunci când cineva a intrat în panică din pricina vreunei ispite, ar vrea să se nevoiască, dar nu are dispoziție, nu are putere sufletească. Atunci trebuie să se aranjeze lăuntric prin spovedanie. Prin spovedanie este mângâiat, este întărit și, cu Harul lui Dumnezeu, își regăsește curajul pentru nevoință. Dacă nu se aranjează, îi poate veni o altă ispită și astfel, întristat cum este, se frânge mai tare, îl îneacă gândurile, deznădăduiește și după aceea nu se mai poate nevoi deloc.

– Iar dacă aceasta se întâmplă adeseori?

– Dacă se întâmplă adeseori, omul trebuie să se aranjeze adeseori, să-și deschidă inima sa duhovnicului, ca să prindă curaj. Și atunci când se aranjează, trebuie să pună mașina să alerge, adică să se nevoiască cu mărime de suflet și intensiv, pentru ca vrăjmașul s-o ia la picior.

– Părinte, ce este de vină atunci când nu simt nevoia de a mă spovedi?

– Nu cumva nu te supraveghezi pe tine? Mărturisirea este Taină. Să mergi și să-ți spui păcatele tale în mod simplu. Ce crezi? Oare nu ai încăpățănare? Nu ai egoism? N-o rănești pe sora ta? Nu judeci? Oare eu ce spun atunci când merg? „M-am mâniat, am judecat ...”, și duhovnicul îmi citește rugăciunea de iertare. Dar și păcatele mici au și ele greutatea lor. Atunci când mergem la Părintele Tihon⁷ să mă spovedesc, nu aveam nimic serios să-i spun, dar el îmi spunea: „Nisip, fiul

⁷ Cuviosul Paisie Aghioritul, *Părinți aghioriți*.

meu, nisip!". Păcatele mici se adună și fac o grămadă de nisip, care este mai greu decât o piatră mare. Unul care a făcut un păcat mare se gândește mereu la el, se pocălește și se smerește. Tu ai multe păcate mici. Dacă însă îți cercetezi condițiile în care ai crescut tu și cele în care a crescut acela, vei vedea că ești mai rea decât el. Să încerci de asemenea să fii mai concretă în mărturisirea ta. Nu ajunge să spună cineva, de pildă, „invidiez, mă mâni etc.", ci trebuie să spună căderile sale concrete pentru ca să poată fi ajutat. Iar atunci când este vorba de ceva grav, precum este viclenia, trebuie să spună și cum a gândit și cum a acționat, căci altfel își bate joc de Hristos. Dacă omul nu mărturisește adevărul la duhovnic, nu-i descoperă greșeala sa, astfel încât să poată fi ajutat, pățește vătămare, precum cel bolnav își pricinuieste un mare rău sănătății sale atunci când își ascunde de medic boala sa. În timp ce dacă se arată pe sine exact așa cum este, atunci duhovnicul îl poate cunoaște mai bine și îl poate ajuta mai eficient.

Pe lângă aceasta, atunci când cineva nedreptățește sau rănește prin comportarea sa pe vreun om, trebuie ca mai întâi să meargă și să-i ceară cu smerenie iertare, să se împace cu el și după aceea să-și mărturisească duhovnicului căderea sa, ca să ia iertare. Așa vine Harul lui Dumnezeu. Dacă își spune greșeala sa duhovnicului fără ca mai înainte să ceară iertare de la omul pe care l-a rănit, nu este cu putință să i se liniștească sufletul său, pentru că nu se smerește. Afară numai dacă omul pe care l-a supărat a murit sau nu-l mai poate afla pentru că și-a schimbat domiciliul

și nu-i are adresa ca să-i ceară iertare, fie și în scris, dacă are dispoziție să facă și aceasta. Și atunci Dumnezeu îl iartă, pentru că vede dispoziția sa.

– Părinte, dar dacă cerem iertare și nu ne iartă?

– Atunci să facem rugăciune ca Dumnezeu să-i înmoaie inima. Se poate însă ca Dumnezeu să nu ajute să i se înmoaie inima aceluia, pentru că știe că de ne va ierta, vom cădea în aceeași greșeală.

– Părinte, atunci când cineva face o greșeală gravă, se poate ca acela să nu o poată mărturisi imediat?

– De ce s-o lase? Ca să se oțetească? Cu cât ții mai mult un lucru stricat, cu atât se strică mai mult. De ce să lase să treacă o lună, două, și să nu meargă îndată la duhovnic și s-o mărturisească? Să meargă cât mai repede cu putință. Dacă are o rană deschisă, va lăsa să treacă o lună ca să se vindece? Nu trebuie să aștepte ca să meargă doar atunci când duhovnicul va avea mai mult timp, ca să se simtă mai liber. Ci greșeala aceea, tac-tac, să o spună imediat, iar apoi, când duhovnicul va avea mai mult timp, să meargă pentru mai multă vreme, ca să discute.

Nu este trebuință de multă vreme ca să-mi fac portretul meu. Atunci când conștiința lucrează corect, omul în două cuvinte își face portretul stării sale. Dar atunci când există înlăuntru zăpăceală, se poate să spună multe și să nu-și facă portretul. Iată, văd că unii îmi scriu caiete întregi, 20–30 pagini mari cu litere mici și câteva pagini post scriptum... Toate acestea pe care le scriu ei, le-ar fi putut așterne pe o singură pagină.

***Circumstanțele atenuante în spovedania noastră
se fac agravante pentru conștiință***

– Părinte, atunci când, în timpul mărturisirii unui păcat, cineva nu simte durerea pe care a simțit-o atunci când a făcut păcatul, aceasta înseamnă că nu are pocăință adevărată?

– Dacă a trecut un timp de atunci de când a făcut acel păcat, rana se cicatrizează și de aceea nu simte aceeași durere. Ceea ce trebuie, este să nu se îndreptățească pe sine în timpul spovedaniei. Eu când merg să mă spovedesc și spun, de pildă, „m-am mâniat”, indiferent dacă trebuia să dau și vreo palmă, nu spun de ce, ca nu cumva duhovnicul să-mi dea circumstanțe atenuante. Cel care se mărturisește și se îndreptățește pe sine nu are odihnă lăuntrică, oricât de inconștient ar fi. Circumstanțele atenuante pe care le folosește în mărturisirea sa i se fac agravante pentru conștiința sa. În timp ce acela care își exagerează greșelile sale, deoarece are o conștiință sensibilă, și primește un canon mai mare de la duhovnic, unul ca acesta simte o veselie nespusă. Există oameni care, dacă fură, de pildă, o boabă de strugure, se simt ca și cum ar fi luat multe coșuri de struguri și se gândesc mereu la greșeala lor. Nu dorm toată noaptea până ce nu se duc să se spovedească. Și sunt alții care, deși au furat coșuri întregi de struguri, se îndreptățesc pe sine și spun că au luat numai un ciorchine. Însă aceia care nu numai că nu se îndreptățesc pe ei înșiși, ci își măresc chiar și cea mai mică greșeală a lor, se mâhnesc și suferă mult pentru o mică neorânduială a lor, știți ce mângâiere

dumnezeiască simt? Aici poți vedea dreptatea dumnezeiască, felul cum răsplătește Bunul Dumnezeu.

Am observat că toți cei care își spun păcatele lor cu smerenie duhovnicului și se defaimă pe ei înșiși, strălucesc, pentru că primesc Harul lui Dumnezeu. Cu câtă zdrobire mi-a povestit un ofițer trecut în rezervă tot ceea ce făcuse de la vârsta de opt ani. Cândva a luat o minge de la un copil numai pentru o noapte, căci a doua zi i-a înapoiat-o, și plângea pentru că l-a mâhnit pe acela. Îndată ce a ieșit din armată, a mers să-i caute pe cei pe care îi supăraseră atunci când era în serviciu – indiferent dacă făcând aceasta își împlinise corect datoria serviciului său – și le-a cerut iertare. Toate le lua asupra sa. Acum locuiește într-un sat și banii săi îi dă milostenie. O slujește și pe mama lui, care are 95 de ani, fiind ținută la pat de o paralizie a trupului. Și fiindcă îi vede trupul atunci când o îngrijește, îl supără gândul. „Dacă Ham a fost pedepsit pentru că a văzut goliciunea tatălui său⁸, atunci eu...”. Și plângea mereu. Fața lui îi era schimbată. Cât am învățat din zdrobirea inimii lui!

– Părinte, se poate ca cineva să-și mărească greșelile lui, ca să arate că face o lucrare fină?

– Aceasta este altceva. În cazul acesta se mândrește din smerenie.

După spovedanie

– Părinte, după spovedanie este firesc să simți o greutate?

⁸ Fac. 9, 20-27.

– De ce să simți greutate? Printr-o spovedanie corectă se șterg toate cele vechi. Se deschid alte perspective. Vine Harul lui Dumnezeu și îl schimbă complet pe om. Se pierde tulburarea, cruzimea, neliniștea și vin pacea și liniștea. Atât de simțit este lucrul acesta chiar și la exterior, încât le spun unora să se fotografieze înainte de spovedanie și după, ca să constate ei înșiși schimbarea cea bună, pentru că pe față se zugrăvește starea duhovnicească lăuntrică. Tainele Bisericii fac minuni. Cu cât se apropie cineva de Dumnezeu – Omul Iisus Hristos, cu atât se îndumnezeiește și este firesc să răspândească Harul dumnezeiesc și să fie trădat de el.

– Părinte, adică după o spovedanie sinceră trebuie să simți imediat bucurie?

– Nu întotdeauna. Se poate să nu te bucuri imediat, ci încet-încet se naște bucuria înlăuntrul tău. După spovedanie este trebuință de recunoașterea plină de mărinimie. Să te simți ca cel căruia i se iartă o datorie și care, din mărimie de suflet, simte recunoștință și se simte dator față de binefăcătorul lui. Să mulțumești lui Dumnezeu, dar în același timp să trăiești și psalmul: *Fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea*⁹, ca să nu îndrăznești să repeți aceleași greșeli.

– Părinte, am citit undeva că diavolii ne vor chinui în cealaltă viață chiar și pentru un gând rău pe care nu l-am spovedit.

⁹ Ps. 50, 5.

– Ascultă, atunci când omul se pocăiește și spune duhovnicului său tot ceea ce-și aduce aminte fără să aibă intenția de a ascunde ceva, s-a terminat; aghiută nu mai are nici o stăpânire asupra lui. Iar când nu își va spovedi întru cunoștință o parte din păcatele sale, se va chinui în cealaltă viață pentru acestea.

– Părinte, atunci când cineva și-a mărturisit greșelile lui din tinerețe, dar iarăși se gândește la ele și se chinuiește, este corectă această poziție a sa?

– Dacă are multă zdrobire pentru greșelile tinereților lui și le-a mărturisit, nu există motiv să se chinuiască, de vreme ce Dumnezeu i le-a iertat din clipa în care le-a mărturisit. De aici înainte nu trebuie să mai scormonească cele vechi, mai ales păcatele trupești, pentru că se poate vătăma. De pildă, în război cade o grenadă lângă un militar, dar îl păzește Dumnezeu și nu explodează. După ce se termină războiul militarul află grenada care nu explodase și începe s-o cerceteze cu curiozitate și în cele din urmă este omorât în timp de pace.

Încrederea în duhovnic

– Părinte, dacă cineva se mâhnește pentru că duhovnicul l-a certat pentru o oarecare greșală, și cade în întristare, aceasta are egoism în sine?

– Ei, desigur. Dacă s-ar mâhni după Dumnezeu, ar primi mângâiere și ar spori, deoarece ar încerca să nu mai facă acea greșală. Trebuie să spună duhovnicului greutățile, gândurile și căderile sale și să primească cu

bucurie și blândețe comportamentul său cel aspru, pentru că toate se fac din dragoste și din interes pentru sporirea sufletului său.

– Părinte, și dacă nu primesc certarea și observația?

– Dacă nu primești, vei rămâne neîndreptată. Cei care nu primesc observațiile nici de la oamenii pe care îi iubesc, rămân niște lemne strâmbe și ei singuri se netrebnicesc duhovnicește. Precum scândurile care nu primesc rindeluirea tâmplarului ca să devină mobilă, sfârșesc la cofraje și scări, unde sunt călcate și murdărite până ce ajung la foc, tot astfel și aceștia, în cele din urmă se distrug.

– Părinte, când cineva nu este de acord cu duhovnicul într-o problemă, ce trebuie să facă?

– Să-și spună simplu și cu smerenie gândul său. Desigur, este trebuință de multă luare-aminte în alegerea duhovnicului, astfel încât să se încreadă și să se odihnească prin îndrumarea lui.

– Părinte, atunci când cineva vede ceva în mod diferit de cum vede duhovnicul lui, îi este de folos să insiste în părerea sa?

– Nu, pentru că nu știe ce se ascunde în spatele a ceea ce el consideră că nu este corect. De pildă, ca să înțeleagă cineva ce se ascunde în spatele unei acțiuni a duhovnicului său, poate că duhovnicul trebuie să-i spună ceva din spovedania altcuiva. Dar este îngăduit să spună spovedania altuia? Desigur că nu. Să spunem că s-a înțeles cu duhovnicul său ca să-l vadă la cutare oră, dar în ora aceea merge și altcineva, care are gânduri de sinucidere, iar duhovnicul îl ia mai întâi pe

acela. Atunci acesta cugetă: „L-a luat mai întâi pe acela, iar pe mine mă disprețuiește”. Însă cum să-i spună duhovnicul că acesta a ajuns la punctul să facă o încercare de sinucidere? Dacă îi explică, îl distruge pe celălalt. În timp ce dacă se smintește acesta care așteaptă sau dacă se supără puțin, nu se va întâmpla un mare rău. O dată s-au smintit unii care au venit acolo la Colibă. Era cineva pe care ai lui l-au adus cu mare greutate să discutăm și l-am primit cu multă bunătate. L-am sărutat, i-am dat o metanie, niște ico-nițe. Ceilalți s-au supărat. „Pe noi starețul nici nu ne-a băgat în seamă”, au spus ei. Acesta, sărmanul, era ca fiul cel pierdut. Știam amănunte din viața lui. A plecat după aceea un alt om. Ceilalți puteau să se smintească de o mie de ori. Nu poți distruge pe unul, odihnind pe altul cu o explicație.

Legătura corectă cu duhovnicul

Un om duhovnicesc, atunci când vrea să ajute pe cineva, încearcă să-l alipească de Hristos, iar nu să-l lege de sine. După aceea, când reușește să-l alipească de Hristos el se bucură, iar acela se nevoiește privind la Hristos. Atunci și unul și celălalt au plata lor și lucrurile merg firesc. Însă atunci când omul se nevoiește și caută cum să placă aceluia care încearcă să-l unească cu Hristos, adică dacă o acțiune a sa îl va mâhni sau îl va bucura pe acela, și nu cugetă cum vede oare Hristos această acțiune a sa, atunci nu-l mulțumește nici pe omul care îl ajută, nici pe Hristos,

dar nici el nu se folosește, pentru că nu primește ajutor dumnezeiesc. Adică nu Se bucură nici Hristos și nici duhovnicul de ceea ce face, dar nici el nu primește folos, astfel încât să poată depăși o greutate. Să presupunem că o soră cântă și cugetă: „Oare cânt bine? Se va bucura stareța?”. Ei, una ca aceasta nu se folosește. În timp ce dacă ar cânta pentru Hristos, lucrurile ar merge normal ar și cânta bine, dar și pe stareță ar mulțumi-o.

– Părinte, este vinovat cineva atunci când nu înțelege corect ceea ce i-a spus duhovnicul?

– Ascultă, chiar dacă n-a înțeles fiindcă a avut o dorință și mintea lui a fost acolo, tot este vinovat. Unii își fac din voia lor voia lui Dumnezeu. De pildă, cineva îl întreabă pe duhovnicul său despre o problemă de-a sa, dar are în gând soluția pe care o vrea el, care îl odihnește. Duhovnicul îi spune ce trebuie să facă, dar el înțelege că îi spune să facă ceea ce voia el, și o face cu bucurie, crezând chiar că face ascultare. Iar dacă după aceea duhovnicul îi spune: „De ce ai făcut așa?”, îi răspunde: „Dar nu mi-ai spus să fac așa?”.

Dar uneori ceea ce spune duhovnicul nu trebuie s-o iei după literă. Se poate să fie un fel de a spune. O să vă spun un caz ca să înțelegeți. O profesoară de patruzeci și cinci de ani, care avea și copii, se încurcase cu un elev de-al ei de șaisprezece ani. Băiatul plecase de acasă și trăia cu profesoara. Când tatăl lui a venit la Colibă și mi-a spus durerea sa, i-am spus ca în cazul acesta să facă ceea ce îi va spune duhovnicul lui. S-a dus așadar, sărmanul, la duhovnic și după aceea a venit iarăși la mine. În ziua aceea eu aveam Exarhia de

la Patriarhie¹⁰ și nu puteam discuta cu el, dar i-am spus: „Să faci ceea ce ți-a spus duhovnicul tău”. Acela însă nu pleca – și bine a făcut că nu a plecat, ci a rămas. La un moment dat, când am fost puțin liber, l-am văzut pentru puțin și mi-a spus: „Părinte, m-am hotărât s-o omor pe această femeie, pentru că așa mi-a spus duhovnicul”. „Ia stai, omule, îi spun, ce ți-a spus duhovnicul tău?”. „Mi-a spus: «Femeia aceasta este vrednică de moarte»”. Ați înțeles? Duhovnicul a spus: „Femeia aceasta este vrednică de moarte”, dar nu i-a spus s-o omoare! De atunci nu mai spun nimănui: „Fă ceea ce ți-a spus duhovnicul!”, ci îl întreb ce i-a spus duhovnicul...

– Părinte, se poate ca cineva să ceară ajutor de la duhovnic și în același timp să-i propună și soluția?

– Ei, dar atunci ce fel de ajutor cere? Altceva este să-i spună duhovnicului cu smerenie, ca pe un gând al său, ceea ce crede că îl va ajuta – aceasta se impune – și altceva este să insiste că gândul acesta al lui este cel corect. În cazul acesta omul nu sporește. Ci este ca și cum ar merge la medic și i-ar spune: „Să-mi dai medicamentul acesta”. Însă bolnavul este dator să facă ascultare de medic; nu-i va arăta el aceluia ce fel de medicamente să-i dea. Aici nu este problema de poftă, ca la mâncăruri și dulciuri, ca să spună cineva: „Vreau baclava sau vreau cataif”, ci potrivit cu boala, medicul va da și medicamentul.

¹⁰ Reprezentanți de la Patriarhie.

CAPITOLUL 3

Medicul duhovnicesc al sufletului

Este trebuință de duhovnici buni

Astăzi oamenii sunt obosiți, amețiți și întunecați de păcat și de egoism. De aceea este trebuință mai mult decât în orice altă vreme de duhovnici buni și experimentați, care să se apropie de oameni în mod simplu și cu dragoste adevărată și să-i povățuiască cu discernământ, ca să se liniștească. Fără duhovnici buni, bisericile se golesc și se umplu psihiatriile, închisorile și spitalele. Oamenii trebuie să conștientizeze că se chinuiesc pentru că sunt departe de Dumnezeu, să se pocăiască și să-și spovedească cu smerenie păcatele lor.

Lucrarea duhovnicului este o lucrare de tămăduire lăuntrică. Nu există vreun medic mai presus de un duhovnic experimentat, care insuflă încredere prin sfințenia sa, care îndepărtează de la făpturile cele sensibile ale lui Dumnezeu gândurile ce li se aduc de aghiută și care vindecă suflete și trupuri fără medicamente, ci doar cu Harul lui Dumnezeu.

Atunci când duhovnicul are iluminare dumnezeiască, are Duhul lui Dumnezeu, înțelege și distinge stări și

poaie da direcții corecte sufletelor. Este bine ca el să nu aibă multe preocupări, pentru ca să poată acorda fiecărui suflet timpul necesar și să-și poată face treaba lui în chip corect. Altfel pățește ceea ce pățește un chirurg bun care, atunci când face prea multe operații în flecare zi, se obosește și este firesc să nu poată da cât ar trebui. De aceea nu trebuie să se amestece în toate problemele familiale, ci să se limiteze de fiecare dată la ceea ce are legătură directă cu sufletul, astfel încât să aibă timpul necesar de a-l ajuta eficient. Dar nici cel ce se spovedește nu trebuie să-l încarce pe duhovnic cu subiecte despre care poate întreba pe alții mai competenți, adică să-l întrebe care casă anume s-o închirieze sau la ce meditații să-și trimită copilul etc.

La spovedanie este judecat de Dumnezeu și cel ce se spovedește și duhovnicul, unul pentru cele pe care le spovedește, iar celălalt pentru cele pe care le hotărăște. Mult ajută libertatea duhovnicească la povățuirea sufletului. Adică duhovnicul să nu urmeze o linie ce o propun unii, ci să vadă ce spun Sfinții Părinți și să acționeze cu discernământ, potrivit cu omul, cu cădere și cu pocăința. Văd însă de multe ori că nu există sinceritate. Unii care au responsabilitate pentru suflete nu vor să spună un cuvânt unuia care, de pildă, este încurcat cu vrăjitori, cu înșelați etc., ca să-i creeze astfel probleme de conștiință, iar acela să ia poziție. Iar aceasta duhovnicul o face ca să nu aibă necazuri cu acela. Adică pentru ca unii duhovnici să nu se strice cu unul și cu altul și ca să spună toți cuvinte bune despre ei, îl lasă pe om să se distrugă, iar pe diavol să se bucure.

Discernământul și experiența duhovnicului

– Părinte, în epoca noastră, cu atâta păcat ce există în lume, poziția duhovnicului nu este uneori dificilă?

– Da, este dificilă. De aceea la început este bine ca duhovnicul să încerce să îndrepte păcatele cele foarte mari, ca astfel să se curețe zgura cea groasă a păcatului de pe fapăturile lui Dumnezeu și să devină mai predispuși spre îndreptare. Să se poarte cu îngăduință, dar în același timp să-l povățuiască pe om în așa fel, încât să-și dea seama de greșelile sale și să ceară iertare de la Dumnezeu. Este absolut necesar să-i accentueze celui ce se spovedește că este trebuință de pocăință, de schimbare a vieții, ca să primească milă de la Dumnezeu. De asemenea ajută mult să le vorbească oamenilor cu dragoste despre marea dragoste a lui Dumnezeu, astfel încât ei înșiși să-și aprindă mărimea de suflet, să-și simtă greșelile lor și să-și schimbe obișnuințele.

Un duhovnic tânăr, până când va dobândi experiență, este mai bine să ajute în cazurile mai ușoare. Se poate, de pildă, ca un suflet dificil să-i întârzie sporirea duhovnicească prin sabotajele ce i le va face și să-i mănânce tot timpul. Dacă nu ia aminte, datorită buneii lui intenții va da importanță totdeauna scenelor ce i le va face un astfel de suflet, își va cheltui fără scop puterile sale și se va chinui. Atunci când va dobândi experiență, va ști când trebuie să dea importanță și când să se poarte cu indiferență. Iată, eu arunc o privire peste scrisorile ce mi le trimit și, dacă este ceva serios, acelui caz îi dau atenție. De multe ori este și lucrarea ispititorului. Unul îți spune: „Două minute vreau să-ți spun ceva aici la poartă” și te ține o oră. Să

fii transpirat, să te lovească curentul, să tremuri, iar el să-ți spună istorii ca și cum nu s-ar întâmpla nimic. Ei, aceasta este de la Dumnezeu? După aceea te îmbolnăvești, nu poți face rugăciunea nici pentru lume nici pentru tine, și nu ești bun de nimic zile întregi. Vine după aceea omul, sărmanul, care are adevărată nevoie și nu-l poți ajuta.

Pe cei care au o oarecare problemă serioasă nu ajunge numai să-i asculți și să vezi că au o durere și să le spui: „Ia o aspirină!”. „Numai un minut te rețin, spun unii, pentru că pleacă autobuzul”, și îți spun o problemă serioasă. Ca și cum cineva, având cancer, spune medicului: „Fă-mi o operație, pentru că peste puțin pleacă avionul!”. Orice boală are nevoie de timpul necesar ca să vezi de unde pornește, ce simptome are etc. Într-o problemă serioasă nu poți da soluții provizorii. În timpul unei litanii ce se făcea în Sfântul Munte în Săptămâna Luminată, s-a apropiat de mine un frate începător exact când am început urcușul, voind să-i vorbesc despre rugăciunea minții. De atâtea ori a venit la Colibă și niciodată nu a întrebat despre subiectul acesta, iar acolo, în timpul urcușului, a avut inspirația să întrebe despre un subiect atât de fin! Un subiect fin și serios nu se discută în picioare și nici urcând...

*Duhovnicul rânduiește
cât de des se împărtășește credinciosul*

– Părinte, Apostolul Pavel scrie: *Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, judecată luiși mănâncă și bea*¹¹. Când se împărtășește cineva „cu nevrednicie”?

¹¹ I Cor. 11, 29.

- În general trebuie să ne apropiem la Sfânta Împărtășanie având conștiința nevredniciei noastre. Hristos cere de la noi zdrobire și smerenie. Atunci când există ceva care ne deranjează conștiința, trebuie s-o aranjăm. Dacă, de pildă, ne-am certat cu cineva, trebuie să ne împăcăm cu el și după aceea să ne împărtășim.

- Părinte, unii șovăie să se împărtășească, deși au binecuvântare de la duhovnicul lor.

- Nu rânduiește nimeni singur dacă se va împărtăși sau nu. Dacă hotărăște singur să se împărtășească sau nu, diavolul va exploata aceasta și-i va da de lucru. De multe ori credem că suntem vrednici, dar nu suntem; iar alteori, potrivit cu legea, într-adevăr, nu suntem, dar potrivit cu duhul Sfinților Părinți este necesară transfuzia dumnezeiască pentru spitalizare și mângâiere dumnezeiască, pentru că din multa zdrobire a pocăinței se poate să vină diavolul din dreapta și să ne arunce în deznădejde.

- Părinte, cât de des adică trebuie să se împărtășească cineva?

- Cât de des trebuie să se împărtășească și cât trebuie să postească cineva înainte de Sfânta Împărtășanie, acestea nu intră într-un șablon. Duhovnicul va rândui cu discernământ cât de des se va împărtăși și cât va posti, potrivit cu puterea ce o are. În paralel îl va povățui și la postul duhovnicesc, la abținerea de la patimi, potrivit cu sensibilitatea lui duhovnicească, adică potrivit cu cât își simte greșeala sa și având în vedere răul ce îl poate face vrăjmașul luptând cu un suflet sensibil, ca să nu-l aducă la deznădejde. De

pildă, în căderi trupești, pentru care se dă canon de patruzeci de zile depărtare de Sfânta Împărtășanie, se poate ca diavolul să arunce iarăși sufletul în păcat după 35 de zile, iar dacă se mai dă un canon de 40 de zile, diavolul va pune sufletul acela pe fugă și astfel amețește și deznădăjduiește. În aceste cazuri, după primul canon, duhovnicul poate spune: „Ascultă fiule, păzește-te o săptămână, iar apoi împărtășește-te!”, și după aceea să se împărtășească mereu la fiecare Sfântă Liturghie, ca sufletul să se poată întrema, iar diavolul să se depărteze. Unul care trăiește o viață duhovnicească se va apropia cu luare-aminte de Taină, atunci când simte Sfânta Împărtășanie ca pe o necesitate, iar nu din obișnuință, dar și aceasta să se facă cu binecuvântarea duhovnicului său.

Folosirea epitimilor¹²

– Părinte, respectarea cu acrivie a poruncilor ne ajută să avem simțirea lui Dumnezeu?

– A căror porunci? Ale legii mozaice?

– Nu, ale Evangheliei!

– Respectarea poruncilor ajută, dar respectarea lor corectă, deoarece se poate ca cineva să respecte poruncile, dar în mod greșit. În viața duhovnicească este necesară dreptatea dumnezeiască, iar nu aplicarea seacă a legii. Îi vedem și pe Sfinții Părinți cu cât

¹² Canonul hotărât de duhovnic pentru îndreptarea celui căzut în păcat. Epitimia nu trebuie considerată pedeapsă, ci mijloc de pocăință și însănătoșire sufletească (n. ed. rom.).

discernământ spuneau să se aplice sfintele canoane! Marele Vasile, cel mai sever Părinte al Bisericii, care a scris cele mai aspre canoane, citează un canon ce este valabil pentru un păcat, dar după aceea el însuși adaugă: „nu cerceta timpul, ci felul pocăinței”¹⁵. Adică, dacă doi oameni fac același păcat, duhovnicul, potrivit cu pocăința flecăruia, unuia îi poate da canon să nu se împărtășească doi ani, iar celuilalt două luni. Se poate face chiar și o atât de mare diferență.

– Părinte, epitimia ajută ca să se taie o patimă?

– Trebuie să-și dea seama că epitimia îl va ajuta. Altfel, ce să spui? Dacă încerci să îndrepti un om cu bâta, nu faci nimic. Ție, care ai voit să-l îndrepti cu sila, Hristos îți va spune în Ziua Judecății: „Ai fost Dioclețian!”; iar acelaia: „Tot ce ai făcut, ai făcut de silă”. Nu îl vom strânge de gât pe celălalt ca să-l trimitem în Rai, ci îl vom ajuta astfel încât singur să ceară să facă o nevoință. Să ajungă să se bucure că trăiește și să se bucure că moare.

Epitimiile rămân la discernământul duhovnicului.

Pentru cei ce păcătuiesc cu răceală duhovnicul trebuie să fie aspru, fără să cedeze. Pe cel care este biruit, dar se pocăiește, se smerește, cere iertare cu strângere de inimă, îl va ajuta cu discernământ să se apropie iarăși de Dumnezeu. Tot astfel au făcut și atâția sfinți. Sfântul Arsenie Capadocianul, de pildă, ca duhovnic, de obicei nu dădea canoane oamenilor. Încerca să-i aducă întru simțire, ca ei singuri, din mărimea de suflet, să ceară să facă nevoință, milostenii

¹⁵ Sfântul Vasile cel Mare, *Epistola 217*, par. 84, PG 32, 808 B.

sau alt fel de faptă bună. Când vedea vreun copil îndrăcit sau paralizat și își dădea seama că părinții lui erau pricina pentru care se chinuia sărmanul, îl vindeca mai întâi pe copil, iar apoi dădea canon părinților, ca să ia aminte în continuare.

Unii spun: „A, cutare duhovnic este foarte canonist. Foarte aspru! Este inteligent, are memorie bună, știe Pidalionul¹⁴ pe de rost”. Dar un duhovnic care aplică după literă canoanele cuprinse în Pidalion poate face rău Bisericii. Nu ajută faptul ca duhovnicul să ia Pidalionul și să înceapă: „Ce păcat ai făcut tu? Acesta. Ce scrie aici despre cazul acesta? Atâția ani depărtare de la Sfânta Împărtășanie. Tu ce ai făcut? Asta. Ce scrie aici? Canonul acesta!”.

– Așadar, Părinte, trebuie să se aibă în vedere multe lucruri.

– Da, mai ales în vremea de astăzi nu ajută să aplice cineva toată legea Bisericii cu o asprime fără discernământ, ci trebuie să cultive mărimea de suflet în oameni. Să facă mai întâi treabă bună în el însuși ca să poată ajuta sufletele, căci altfel va sparge capetele.

Pidalionul se numește pidalion¹⁵ pentru că îndrumă pe om spre mântuire, când într-un mod, când în altul, precum face corăbierul, mișcând cârma când la dreapta, când la stânga, ca să scoată corabia la liman. Dacă

¹⁴ Culegere de Canoane ale Bisericii Ortodoxe, care conține Sfintele Canoane ale Sinoadelor ecumenice, Canoanele Apostolice, precum și Canoanele Sfinților Părinți ai Bisericii cu o scurtă explicație. A fost întocmită către anul 1793 de Sfântul Nicodim Aghioritul și monahul Agapie.

¹⁵ În limba greacă cuvântul „pidallon” înseamnă cârmă.

o va ține drept, fără să o miște după cum este de trebuință, va izbi corabia de stânci, o va scufunda și oamenii se vor îneca. Dacă duhovnicul folosește canoanele ca... bombardament, și nu cu discernământ, potrivit cu omul, cu pocăința ce o are acela etc., în loc să vindece suflete, le va omori.

Rugăciunea de iertare

Unii duhovnici au următorul tipic: când cel ce se spovedește nu se poate împărtăși, nu-i citesc rugăciunea de iertare. Există și alții care spun: „Am ca regulă faptul de a nu citi întotdeauna rugăciunea de iertare”. Dar aceasta seamănă a fi protestantism... A venit la Colibă un tânăr care avea câteva căderi. S-a dus, s-a spovedit, dar duhovnicul lui nu i-a citit rugăciunea de iertare. Sărmanul a fost cuprins apoi de deznădejde. „Ca să nu-mi citească duhovnicul rugăciunea de iertare, înseamnă că nu mă iartă nici Dumnezeu”, s-a gândit și intenționa să se sinucidă. „Să te duci la duhovnicul tău, îi spun, și să-ți citească rugăciunea de iertare. Și dacă nu ți-o va citi acela, să te duci la alt duhovnic”.

Fără rugăciunea de iertare omul va avea mereu căderi, pentru că diavolul nu-și pierde drepturile. Cum să se lupte omul, dacă diavolul mai are încă drepturi asupra lui? Nu este slobozit, ci primește încă înrâuriri diavolești. În timp ce prin rugăciunea de iertare se taie aceste înrâuriri, terenul se recuperează și astfel sărmanul este ajutat și se poate lupta, se poate nevoi, ca să se elibereze de patimi.

CAPITOLUL 4

Lucrarea duhovnicului în suflete

Mânuirea sufletului cere delicatețe

Părinte, cum vor putea fi ajutate unele caractere dificile, sucite?

– Eu ca tâmplar am lucrat și cu lemne sucite. Dar trebuie răbdare, pentru că lemnele răsucite dacă le rindeluiеști dintr-o parte ridică fibră, iar dacă le rindeluiеști din cealaltă parte, iarăși ridică fibră. Le luam atunci cu rindeaua cu lamă dublă, puțin contra dintr-o parte, puțin din cealaltă, și așa le aduceam la socoteală. Deveneau chiar foarte frumoase, deoarece au și ape plăcute și nu crapă ușor; au multă rezistență. Dacă nu știai aceasta, se poate să te fi uitat la ele și să le fi aruncat. Vreau să spun prin acestea că și oamenii care au un caracter dificil, au înlăuntrul lor și calități, iar dacă te lasă să-i prelucrezi, pot face salturi mari în viața duhovnicească. Însă trebuie să stăruiești destul timp.

Dar niciodată nu am folosit cuie mari ca să strâng două scânduri strâmbe, ci mai întâi le rindelulam, le

îndreptam și apoi le uneam cu un cuișor. Nu le forțam să se strângă, pentru că atunci când încercăm să unim două scânduri strâmbe cu cuie mari, se vor crăpa și iarăși vor ieși din strânsoarea lor forțată. Și atunci ce am câștigat?

Este trebuință de discernământ și chiar de foarte mult discernământ, atunci când cineva are de-a face cu suflete. În viața duhovnicească nu există o rețetă, o regulă. Fiecare suflet are propria sa calitate și capacitate. Există vase de mare capacitate și vase de capacitate mică. Unele sunt din plastic, nu rezistă mult, iar altele sunt metalice și rezistă. Atunci când duhovnicul știe calitatea și capacitatea sufletului, va acționa potrivit cu posibilitățile și cu moștenirea ereditară ce o are, precum și cu sporirea ce a realizat-o. Purtarea lui va fi potrivită cu starea în care se află cel ce se spovedește, cu păcatele pe care le-a făcut și cu o mulțime de alte elemente. Față de cel obraznic va lua aminte ca să nu-i dea drepturi de obraznicie. Sufletul celui sensibil va căuta cum să-l ajute ca să înfrunte cu bărbăție problemele lui.

De asemenea trebuie luare-ămintе să nu se bazeze cineva pe ceea ce vede la exterior la un om și să nu creadă ușor cele pe care i le spun unii și din aceasta să tragă concluzii, mai ales dacă nu are harisma de a vedea mai în profunzime. Unele scânduri, deși se văd foarte tari pe din afară, pe dinăuntru însă sunt numai fibre. După ce rindeluiеști puful ce îl au pe deasupra, atunci se vede ce sunt de fapt. Altele iarăși, pe din afară se văd a fi nefolositoare, însă pe dinăuntru sunt rezistente.

Mântuirea sufletului cere finețe. Nu trebuie să se facă greșeli în rețete. Vedeți, fiecare organism are nevoie de vitamina care îi lipsește, iar fiecare boală de medicamentul potrivit.

Să nu-l odihnim pe aproapele în patimile lui

– Părinte, atunci când vreo oarecare femeie ne spune: „Nu m-a înțeles duhovnicul”, ce trebuie să-i spunem noi?

– Spuneți-i: „Nu cumva tu nu l-ai ajutat să te înțeleagă? Nu cumva greșeala este a ta?”. În aceste cazuri trebuie să-i faceți probleme de conștiință apropiatului, să nu-l îndreptați ușor. Lucrurile sunt foarte fine. Sunt oameni și situații care chiar și pe duhovnic îi încurcă.

– Și dacă ne spune că nu o odihnește duhovnicul ei?

– Nu cumva este vinovată și ea pentru că nu o odihnește; nu cumva cere ca duhovnicul s-o odihnească după voia ei? Să presupunem că cineva este nepăsător față de familia lui și are mereu certuri cu femeia sa. Vrea să se despartă de ea și vine la mine și mi se plânge cu pretenția să fiu de partea lui, ca să-i distrug familia. Dacă îi spun: „Tu ești vinovat în toată istoria aceasta”, și nu-și conștientizează vinovăția sa, va spune că nu l-am odihnit. Adică unii spun: „Nu m-a odihnit duhovnicul”, pentru că acela nu le spune să facă ceea ce ar fi vrut ei.

Dacă duhovnicul îndreptățește patimile fiecăruia, se poate să-i odihnească pe toți, dar oamenii nu sunt

ajutați astfel. Dacă este vorba să-l odihnim pe fiecare în patimile lui, atunci să-l odihnim și pe diavolul. Vii, de pildă, tu și îmi spui: „Sora cutare mi-a vorbit urât”. „Ei, nu da importanță la asta”, îți spun, și te odihnesc. După puțin vine sora aceea și-mi spune despre tine: „Sora cutare a făcut cutare și cutare”. „Ei, îi spun, bine, dar nu o știi cine este? Nu le lua în serios”. Am odihnit-o și pe ea. În felul acesta pe toți îi odihnesc, dar îi și împiedic pe toți. Corect însă este să-ți spun: „Vino încoace! Pentru a-ți vorbi sora astfel, înseamnă că ai făcut ceva”, și astfel îți vei simți vinovăția și te vei îndrepta. Pentru că din clipa în care îți vei simți vinovăția, toate vor merge bine. Odihna adevărată vine atunci când omul se aranjează corect.

Scopul este să căutăm odihna cea din Rai, iar nu cea de pe pământ. Sunt unii duhovnici care odihnesc gândul aproapelui, iar apoi acela spune: „Foarte mult m-a odihnit duhovnicul meu”, dar rămâne neîndreptat. În timp ce duhovnicul ar trebui să-l ajute pe om să-și afle cusururile lui, ca să se îndrepte și în continuare să-l povățuiască în acest sens. Numai atunci vine adevărata odihnă. Faptul de a odihni pe celălalt în patimile lui nu constituie un ajutor. Pentru mine aceasta este o crimă.

Pentru ca duhovnicul să poată ajuta doi oameni care au legătură între ei, trebuie să aibă legătură cu amândoi. Atunci când ascultă, de pildă, gândurile a doi oameni care au neînțelegeri, trebuie să cunoască ambele suflete, pentru că fiecare poate prezenta subiectul așa cum îl înțelege el. Și să primească să le rezolve neînțelegerile lor numai dacă și aceia acceptă

să le rezolve potrivit cu Evanghelia, deoarece toate celelalte feluri de rezolvări sunt o continuă durere de cap care cere mereu aspirine. Apoi să-l pună pe fiecare la locul său; să nu-l îndreptățească pe nici unul. Să-i spună fiecăruia cusurile lui. Și astfel, ciopbind o strâmbătură, se cioplește și cealaltă, dar apoi se înțeleg și se unesc.

Singurul bine pe care îl am este acesta: niciodată nu îndreptățesc pe nimeni, chiar dacă nu este vinovat. Atunci când, de pildă, vin femei și îmi spun că au probleme în familie și că bărbatul este vinovat, le dojenesc pe femei. Atunci când vin bărbați și se plâng de femeile lor, îi dojenesc pe bărbați. Nu le odihnesc gândul, ci fiecăruia îi spun strâmbăturile lui, îi spun fiecăruia ceea ce îi trebuie ca să poată fi ajutat. Altfel, pleacă odihnit unul, pleacă odihnit și celălalt, iar acasă se încaieră între ei. „A avut dreptate spunându-mi așa despre tine!”. „Dar mie, știi ce mi-a spus despre tine?”. Vreau să spun că pe nimeni nu odihnesc în patimile lui. Pe mulți chiar îi cert destul de tare – firește, spre binele lor – dar pleacă astfel cu adevărat odihniți. Se poate să plece și amărâți, dar înlăuntrul lor își dau seama că eu m-am amărât mai mult decât ei.

– Părinte, unii simt o siguranță atunci când îi certați.

– Da, pentru că nu cert pe nimeni așa, sec. Îi voi spune că are niște însușiri bune, pe care să le pună în valoare, dar și cusurile cutare, pe care să le îndrepte. Când nu-i spui adevărul, în clipa când nu este lingușit, înnebunește.

Odată a venit un oarecare tânăr tulburat și mi-a spus: „Părinte, nu este nădejde să mă îndrept. Duhovnicul mi-a spus: «Acestea sunt ereditare...»”. Îl cuprinsese deznădejdea. Atunci când cineva îmi spune că are probleme etc., eu îi spun: „Aceasta se întâmplă din pricina cutare și cutare. Dar ca să te schimbi, trebuie să faci cutare și cutare”. De pildă cineva are un gând care îl chinuiește și nu doarme, ia medicamente pentru cap, pentru stomac și mă întreabă: „Să tai medicamentele?”. „Nu, îi spun, să nu tai medicamentele. Ci să arunci gândul care te chinuiește, iar apoi să le tai și pe acelea. Dacă nu arunci gândul, tot așa vei merge și te vei chinui”. Pentru că la ce îl va ajuta să taie medicamentele, dacă ține înăuntrul său gândul care îl chinuiește?

Este bine ca duhovnicul să nu ajungă până în punctul în care să aprindă lumina roșie. Să suporte puțin o situație, dar și celălalt trebuie să lucreze corect, ca să poată fi ajutat. Un tânăr a zorît-o odată pe logodnica sa – cine știe ce i-a spus? –, iar aceea de supărare a luat mașina și a plecat, însă pe drum a murit în accident. După aceea tânărul a vrut să se sinucidă, pentru că simțea că el a fost de vină că a murit tânăra. Când a venit și mi-a spus acestea, l-am mângâiat, deși în realitate făcuse o crimă, și l-am adus la socoteală. După aceasta a uitat cu totul de cele petrecute, a devenit complet indiferent și și-a găsit între timp altă tânăra. Când a venit din nou, după doi-trei ani, i-am administrat o zguduitură puternică, pentru că atunci nu mai

era primejdia sinuciderii. Avea trebuință de zguduitură, deoarece nu avea nici o conștiință a vinovăției. „Nu înțelegi că ai făcut ucidere, că ai fost pricina morții fetei aceleia?“, i-am spus de această dată. Dacă ar fi lucrat corect ar fi continuat să sufere, dar ar fi fost și răsplătit cu mângâiere dumnezeiască; nu ar fi ajuns în această stare nepăsătoare de vagabond.

Adică este trebuință de multă atenție. Face cineva o greșală și cade în deznădejde. În clipa aceea îl poți mângâia, dar ca să nu se vatăme este trebuință și de mărirea lui de suflet. Odată a venit la Colibă un tânăr deznădăjduit, deoarece căzuse în păcatul trupesc și nu se putea elibera de această patimă. Fusesse la doi duhovnici care încercaseră cu asprime să-l ajute să înțeleagă că ceea ce face este un lucru grav. Copilul era deznădăjduit. „Fiindcă știu că ceea ce fac este păcat, a spus, și nu mă pot opri să nu o fac și să mă îndrept, voi tăia orice legătură cu Dumnezeu“. Când i-am auzit problema, m-a durut pentru el, sărmanul, și i-am spus: „Ascultă, binecuvântatule, niciodată să nu-ți începi nevoița de la cele pe care nu le poți face. Ia să vedem ce poți face și să începi de la acestea. Poți merge la biserică în fiecare duminică?“. „Pot“, îmi răspunde. „Poți posti în fiecare miercuri și vineri?“. „Pot“. „Poți da milostenie zece la sută din salariul tău sau să cercetezi pe bolnavi și să-i ajuți?“. „Pot“. „Te poți ruga în fiecare seară, chiar dacă păcătuiești, și poți spune: «Dumnezeul meu, mântuiește-mi sufletul!»“. „O voi face, Părinte“, îmi zice. „Așadar, începe de astăzi să le faci pe toate acestea pe care le poți face, îi spun, și Dumnezeu Cel Atotputernic va face

ceea ce nu poți tu". Atunci sărmanul s-a liniștit și spunea mereu: „Îți mulțumesc, Părinte". Vezi, avea mărime de suflet și Bunul Dumnezeu l-a ajutat.

*Asprime față de cel obraznic,
îngăduință față de cel mărinos*

Dacă un om are intenție bună, dar nu a fost ajutat de mic, nu este lingușire faptul de a-i spune cele bune pe care le vezi la el, pentru că în felul acesta este ajutat și se schimbă, fiindcă i se justifică ajutorul dumnezeiesc. I-am spus unuia: „Tu ești bun. Dar acestea pe care le faci nu ți se potrivesc". I-am spus aceasta, pentru că am văzut atât ogorul lui cel bun, cât și sămânța cea rea ce îi fusese aruncată. Am văzut că lăuntric era bun și că orice rău pe care îl făcea venea din afară. Nu i-am spus „ești bun" pentru ca să-l lingușesc, ci ca să-l ajut, să-i pun în mișcare mărimea de suflet.

Unii au următorul tipic: ori de are, ori de nu are cineva vreo harismă, îi spun: „Nu ai harismă", chipurile ca aceia să nu se mândrească și astfel să se vatăme. Adică fac o nivelare. Dar când cineva deznădăjduiește de răul pe care îl face, deznădăjduiește și de binele pe care îl are, și atunci cum se va încuraja ca să se nevoiască cu râvnă? În timp ce dacă îi spui cele bune pe care le are și îi cultivi mărimea de suflet și noblețea, este ajutat, crește și sporește.

Eu am drept tipic ca atunci când văd pe cineva că are o harismă sau merge bine în nevoința lui, să i-o

spun. Și iarăși, dacă văd ceva strâmb, să pun mâna pe vargă... Nu mă gândesc ca nu cumva să i se vatăme sufletul într-un fel sau altul, deoarece amândouă modurile de a proceda au dragoste. Dacă se vatămă din purtarea mea, aceasta înseamnă că are o vătămare. Dacă, de pildă, icoana ce a făcut-o o soră este frumoasă, îi voi spune că este frumoasă. Dacă văd că s-a mândrit și începe să sporească în obraznicie, îi spun una de o arunc cât colo. Firește, dacă se va mândri va face după aceea caricaturi și astfel va mânca o altă „săpuneală”. Dacă se va smeri, va face din nou treabă bună. Pe mine nu mă odihnesc lucrurile bolnăvicioase. Lucrurile scrântite nu le pot suferi. Le ajustez puțin de aici, puțin de dincolo, până ce își vor afla locul lor. Ce? Oare voi tolera stările vătămătoare?

– Părinte, când cel obraznic devine mai obraznic din pricina bunăvoinței pe care i-o arăți, cum poți să-l ajuți?

– Ascultă, când văd că cineva nu este ajutat prin bunăvoința mea, prin bunătatea mea, prin dragostea mea, atunci îmi spun că nu am înrudire cu el și sunt nevoit să nu mă mai port cu el cu bunătate. În mod normal, cu cât îți arăt mai multă bunătate, cu atât trebuie să te schimbi, să te dizolvi, să te topești.

Ce s-a întâmplat odată cu cineva? La început, ca să-l ajut, am fost nevoit să-i spun câteva fapte dumnezeiești pe care le trăisem. Dar în loc să spună: „Dumnezeul meu, cum să-Ți mulțumesc pentru această mângâiere etc.” și să se topească, a prins curaj și se purta cu obraznicie. Atunci am început să-l țin la distanță printr-o atitudine severă. „Îl voi ajuta de departe, cu rugă-

ciunea”, mi-am zis. Și am făcut aceasta nu pentru că nu îl iubeam, ci pentru că în modul acesta l-am ajutat.

– Părinte, dar dacă și-a priceput greșeala și cere iertare?

– Dacă a priceput-o, este în regulă, ne putem înțelege. Altfel, dacă nu se folosește de mărimea mea de suflet, nu aflu legătură și nu am înrudire cu el. Când celălalt are evlavie, smerenie, nu are obraznicie, și tu te miști în mod simplu. Eu dintru început mă port cu toți în mod firesc și cu simplitate. Nu mă port cu rezervă, chipurile ca să nu dau îndrăzneală celui alt și să-l vatăm. Mă dăruiesc în întregime, ca să se ajute, să se dezvolte în cadrul unui climat de dragoste, și încet-încet îi spun cusururile lui. Îl consider fratele meu, tatăl meu, bunicul meu, potrivit cu vârsta sa. Fac însoțire, ca să iasă toți șerpilii, scorpionii, scarabeii, adică patimile, și după aceea îl ajut ca să-i omoare. Dacă văd însă că nu prețuiește aceasta și nu este ajutat de purtarea mea, ci profită de simplitatea mea și de dragostea mea sinceră și începe să se poarte cu obraznicie, mă retrag încet-încet, ca să nu devină și mai obraznic. Dar la început mă dăruiesc în întregime, și de aceea mai târziu conștiința îmi este odihnită. Odată, la Mănăstirea Stomiu am luat un copil ca să-l ajut să învețe meseria de tâmplar. Mă purtam cu el cu multă bunătate, îl aveam ca pe fratele meu. Dar vedeam la el unele lucruri care nu mă odihneau. Cândva l-am întrebat: „Cât este ceasul?”. „Ceasul merge după cum merge mintea ta”, mi-a răspuns. Ei, atunci mi-am spus: „Nu este de folos să continui așa. Îmi voi aduna încet-încet «mintea», pentru că nu se

folosește". În mod firesc, dacă ar fi avut mărime de suflet, ar fi trebuit să se fi topit prin felul în care mă purtam cu el. Dar am văzut că nu mă suferea, nu mă înțelegea. După aceea el singur a plecat, nu l-am alungat eu. Vezi, îngăduința, dragostea îl fac pe cel obraznic și mai obraznic, iar pe cel mărinimos, mai mărinimos.

Bunătatea îl vatămă pe cel nepocăit

– Părinte, mi-am adus aminte că odată m-ați certat tare.

– Dacă va trebui, iarăși te voi certa, ca să mergem cu toții împreună în Rai. Acum voi lua măsuri mai drastice!... Ascultă, tipicul meu este ca mai întâi să-l fac pe celălalt să înțeleagă că este trebuincioasă certarea, și după aceea îl cert. Oare nu fac bine? Deoarece cert pe cineva atunci când văd că face ceva grav, devin rău. Dar ce să fac? Să-l odihnesc pe fiecare în patima sa, ca să fiu, chipurile, bun cu el și după aceea să mergem împreună în iad? Niciodată nu mă mustră conștiința atunci când cert pe cineva sau îi fac observație, iar acela se mâhnește, deoarece o fac din dragoste, pentru binele lui. Văd că nu își dă seama cât L-a rănit pe Hristos cu ceea ce a făcut și de aceea îl cert. Pe mine mă doare, mă topesc în clipa aceea, dar nu mă mustră conștiința pentru că l-am mustrat. Dimpotrivă, mă pot chiar și împărtăși liniștit, fără să mă spovedesc. Și simt înlăuntrul meu o mângâiere, o bucurie. Iar pentru mine mângâierea și bucuria sunt mântuirea sufletului.

– Părinte, îmi spune gândul că îmi vorbești mângâietor, fie pentru că nu pot suferi asprimea, fie pentru că mi-ai spus de multe ori să fac ceva și nu am făcut și de aceea mă lăsați în pace.

– Suflet binecuvântat, oare crezi că mă joc cu mântuirea sufletului tău? Tânărul face probe. Cel matur însă are judecată și merge statomnic. Să fii sigură că dacă văd ceva strâmb, fie de departe, fie de aproape, îți voi spune. Tu să ai încredere și liniștește-te! Aa, dar încă nu mă cunoașteți bine. Oare atât de ușor voi odihni eu gândurile celorlalți? Da, când văd că sufletul este sensibil sau se cutremură cu totul de simțirea greșelii lui, ce să spun? Atunci îl mângâi, ca să nu cadă în deznădejde. Iar când văd inima învățată ca piatra, atunci vorbesc cu asprime, ca să o zgudui. Dacă cineva ar merge spre prăpastie și îi spun: „Înaintea Mergi foarte bine”, nu fac o crimă? Răul este că unii nu cred atunci când le spun să nu se neliniștească, și astfel se chinuiesc. Dacă văd ceva rău, cum să nu-l spun? Cum să-l lași pe celălalt să meargă în iad? Când ai responsabilitate, mai ridici și vocea dacă trebuie. Pentru mine este mai bine să nu vorbesc, dar nu o pot face atunci când știu că am responsabilitate.

Apoi trebuie de luat aminte și la următorul lucru: îmi faci, de pildă, un rău. Eu te iert. Îmi mai faci un rău. Iarăși te iert. Eu sunt în regulă, dar dacă tu nu te îndrepti, fiindcă eu te iert, aceasta este foarte grav. Altceva este dacă nu te poți îndrepta deplin. Dar să te străduiești să te îndrepti pe cât poți mai mult. Nu să-ți odihnești gândul și să spui: „Dacă mă iartă, e-n regulă, m-am aranjat, nu-i nevoie să mă mai mâhnesc”. Se

poate ca cineva să greșească, dar dacă se pocăiește, plânge, cere iertare cu străpungere de inimă, se nevoiește să se îndrepte. Atunci există recunoaștere și duhovnicul trebuie să ierte. Dar dacă nu se pocăiește și își continuă tactica sa, cel care are răspunderea sufletului aceluia nu poate râde. Bunătatea îl vatămă pe cel nepocăit.

Respect față de libertatea aproapelui

– Părinte, este oare cu putință ca cineva să-și ascundă în mod conștient de duhovnicul său o cădere a sa?

– Da, dar deși duhovnicul lui știe de acea cădere a sa sau își dă seama de ea, totuși nu este de folos, nici nu îl va ajuta pe acela dacă i-o va spune. De multe ori văd ceva în nevoința celui alt, îmi dau seama sau știu ce a făcut, dar din respect nu-i spun nimic dacă nu mi-o spune el însuși. Consider ca o constrângere, ca o faptă rușinoasă faptul de a i-o spune din clipa în care acela nu vrea să o descopere el singur. Subiectul acesta este delicat, deoarece procedând astfel îl vei face de râs. Cum să-l constrângi pe aproapele? Există libertate. Numai în cazul când văd că se primejduiește și nu este nădejde să fie ajutat din altă parte sau când nu știe că își va sparge capul, adică se va distruge, atunci voi căuta să-i spun ceva, dar cu discernământ.

Este mai bine să dai de înțeles cuiva că este vinovat, din moment ce situația o cere, și el singur să își lovească omul cel vechi, pentru că așa îl va durea mai

puțin. Vezi, și un copil plânge mai puțin atunci când cade singur și se lovește decât atunci când cade îmbrâncit de un alt copil. Ca să spună cineva altuia să facă ceva, trebuie ca cel ce va auzi să fie smerit, iar cel ce va spune să fie de zece ori mai smerit și să încerce să pună în practică ceea ce va spune. Eu voi face una și jumătate atunci când trebuie să spun altuia să facă una. Și cu toate acestea mă voi gândi bine dacă o voi spune.

Desigur, mustrea o faci întotdeauna omului pe care îl cunoști bine. Duhovnicul va vedea ce drepturi i-a dat acela și ce răspundere are pentru el și potrivit cu acestea va acționa. Când și-a luat răspunderea pentru un suflet, atunci mustrea se impune, firește, cu discernământ. Nu ajută faptul de a face pe dascălul cu cineva și a-l muștra pentru obiceiurile lui, dacă acela nu îți dă dreptate. Este ca și cum ar intra cineva în chilia mea și mi-ar schimba locul lucrurilor, mi-ar pune candela aici, patul acolo, mi-ar atârna metania în altă parte, fără ca să mă întrebe.

*Dragostea duhovnicului
față de cel ce se spovedește*

Duhovnicul cel harismatic iubește sufletul și îl doare pentru el, pentru că îl cunoaște marea lui valoare. Îl ajută în pocăință, îl ușurează prin spovedanie, îl eliberează de neliniște și îl povățuiește către Rai. Duhovnicul se numește „părinte”, și de aceea trebuie să se străduiască să fie un părinte adevărat; să mustre cu

dragoste și afecțiune dumnezeiască. Să se pună în locul fiecăruia dintre cei care se spovedesc și să trăiască durerea celuiia, astfel încât cel ce se spovedește să vadă pe fața duhovnicului zugrăvită propria lui durere. Aceasta este de trebuință în mod deosebit în vremea noastră, când oamenii au nevoie de puțină apă rece, iar nu de oțet tare. Cei mai mulți, deoarece primesc înrâuriri diavolești, cu greu primesc un sfat duhovnicesc sau o observație. De aceea și certarea trebuie să se facă cu dragoste, iar arătarea greșelii în chip discret, zâmbind sau printr-o glumă.

Dragostea încredințează lăuntric, în timp ce patimile sufletești îl trădează pe om. Atunci când nu există dragoste, observația se poate să fie făcută într-un mod plăcut, dar celălalt să se împotrivească, pentru că simte elementul uman în comportamentul nostru. În timp ce dacă certarea se face cu durere și dragoste, celălalt se poate mâhni, dar în profunzime nu este rănit, deoarece simte dragostea. Cunososc un duhovnic care este destul de gras – firește că și structura lui fizică este astfel, dar se poate ca și el să nu fie destul de atent la mâncare – dar știți cât îl doare pentru aproapele, cât se interesează de cei îndurerați? Are smerenie, pentru că spune că nu face asceză, dar totodată are și multă bunătate, și astfel mulți se odihnesc mai mult la el decât la un duhovnic ascet.

Un duhovnic care nu este hotărât să meargă chiar și în iad pentru dragostea fiilor lui duhovnicești, nu este duhovnic.

CUPRINS

Prolog..... 7

PARTEA ÎNTÂI RĂZBOIUL GÂNDURILOR

CAPITOLUL 1
Gândurile bune și gândurile rele..... 17

CAPITOLUL 2
Gândurile de hulă..... 34

CAPITOLUL 3
Încrederea în gând..... 43

CAPITOLUL 4
Lupta împotriva gândurilor..... 58

PARTEA A DOUA DREPTATE ȘI NEDREPTATE

CAPITOLUL 1
Primirea nedreptății..... 75

CAPITOLUL 2	
Îndreptăirea alungă Harul lui Dumnezeu.....	90

CAPITOLUL 3	
Dreptatea dumnezeiască și cea omenească.....	106

PARTEA A TREIA PĂCATUL ȘI POCĂINȚA

CAPITOLUL 1	
Păcatul îl chinuiește pe om.....	123

CAPITOLUL 2	
Grija de conștiință.....	136

CAPITOLUL 3	
Supravegherea și cunoașterea de sine.....	148

CAPITOLUL 4	
Simțirea păcătoșeniei îl mișcă pe Dumnezeu...	160

CAPITOLUL 5	
Pocăința are mare putere.....	174

PARTEA A PATRA PUTERILE ÎNTUNERICULUI

CAPITOLUL 1	
Vrăjitoria.....	191

CAPITOLUL 2	
Despre îndrăciți.....	208

CAPITOLUL 3	
Înfrișătoarea înșelare.....	227

CAPITOLUL 4	
„Rătăcind pe alții și rătăciți fiind ei înșiși”.....	246

PARTEA A CINCEA PUTEREA MĂRTURISIRII

CAPITOLUL 1	
Nevoia de povățuitor duhovnicesc.....	263

CAPITOLUL 2	
Despre spovedania corectă.....	277

CAPITOLUL 3	
Medicul duhovnicesc al sufletului.....	291

CAPITOLUL 4	
Lucrarea duhovnicului în suflete.....	300

Cuprins.....	315
---------------------	------------

